

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Toimittanut Timo Kumpulainen

Opettajat Suomessa 2010

Lärarna i Finland 2010

Toimittanut Timo Kumpulainen

Opettajat Suomessa 2010

Lärarna i Finland 2010

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

© Opetushallitus ja tekijät

Koulutuksen seurantaraportit 2011:6

ISBN 978-952-13-4713-9 (nid.)

ISBN 978-952-13-4714-6 (pdf)

ISSN-L 1798-8934

ISSN 1798-893 (painettu)

ISSN 1798-8942 (verkkojulkaisu)

Taitto: ADD Pirkko Linkola

www.oph.fi/julkaisut

Tammerprint Oy, Tampere 2011

Esipuhe

Suomalaisen koulutusjärjestelmän yhtenä keskeisenä vahvuutena on osaava ja hyvin koulutettu opettajakunta. Opettajien ammattitaito on keskeisiä tekijöitä PISA-menestyksessämme. Opettajakunnassa tapahtuvia muutoksia tulee kuitenkin seurata, jotta opettajankoulutuksessa voidaan mahdollisimman pikaisesti reagoida uusiin haasteisiin. Opetushallinto on sopinut Tilastokeskuksen kanssa säännöllisesti tehtävistä kattavista tiedonkeruista. Näiden tiedonkeruiden avulla saadaan tilastollinen kuva opettajakunnan ikä-, kelpoisuus- ja koulutusrakenteesta.

Tämä julkaisu perustuu Tilastokeskuksen maaliskokuussa 2010 keräämiin henkilökohtaisiin opettajatietoihin. Melkein 91 prosenttia peruskouluista ja lukioista, 86 prosenttia ammatillisista oppilaitoksista ja 93 prosenttia vapaan sivistystyön oppilaitoksista vastasi opettajistoaan koskevaan tiedonkeruuseen. Näin julkaisussa esitetyt absoluuttiset luvut edustavat otosta koko opettajakunnasta. Absoluuttisia lukuja ei voi verrata aiemmin, vuosina 2002, 2005 ja 2008 tehtyjen opettajatiedonkeruiden lukuihin, mutta prosenttiosuuksia on analyysissä vertailtu. Ne kertovat parhaiten kehityksestä 2000-luvulla.

Kevään 2010 tiedonkeruussa koottiin opettajien kelpoisuustiedot määriteltynä opettajan pääasiallisen opetustehtävän mukaan. Lisäksi kerättiin tietoa siitä, mitä muita aineita tai aloja opettaja opettaa. Muuttujina olivat myös tehtävätyyppi, ikä, sukupuoli ja koulutus. Muita tietokokonaisuuksia tiedonkeruussa olivat opettajien täydennyskoulutus, opettajien tietokoneen käyttömahdollisuudet työpaikallaan, ammatillisen koulutuksen opettajien työelämäjaksot sekä perusopetuksen opettajien opettamien ryhmien koot.

Eri koulumuotoja kuvaavat tekstit ovat kirjoittaneet opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen asiantuntijat. Opettajankoulutukseen hakemista kuvaavan luvun ovat kirjoittaneet erityisasiantuntijat Pirjo Karhu ja Merja Väistö, perusopetuksen ja lukion opettajistoa kuvaavan analyysin on kirjoittanut ylitarkastaja Maija-Liisa Ojala, opetusryhmäkokoja kuvaavan luvun erikoissuunnittelija Tommi Karjalainen opetus- ja kulttuuriministeriöstä, ammatillisen koulutuksen erityisasiantuntija Timo Kumpulainen ja opetusneuvos Markku Karkama, vapaan sivistystyön koulutuksen opetusneuvos Pertti Pitkänen, ruotsinkielisen koulutuksen opettajistoa kuvaavan suunnittelija Anika Westerholm, maahanmuuttajia opettavien opettajien erityisasiantuntija Timo Kumpulainen, opettajien täydennyskoulutuksen opetusneuvos Kimmo Hämäläinen sekä työelämäjaksoja kuvaavan analyysin opetusneuvos Matti Kyrö. Opettajatarpeita koskevan luvun ovat kirjoittaneet opetusneuvokset Maija Innola ja Armi Mikkola opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Käännökset ruotsin kielelle on tehnyt kielenkääntäjä Harriet Wikström. Yhteenvedon on kirjoittanut opetusneuvos Matti Kyrö. Kirjan toimittajana erityisasiantuntija Timo Kumpulainen on tehnyt mittavan työn aineistojen kokoamisessa, työn koordinoimisessa sekä varsinaisessa kirjan toimittamisessa.

Julkaisu on tarkoitettu palvelemaan opettajankoulutuksen suunnittelua ja opettajatarpeen ennakointia sekä kansallisella että paikallisella tasolla. Toivon, että julkaisusta on käytännön hyötyä opettajille, opettajankouluttajille, koulutuksen suunnittelijoille ja koulutuspolitiikasta päättävälle.

Johtaja
Kristiina Kumpulainen

Förord

En av de viktigaste styrkorna i det finländska utbildningssystemet är en kunnig och välutbildad lärarkår. Våra skickliga lärare en av de viktigaste faktorerna också i våra PISA- framgångar. De förändringar som sker inom lärarkåren bör emellertid följas upp, så att lärarutbildningen så snabbt som möjligt kan reagera på nya utmaningar. Utbildningsförvaltningen har avtalat med Statistikcentralen om omfattande och regelbundna datainsamlingar. Med hjälp av dem fås en statistisk bild av ålders-, behörighets- och utbildningsstrukturen inom lärarkåren.

Denna publikation baserar sig på personbaserade lärardata, insamlade av Statistikcentralen i mars-maj 2010. Närapå 91 procent av grundskolorna och gymnasierna, 86 procent av yrkesläroanstalterna och 93 procent av läroanstalterna inom det fria bildningsarbetet besvarade uppgiftsinsamlingen om sin lärarkår. De absoluta tal som presenteras i publikationen representerar ett sampel av hela lärarkåren och kan inte jämföras med talen i de tidigare uppgiftsinsamlingarna, som gjordes åren 2002, 2005 och 2008, men procentandelarna har i analyserna jämförts.

Våren 2010 insamlades uppgifterna om lärarnas behörighet på basis av den huvudsakliga undervisningsuppgiften. Dessutom samlades uppgifter om vilka övriga ämnen och undervisningsområden som läraren undervisar. Andra variabler var uppgiftens typ, lärarens ålder, kön och utbildning. Ytterligare uppgiftshelheter var lärarnas fortbildning, lärarnas möjligheter att använda dator på sin arbetsplats, yrkeslärarnas arbetslivsperioder och undervisningsgruppernas storlek inom den grundläggande utbildningen.

Texterna om de olika skolformerna har skrivits av sakkunniga vid undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen. Kapitlet om sökande till lärarutbildning har skrivits av specialsakkunniga Pirjo Karhu och Merja Väistö, analysen som beskriver lärarna inom den grundläggande utbildningen och inom gymnasieutbildningen av överinspektör Maija-Liisa Ojala, kapitlet om undervisningsgruppernas storlek av specialplanerare Tommi Karjalainen vid undervisnings- och kulturministeriet, analysen gällande yrkesutbildningen av specialsakkunnig Timo Kumpulainen och undervisningsrådet Markku Karkama, kapitlet om utbildningen inom det fria bildningsarbetet av undervisningsrådet Pertti Pitkänen, texten om lärarna inom den svenskspråkiga utbildningen av planerare Annika Westerholm, texten om invandrarlärarna av specialsakkunnig Timo Kumpulainen och analysen som beskriver lärarnas fortbildning av undervisningsrådet Kimmo Hämäläinen och analysen gällande arbetslivsperioderna av undervisningsrådet Matti Kyrö. Undervisningsråden Maija Innola och Armi Mikkola från undervisnings- och kulturministeriet har skrivit kapitlet gällande lärarbehoven. Översättningen till svenska har gjorts av Harriet Wikström. Sammandraget har skrivits av undervisningsrådet Matti Kyrö. Specialsakkunnig Timo Kumpulainen har som bokens redaktör gjort ett omfattande arbete med att samla ihop materialet, koordinera arbetet och redigera boken.

Publikationen är avsedd att tjäna som verktyg vid planeringen av lärarutbildningen och prognostisering av lärarbehovet på nationell och lokal nivå. Jag hoppas att publikationen ska vara till praktisk nytta för lärare, lärarutbildare, utbildningsplanerare och beslutsfattare inom utbildningspolitiken.

Direktör

Kristiina Kumpulainen

Sisällys

Esipuhe	3
Förord.....	5
Yhteenveto	9
Peruskoulun opetusryhmät 2010	15

Opettajatiedot

1. Hakeminen opettajankoulutukseen	25
Luokan ja lastentarhanopettajien koulutus	25
Luokanopettajat	25
Lastentarhanopettajat	27
Ruotsinkielinen luokan- ja lastentarhanopettajien koulutus	28
Naisten osuus hakijoista	28
Ammatilliset opettajakorkeakoulut	29
Ammatillinen opettajankoulutus	29
Ammatillinen erityisopettajankoulutus	31
Ammatillinen opinto-ohjaajankoulutus	33
2. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajat kevätlukukaudella 2010	37
Perusopetuksen opettajat	37
Perusopetuksen opettajat tehtävätyypeittäin	38
Perusopetuksen opettajien määrä ja muodollinen kelpoisuus	38
Perusopetuksen opettajien sukupuolijakauma	39
Perusopetuksen opettajien ikä	40
Perusopetuksen opettajien työsuhteen luonne	42
Luokanopettajat ja esiluokanopettajat	42
Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat	45
Perusopetuksen päätoimiset aineenopettajat oppiaineittain	49
Lukiokoulutuksen opettajat	52
Lukiokoulutuksen opettajat tehtävätyypeittäin	52
Lukiokoulutuksen opettajien määrä ja muodollinen kelpoisuus	52
Lukiokoulutuksen opettajien sukupuolijakauma	53
Lukiokoulutuksen opettajien ikä	54
Lukiokoulutuksen opettajien työsuhteen luonne	56
Lukiokoulutuksen päätoimiset aineenopettajat oppiaineittain	56
Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajat yhteensä	58
Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajat yhteensä tehtävätyypeittäin	58
Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen päätoimiset aineenopettajat yhteensä	59
Kielten opettajat	61
Matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opettajat	63
Muiden oppiaineiden opettajat	64

3.	Ammatillisen koulutuksen opettajat kevätlukukaudella 2010.....	67
	Ammatillinen peruskoulutus	67
	Ammatillinen lisäkoulutus	67
	Ammatillinen opettajankoulutus	68
	Perustietoja ammatillisen koulutuksen opettajista.....	68
	Opettajat tehtävätyypeittäin.....	69
	Opettajat kelpoisuuden mukaan	69
	Kelpoisuus sukupuolen mukaan maakunnittain	70
	Yhteisten opintojen opettajien kelpoisuus palvelussuhteen ja eniten opettaman aineen mukaan.....	71
	Ammatillisten opintojen opettajien kelpoisuus palvelussuhteen ja koulutusalan mukaan	72
	Opettajat opetettavan aineen tai koulutusalan mukaan.....	73
4.	Vapaan sivistystyön opettajat kevätlukukaudella 2010.....	77
5.	Maahanmuuttajakoulutuksen opettajat	83
	Maahanmuuttajakoulutuksesta.....	83
	Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen maahanmuuttajien opettajat.....	83
	Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen maahanmuuttajataustaiset opiskelijat.....	86
	Ammatillisen koulutuksen maahanmuuttajien opettajat.....	87
	Ammatillisen koulutuksen maahanmuuttajaopiskelijat	88
	Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen osallistuneet	88
	Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus	89
	Vapaa sivistystyö.....	89
6.	Lärarsituationen inom den svenskspråkiga utbildningen våren 2010	91
	Lärarsituationen inom den grundläggande utbildningen.....	91
	Lärarnas behörighet.....	92
	Ålders- och könsfördelningen bland lärarna	94
	Lärarsituationen inom gymnasieutbildningen.....	96
	Lärarnas behörighet	97
	Ålders- och könsfördelningen bland lärarna	98
	Lärarsituationen inom yrkesutbildningen.....	100
	Lärarnas behörighet.....	101
	Ålders- och könsfördelningen bland lärarna	103
	Lärarsituationen inom den fria bildningen	105

7.	Opettajien osallistuminen jatko- ja täydennyskoulutukseen sekä työelämäjaksoihin.....	107
	Opettajien osallistuminen jatko- ja täydennyskoulutukseen.....	108
	Koulutus- ja kehittämissuunnitelmat ja tietokoneen käyttö.....	122
	Yhteenveto	124
	Ammatillisen koulutuksen opettajien työelämäjaksot.....	125
	Työelämäjaksojen tavoitteista.....	125
	Työelämäjaksoihin osallistuminen.....	125
8.	Opettajatarpeet nyt ja tulevaisuudessa	
	Millaisia opettajatarpeita?	131
	Opettajatarpeiden arviointi ja ennakointi	131
	Opettajatarpeiden selvitystyön käynnistyminen.....	131
	Opettajankoulutuksen laajennusohjelmat	132
	Jatkuvuus opettajatarpeiden arvioinnissa	132
	Opettajankoulutuksen tulevaisuuden näkymiä	133
	Opettajuuden tulevaisuuden näkymiä	136
	Opettajan ammattitaidon ulottuvuudet	136
	Miten voidaan vaikuttaa opettajien ammatissa pysyvyyteen?	137
	Behovet av lärare nu och i framtiden	
	Läroutbildning – av vilket slag?	141
	Kvantitativ dimensionering av läroutbildningsbehovet	141
	Hur utredningsarbetet inleddes	141
	Programmen för utbyggnad av läroutbildningen	142
	Kontinuitet i prognostiseringsarbetet	142
	Utsikter för läroutbildningen	143
	Framtidsutsikter för läraryrket	146
	Dimensioner i lärarens yrkesskicklighet	146
	Hur är det möjligt att påverka kvarstannandet i läraryrket?	148
	Kirjallisuus / Litteratur	151
	Liiteet	153

Yhteenveto

Tämän julkaisun tiedot perustuvat Tilastokeskuksen keväällä vuonna 2010 tekemään opettajatietojen keruuseen. Tiedonkeruun toimeksiantaja ja rahoittaja oli opetus- ja kulttuuriministeriö. Tähän julkaisuun on koottu analyysit opettajakoulutukseen hakeutumisesta, eri koulumuotojen opettajatilanteesta, opetusryhmien koosta, opettajien täydennyskoulutuksesta sekä ammatillisten koulutuksen opettajien osallistumisesta työelämäjaksoille.

Opettajatiedonkeruuseen saatiin vastaukset vajaasta 90 prosentista kohdejoukkona olleista oppilaitoksista, peruskouluista, lukioista, ammatillisista oppilaitoksista, ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista sekä vapaan sivistystyön oppilaitoksista. Kato oppilaitoksista jakautui suhteellisen tasaisesti, joten oletuksena voidaan pitää, että vastausprosentti opettajistakin on lähellä 90 prosenttia, vaikka täsmällistä vastausprosenttia opettajakohtaisesti aineistosta ei saadakaan.

Hakeminen opettajakoulutukseen

Opettajankoulutus on Suomessa edelleen hyvin suosittua. Suomenkielisen luokanopettajankoulutuksen hakijamäärä nousi vuosien 2008–2010 aikana 20 prosenttia. Vuonna 2010 hakijoita oli 6 832. Vain suurin piirtein joka kahdeksas hakija hyväksyttiin luokanopettajankoulutukseen vuonna 2010. Hyväksytyjen osuus hakeneista laski hieman vuodesta 2008. Uusien ylioppilaiden määrä hakeneista nousi parilla prosenttiyksiköllä 26 prosenttiin tarkastellun ajanjakson aikana, ja osuus hyväksytyistä uusista ylioppilaista oli 18 prosenttia.

Lastentarhanopettajankoulutuksen hakijamäärä nousi myös vuosina 2008–2010 (36 %) ja hyväksytyjen osuus hakijoista laski 17 prosenttiin. Lastentarhanopettajankoulutukseen hyväksyttiin kuitenkin enemmän hakijoita, koska Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen koulutuksen aloituspaikkoja lisättiin vuonna 2010. Lastentarhanopettajankoulutuksessa uusien ylioppilaiden osuus sekä hakeneista että hyväksytyistä sen sijaan laski. Hakeneista heitä oli 22 prosenttia ja hyväksytyistä 14 prosenttia.

Viiteen ammatilliseen opettajakorkeakouluun vuonna 2010 haki melkein 5 100 hakijaa. Määrässä oli laskua edelliseen vuoteen verrattuna, mutta vuodesta 2008 nousua oli yli kolmanneksella.

Ammatilliseen opettajankoulutukseen hyväksyttiin noin puolet kelpoisista hakijoista. Tekniikan ja liikenteen alalle koulutetaan eniten opettajia: kaikista hyväksytyistä noin kolmasosa kuului tekniikan ja liikenteen alan ryhmään. Toiseksi eniten opettajankoulutukseen valittiin yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan tutkinnoilla hakeneita (noin 15 % kaikista hyväksytyistä).

Ammatilliseen opettajankoulutukseen hakeneiden keski-ikä oli 38 vuotta ja hyväksytyjen 41 vuotta. Naisten osuus hakijoista oli noin 60 prosenttia ja hyväksytyistä noin 50 prosenttia. Työmarkki-

noiden sukupuolisidonnaisuus näkyy myös opettajankoulutuksessa. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan, matkailu-, ravitsemis- ja talousalan sekä humanistisen ja kasvatustieteiden tutkinnoilla hakeneista ja hyväksytyistä naisia oli yli 80 prosenttia. Tekniikan ja liikenteen alan tutkinnoilla hakeneista taas 22 prosenttia ja hyväksytyistä noin 15 prosenttia oli naisia.

Ammatilliseen erityisopettajankoulutukseen vuonna 2010 haki yli 400 hakijaa ja koulutukseen hyväksyttyjä oli 165. Kahtena edellisellä vuonna hakijoita oli alle 300 ja hyväksyttyjä hiukan yli 100 kumpanakin vuonna. Ammatilliseen opinto-ohjaajankoulutukseen oli yli 350 ja hyväksyttyjä oli 110. Hakijoiden määrä nousi vuodesta 2008 noin 30 prosentilla.

Opetusryhmäkoot perusopetuksessa

Keväällä 2010 keskimääräinen ryhmäkoko oli 1–6 luokilla, esiopetus ja yhdysluokat mukaan luettaen, 19,2 oppilasta ja 7–9 luokilla 17,1 oppilasta. Keskimääräiset ryhmäkoot ovat hieman pienentyneet vuodesta 2008, sillä vastaavat luvut olivat tuolloin 19,6 ja 17,3. Opetusryhmät pienenevät kaikilla luokka-asteilla, mutta erityisesti 4–6 luokilla.

Kokoluokittain suurin osa opetusryhmistä vuosiluokilla 1–6 on keskikokoisia sijoittuen 15–24 oppilaan välille. Tälle välille sijoittui melkein kolme neljännestä opetusryhmistä. Sekä pienien että suurien ryhmien osuus oli pieni. 30 oppilaan tai sitä suurempia ryhmiä oli kaksi prosenttia kaikista opetusryhmistä.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajat

Kyselyyn vastanneissa perusopetuksen kouluissa työskenteli kevätlukukaudella 2010 yhteensä 39 600 rehtoria ja opettajaa, joista päätoimisia oli 38 900. Kyselyyn saatiin vastaukset noin 90 prosentista kouluista, joten perusopetuksen opettajien kokonaismäärä keväällä 2010 oli jonkin verran yli 40 000 opettajaa.

Tehtävänsä muodollisesti kelpoisten opettajien osuus on kasvanut koko 2000-luvun ajan. Keväällä 2010 rehtoreista ja päätoimisista opettajista 89 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään. Melkein 99 prosenttia rehtoreista ja noin 95 prosenttia lehtoreista, luokanopettajista ja esiluokanopettajista oli muodollisesti kelpoisia. Maahanmuuttajien opetuksessa ja erityisopetuksessa kelpoisuustilanne ei ole aivan yhtä hyvä. Näissä ryhmissä 78 ja 73 prosenttia opettajista oli muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään.

Perusopetuksen rehtoreista ja opettajista melkein kolme neljäsosaa (73 %) on naisia ja ammattikunnan sisällä sukupuolijakauma vaihteli niin, että luokanopettajista ja esiluokanopettajista yli 74 prosenttia, mutta rehtoreista vain 43 prosenttia oli naisia.

Kevätlukukaudella 2010 perusopetuksen rehtorien ja päätoimisten opettajien ikäjakauma oli karkeasti ottaen se, että kolmasosa oli alle 40-vuotiaita, kolmasosa 40–49-vuotiaita ja kolmasosa 50-vuotiaita tai vanhempia. Ruotsinkielisen perusopetuksen rehtorit ja päätoimiset opettajat olivat keskimäärin nuorempia kuin suomenkielisen perusopetuksen. Kun suomenkielisessä perusopetuksessa 50 vuotta tai vanhempien osuus oli 35 prosenttia, niin ruotsinkielisessä perusopetuksessa vastaava osuus oli 30 prosenttia.

Uusimaa ja tiedonkeruun ajankohtana omana maakuntanaan ollut Itä-Uusimaa erottuivat olennaisesti muista maakunnista tehtäväänsä muodollisesti kelpoisten luokanopettajien ja esiluokanopettajien osuudessa. Itä-Uudellamaalla 85 prosenttia ja Uudellamaalla 88 prosenttia perusopetuksen opettajista oli muodollisesti kelpoisia, kun kaikissa muissa maakunnissa osuus oli yli 95 prosenttia. Keski-Suomessa osuus oli korkein eli 99 prosenttia opettajista oli muodollisesti kelpoisia.

Lukioiden rehtoreista ja kaikista opettajista muodollisesti kelpoisia hoitamassaan tehtävässä oli 93 prosenttia. Muodollisesti kelpoisten osuus rehtoreista oli melkein 99 prosenttia lehtoreista yli 97 prosenttia. Päätoimisista tuntiopettajista vastaava osuus oli 86 prosenttia.

Lukioiden rehtoreissa ja opettajissa naisenemmyys oli hiukan pienempi kuin perusopetuksessa. Lukioiden rehtoreista ja opettajista 66 prosenttia oli naisia. Pienin naisten osuus oli rehtoreissa, 35 prosenttia. Suomenkielisen ja ruotsinkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden sukupuolijakauma erosi olennaisesti toisistaan. Suomenkielisissä lukioissa runsaat 34 prosenttia ja ruotsinkielisissä runsaat 44 prosenttia oli naisia.

Keväällä 2010 lukiokoulutuksen rehtorit ja opettajat olivat keskimäärin vanhempia kuin perusopetuksessa. Viisikymmentä vuotta täyttäneiden osuus lukion rehtoreista ja päätoimisista opettajista oli 41 prosenttia. Alle 40-vuotiaita lukion rehtoreista ja päätoimisista opettajista oli yli 27 prosenttia ja 40–49-vuotiaita melkein 32 prosenttia. Suomenkielisen lukiokoulutuksen henkilöstö oli keskimäärin vanhempaa kuin ruotsinkielisen.

Suurimmassa osassa lukion oppiaineita muodollista kelpoisuutta vailla olevia opettajia oli vähän. Suurista opettajaryhmistä paras kelpoisuustilanne oli historian opettajien ryhmässä, päätoimisista opettajista yli 99 prosentilla oli muodollinen kelpoisuus antaa opetusta hoitamassaan tehtävässä. Musiikissa, opinto-ohjauksessa ja liikunnassa muodollista kelpoisuutta vailla olevia opettajia oli keskimääräistä enemmän. Sama oli tilanne eräissä opettajaryhmissä, joissa opettajien kokonaismäärä oli pieni.

Ammatillisen koulutuksen opettajat

Kevätlukukaudella 2010 ammatillisessa koulutuksessa työskenteli yhteensä 14 514 opettajaa, joista naisia oli 52 prosenttia (7 582). Ammatillisen koulutuksen opettajistosta lähes 73 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään. Kelpoisuuden puuttumisen syynä oli ennen kaikkea opettajalta vaadittavien pedagogisten opintojen puuttuminen. Kelpoisuuden vajavuudet esiintyivät eri tehtävätyyppiryhmissä eri tavoin. Päätoimisista tuntiopettajista lähes puolella ei ollut muodollista kelpoisuutta. Parhaiten kelpoisia tehtäviinsä olivat rehtorit (90 %) ja johtajat (88 %), lehtorit (93 %), erityisopettajat (86 %) ja opinto-ohjaajat (86 %). Sekä päätoimisten tuntiopettajien että sivutoimisten tuntiopettajien kohdalla kelpoisuuden puuttuminen painottui selvästi pedagogisten opintojen puuttumiseen. Maakuntakohtaisesti kelpoisten opettajien osuus vaihteli välillä 82 prosenttia (Päijät-Häme) ja 60 prosenttia (Keski-Pohjanmaa).

Ammatillisten opintojen opettajia oli yhteensä 12 669, joista yli puolet toimi tekniikan ja liikenteen alalla sekä sosiaali-, terveys-, ja liikunta-alalla. Tekniikan ja liikenteen alalla yli puolet (54 %) opettajista oli vähintään 50 vuotta tai yli. Lähes kaikilla koulutusaloilla ikärakenne painottui yli 40-vuotiaisiin opettajiin. Vain 18 prosenttia opettajista oli alle 40-vuotiaita. Lähitulevaisuudessa ammatillisen koulutuksen opettajatarve tulee lisääntymään.

Vapaan sivistystyön opettajat

Tehtävänsä kelpoisten vapaan sivistystyön opettajien suhteellinen osuus on kasvanut lievästi koko 2000-luvun. Vuonna 2002 tehtävässään kelpoisia oli 68 prosentilla ja vuonna 2010 heitä oli 75 prosenttia vapaan sivistystyön opettajista. Lievä kasvu johtuu kansalaisopistojen opettajien suuresta määrästä. Kaikissa muissa oppilaitosmuodoissa kelpoisten osuuden kasvu on pysähtynyt tai kääntynyt laskuun. Kansalaisopistoissa kelpoisten osuus oli 84 prosenttia opettajista, kansanopistoissa 64 prosenttia, opintokeskuksissa 58 prosenttia ja liikunnan koulutuskeskuksissa 42 prosenttia opettajista.

Vapaan sivistystyön opettajat ovat keski-ikästään vanhempia kuin muiden koulutusmuotojen opettajat. Yli puolet kaikista opettajista on täyttänyt 50 vuotta. Liikunnan koulutuskeskukset toki poikkeavat muista oppilaitoksista siinä, että näissä oppilaitoksissa enemmistö opettajakunnasta on nuorta: 56 % opettajista on alle 40-vuotiaita ja vain 8 prosenttia 50-vuotiaita tai sitä vanhempia.

Maahanmuuttajien opettajat

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opettajista muodollisesti kelpoisia oli yli kolme neljäsosaa. Muiden aineiden opettajista muodollisesti kelpoisia oli selvästi vähemmän. Muiden uskontojen opettajista alle 20 prosenttia täytti opettajan muodollisen kelpoisuuden ehdot. Kokonaisuutena maahanmuuttajia opettavista opettajista noin 62 prosenttia täytti asetetut kelpoisuusehdot. Muiden uskontojen opettajista samoin kuin maahanmuuttajien oman äidinkielen opettajista lähes kaikki olivat pää- tai sivutoimisia tuntiopettajia. Perusopetuksen vieraskielisten oppilaiden määrä vuonna 2009 oli 19 200 eli 3,6 prosenttia kaikista peruskoululaisista.

Keväällä 2010 maahanmuuttajien parissa työskenteleviä ammatillisen koulutuksen opettajia oli noin 2,5 prosenttia opettajien kokonaismäärästä. Valtaosa opettajista on edelleen naisia. Opettajien muodolliset kelpoisuusehdot täytyivät 76 prosentilla, mikä on hieman parempi osuus kuin ammatillisessa koulutuksessa keskimäärin. Vieraskielisiä opiskelijoita vuonna 2008 oli ammatillisessa koulutuksessa 13 300 opiskelijaa eli vajaat viisi prosenttia kaikista ammatillisen koulutuksen opiskelijoista.

Vapaassa sivistystyössä maahanmuuttajia opettavista opettajista 65 prosenttia oli kelpoisia tehtävässään. Maahanmuuttajia opettavia opettajia vapaassa sivistystyössä oli vain kansan- ja kansalaisopistoissa.

Ruotsinkielisen koulutuksen opettajatilanne

Opettajakunnasta noin seitsemän prosenttia oli keväällä 2010 ruotsinkielisen koulutuksen opettajia.

Ruotsinkielisen perusopetuksen opettajista 79 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään, mikä on 10 prosenttiyksikköä alempi kuin koko maassa keskimäärin. Kelpoisuustilanne kohentui ruotsinkielisessä koulutuksessa vuosina 2008–2010, vaikkakin kaikissa opettajaryhmissä kelpoisten osuus on alempi kuin koko maassa keskimäärin. Esimerkiksi muodollisesti kel-

poisten erityisopettajien ja erityisluokanopettajien osuus kasvoi vuosina 2005–2010 hiukan yli 66 prosentista melkein 75 prosenttiin.

Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen opettajista 90 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia. Keväällä 2010 kaikki ruotsinkielisten lukioden rehtorit olivat muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään ja myös lehtorien kelpoisuusaste oli korkea. Heistä 95 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia. Ruotsinkielisessä koulutuksessa alueelliset erot olivat samantapaisia kuin maassa muutoinkin. Itä-Uudellamaalla kaikkien lukioden opettajien kelpoisuusaste oli selvästi alhaisin (82 %) ja Pohjanmaalla taas korkein (94 %).

Opettajien täydennyskoulutus

Perusopetuksen opettajista 77 prosenttia, lukiokoulutuksen samoin kuin ammatillisen koulutuksen opettajista 80 prosenttia ja vapaan sivistystyön opettajista 55 prosenttia osallistui vuoden 2009 aikana jatko- ja täydennyskoulutukseen. Vuoden 2007 tilanteeseen verrattuna kasvua täydennyskoulutukseen osallistumisessa on tapahtunut kaikissa muissa paitsi vapaan sivistystyön opettajien ryhmässä. Henkilöstöryhmistä johtavassa asemassa olevat, kuten rehtorit, apulaisrehtorit, osaston johtajat, sekä erityisopettajat ja opinto-ohjaajat osallistuivat muita useammin jatko- ja täydennyskoulutukseen.

Kovin merkittävää eroa jatko- ja täydennyskoulutuksen määrässä ei ollut oppilaitoksen kielen mukaan tarkasteltuna, vaikka on selvää, että täydennyskoulutuksen tarjonta ruotsin kielellä on selvästi vähäisempää kuin suomeksi.

Täydennyskoulutukseen osallistuttiin keskimäärin 6,3 henkilötyöpäivää jokaista opettajaa kohti. Jokaista osallistunutta kohti täydennyskoulutuksen kesto oli 8,2 henkilötyöpäivää. Runsaat puolet koulutukseen osallistumisista tapahtui työajalla. Pitkäkestoinen ja pätevä koulutus hoidettiin yleensä omalla ajalla, vain 14 prosenttia siitä tapahtui työajalla. Työnantajan järjestämä henkilöstökoulutukseen ei tapahtunut kokonaan työajalla, vaan 19 prosenttia siitä toteutettiin omalla ajalla.

Koska täydennyskoulutus kasautuu jossakin määrin henkilöstöryhmien mukaan, niin luonnollisena seurauksena on, että myöskään täydennyskoulutukseen osallistuneiden ikärakenne ei ole tasainen. 45–54-vuotiaista yli 80 prosenttia osallistui vuonna 2009 täydennyskoulutukseen, kun taas alle 30-vuotiaissa osallistumisaste oli 61 prosenttia ja 30–34-vuotiaissa 73 prosenttia.

Opettajatiedonkeruussa kysyttiin opettajilta, onko heillä ollut työnsä tukena koulutus- ja kehittämissuunnitelma. Miltei 92 prosentilla oli ollut sellainen käytössään vuonna 2009. Lisäksi koottiin tietoja opettajien tietokoneen käytöstä työpaikalla. Alle 1 prosentti opettajista ilmoitti, että heillä ei ole lainkaan pääsyä tietokoneelle työpaikalla.

Ammatillisen koulutuksen opettajien työelämäjaksot

Opettajien työelämäjaksoiden tavoitteena on pitää opettajien tietotasoa oman ammattialansa kehityksestä ajan tasalla ja tiivistää koulutuksen ja työelämän välistä yhteistyötä. Tavoitteeksi on asetettu, että jokainen ammatillisen koulutuksen opettaja pääsisi kerran viidessä vuodessa työelämä-

jaksolla osallistumaan oman alansa työpaikan työhön. Tästä tavoitteesta on kuitenkin etäännytty, sillä vuonna 2009 vain kolme prosenttia ammatillisen koulutuksen opettajista oli ollut työelämäjaksolla. Kahta vuotta aiemmin seitsemän prosenttia opettajista osallistui työelämäjaksolle.

Erityisesti nuorimpien opettajien osallistuminen työelämäjaksoille laski jyrkästi vuosina 2007–2009. Ikäryhmässä 30–34-vuotiaat osallistumisaste putosi kolmannekseen vuodesta 2007. Kaksi viidesosaa työelämäjaksoilla olleista oli 40–49-vuotiaita, kun heidän osuutensa kaikista opettajista oli kolmasosa. Vaikka osallistujien määrä on selvästi pudonnut, mahdollisuutta käyttävät muita useammin ne, jotka todennäköisimmin ovat työuransa keskivaiheilla.

*Erikoissuunnittelija Tommi Karjalainen
Opetus- ja kulttuuriministeriö*

Peruskoulun opetusryhmät vuonna 2010

Perusasteen opetusryhmien koko on noussut yhdeksi kärkiteemaksi koulutuspoliittisessa keskustelussa. Opetusryhmien koko on yhteydessä lasten ja nuorten koulussa kokemaan hyvinvointiin ja henkilökohtaisen ohjauksen määrään. Opetus- ja kulttuuriministeriö on nostanut opetusryhmien pienentämisen yhdeksi peruskoulun kehittämisen painopisteeksi ja jakanut valtionavustusta ryhmäkokojen pienentämiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on selvittänyt peruskoulun opetusryhmien kokoa yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa osana valtakunnallista opettajatiedonkeruuta. Kyselyn tulokset osoittavat, että keskimääräinen ryhmäkoko on 1–6 luokilla, esiopetus ja yhdysluokat mukaan luettuna, 19,21 oppilasta ja 7–9 luokilla 17,14 oppilasta. Keskimääräiset ryhmäkoot ovat hieman pienentyneet vuodesta 2008, sillä vastaavat luvut olivat tuolloin 19,57 ja 17,3. Opetusryhmät pienenevät kaikilla luokka-asteilla, mutta erityisesti 4–6 luokilla. Myös suurten opetusryhmien määrä väheni vuodesta 2008.

► Tutkimusaineisto

Tilastokeskus selvitti maaliskuussa 2010 toteutetun valtakunnallisen opettajatiedonkeruun yhteydessä kaikilta peruskoulun esi- ja luokanopettajilta sekä aineenopettajilta heidän opettamiensa opetusryhmien kokoa koskevat tiedot maaliskuun tilanteen mukaisina. Kyselyn vastaukset kattivat noin 90 prosenttia peruskouluista ja noin 82 prosenttia perusasteen erityiskouluista sekä perus- ja lukioasteen kouluista. Tiedot kattavat esiopetuksen ja perusopetuksen 1–6-luokkien ryhmäkoot ja 7–9-luokkien oppiaineiden ryhmäkoot Manner-Suomessa. Aineistosta tarkastellaan opetusryhmien muodostamista mm. maakunnittain, kuntatyypeittäin, kieliryhmittäin ja koulutuksen järjestäjän oppilasmäärän perusteella määritellyn koon mukaisesti.

Vuoden 2010 tiedonkeruu oli toinen kerta kuin opetusryhmäkokoja selvitettiin valtakunnallisesti. Vastaava kysely toteutettiin edellisen kerran vuonna 2008. Opetusryhmäkokojen muutoksia voidaan tarkastella luotettavasti valtakunnallisella tasolla. Tarkemman tason vertailuissa eri mittauskertojen välillä on varmistettava, että käytettävät aineistot ovat vertailukelpoisia. Vertailua vuoteen 2008 tehtäessä on huomioitava, että vuoden 2010 ryhmäkokoihin on vaikuttanut opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämistä avustuksista vasta vuoden 2009 perusopetuksen yksikköhintojen mukana jaettu 16 miljoonan euron summa. Vuodelle 2010 jaettu 30 miljoonan euron perusopetuksen ryhmäkokojen pienennysraha näkyy vasta osittain ja tulee näkymään kokonaisuutena seuraavan mittauskerran tuloksissa.

► Opetusryhmien keskimääräinen koko

Opetusryhmien keskimääräisiä kokoja tarkasteltiin valtakunnallisesti eri vuosiluokittain sekä maakunnittain 1–2 luokilla, 3–6 luokilla ja 7–9 luokilla. Vuoden 2010 aineistoa verrattiin vuoden 2008 tietoihin.

Opetusryhmän keskimääräinen koko eri vuosiluokilla

Keskimääräinen opetusryhmäkoko oli vuonna 2010 luokka-asteilla 1–6, esiopetusluokat ja yhdysluokat huomioiden, 19,21 oppilasta/opetusryhmä. Jos tarkasteluun ottaa mukaan vain 1–6 vuosiluokat, on keskimääräinen ryhmäkoko 20,24. Perusasteen 1–6 luokilla keskimääräinen opetusryhmäkoko nousee siirryttäessä alimmilta luokka-asteilta ylempiin. Pienimmät opetusryhmäkoot olivat ensimmäisellä vuosiluokalla (keskimäärin 18,46) ja suurimmat kuudennella vuosiluokalla (21,72).

Opetusryhmäkoot ovat hieman pienentyneet kaikilla luokka-asteilla verrattuna vuoteen 2008. Ryhmäkoko oli kaikki luokat huomioiden pienentynyt 0,36 oppilaalla ryhmää kohti. Perusasteen 1–6 vuosiluokilla keskimääräinen ryhmäkoko pieneni 0,46 oppilasta. Eri vuosiluokkien tarkastelussa ryhmäkoot pienenevät eniten neljänsillä-, viidensillä- ja kuudensilla luokilla.

Taulukko 1. Opetusryhmäkoko 1–6 luokilla

Opetusryhmäkoon keskiarvo	Keskiarvo 2008	Keskiarvo 2010	Ryhmäkoon muutos
Oman luokan luokka-aste yhteensä	19,57	19,21	-0,36
1.–6. vuosiluokat yhteensä	20,70	20,24	-0,46
1. vuosiluokka	18,80	18,46	-0,34
2. vuosiluokka	19,35	19,07	-0,28
3. vuosiluokka	20,62	20,34	-0,28
4. vuosiluokka	21,41	20,90	-0,51
5. vuosiluokka	21,88	21,31	-0,57
6. vuosiluokka	22,47	21,72	-0,75
Esiopetus	13,87	14,12	0,25
Yhdysluokka muu	16,42	16,27	-0,15

Lähde: Tilastokeskus. Opettajajaksely keväällä 2010.

Perusasteen 7–9 luokilla opetusryhmäkoot ovat selvästi pienempiä kuin 1–6 luokilla. Keskimääräinen opetusryhmäkoko oli 7–9 luokilla noin 17 oppilaan suuruinen. Seitsemänsillä luokilla keskimääräinen ryhmäkoko oli 17,29 kahdeksänsillä luokilla 17,15 ja yhdeksänsillä luokilla 16,98. Jokaisella luokka-asteella ryhmäkoot ovat hieman pienentyneet vuodesta 2008.

Taulukko 2. Opetusryhmäkoko 7–9 luokilla

Luokka-aste	2008	2010	ero
7. luokka	17,41	17,29	-0,12
8. luokka	17,29	17,15	-0,14
9. luokka	17,18	16,98	-0,20
7–9 luokat yhteensä	17,30	17,14	-0,16

Lähde: Tilastokeskus. Opettajajaksely keväällä 2010.

Opetusryhmäkoot maakunnittain 1–2 luokilla

Maakunnittaisessa tarkastelussa ensimmäisillä ja toisilla vuosiluokilla ryhmien minimikoot vaihtelivat Pohjanmaan maakunnan yhden oppilaan ja Etelä-Savon maakunnan 12:n oppilaan välillä. Maksimikoot vaihtelivat Kainuun maakunnan 24:n oppilaan ja Lapin maakunnan 34:n oppilaan välillä. Luokilla 1–2 opetusryhmässä oli keskimäärin 18,76 oppilasta. Keskimääräinen ryhmäkoko vaihteli enimmillään maakuntien välillä reilun kolmen oppilaan verran. Keskimääräisesti pienimmät opetusryhmät olivat Pohjanmaan maakunnassa (16,12 oppilasta) ja suurimmat ryhmät Pirkanmaan maakunnassa (19,85).

Ryhmäkoko on pienentynyt keskimäärin noin kolmannesosaoppilaan verran vuoden 2008 tilanteeseen nähden. Opetusryhmät ovat pienentyneet eniten Varsinais-Suomen maakunnassa, jossa keskimääräinen ryhmäkoko pieneni yhden oppilaan verran. Myös Etelä-Karjalan- ja Pohjois-Karjalan maakunnissa ryhmät pienenivät lähes oppilaan verran. Vastaavasti ryhmäkoko on hieman kasvanut Lapin- ja Keski-Pohjanmaan maakunnissa.

Taulukko 3. Opetusryhmien koko 1–2 luokilla maakunnittain vuosina 2008 ja 2010

Maakunta	Minimi	Maksimi	Keskiarvo 2008	Keskiarvo 2010	ero
Uusimaa	5	32	19,98	19,76	-0,22
Itä-Uusimaa	8	25	18,67	18,05	-0,62
Varsinais-Suomi	5	28	19,54	18,54	-1,00
Satakunta	8	27	18,35	17,93	-0,42
Kanta-Häme	8	27	20,02	19,70	-0,32
Pirkanmaa	7	29	19,76	19,85	0,09
Päijät-Häme	6	28	19,77	19,70	-0,07
Kymenlaakso	7	30	18,40	18,22	-0,18
Etelä-Karjala	6	29	18,29	17,45	-0,84
Etelä-Savo	12	26	18,94	18,96	0,02
Pohjois-Savo	9	29	18,65	18,33	-0,32
Pohjois-Karjala	7	30	19,44	18,70	-0,74
Keski-Suomi	6	29	18,50	18,43	-0,07
Etelä-Pohjanmaa	6	27	17,07	16,73	-0,34
Pohjanmaa	1	27	16,80	16,12	-0,68
Keski-Pohjanmaa	11	29	17,86	18,24	0,38
Pohjois-Pohjanmaa	5	33	18,79	18,66	-0,13
Kainuu	9	24	18,18	17,63	-0,55
Lappi	6	34	17,86	18,08	0,22
Manner-Suomi	1	34	19,08	18,76	-0,32

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Opetusryhmäkoot maakunnittain 3–6 luokilla

Opetusryhmien valtakunnallinen keskipääty 3–6 vuosiluokilla oli 21,06. Ryhmien minimikoot vaihtelivat Lapin maakunnan kolmen oppilaan opetusryhmän ja Keski-Suomen maakunnan 11 oppilaan välillä. Ryhmien maksimikoot vaihtelivat Uudenmaan maakunnan 36 oppilaan ja Itä-Uudenmaan sekä Etelä-Pohjanmaan maakuntien 29 oppilaan ryhmien välillä. Ryhmien keskimääräinen koko oli pienin Pohjanmaan maakunnassa (18,10 oppilasta) ja suurin Uudenmaan maakunnassa (22,17 oppilasta). Vaihtelua maakuntien välillä oli enimmillään noin neljä oppilasta.

Ryhmäkoko on vähentynyt vuodesta 2008 keskimäärin reilun 0,5 oppilaan verran. Ryhmien keskipääty on pienentynyt eniten Kanta-Hämeen maakunnassa, jossa pienennys oli vajaan kahden oppilaan suuruinen. Kanta-Hämeen lisäksi keskipääty on pienentynyt yli yhden oppilaan verran Kymenlaakson-, Keski-Pohjanmaan- sekä Kainuun maakunnissa. Vastaavasti ryhmäkoko on kasvanut Pohjois-Karjalan maakunnassa.

Taulukko 4. Opetusryhmien koko 3–6 luokilla maakunnittain vuosina 2008 ja 2010

Maakunta	Minimi	Maksimi	Keskiarvo 2008	Keskiarvo 2010	ero
Uusimaa	7	36	22,65	22,17	-0,48
Itä-Uusimaa	8	29	20,58	20,03	-0,55
Varsinais-Suomi	7	32	21,20	20,97	-0,23
Satakunta	8	33	21,16	20,36	-0,80
Kanta-Häme	10	35	22,95	21,27	-1,68
Pirkanmaa	7	33	22,10	22,15	0,05
Päijät-Häme	4	32	21,69	21,39	-0,30
Kymenlaakso	8	33	22,28	20,75	-1,53
Etelä-Karjala	10	33	20,46	19,70	-0,76
Etelä-Savo	6	31	21,69	20,71	-0,98
Pohjois-Savo	8	34	21,11	20,58	-0,53
Pohjois-Karjala	9	36	20,58	21,47	0,89
Keski-Suomi	11	32	21,83	21,13	-0,70
Etelä-Pohjanmaa	10	29	20,05	19,63	-0,42
Pohjanmaa	7	32	19,01	18,10	-0,91
Keski-Pohjanmaa	7	30	19,83	18,74	-1,09
Pohjois-Pohjanmaa	9	31	21,52	21,00	-0,52
Kainuu	8	31	20,68	19,63	-1,05
Lappi	3	31	20,01	19,84	-0,17
Manner-Suomi	3	36	21,59	21,06	-0,53

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Opetusryhmäkoot maakunnittain 7–9 luokilla

Perusasteen 7–9 luokilla ryhmäkoot olivat keskimäärin noin 17 oppilaan suuruisia. Suurimpia ryhmäkokoja olivat 36 oppilaan ryhmät Uudenmaan-, Pirkanmaan-, Pohjois-Karjalan-, Pohjois-Pohjanmaan-, ja Lapin maakunnissa. Ryhmien keskimääräisen koon vaihtelua eri maakuntien välillä oli enimmillään vajaan oppilaan verran. Keskiarvoltaan pienimmät ryhmät olivat Etelä-Pohjan-

maan- ja Pohjanmaan maakunnissa (noin 16,3 oppilasta) ja suurimmat Satakunnan maakunnassa (17,63). Maakuntien väliset erot 7–9 luokilla olivat suhteellisen pieniä verrattuna 1–6 luokkiin.

Ryhmäkoko on pienentynyt 7–9 luokilla vuodesta 2008 keskimäärin vajaan 0,2 oppilaan verran. Ryhmäkoot ovat pienentyneet eniten Etelä-Karjalan maakunnassa. Vastaavasti ryhmäkoot ovat kasvaneet eniten Keski-Pohjanmaan maakunnassa. Maakunnittain tarkasteltuna vaihtelut vuosien 2008 ja 2010 välillä ovat kuitenkin melko pieniä.

Taulukko 5. Opetusryhmien koko 7–9 luokilla maakunnittain vuosina 2008 ja 2010

Maakunta	Maksimi	Keskiarvo 2008	Keskiarvo 2010	ero
Uusimaa	36	17,78	17,39	-0,39
Itä-Uusimaa	33	17,80	17,54	-0,26
Varsinais-Suomi	32	17,50	17,39	-0,11
Satakunta	35	17,46	17,63	0,17
Kanta-Häme	31	17,84	17,49	-0,35
Pirkanmaa	36	16,88	17,15	0,27
Päijät-Häme	35	17,36	17,23	-0,13
Kymenlaakso	35	17,41	16,89	-0,52
Etelä-Karjala	33	17,65	17,03	-0,62
Etelä-Savo	31	17,53	17,29	-0,24
Pohjois-Savo	33	17,22	16,93	-0,29
Pohjois-Karjala	36	16,75	16,99	0,24
Keski-Suomi	34	17,42	17,46	0,04
Etelä-Pohjanmaa	35	16,79	16,30	-0,49
Pohjanmaa	31	16,73	16,34	-0,39
Keski-Pohjanmaa	30	16,28	16,72	0,44
Pohjois-Pohjanmaa	36	17,04	16,90	-0,14
Kainuu	31	16,98	16,71	-0,27
Lappi	36	16,37	16,73	0,36
Manner-Suomi	36	17,30	17,14	-0,16

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

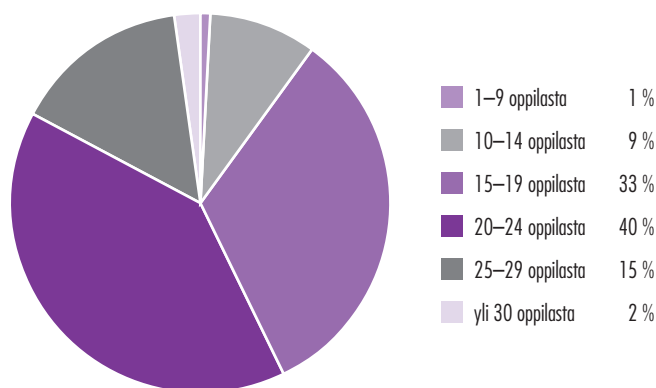
► Eri kokoisten opetusryhmien osuudet ja niiden muutokset vuosina 2008 ja 2010

Opetusryhmien keskimääräisen koon lisäksi on perusteltua tarkastella eri kokoisten opetusryhmien määriä ja prosentuaalisia osuuksia. Ensin tarkastelussa on opetusryhmien jakautuminen oppilasmäärän mukaan: 1–9, 10–14, 15–20, 21–25, 26–30 ja yli 30 oppilasta/opetusryhmä. Seuraavaksi tarkastellaan näiden ryhmien osuuksia kaikista opetusryhmistä sekä näissä osuuksissa tapahtuneita muutoksia vuodesta 2008. Lopuksi keskitytään lähemmin suurten opetusryhmien osuuksissa tapahtuneisiin muutoksiin 3–6 vuosiluokilla vuosina 2008 ja 2010.

Opetusryhmien osuudet kokoluokittain vuonna 2010

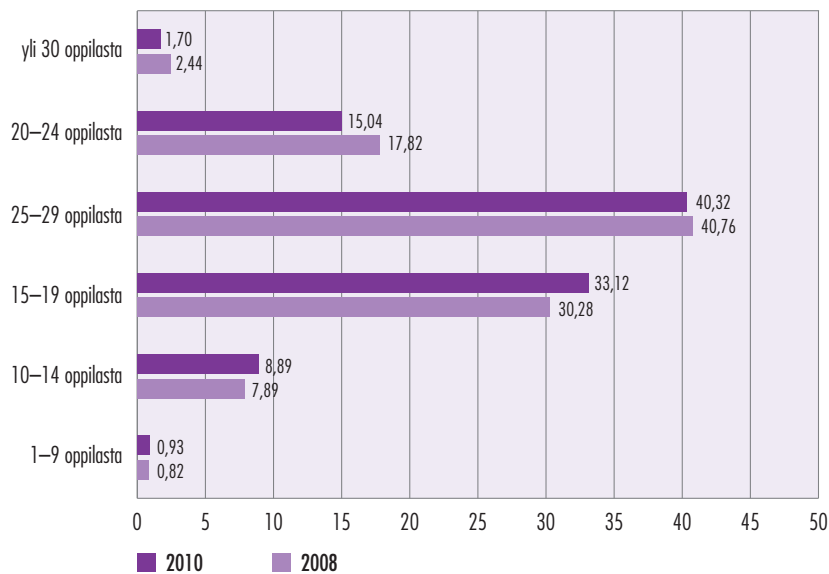
Opetusryhmien jakautuminen eri kokoluokkiin 1–6 luokilla noudattaa pääosin normaalijakauman mukaisia osuuksia, joissa suurin osa ryhmistä on keskikokoisia ja ääripäiden osuus on pieni. Perusasteen yleisin ryhmäkoko oli valtakunnallisesti 20–24 oppilasta (40 %) ja toiseksi yleisin 15–19 oppilasta (33 %). Täten kaikista 1–6 luokkien opetusryhmistä noin kolme neljästä (73 %) oli kooltaan 15–24 oppilaan ryhmiä. Vajaa 17 prosenttia ryhmistä on yli 25 oppilaan ryhmiä ja noin 2 prosenttia on yli 30 oppilaan ryhmiä. Kymmenen prosenttia opetusryhmistä oli alle 14 oppilaan ryhmiä. Alle yhdeksän oppilaan ryhmiä oli noin 1 prosentti.

Kuvio 1. Opetusryhmien osuudet (%) kokoluokittain 1–6 luokilla 2010

Opetusryhmien osuudet koon mukaan vuosina 2008 ja 2010

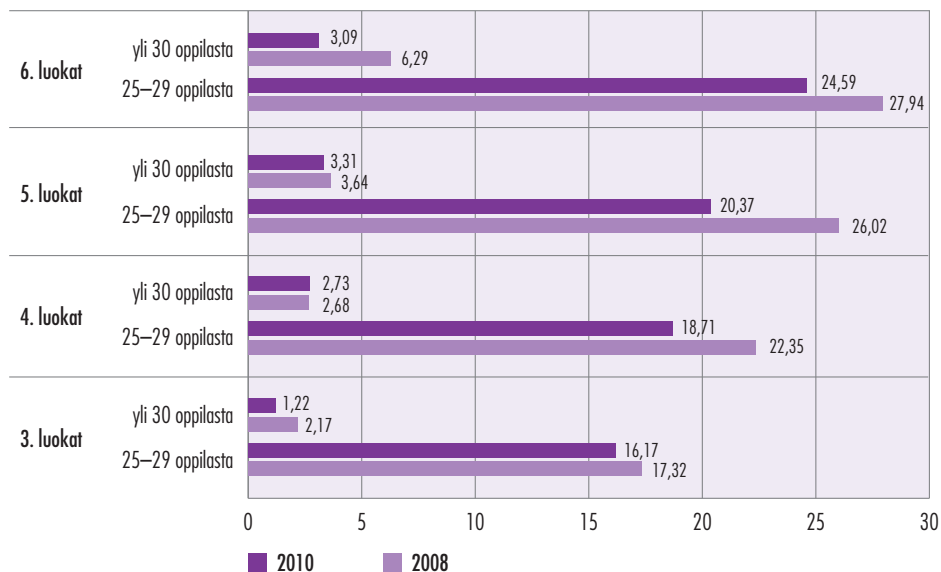
Vuosiluokilla 1–6 suurten oppilasryhmien määrä on vähentynyt vuodesta 2008. Tämä näkyy tarkasteltaessa suurten oppilasryhmien prosentuaalisia osuuksia kaikista opetusryhmistä vuosina 2008 ja 2010. Pääsääntöisesti yli 20 oppilaan ryhmien osuus on vähentynyt ja vastaavasti alle 20 oppilaan ryhmien osuus on kasvanut. Yli 30 oppilaan ryhmien määrä on laskenut vuoden 2008 2,4 prosentista ollen vuonna 2010 1,7 prosenttia. Toiseksi suurimpien (25–29 oppilaan) ryhmien määrä oli vähentynyt noin kolme prosenttiyksikköä. Vuonna 2008 näiden ryhmien osuus oli 17,8 prosenttia ja vuonna 2010 vastaava osuus oli 15 prosenttia. Saman verran vastaavasti lisääntyi 15–19 oppilaan ryhmien osuus. Myös 10–14 oppilaan ryhmien osuus kasvoi yhden prosenttiyksikön verran.

Kuvio 2. Opetusryhmien osuudet (%) koon mukaan 1–6 luokilla vuosina 2008 ja 2010

Suurten opetusryhmien osuus kaikista ryhmistä eri luokka-asteilla

Opetusryhmäkokeselvitysten perusteella suurimmat opetusryhmäkoot ovat vuosiluokilla 3–6. Tämän vuoksi on syytä tarkastella suurten opetusryhmien osuuksia näillä vuosiluokilla sekä osuuk-sien muutoksia verrattuna vuoteen 2010. Tässä tarkastelussa suurilla opetusryhmillä tarkoitetaan 25–29 oppilaan ryhmiä sekä yli 30 oppilaan ryhmiä.

Suurten opetusryhmien osuus on vähentynyt kaikilla luokka-asteilla vuodesta 2008. Suurten ryhmien osuus on vähentynyt erityisesti neljänsillä-, viidensillä- ja kuudensilla luokilla. Näillä luokka-asteilla 25–29 oppilaiden ryhmien osuus on vähentynyt 3–6 prosenttiyksikköä. Kolmansilla luokilla sekä 25–29 että yli 30 oppilaan ryhmät olivat vähentyneet noin yhden prosenttiyksikön verran. Neljänsillä luokilla suurimpien ryhmien määrä oli ennallaan, mutta 25–29 oppilaan ryhmien määrä väheni noin neljä prosenttiyksikköä (2008 22,35 %, 2010 18,71 %). Suurimmat erot vuoden 2008 ja 2010 välillä oli kuitenkin viidensillä ja kuudensilla luokilla. Viidensillä luokilla ero näkyy toiseksi suurimpien, 25–29 oppilaan ryhmien osuuden pienenemisenä vuonna 2010. Näiden ryhmien osuus väheni neljänneksestä (26 %) viidennekseen (20 %). Kuudensilla luokilla 25–29 oppilaan ryhmien osuus väheni vajaa neljä prosenttiyksikköä (2008 28 % ja 2010 24,6 %) ja yli 30 oppilaan ryhmien osuus väheni kolme prosenttiyksikköä, puolittuen kuuden prosentin osuudesta kolmeen prosenttiin.

Kuvio 3. Suurten opetusryhmien osuudet (%) eri vuosiluokilla 2008 ja 2010

Opetusryhmät eri taustamuuttujittain

Opetusryhmien keskimääräisiä kokoja tarkasteltiin vielä eri taustamuuttujittain. Tähän tarkasteluun valittiin taustamuuttujista oppilaitoksen kieli, koulutuksen järjestäjän kuntatyyppi sekä koulutuksen järjestäjän oppilasmäärä.

Opetusryhmäkoko kieliryhmittäin

Vuonna 2008 ruotsinkieliset opetusryhmät olivat keskimäärin suomenkielisiä opetusryhmiä pienempiä. Sama tilanne oli myös vuonna 2010. Ruotsinkielisten oppilaitosten opetusryhmien keskimääräinen koko oli 16,96. Ryhmäkoko laski verrattuna vuoteen 2008 noin 0,5 oppilaan verran. Suomenkielisten oppilaitosten ryhmien keskikoko pieneni noin 0,4 oppilaan verran ollen vuonna 2010 noin 19,6 oppilasta.

Taulukko 6. Keskimääräinen opetusryhmäkoko oppilaitoksen kielen mukaan

Oppilaitoksen kieli	2008	2010	ero
Yhteensä	19,79	19,42	-0,37
Suomi	19,95	19,61	-0,34
Ruotsi	17,44	16,96	-0,48

Laskennassa on mukana 1–6 luokat sekä yhdysluokat.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Opetusryhmäkoko ja koulutuksen järjestäjän kuntatyyppi

Luokilla 1–6 opetusryhmien keskokoot olivat pienempiä harvaan asutetuilla kuin tiheästi asutetuilla alueilla. Kaupunkimaisissa kunnissa ryhmien keskokoko oli noin 20,6 oppilasta ja maaseutumaisissa kunnissa 16,85 oppilasta. Vuodesta 2008 keskimääräiset ryhmäkoot laskivat kaikissa kuntatyypeissä. Ryhmäkoko laski taajaan asutuissa kunnissa keskimäärin vajaan yhden oppilaan verran, kaupunkimaisissa kunnissa noin 0,5 oppilaan verran ja maaseutumaisissa kunnissa noin 0,4 oppilaan verran.

Taulukko 7. Opetusryhmien keskokoko kuntatyypeittäin luokilla 1–6

Kuntatyyppi	Keskikoko 2008	Keskikoko 2010	ero
Kaupunkimaiset kunnat	21,15	20,60	-0,55
Taajaan asutut kunnat	19,29	18,51	-0,78
Maaseutumaiset kunnat	17,23	16,85	-0,38
Manner-Suomi	19,78	19,42	-0,36

Laskennassa on mukana 1–6 luokat sekä yhdysluokat.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Opetusryhmäkoko 1–6 luokilla koulutuksen järjestäjän oppilasmäärän mukaan

Koulutuksen järjestäjien piirissä olevien oppilaiden kokonaismäärä vaikutti merkittävästi opetusryhmien keskokoon. Pienimmillään alakoulun opetusryhmien keskokoko oli alle 49 oppilaan koulutuksen järjestäjillä. Näillä koulutuksen järjestäjillä opetusryhmien koko oli keskimäärin vajaa 12 oppilasta. Myös 50–99 oppilaan koulutuksen järjestäjillä keskimääräinen ryhmäkoko oli pieni, alle 14 oppilasta. Keskimääräiset ryhmäkoot kasvavat siirryttäessä suurempiin koulutuksen järjestäjiin. Suurimmillaan ryhmäkoot olivat yli 10 000 oppilaan koulutuksen järjestäjillä, noin 21,5 oppilasta.

Ryhmäkoot pienenevät vuodesta 2008 jokaisessa koulutuksen järjestäjän kokoluokassa. Pienimpien koulutuksenjärjestäjien vähäinen lukumäärä aiheuttaa keskiarvoissa isoja eroja, joten erimittauskertojen välistä vertailua tulee tehdä varoen. Yli sadan oppilaan kokoisten koulutuksen järjestäjien määrät ovat suurempia ja luvut vertailukelpoisia. Keskimääräinen ryhmäkoko väheni näillä koulutuksen järjestäjillä -0,3 ja -0,74 välillä.

Taulukko 8. Opetusryhmien keskipakko koulutuksen järjestäjän koon mukaan luokilla 1–6

Oppilasmäärä perusopetuksessa	Keskikoko 2008	Keskikoko 2010	ero
–49	*	11,95	*
50–99	15,51	13,83	-1,68
100–199	15,75	15,38	-0,37
200–499	17,28	16,91	-0,37
500–999	18,02	17,44	-0,58
1 000–2 999	19,53	19,09	-0,44
3 000–4 999	21,11	20,38	-0,73
5 000–9 999	20,82	20,08	-0,74
10 000–	21,80	21,49	-0,31
Manner-Suomi	19,78	19,42	-0,36

Laskennassa on mukana 1–6 luokat sekä yhdysluokat.

*) Pienimmän kokoluokan (<49) koulutuksen järjestäjien vertailua ei tehty vuoden 2008 puuttuvan tiedon vuoksi.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Erityisasiantuntija Pirjo Karhu
Erityisasiantuntija Merja Väistö

1. Hakeminen opettajankoulutukseen

Tässä luvussa esitellään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen järjestämien opettajankoulutusten hakutilastoja. Tiedot perustuvat Opetushallituksen hakurekisteristä saataviin tietoihin.

Tarkastelussa ovat mukana vuosina 2008–2010 yhteishaussa mukana olleet koulutukset.

► Luokan ja lastentarhanopettajien koulutus

Luokan- ja lastentarhanopettajien koulutusta järjestävät Helsingin, Turun, Tampereen, Oulun, Jyväskylän ja Itä-Suomen yliopisto sekä Åbo Akademi. Luokanopettajankoulutusta järjestetään lisäksi Lapin yliopistossa.

Seuraavassa tarkastellaan luokan- ja lastentarhanopettajien koulutukseen hakeneiden, hyväksytyjen ja paikan vastaanottaneiden määriä sekä uusien ylioppilaiden ja naisten osuuksia. Uudella ylioppilaalla tarkoitetaan hakijaa, joka on suorittanut samana tai edellisenä lukukautena ylioppilastutkinnon ja jolla on myös lukion päättötodistus. Suomen- ja ruotsinkielisen luokan- ja lastentarhanopettajien koulutuksen hakutilastoja käsitellään erikseen.

Tilastotiedot on kerätty Opetushallituksen ylläpitämästä yliopistojen hakija- ja opinto-oikeusrekisteristä (HAREK). Aineen- ja erityisopettajien sekä opinto-ohjaajien koulutuksiin haetaan yleensä vasta opintojen aikana, joten näistä ei ole saatavissa tilastoja HAREKista.

Luokanopettajat

Suomenkielisen luokanopettajankoulutuksen hakijamäärä nousi tarkasteltujen kolmen vuoden aikana 20 prosenttia. Vuonna 2010 hakijoita oli 6 832. Syynä nousuun oli muun muassa se, että kasvatustieteellisellä alalla perustettiin vuonna 2007 valtakunnallinen valintayhteistyöverkosto ja otettiin käyttöön valtakunnallinen VAKAVA-koe. Kokeen pääsivät uudistuksen ansiosta suorittamaan kaikki korkeakoulukelpoiset hakijat, kun aikaisemmin kokeeseen pääsivät vain ne hakijat, joilla oli riittävä määrä alkupisteitä.

Hyväksytyjen osuus hakeneista puolestaan laski hieman (15 % > 12 %) kasvaneen hakijamäärän takia ja koska Jyväskylän yliopisto vähensi luokanopettajakoulutuksen aloituspaikkamäärää vuonna 2009. Paikan vastaanottaneiden osuus hyväksytyistä oli keskimäärin 90 prosenttia.

Uusien ylioppilaiden määrä hakeneista nousi parilla prosenttiyksiköllä (24 % < 26 %) tarkastellun ajanjakson aikana, ja osuus hyväksytyistä oli keskimäärin 18 prosenttia.

Taulukko 1.1 Yhteishaussa luokanopettajien koulutukseen hakeneet, hyväksytyt ja paikan vastaanottaneet

	Vuosi 2008						Vuosi 2009					
	Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ²⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ³⁾		Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ²⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ³⁾	
	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia
Helsingin yliopisto	2 062	1 643	129	108	120	100	2 901	1 457	126	99	120	94
Itä-Suomen yliopisto ⁵⁾	1 004	737	90	68	83	63	844	631	93	72	81	64
Itä-Suomen yliopisto (Savonlinna) ⁵⁾	730	527	88	72	63	50	627	460	74	62	65	54
Jyväskylän yliopisto	2 290	1 668	105	78	93	68	1 809	1 324	102	84	86	72
Lapin yliopisto	920	673	76	55	67	48	685	497	71	55	66	51
Oulun yliopisto	1 706	1 047	94	71	89	68	1 547	858	103	80	94	74
Oulun yliopisto (Kajaani)	984	727	68	50	60	44	738	508	78	54	69	50
Tampereen yliopisto (Hämeenlinna)	2 163	1 700	73	56	64	49	1 796	1 418	62	45	53	38
Turun yliopisto	1 735	1 350	93	76	83	68	1 374	1 061	80	57	74	52
Turun yliopisto (Rauma)	1 011	793	66	57	62	53	983	750	64	53	58	49
Hakijat yhteensä ⁴⁾	5 695		880		788		6 353		845		768	

	Vuosi 2010					
	Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ²⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ³⁾	
	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia
Helsingin yliopisto	2 068	1 640	128	106	120	99
Itä-Suomen yliopisto ⁵⁾	1 037	740	96	72	79	59
Itä-Suomen yliopisto (Savonlinna) ⁵⁾	743	509	81	68	60	50
Jyväskylän yliopisto	1 893	1 395	96	84	76	64
Lapin yliopisto	830	588	69	52	64	49
Oulun yliopisto	1 709	997	82	66	76	61
Oulun yliopisto (Kajaani)	734	511	87	63	73	53
Tampereen yliopisto (Hämeenlinna)	1 907	1 465	67	46	64	43
Turun yliopisto	1 601	1 258	86	67	74	57
Turun yliopisto (Rauma)	1 073	822	84	67	65	51
Hakijat yhteensä ⁴⁾	6 832		858		754	

- 1) Hakijalla voi olla useita hakemuksia Itä-Suomen yliopiston (Savonlinna) ja Oulun yliopiston sekä Helsingin yliopiston (2009) riveillä, koska näillä yliopistoilla oli tarjolla useita luokanopettajan koulutuksia. Muilla riveillä hakijalla on vain yksi hakemus.
- 2) Hyväksytty saattaa esiintyä sarakkeen luvuissa useamman kerran.
- 3) Yhden opiskelupaikan säännöksen johdosta saman lukukauden aikana voi ottaa vain yhden opiskelupaikan oten sama henkilö esiintyy sarakkeen luvuissa vain kerran.
- 4) Hakija on laskettu ko. luvussa vain kerran.
- 5) Vuosilta 2008 ja 2009 luvut ovat Joensuun yliopiston. Vuoden 2010 alussa Joensuun yliopisto yhdistyi Kuopion yliopiston kanssa Itä-Suomen yliopistoksi
- Lähde: HAREK/Opetushallitus.

Lastentarhanopettajat

Lastentarhanopettajien koulutukseen hakemisessa on nähtävissä sama trendi kuin luokanopettajien koulutukseen hakemisessa: hakijamäärä nousi tarkasteltuna ajanjaksona 36 prosentilla ja hyväksytyjen osuus hakijoista puolestaan laski hieman (19 % > 17 %). Kuitenkin lastentarhanopettajakoulutukseen hyväksytyjen määrä kasvoi, koska esimerkiksi vuonna 2010 Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen koulutuksen aloituspaikkoja lisättiin.

Uusien ylioppilaiden osuus sekä hakeneista että hyväksytyistä laski vuonna 2010 kolmella prosenttiyksiköllä edelliseen vuoteen verrattuna. Hakeneista heitä oli tuolloin 22 prosenttia ja hyväksytyistä 14 prosenttia. Paikan vastaanottaneiden osuus hyväksytyistä laski tarkasteltuna ajanjaksona 72 prosentista 67 prosenttiin.

Taulukko 1.2 Yhteishaussa lastentarhanopettajien koulutukseen hakeneet, hyväksytyt ja paikan vastaanottaneet

	Vuosi 2008						Vuosi 2009					
	Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ¹⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ²⁾		Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ¹⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ²⁾	
	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia
Helsingin yliopisto	936	870	121	112	81	74	864	796	131	121	100	94
Itä-Suomen yliopisto (Savonlinna) ⁵⁾	474	426	56	53	41	39	407	365	70	65	40	38
Jyväskylän yliopisto ⁴⁾	1 097	1 001	70	64	47	43	778	704	66	57	47	42
Oulun yliopisto ⁴⁾	585	540	52	48	42	40	508	455	54	45	44	37
Tampereen yliopisto ⁴⁾	1 241	1 154	61	56	48	43	957	881	70	62	49	43
Turun yliopisto (Rauma)	679	627	51	46	37	34	616	567	73	69	41	40
Hakijat yhteensä ³⁾	2 151		411		296		2 604		464		321	

	Vuosi 2010					
	Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ¹⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ²⁾	
	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia
Helsingin yliopisto	1 010	934	134	123	100	93
Itä-Suomen yliopisto (Savonlinna) ⁵⁾	452	401	70	63	48	43
Jyväskylän yliopisto ⁴⁾	859	774	81	74	46	42
Oulun yliopisto ⁴⁾	599	540	86	80	64	58
Tampereen yliopisto ⁴⁾	1 110	1 023	55	55	36	36
Turun yliopisto (Rauma)	700	640	69	66	38	37
Hakijat yhteensä ⁴⁾	2 933		495		332	

1) Sama henkilö hakijana ja hyväksyttynä voi esiintyä usealla rivillä, mutta yhdellä rivillä vain kerran.

2) Yhden opiskelupaikan säännöksen johdosta saman lukukauden aikana voi ottaa vain yhden opiskelupaikan joten sama henkilö esiintyy sarakkeen luvuissa vain kerran.

3) Hakija on laskettu ko. luvussa vain kerran.

4) Jyväskylän, Tampereen ja Oulun yliopistojen koulutukset ovat Varhaiskasvatuksen koulutuksia, joissa on mahdollisuus hankkia lastentarhanopettajan kelpoisuus.

5) Vuosilta 2008 ja 2009 luvut ovat Joensuun yliopiston nimellä. Vuoden 2010 alussa Joensuun yliopisto yhdistyi Kuopion yliopiston kanssa Itä-Suomen yliopistiksi.

Lähde: HAREK/Opetushallitus.

Ruotsinkielinen luokan- ja lastentarhanopettajien koulutus

Åbo Akademin järjestämään luokanopettajankoulutukseen hakeneiden määrä kasvoi tarkasteltujen vuosien aikana 56 prosenttia. Hyväksytyjen osuus hakeneista puolestaan laski kasvaneen hakijamäärän takia. Uusien ylioppilaiden osuus hakeneista ja hyväksytyistä oli selvästi suurempi kuin suomenkielisellä puolella: ruotsinkieliseen koulutukseen hakeneista ja hyväksytyistä uusia ylioppilaita oli noin 48 prosenttia. Opiskelupaikan vastaanottaneiden osuus hyväksytyistä nousi 84 prosentista 88 prosenttiin.

Lastentarhanopettajankoulutukseen hakeneiden määrä kasvoi noin 70 prosenttia. Hakijoista noin puolet hyväksyttiin koulutukseen. Hyväksytyjen määrä nousi 76 prosentilla, koska aloituspaikkoja lisättiin. Paikan vastaanottaneiden osuus hyväksytyistä vaihteli 72–83 prosentin välillä. Uusien ylioppilaiden osuus hakeneista ja hyväksytyistä oli noin puolet.

Taulukko 1.3 Yhteishaussa Åbo Akademin luokan- ja lastentarhanopettajien koulutukseen hakeneet, hyväksytyt ja paikan vastaanottaneet

	Vuosi 2008						Vuosi 2009					
	Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ¹⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ²⁾		Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ¹⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ²⁾	
	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia
Barnträdgårdslärare	84	76	41	37	32	29	96	90	53	51	38	37
Klasslärare	207	160	96	72	81	61	242	177	80	59	69	51

	Vuosi 2010					
	Hakeneet ¹⁾		Hyväksytyt ¹⁾		Opiskelupaikan vastaanottaneet ²⁾	
	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia	Yht.	joista naisia
Barnträdgårdslärare	142	134	72	70	60	59
Klasslärare	323	227	84	58	74	49

1) Sama henkilö hakijana ja hyväksyttynä voi esiintyä usealla rivillä, mutta yhdellä rivillä vain kerran.

2) Yhden opiskelupaikan säännöksen johdosta saman lukukauden aikana voi ottaa vain yhden opiskelupaikan joten sama henkilö esiintyy sarakkeen luvuissa vain kerran.

Lähde: HAREK/Opetushallitus.

Naisten osuus hakijoista

Naisten osuus hakeneista ja hyväksytyistä oli sekä suomen- että ruotsinkielisissä koulutuksissa samanlainen: luokanopettajankoulutuksessa naisia oli sekä hakeneissa että hyväksytyissä yli 70 prosenttia ja lastentarhanopettajankoulutuksessa yli 90 prosenttia.

► Ammatilliset opettajakorkeakoulut

Ammatillista opettajan-, erityisopettajan- ja opinto-ohjaajankoulutusta järjestetään viiden ammattikorkeakoulun (HAAGA-HELIAn, Hämeen, Jyväskylän, Tampereen ja Oulun seudun) yhteydessä toimivissa ammatillisissa opettajakorkeakouluissa. Koulutuksiin haetaan yhteishaussa.

Ruotsinkielistä ammatillista opettajankoulutusta järjestää Åbo Akademi, joka ei kuulu opettajakorkeakoulujen yhteishakuun eikä ole mukana tässä tarkastelussa.

Ammatillinen opettajankoulutus on ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opettajille ja opettajiksi aikoville suunnattua koulutusta, joka tuottaa yleisen pedagogisen kelpoisuuden. Ammatillinen erityisopettajankoulutus ja ammatillinen opinto-ohjaajankoulutus ovat opettajankoulutuksen suorittaneille, ammatillisina erityisopettajina tai opinto-ohjaajina toimiville tai näihin tehtäviin aikoville tarkoitettuja ammatillisia jatkokoulutuksia. Kaikki koulutukset ovat 60 opintopisteen laajuisia

Seuraavassa tarkastellaan ammatilliseen opettajan-, erityisopettajan- ja opinto-ohjaajankoulutukseen yhteishaussa hakeneiden, hyväksytyjen ja paikan vastaanottaneiden määriä sekä naisten osuuksia vuosina 2008–2010. Tilastotiedot on kerätty Opetushallituksen ylläpitämästä ammatillisten opettajakorkeakoulujen yhteishakurekisteristä (AMKOPE).

Ammatillinen opettajankoulutus

Ammatillista opettajankoulutusta järjestetään em. viidessä ammatillisessa opettajakorkeakoulussa. Hakijamäärä vaihteli tarkasteluvuosina. Vuonna 2008 koulutukseen haki vain alle 4 000 hakijaa, kun taas vuonna 2009 hakijamäärä nousi lähes 40 prosentilla. Vuonna 2010 hakijamäärä taas laski 8 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen.

Ammatilliseen opettajankoulutukseen hakevalla tulee olla soveltuva tutkinto ja vähintään kolmen vuoden pituinen työkokemus tehtävää vastaavalla alalla. Pääsääntöisesti on vaadittu ylempi korkeakoulututkinto tai soveltuva ammattikorkeakoulututkinto. Hakukelpoisuuden tuottava tutkinto vaihtelee kuitenkin koulutusaloittain. Tarkasteltuna ajanjaksona hakukelpoisten osuus pysyi suunnilleen samana, kelpoisuusehdot täytti vajaat 75 prosenttia kaikista hakijoista. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan tutkinnoilla hakevien joukossa on eniten hakijoita, jotka eivät täytä kelpoisuusehtoja. Tarkasteluvuosina alle kaksi kolmasosaa alan hakijoista todettiin hakukelpoisiksi. Tätä selittää se, että sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan kelpoisuusvaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto, joten ammattikorkeakoulututkinnoilla hakevat eivät ole hakukelpoisia.

Eniten hakijoita (noin neljäsosa) haki koulutukseen tekniikan ja liikenteen alan tutkinnolla. Seuraavaksi eniten hakijoita haki sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan tutkinnolla (noin 15 %) tai yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan tutkinnolla (noin 15 %).

Ammatilliseen opettajankoulutukseen hyväksyttiin noin puolet kelpoisista hakijoista. Tekniikan ja liikenteen alalle koulutetaan eniten opettajia: kaikista hyväksytyistä noin kolmasosa kuului tekniikan ja liikenteen alan ryhmään. Toiseksi eniten opettajankoulutukseen valittiin yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan tutkinnoilla hakeneita (n. 15 % kaikista hyväksytyistä). Yhteisten opintojen opettajiksi valmistuu hyväksytyistä noin 10 prosenttia.

Hyväksytyistä yli 95 % otti opiskelupaikan vastaan.

Ammatilliseen opettajankoulutukseen hakeneiden keski-ikä oli 38 vuotta ja hyväksytyjen 41 vuotta.

Naisten osuus hakijoista oli noin 60 prosenttia ja hyväksytyistä noin 50 prosenttia. Naisten osuus vaihteli kuitenkin koulutusaloittain: sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan, matkailu-, ravitsemis- ja talousalan tai humanistisen ja kasvatustieteen tutkinnoilla hakeneista ja hyväksytyistä yli 80 prosenttia oli naisia. Sen sijaan tekniikan ja liikenteen alan tutkinnoilla hakeneista vain 22 prosenttia ja hyväksytyistä noin 15 prosenttia oli naisia.

Taulukko 1.4 Yhteishaussa ammatilliseen opettajankoulutukseen hakeneet, hyväksytyt ja paikan vastaanottaneet

Koulutusala	2008						
	Hakeneet ¹⁾			Hyväksytyt ²⁾	joista naisia	Paikan vastaanottaneet ²⁾	joista naisia
	Yhteensä	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatustieteen ala	544	452	400	179	134	172	128
Kulttuuriala	427	299	302	159	92	151	87
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	508	355	355	226	157	214	149
Luonnontieteiden ala	248	163	219	121	73	109	67
Tekniikan ja liikenteen ala	923	207	716	538	95	500	92
Luonnonvara- ja ympäristöala	178	114	139	96	51	90	46
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	556	469	306	162	131	156	127
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	537	466	387	139	124	128	116
Muu koulutus	58	10	46	41	3	39	2
Yhteensä	3 979	2 535	2 870	1 661	860	1 559	814

Koulutusala	2009						
	Hakeneet ¹⁾			Hyväksytyt ²⁾	joista naisia	Paikan vastaanottaneet ²⁾	joista naisia
	Yhteensä	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatustieteen ala	649	552	476	183	152	176	147
Kulttuuriala	510	369	399	168	102	163	98
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	774	554	549	231	147	226	144
Luonnontieteiden ala	361	221	311	123	71	114	67
Tekniikan ja liikenteen ala	1 534	342	1 257	577	90	556	86
Luonnonvara- ja ympäristöala	202	126	140	83	39	80	37
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	830	723	470	177	150	166	142
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	593	496	424	137	105	132	102
Muu koulutus	54	13	29	26	0	25	0
Yhteensä	5 507	3 396	4 055	1 705	856	1 638	823

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Koulutusala	2010						
	Hakeneet ¹⁾			Hyväksytyt ²⁾	joista naisia	Paikan vastaanottaneet ²⁾	joista naisia
	Yhteensä	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	639	552	492	166	141	163	139
Kulttuuriala	405	296	295	145	93	138	89
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	794	579	590	243	156	237	154
Luonnontieteiden ala	293	160	257	123	66	114	61
Tekniikan ja liikenteen ala	1 505	346	1 151	581	80	561	74
Luonnonvara- ja ympäristöala	157	94	132	87	55	85	55
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	723	628	472	183	156	177	150
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	506	430	320	110	93	106	90
Muu koulutus	42	9	32	26	3	25	3
Yhteensä	5 064	3 094	3 741	1 664	843	1 606	815

1) Ensisijaiset hakijat.

2) Luvuissa ovat mukana sekä ensimmäiseltä että toiselta hakutoiveelta hyväksytyt.

Lähde: AMKOPE/Opetushallitus.

Ammatillinen erityisopettajankoulutus

Ammatilliseen erityisopettajankoulutuksen hakijamäärä vaihteli tarkasteluvuosina. Vuonna 2008 koulutukseen haki 293 hakijaa, ja vuonna 2009 hakijoita oli 16 prosenttia vähemmän. Vuonna 2010 hakijamäärä nousi 73 prosenttia, koska myös Tampereen ja HAAGA-HELIAN ammatilliset opettajakorkeakoulut aloittivat erityisopettajankoulutuksen. Aiempina vuosina koulutusta oli tarjolla vain Hämeen ja Jyväskylän ammatillisissa opettajakorkeakouluissa.

Kelpoisuusvaatimuksena on ammatillisten tai yhteisten opintojen opettajan kelpoisuus. Lisäksi opettajakorkeakoulut edellyttävät hakukelpoisuuteen vähintään vuoden mittaisen päätoimisen opetus- tai ohjauskokemuksen ammatillisesta oppilaitoksesta tai ammattikorkeakoulusta. Kelpoisuusehdot täytti noin 75 prosenttia hakijoista.

Opiskelupaikan erityisopettajankoulutuksesta sai noin 40 prosenttia hakukelpoisista hakijoista. Opiskelupaikan otti vastaan noin 95 prosenttia hyväksytyistä.

Ammatilliseen erityisopettajankoulutukseen hakeneiden ja hyväksytyjen keski-ikä oli tarkasteluvuosina 43 vuotta.

Enemmistö hakijoista (noin 75 %) oli naisia. Poikkeuksena tekniikan ja liikenteen ala, jolla naisten osuus oli alle puolet. Naisten osuus hyväksytyistä vaihteli tarkasteluvuosina 67–81 prosentin välillä.

Taulukko 1.5 Yhteishaussa ammatilliseen erityisopettajankoulutukseen hakeneet, hyväksytyt ja paikan vastaanottaneet

Koulutusala	2008						
	Hakeneet ¹⁾			Hyväksytyt ²⁾	joista naisia	Paikan vastaanottaneet ²⁾	joista naisia
	Yhteensä	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	60	50	42	24	23	22	21
Kulttuuriala	25	19	19	12	9	11	8
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	22	15	16	8	5	8	5
Luonnontieteiden ala	11	10	8	5	4	5	4
Tekniikan ja liikenteen ala	61	14	50	30	6	28	6
Luonnonvara- ja ympäristöala	15	11	12	6	4	6	4
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	29	24	23	10	7	9	6
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	64	61	55	20	19	20	19
Muu koulutus	6	4	1	0	0	0	0
Yhteensä	293	208	226	115	77	109	73

Koulutusala	2009						
	Hakeneet ¹⁾			Hyväksytyt ²⁾	joista naisia	Paikan vastaanottaneet ²⁾	joista naisia
	Yhteensä	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	62	52	42	30	24	29	23
Kulttuuriala	20	16	15	11	7	8	5
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	17	11	13	5	2	5	2
Luonnontieteiden ala	17	13	12	5	4	5	4
Tekniikan ja liikenteen ala	40	12	34	18	7	17	7
Luonnonvara- ja ympäristöala	8	6	6	3	2	3	2
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	22	20	13	12	11	12	11
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	55	51	46	27	25	24	22
Muu koulutus	4	1	1	1	0	1	0
Yhteensä	245	182	182	112	82	104	76

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Koulutusala	2010						
	Hakeneet ¹⁾			Hyväksytyt ²⁾	joista naisia	Paikan vastaanottaneet ²⁾	joista naisia
	Yhteensä	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatusala	115	95	72	44	39	43	38
Kulttuuriala	40	32	30	16	14	16	14
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	44	29	29	12	10	11	9
Luonnontieteiden ala	15	10	11	5	2	5	2
Tekniikan ja liikenteen ala	66	20	53	27	11	27	11
Luonnonvara- ja ympäristöala	16	15	12	6	5	6	5
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	41	36	32	18	17	18	17
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	85	84	65	37	36	36	35
Muu koulutus	3	2	1	0	0	0	0
Yhteensä	425	323	305	165	134	162	131

1) Ensisijaiset hakijat.

2) Luvuissa ovat mukana sekä ensimmäiseltä että toiselta hakutoiveelta hyväksytyt.

Lähde: AMKOPE/Opetushallitus.

Ammatillinen opinto-ohjaajankoulutus

Ammatillista opinto-ohjaajankoulutusta järjestetään Hämeen ja Jyväskylän ammatillisissa opettajakorkeakouluissa. Hakijamäärä nousi hieman vuosittain tarkasteltuna ajanjaksona.

Kelpoisuusvaatimuksena on ammatillisten tai yhteisten opintojen opettajan kelpoisuus. Lisäksi opettajakorkeakoulut edellyttävät hakukelpoisuuteen vähintään vuoden mittaisen päätoimisen opetus- tai ohjauskokemuksen ammatillisesta oppilaitoksesta tai ammattikorkeakoulusta. Vuosina 2008–2010 hakukelpoisuusehdot täyttävienhakijoiden osuus kaikista hakijoista vaihteli 65–75 prosentin välillä.

Koulutukseen hyväksyttiin noin puolet hakukelpoisista hakijoista, ja noin 97 prosenttia hyväksytyistä aloitti opiskelun.

Ammatilliseen opinto-ohjaajankoulutukseen hakeneiden keski-ikä oli 42 ja valittujen 43 vuotta.

Naiset olivat kiinnostuneempia ammatillisesta opinto-ohjaajankoulutuksesta kuin miehet: niin hakeneista kuin hyväksytyistäkin noin 85 prosenttia oli naisia. Poikkeuksena olivat tekniikan ja liikenteen alan tutkinnoilla hakevat, joiden joukossa naisten osuus oli alle puolet.

Taulukko 1.6 Yhteishaussa ammatilliseen opinto-ohjaajankoulutukseen hakeneet, hyväksytyt ja paikan vastaanottaneet

Koulutusala	2008						
	Hakeneet ¹⁾			Hyväksytyt ²⁾	joista naisia	Paikan vastaanottaneet ²⁾	joista naisia
	Yhteensä	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	89	80	59	31	28	29	26
Kulttuuriala	23	22	16	4	4	4	4
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	39	29	28	12	10	12	10
Luonnontieteiden ala	13	12	11	8	7	8	7
Tekniikan ja liikenteen ala	27	13	21	13	5	12	5
Luonnonvara- ja ympäristöala	12	10	9	4	4	4	4
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	32	30	25	9	9	8	8
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	45	43	40	15	15	14	14
Muu koulutus	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	280	239	209	96	82	91	78

Koulutusala	2009						
	Hakeneet ¹⁾			Hyväksytyt ²⁾	joista naisia	Paikan vastaanottaneet ²⁾	joista naisia
	Yhteensä	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	121	112	67	33	30	33	30
Kulttuuriala	25	22	18	7	7	7	7
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	29	23	21	14	11	14	11
Luonnontieteiden ala	18	15	9	6	5	5	4
Tekniikan ja liikenteen ala	30	12	21	12	4	11	3
Luonnonvara- ja ympäristöala	10	8	9	4	3	4	3
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	42	41	28	23	22	22	21
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	38	36	31	19	18	19	18
Muu koulutus	1	1	0	0	0	0	0
Yhteensä	314	270	204	118	100	115	97

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Koulutusala	2010						
	Hakeneet ¹⁾			Hyväksytyt ²⁾	joista naisia	Paikan vastaanottaneet ²⁾	joista naisia
	Yhteensä	joista naisia	Kelpoiset hakijat				
Humanistinen ja kasvatusala	154	136	87	45	41	45	41
Kulttuuriala	37	30	24	5	4	5	4
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	32	25	18	11	10	11	10
Luonnontieteiden ala	20	16	13	9	7	9	7
Tekniikan ja liikenteen ala	28	13	23	9	4	9	4
Luonnonvara- ja ympäristöala	16	10	12	4	3	4	3
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	34	30	29	14	12	14	12
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	40	38	36	15	13	14	12
Muu koulutus	3	3	2	1	1	1	1
Yhteensä	364	301	244	113	95	112	94

1) Ensisijaiset hakijat.

2) Luvuissa ovat mukana sekä ensimmäiseltä että toiselta hakutoiveelta hyväksytyt.

Lähde: AMKOPE/Opetushallitus.

Ylitarkastaja Maija-Liisa Ojala

2. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajat kevätlukukaudella 2010

Perusopetuksen ja lukion vuoden 2010 opettajatiedot perustuvat Tilastokeskuksen kevätlukukaudella 2010 kokoamiin tietoihin. Tämän artikkelin ja sen liitetaulukoiden tiedot on laskettu Tilastokeskuksen tuottamien pohjataulukoiden perusteella. Tilastokeskus on valmistellut tiedonkeruun ja sen koodistot yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmän kanssa. Työryhmässä on ollut Opetushallituksen edustus. Tiedonkeruun koodistot olivat vuonna 2010 pääosin samat kuin kevätlukukaudella 2008.

Kaikki perusopetuksen ja lukiokoulutuksen koulut eivät vastanneet Tilastokeskuksen vuoden 2010 tiedonkeruun kyselyyn, mistä syystä vuoden 2010 opettaja-aineisto ei ole kattava, kuten ei ollut vuoden 2008 aineistokaan. Myöskään Ahvenanmaan maakunnan tiedot eivät sisälly vuoden 2010 opettaja-aineistoon. Edellisessä tiedonkeruussa vuonna 2008 Ahvenanmaan maakunta oli mukana. Vuoden 2010 opettajatilastoinnissa eivät ole mukana virkavapaana olevat opettajat. Vuoden 2008 opettajatiedoissa olivat aikaisempien 2000-luvun opettajatilastointien periaatteiden mukaisesti mukana sekä sijaiset että heidän virkavapaalla olevat päämiehensä. Tarkoituksena oli saada tiedot koko opettajavarannosta opettajatarvelaskelmien pohjaksi. Vuoden 2010 tiedonkeruussa tehdyllä ratkaisulla voi olla jonkin verran vaikutusta muodollisesti kelpoisten opettajien prosentiosuuksiin verrattuna aikaisempien vuosien tilastointiin.

Vuosien 2008 ja 2010 aineistojen erilaisuuden vuoksi absoluuttisten lukujen vertailua ei ole tehty, prosentuaalisten lukujen vertailua on tehty jonkin verran.

Vieraskielisiä kouluja koskevat tiedot on sisällytetty suomenkielistä opetusta koskeviin tilastoihin. Tekstissä on käytetty yleisesti käytössä olevia nimityksiä, esimerkiksi luokanopettaja, erityisluokanopettaja ja erityisopettaja. Maahanmuuttajien opettajat/maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava opetus -ryhmään merkityt opettajat on tilastoitu muodollisesti kelpoisiksi antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä, jos heillä on jokin opettajakelpoisuus.

► Perusopetuksen opettajat

Peruskoulujen (Tilastokeskuksen oppilaitostyyppi 11) vastausprosentti oli 90,5 (2 587 koulua), peruskouluasteen erityiskoulujen (oppilaitostyyppi 12) 82,3 (102 koulua) sekä perus- ja lukioasteen koulujen (oppilaitostyyppi 19) vastausprosentti oli 81,6 (31 koulua).

Perusopetuksen opettajat tehtävätyypeittäin

Perusopetuksen opettajien määrä ja muodollinen kelpoisuus

Kyselyyn vastanneissa perusopetuksen kouluissa työskenteli kevätlukukaudella 2010 yhteensä 39 610 rehtoria ja opettajaa, joista päätoimisia oli 38 859. Perusopetuksen opettajista 86 työskenteli vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Heistä päätoimisia oli 80.

Selvityksessä mukana olevien perusopetuksen koulujen rehtoreista ja kaikista opettajista 88,9 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia toimimaan/antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Vastaava osuus rehtoreista ja päätoimisista opettajista oli 89,9 prosenttia. Suomenkielisen perusopetuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään oli 90,5 prosenttia ja ruotsinkielisen perusopetuksen 81,3 prosenttia. Tavallisin opettajan muodollisen kelpoisuuden puuttumisen syy oli tutkinnon puuttuminen. Toiseksi useimmin muodollisen kelpoisuuden puuttuminen johtui opettajan pedagogisten opintojen puuttumisesta.

Taulukko 2.1 Perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien määrä ja muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2010

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rehtorit	1 212	1 197	98,8	95	92	96,8	1 307	1 289	98,6
Lehtorit	11 622	11 166	96,1	698	615	88,1	12 320	11 781	95,6
Luokanopettajat ja esiluokanopettajat	14 351	13 736	95,7	1 116	986	88,4	15 467	14 722	95,2
Erytysluokanopettajat ja erityisopettajat	5 062	3 854	76,1	318	238	74,8	5 380	4 092	76,1
Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava opetus	163	125	76,7	4	*	*	167	129	77,2
Päätoimiset tuntiopettajat	3 848	2 741	71,2	370	179	48,4	4 218	2 920	69,2
Rehtorit ja päätoimiset opettajat yhteensä	36 258	32 819	90,5	2 601	2 114	81,3	38 859	34 933	89,9
Sivutoimiset tuntiopettajat	632	233	36,9	119	31	26,1	751	264	35,2
Yhteensä	36 890	33 052	89,6	2 720	2 145	78,9	39 610	35 197	88,9

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Tehtävätyypeittäin tarkasteltuna suhteellisesti eniten hoitamaansa tehtävään muodollista kelpoisuutta vailla olevia opettajia oli sivutoimisissa tuntiopettajissa, toiseksi eniten päätoimisissa tuntiopettajissa ja kolmanneksi eniten erityisluokanopettajissa ja erityisopettajissa.

Osalla niistä rehtoreista ja opettajista, jotka eivät olleet muodollisesti kelpoisia toimimaan/antamaan opetusta hoitamamassaan tehtävässä, oli muu opettajakelpoisuus. Tällaisia perusopetuksen rehtoreista ja opettajista oli 4,3 prosenttia. Mitään opettajakelpoisuutta ei ollut 6,5 prosentilla rehtoreista ja opettajista.

Taulukko 2.2 Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja opettajien prosentuaalinen osuus perusopetuksen opettajista tehtävätyypeittäin kevätlukukausina 2008 ja 2010

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus			Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus			Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus		
	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks.	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks.	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks.
	%	%		%	%		%	%	
Rehtorit	99,4	98,8	-0,6	97,3	96,8	-0,5	99,2	98,6	-0,6
Lehtorit	95,7	96,1	0,4	89,2	88,1	-1,1	95,3	95,6	0,3
Luokanopettajat ja esiluokanopettajat	94,8	95,7	0,9	88,5	88,4	-0,1	94,3	95,2	0,9
Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat	73,2	76,1	2,9	70,3	74,8	4,5	73,1	76,1	3,0
Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava opetus	77,8	76,7	-1,1	*	*	*	78,1	77,2	-0,9
Päätoimiset tuntiopettajat	68,7	71,2	2,5	43,3	48,4	5,1	66,6	69,2	2,6
Rehtorit ja päätoimiset opettajat yhteensä	89,7	90,5	0,8	81,5	81,3	-0,2	89,1	89,9	0,8
Sivutoimiset tuntiopettajat	29,2	36,9	7,7	19,1	26,1	7,0	27,3	35,2	7,9
Yhteensä	88,8	89,6	0,8	78,5	78,9	0,4	88,0	88,9	0,9

Vastausprosentit 2008: peruskoulut 86,8 %, peruskouluasteen erityiskoulut 86,9 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,1 %.

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2008 ja 2010.

Perusopetuksen opettajien kelpoisuustilanne oli kokonaisuutena tarkasteltuna kevätlukukaudella 2010 hieman parempi kuin kevätlukukaudella 2008. Suomenkielisessä perusopetuksessa tehtävänsä muodollisesti kelpoisten opettajien osuus oli tämän aineiston mukaan 0,8 prosenttiyksikköä suurempi kevätlukukaudella 2010 kuin kevätlukukaudella 2008, ruotsinkielisessä perusopetuksessa muodollisesti kelpoisten opettajien osuus oli vastaavasti 0,4 prosenttiyksikköä suurempi.

Perusopetuksen rehtoreiden ja maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavan opetuksen opettajien kelpoisuustilanne oli hieman heikentynyt, muiden tehtävätyyppien osalta kelpoisuustilanne oli parantanut verrattuna kevätlukukauteen 2008. Suhteellisesti eniten tehtävänsä muodollisesti kelpoisten opettajien osuus oli lisääntynyt sivutoimisten tuntiopettajien ryhmässä. Siinä muodollisesti kelpoisten opettajien osuus oli tämän aineiston mukaan kasvanut 7,9 prosenttiyksikköä kevätlukukaudesta 2008 kevätlukukauteen 2010. Toiseksi eniten muodollisesti kelpoisten opettajien osuus oli kasvanut erityisluokanopettajien ja erityisopettajien ryhmässä, 3,0 prosenttiyksikköä.

Perusopetuksen opettajien sukupuoli-ikäkauma

Tilastoinnissa mukana olevien koulujen perusopetuksen rehtoreista ja opettajista naisia oli 72,8 prosenttia. Suhteellisesti eniten naisia oli maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavan opetuksen opettajissa (91,6 %) ja vähiten rehtoreissa (42,9 %).

Koulun opetuskielen mukaan tarkasteltuna naisten prosentuaalinen osuus opettajista oli keskimäärin hieman suurempi ruotsinkielisessä kuin suomenkielisessä perusopetuksessa.

Taulukko 2.3 Naisten prosentuaalinen osuus perusopetuksen rehtoreista ja opettajista tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2010

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Opettajista naisia		Opettaja yhteensä	Opettajista naisia		Opettaja yhteensä	Opettajista naisia	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rehtorit	1 212	502	41,4	95	59	62,1	1 307	561	42,9
Lehtorit	11 622	8 322	71,6	698	480	68,8	12 320	8 802	71,4
Luokanopettajat ja esiluokanopettajat	14 351	10 636	74,1	1 116	871	78,0	15 467	11 507	74,4
Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat	5 062	4 080	80,6	318	274	86,2	5 380	4 354	80,9
Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava opetus	163	149	91,4	4	4	100,0	167	153	91,6
Päätoimiset tuntiopettajat	3 848	2 728	70,9	370	244	65,9	4 218	2 972	70,5
Rehtorit ja päätoimiset opettajat yhteensä	36 258	26 417	72,9	2 601	1 932	74,3	38 859	28 349	73,0
Sivutoimiset tuntiopettajat	632	411	65,0	119	77	64,7	751	488	65,0
Yhteensä	36 890	26 828	72,7	2 720	2 009	73,9	39 610	28 837	72,8

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

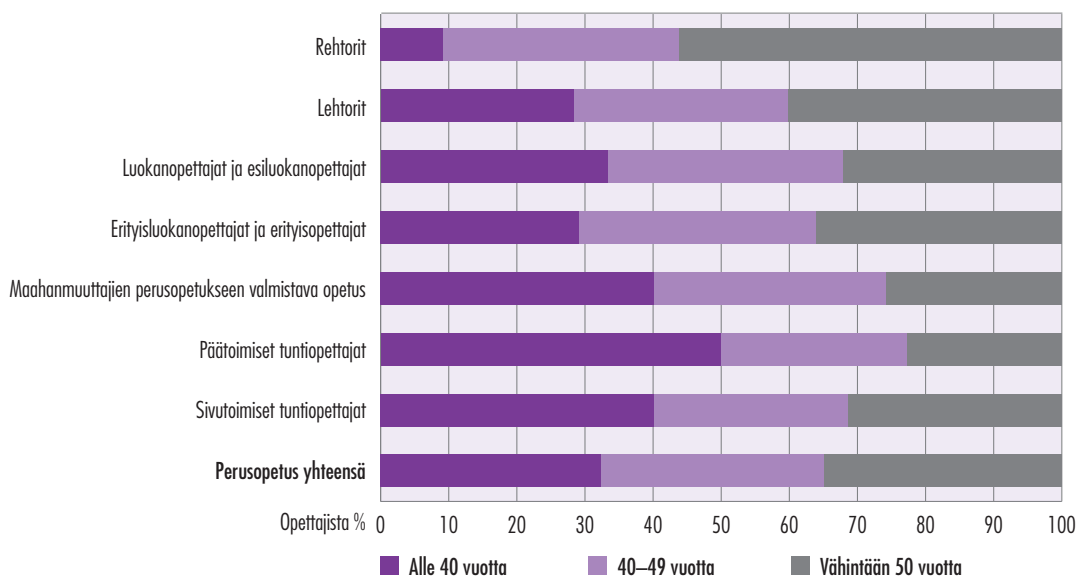
Naisten suhteellinen osuus perusopetuksen rehtoreista ja opettajista yhteensä oli vähentynyt 0,8 prosenttiyksikköä kevätlukukaudesta 2008 kevätlukukauteen 2010. Suhteellisesti eniten naisten suhteellinen osuus oli vähentynyt sivutoimisista tuntiopettajista (4,6 prosenttiyksikköä) ja toiseksi eniten päätoimisista tuntiopettajista (2,1 prosenttiyksikköä). Naisten suhteellinen osuus rehtoreista oli kasvanut 0,5 prosenttiyksikköä kevätlukukaudesta 2008 kevätlukukauteen 2010.

Perusopetuksen opettajien ikä

Perusopetuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista oli kevätlukukaudella 2010 alle 40-vuotiaita 32,1 prosenttia, 40–49-vuotiaita 32,9 prosenttia ja 50-vuotiaita tai vanhempia 35,0 prosenttia.

Kevätlukukaudella 2010 ruotsinkielisen perusopetuksen rehtorit ja päätoimiset opettajat olivat keskimäärin nuorempia kuin suomenkielisen perusopetuksen. Ruotsinkielisen perusopetuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista vähintään 50-vuotiaita oli 30,0 prosenttia ja suomenkielisen 35,3 prosenttia. Vastaavasti alle 40-vuotiaiden opettajien osuus ruotsinkielisen perusopetuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista oli 36,5 prosenttia ja suomenkielisen 31,9 prosenttia.

Kuvio 2.1 Perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien prosentuaalinen jakautuminen ikäryhmittäin kevätlukukaudella 2010 selvityksessä mukana olevissa kouluissa

Viisikymmentä vuotta täyttäneitä oli suhteellisesti eniten perusopetuksen rehtoreissa (56,2 %) ja toiseksi eniten perusopetuksen lehtoreissa (40,2 %). Muissa tehtävätyypeissä vähintään 50-vuotiaiden suhteellinen osuus opettajista oli edellisiä pienempi.

Taulukko 2.4 Vähintään viisikymmentä vuotta täyttäneiden osuus perusopetuksen rehtoreista ja päätöimisistä opettajista kevätlukukausina 2008 ja 2010 tehtävätyypeittäin

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Vähintään 50-vuotiaita			Vähintään 50-vuotiaita			Vähintään 50-vuotiaita		
	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks.	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks.	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks.
	%	%		%	%		%	%	
Rehtorit	55,7	57,2	1,5	41,1	43,2	2,1	54,5	56,2	1,7
Lehtorit	40,2	40,4	0,2	36,6	37,2	0,6	40,0	40,2	0,2
Luokanopettajat ja esiluokanopettajat	29,7	32,5	2,8	24,4	27,0	2,6	29,3	32,1	2,8
Erityislukunopettajat ja erityisopettajat	33,7	36,4	2,7	31,3	31,4	0,1	33,5	36,1	2,6
Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava opetus	29,4	25,8	-3,6		25,0		28,9	25,8	-3,1
Päätöiset tuntiopettajat	22,3	22,8	0,5	24,0	21,1	-2,9	22,5	22,7	0,2
Rehtorit ja päätöiset opettajat yhteensä	33,7	35,3	1,6	29,3	30,0	0,7	33,4	35,0	1,6

Vastausprosentit 2008: peruskoulut 86,8 %, peruskouluasteen erityiskoulut 86,9 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,1 %.

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2008 ja 2010.

50-vuotiaiden ja sitä vanhempien suhteellinen osuus perusopetuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista yhteensä oli kasvanut 1,6 prosenttiyksikköä vuodesta 2008 vuoteen 2010. Suhteellisesti eniten heidän osuutensa oli kasvanut luokanopettajien ja esiluokanopettajien (2,8 prosenttiyksikköä) ja toiseksi eniten erityisluokanopettajien ja erityisopettajien (2,6 prosenttiyksikköä) ryhmässä.

Perusopetuksen opettajien työsuhteen luonne

Tilastoinnissa mukana olevien perusopetuksen koulujen rehtoreista ja opettajista yhteensä 75,3 prosentilla oli kevätlukukaudella 2010 vakinainen (toistaiseksi määrätty) palvelussuhde. Vastaava osuus päätoimisesta henkilöstöstä oli 76,6 prosenttia. Naisista vakinainen palvelussuhde oli 74,4 prosentilla ja miehistä 77,9 prosentilla. Tehtävätyypeittäin tarkasteltuna vakinaisessa palvelussuhteessa olevia oli suhteellisesti eniten rehtoreissa, 94,0 prosenttia.

Perusopetuksen koulujen rehtoreista ja opettajista 0,5 prosenttia oli osa-aikaeläkkeellä.

Luokanopettajat ja esiluokanopettajat

Selvityksessä mukana olevissa perusopetuksen kouluissa oli kevätlukukaudella 2010 yhteensä 14 880 luokanopettajaa. Esiopetusta selvityksessä mukana olevissa kouluissa antoi 587 esiluokanopettajaa. Kouluissa on lisäksi tuntiopettajia, jotka antavat luokanopetusta ja esiopetusta.

Luokanopettajista 95,2 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Suomenkielisten koulujen luokanopettajista muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään oli 95,7 prosentilla ja ruotsinkielisten 87,9 prosentilla. Syyksi muodollisen kelpoisuuden puuttumiseen ilmoitettiin tavallisimmin tutkinnon puuttuminen.

Osalla niistä, joilla ei ollut muodollista kelpoisuutta hoitamaansa esiluokanopettajan tai luokanopettajan tehtävään, oli muu opettajakelpoisuus. Kokonaan ilman opettajakelpoisuutta oli runsas kolme prosenttia luokanopettajista ja esiluokanopettajista yhteensä.

Taulukko 2.5 Luokanopettajien ja esiluokanopettajien määrä ja muodollinen kelpoisuus kevätlukukaudella 2010

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Esiluokanopettajat	522	496	95,0	65	62	95,4	587	558	95,1
Luokanopettajat	13 829	13 240	95,7	1 051	924	87,9	14 880	14 164	95,2
Yhteensä	14 351	13 736	95,7	1 116	986	88,4	15 467	14 722	95,2

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Tehtäväänsä muodollisesti kelpoisten opettajien suhteellinen osuus luokanopettajista oli kasvanut 1,0 prosenttiyksiköllä kevätlukukaudesta 2008 kevätlukukauteen 2010. Suomenkielisessä perusopetuksessa kasvu oli 1,0 prosenttiyksikköä ja ruotsinkielisessä koulutuksessa muodollisesti kelpoisten luokanopettajien suhteellisessa osuudessa oli laskua 0,3 prosenttiyksikköä.

Muodollisesti kelpoisten opettajien suhteellinen osuus esiluokanopetusta antavista opettajista väheni 1,2 prosenttiyksikköä kevätlukukaudesta 2008 kevätlukukauteen 2010. Vähennys oli suomenkielisessä koulutuksessa 1,3 prosenttiyksikköä ja ruotsinkielisessä 0,8 prosenttiyksikköä.

Luokanopettajien ja esiluokanopettajien kelpoisuustilanne vaihteli alueellisesti. Maakunnittain paras kelpoisuustilanne oli Keski-Suomen maakunnassa, jossa luokanopettajista ja esiluokanopettajista yhteensä 99,1 prosentilla oli muodollinen kelpoisuus antaa opetusta hoitamassaan tehtävässä. Toiseksi paras luokanopettaja- ja esiluokanopettajatilanne oli Pohjois-Savon maakunnassa (98,7 % muodollisesti kelpoisia) ja kolmanneksi paras Kainuun maakunnassa (98,5 %).

Taulukko 2.6 Luokanopettajien ja esiluokanopettajien muodollinen kelpoisuus maakunnittain kevätlukukaudella 2010

Maakunta	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettajia yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajia yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajia yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Uusimaa	3 012	2 698	89,6	381	297	78,0	3 393	2 995	88,3
Itä-Uusimaa	224	190	84,8	129	110	85,3	353	300	85,0
Varsinais-Suomi	1 245	1 221	98,1	88	75	85,2	1 333	1 296	97,2
Satakunta	665	656	98,6	10	6	60,0	675	662	98,1
Kanta-Häme	521	502	96,4				521	502	96,4
Pirkanmaa	1 366	1 335	97,7	4	*	*	1 370	1 337	97,6
Päijät-Häme	531	508	95,7	2	*	*	533	510	95,7
Kymenlaakso	482	462	95,9	8	6	75,0	490	468	95,5
Etelä-Karjala	366	351	95,9				366	351	95,9
Etelä-Savo	430	422	98,1				430	422	98,1
Pohjois-Savo	758	749	98,8	1	*	*	759	749	98,7
Pohjois-Karjala	444	434	97,7				444	434	97,7
Keski-Suomi	863	855	99,1				863	855	99,1
Etelä-Pohjanmaa	749	727	97,1				749	727	97,1
Pohjanmaa	258	242	93,8	453	450	99,3	711	692	97,3
Keski-Pohjanmaa	176	171	97,2	33	31	93,9	209	202	96,7
Pohjois-Pohjanmaa	1 396	1 366	97,9	7	7	100,0	1 403	1 373	97,9
Kainuu	270	266	98,5				270	266	98,5
Lappi	590	576	97,6				590	576	97,6
Ei tietoa alueesta	5	5	100,0				5	5	100,0
Yhteensä	14 351	13 736	95,7	1 116	986	88,4	15 467	14 722	95,2

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Suhteellisesti eniten muodollista kelpoisuutta vailla olevia esiluokanopettajia ja luokanopettajia oli Itä-Uudenmaan (85,0 % muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään) ja Uudenmaan (88,3 % muodollisesti kelpoisia) maakunnissa.

Kevätlukukaudella 2010 luokanopettajista ja esiluokanopettajista 33,3 prosenttia oli alle 40-vuotiaita, 34,6 prosenttia oli 40–49-vuotiaita ja 32,1 prosenttia oli 50-vuotiaita ja sitä vanhempia. Ruotsinkielisessä koulutuksessa työskennelleet luokanopettajat ja esiluokanopettajat olivat keskimäärin nuorempia kuin suomenkielisen koulutuksen vastaavat opettajat.

Taulukko 2.7 Vähintään viisikymmentä vuotta täyttäneiden opettajien määrä ja prosentuaalinen osuus luokanopettajista ja esiluokanopettajista maakunnittain kevätlukukaudella 2010

Maakunta	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Vähintään 50-vuotiaita opettajia		Opettaja yhteensä	Vähintään 50-vuotiaita opettajia		Opettaja yhteensä	Vähintään 50-vuotiaita opettajia	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Uusimaa	3 012	911	30,2	381	86	22,6	3 393	997	29,4
Itä-Uusimaa	224	53	23,7	129	26	20,2	353	79	22,4
Varsinais-Suomi	1 245	363	29,2	88	25	28,4	1 333	388	29,1
Satakunta	665	272	40,9	10	2	20,0	675	274	40,6
Kanta-Häme	521	151	29,0				521	151	29,0
Pirkanmaa	1 366	436	31,9	4	0	0,0	1 370	436	31,8
Päijät-Häme	531	160	30,1	2	0	0,0	533	160	30,0
Kymenlaakso	482	157	32,6	8	3	37,5	490	160	32,7
Etelä-Karjala	366	142	38,8				366	142	38,8
Etelä-Savo	430	155	36,0				430	155	36,0
Pohjois-Savo	758	223	29,4	1	0	0,0	759	223	29,4
Pohjois-Karjala	444	161	36,3				444	161	36,3
Keski-Suomi	863	281	32,6				863	281	32,6
Etelä-Pohjanmaa	749	244	32,6				749	244	32,6
Pohjanmaa	258	84	32,6	453	145	32,0	711	229	32,2
Keski-Pohjanmaa	176	75	42,6	33	12	36,4	209	87	41,6
Pohjois-Pohjanmaa	1 396	423	30,3	7	2	28,6	1 403	425	30,3
Kainuu	270	121	44,8				270	121	44,8
Lappi	590	245	41,5				590	245	41,5
Ei tietoa alueesta	5	2	40,0				5	2	40,0
Yhteensä	14 351	4 659	32,5	1 116	301	27,0	15 467	4 960	32,1

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Suhteellisesti eniten 50-vuotiaita ja sitä vanhempia opettajia oli Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja Lapin maakuntien esiluokan- ja luokanopettajissa, vähiten Itä-Uudenmaan, Kanta-Hämeen ja Varsinais-Suomen maakuntien esiluokan- ja luokanopettajissa.

Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat

Selvityksessä mukana olevissa perusopetuksen kouluissa työskenteli 5 380 erityisluokanopettajaa ja erityisopettajaa kevätlukukaudella 2010. Lisäksi erityisopetusta antoi 180 päätoimista tuntiopettajaa.

Suurin erityisopetuksen opettajaryhmä olivat osa-aikaisen erityisopetuksen opettajat, toiseksi suurin mukautetun opetuksen opettajat. Ryhmää ”Muu erityisopetus” ovat mahdollisesti kasvattaneet opettajat, jotka opettavat samassa erityisopetusryhmässä useampaa kuin yhtä oppilasryhmää, esimerkiksi kehitysvammaisten opetuksen ja mukautetun opetuksen oppilaita.

Taulukko 2.8 Erityisluokanopettajien ja erityisopettajien määrä ja muodollinen kelpoisuus kevätlukukaudella 2010

Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Sopeutumattomien opetus	423	266	62,9	7	3	42,9	430	269	62,6
Mukautettu opetus	987	743	75,3	95	70	73,7	1 082	813	75,1
Kehitysvammaisten opetus	461	380	82,4	18	8	44,4	479	388	81,0
Kuulovammaisten opetus	57	42	73,7	3	*	*	60	45	75,0
Näkövammaisten opetus	24	21	87,5	8	3	37,5	32	24	75,0
Liikuntavammaisten opetus	46	40	87,0	1	*	*	47	40	85,1
Dysfasiaopetus	233	190	81,5	3	*	*	236	193	81,8
Autistien opetus	47	36	76,6	4	*	*	51	39	76,5
Muu erityisopetus	1 168	769	65,8	46	28	60,9	1 214	797	65,7
Erityisluokanopettajat yhteensä	3 446	2 487	72,2	185	121	65,4	3 631	2 608	71,8
Osa-aikainen erityisopetus	1 616	1 367	84,6	133	117	88,0	1 749	1 484	84,8
Kaikkiaan	5 062	3 854	76,1	318	238	74,8	5 380	4 092	76,1

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Erityisluokanopettajista ja erityisopettajista 76,1 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Suomenkielisessä erityisopetuksessa muodollisesti kelpoisten opettajien osuus oli 76,1 prosenttia ja ruotsinkielisessä opetuksessa 74,8 prosenttia. Opettajia, jotka olivat muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä, oli suhteellisesti enemmän erityisopettajissa kuin erityisluokanopettajissa.

Erityisopetuksessa muodollisesti kelpoisia opettajia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä oli suhteellisesti eniten liikuntavammaisten opetuksessa (85,1 %) ja suhteellisesti vähiten sopeutumattomien opetuksessa (62,6 %). Tavallisimpia syitä erityisluokanopettajan ja erityisopettajan muodollisen kelpoisuuden puuttumiseen olivat tutkinnon ja muiden tehtävään vaadittavien opintojen puuttuminen.

Erityisluokanopettajan ja erityisopettajan tehtävään muodollista kelpoisuutta vailla olleista opettajista osalla oli muu opettajan kelpoisuus. Kokonaan opettajakelpoisuus puuttui 11,1 prosentilta erityisluokanopettajista ja erityisopettajista.

Erityisluokanopettajien ja erityisopettajien kelpoisuustilanne oli parantunut kevätlukukaudesta 2008 kevätlukukauteen 2010. Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien osuus oli kasvanut mainittuna ajanjaksona 3,0 prosenttiyksikköä.

Taulukko 2.9 Niiden erityisluokanopettajien ja erityisopettajien prosentuaalinen osuus, jotka olivat muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä kevätlukukausina 2008 ja 2010

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus			Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus			Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus		
	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks.	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks.	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks.
	%	%		%	%		%	%	
Sopeutumattomien opetus	56,9	62,9	6,0	54,5	42,9	-11,6	56,9	62,6	5,7
Mukautettu opetus	71,9	75,3	3,4	73,4	73,7	0,3	72,0	75,1	3,1
Kehitysvammaisten opetus	81,1	82,4	1,3	52,0	44,4	-7,6	79,7	81,0	1,3
Kuulovammaisten opetus	63,5	73,7	10,2	*	*		63,6	75,0	11,4
Näkövammaisten opetus	88,0	87,5	-0,5	50,0	37,5	-12,5	80,6	75,0	-5,6
Liikuntavammaisten opetus	85,2	87,0	1,8		*		85,2	85,1	-0,1
Dysfasiaopetus	77,5	81,5	4,0	71,4	*		77,4	81,8	4,4
Autistien opetus	66,7	76,6	9,9	*	*		66,7	76,5	9,8
Muu erityisopetus	63,1	65,8	2,7	45,3	60,9	15,6	62,2	65,7	3,5
Osa-aikainen erityisopetus	81,9	84,6	2,7	84,2	88,0	3,8	82,0	84,8	2,8
Yhteensä	73,2	76,1	2,9	70,3	74,8	4,5	73,1	76,1	3,0

Vastausprosentit 2008: peruskoulut 86,8 %, peruskouluasteen erityiskoulut 86,9 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,1 %.

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasyistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2008 ja 2010.

Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien osuus oli kasvanut kevätlukukaudesta 2008 kevätlukukauteen 2010 suhteellisesti eniten kuulovammaisten opetuksessa ja toiseksi eniten autistien opetuksessa. Selvityksen kouluissa opettajien kelpoisuustilanne oli heikentynyt erityisesti näkövammaisten opetuksessa.

Alueellisesti tarkasteltuna erityisluokanopettajien ja erityisopettajien kelpoisuustilanne vaihteli maakunnittain.

Taulukko 2.10 Erityisluokanopettajien ja erityisopettajien muodollinen kelpoisuus maakunnittain kevätlukukaudella 2010

Maakunta	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Uusimaa	1 259	809	64,3	132	89	67,4	1 391	898	64,6
Itä-Uusimaa	65	45	69,2	31	13	41,9	96	58	60,4
Varsinais-Suomi	511	405	79,3	28	24	85,7	539	429	79,6
Satakunta	197	153	77,7	2	*	*	199	155	77,9
Kanta-Häme	163	117	71,8				163	117	71,8
Pirkanmaa	421	347	82,4	2	*	*	423	348	82,3
Päijät-Häme	201	139	69,2				201	139	69,2
Kymenlaakso	172	121	70,3				172	121	70,3
Etelä-Karjala	137	114	83,2				137	114	83,2
Etelä-Savo	170	133	78,2				170	133	78,2
Pohjois-Savo	229	197	86,0				229	197	86,0
Pohjois-Karjala	168	148	88,1				168	148	88,1
Keski-Suomi	332	308	92,8				332	308	92,8
Etelä-Pohjanmaa	207	164	79,2				207	164	79,2
Pohjanmaa	82	63	76,8	114	101	88,6	196	164	83,7
Keski-Pohjanmaa	43	35	81,4	9	8	88,9	52	43	82,7
Pohjois-Pohjanmaa	436	336	77,1				436	336	77,1
Kainuu	102	86	84,3				102	86	84,3
Lappi	166	133	80,1				166	133	80,1
Ei tietoa alueesta	1	*	*				1	*	*
Yhteensä	5 062	3 854	76,1	318	238	74,8	5 380	4 092	76,1

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Erityisluokanopettajien ja erityisopettajien kelpoisuustilanne oli tämän aineiston perusteella suhteellisesti paras Keski-Suomen maakunnassa, jossa 92,8 prosenttia opettajista oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Toiseksi paras kelpoisuustilanne oli Pohjois-Karjalan maakunnassa. Siellä 88,1 prosenttia opettajista oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan erityisluokanopettajan tai erityisopettajan tehtävässä.

Erityisluokanopettajien ja erityisopettajien kelpoisuustilanne oli suhteellisesti vaikein Itä-Uudenmaan maakunnassa. Siellä 39,6 prosenttia opettajista ei ollut muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan erityisluokanopettajan tai erityisopettajan tehtävässä.

Kevätlukukaudella 2010 erityisluokanopettajista ja erityisopettajista 29,1 prosenttia oli alle 40-vuotiaita, 34,8 prosenttia oli 40–49-vuotiaita ja 36,1 prosenttia oli 50-vuotiaita tai vanhempia. Suomenkielisen erityisopetuksen opettajat olivat keskimäärin vanhempia kuin ruotsinkielisen opetuksen opettajat.

Taulukko 2.11 Vähintään viisikymmentä vuotta täyttäneiden määrä ja prosentuaalinen osuus erityisluokanopettajista ja erityisopettajista maakunnittain kevätlukukaudella 2010

Maakunta	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Vähintään 50-vuotiaita opettajia		Opettaja yhteensä	Vähintään 50-vuotiaita opettajia		Opettaja yhteensä	Vähintään 50-vuotiaita opettajia	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Uusimaa	1 259	436	34,6	132	37	28,0	1 391	473	34,0
Itä-Uusimaa	65	23	35,4	31	14	45,2	96	37	38,5
Varsinais-Suomi	511	160	31,3	28	10	35,7	539	170	31,5
Satakunta	197	73	37,1	2	0	0,0	199	73	36,7
Kanta-Häme	163	65	39,9				163	65	39,9
Pirkanmaa	421	151	35,9	2	1	50,0	423	152	35,9
Päijät-Häme	201	65	32,3				201	65	32,3
Kymenlaakso	172	67	39,0				172	67	39,0
Etelä-Karjala	137	48	35,0				137	48	35,0
Etelä-Savo	170	74	43,5				170	74	43,5
Pohjois-Savo	229	86	37,6				229	86	37,6
Pohjois-Karjala	168	54	32,1				168	54	32,1
Keski-Suomi	332	131	39,5				332	131	39,5
Etelä-Pohjanmaa	207	72	34,8				207	72	34,8
Pohjanmaa	82	39	47,6	114	33	28,9	196	72	36,7
Keski-Pohjanmaa	43	16	37,2	9	5	55,6	52	21	40,4
Pohjois-Pohjanmaa	436	178	40,8				436	178	40,8
Kainuu	102	32	31,4				102	32	31,4
Lappi	166	73	44,0				166	73	44,0
Ei tietoa alueesta	1	1	100,0				1	1	100,0
Yhteensä	5 062	1 844	36,4	318	100	31,4	5 380	1 944	36,1

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Vähintään 50-vuotiaita opettajia oli suhteellisesti eniten Lapin (44,0 %) ja Etelä-Savon (43,5 %) maakuntien erityisluokanopettajissa ja erityisopettajissa. Suhteellisesti vähiten 50-vuotiaita ja sitä vanhempia opettajia oli Kainuun maakunnan erityisluokanopettajissa ja erityisopettajissa (31,4 %).

Perusopetuksen päätoimiset aineenopettajat oppiaineittain

Kevätlukukaudella 2010 selvityksessä mukana olevissa perusopetuksen kouluissa työskenteli yhteensä 12 320 lehtoria ja 4 218 päätoimista tuntiopettajaa.

Aineenopettajatarkastelu on tehty opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan. Näin tilastoituna perusopetuksen lehtoreissa ja päätoimisissa tuntiopettajissa oli eniten englannin kielen ja toiseksi eniten matematiikan opettajia.

Perusopetuksen lehtoreista 95,6 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Suomenkielisen perusopetuksen lehtoreista muodollinen kelpoisuus opetukseen hoitamassaan tehtävässä oli 96,1 prosentilla ja ruotsinkielisen 88,1 prosentilla. Tavallisimpia syitä, miksi lehtorilla ei ollut muodollista kelpoisuutta antaa opetusta hoitamassaan tehtävässä, olivat tutkinnon, opettajan pedagogisten opintojen ja riittävän opetettavan aineen arvosanan puuttuminen.

Perusopetuksen päätoimisista tuntiopettajista 69,2 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Yleisimmät kelpoisuuden puuttumisen syyt olivat heillä samoja kuin lehtoreillakin.

Tehtävänsä muodollisesti kelpoisten opettajien prosentuaalinen osuus opettajista vaihteli sekä kieliryhmittäin että oppiaineittain.

Taulukko 2.12 Perusopetuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus antaa opetusta hoitamassaan tehtävässä opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettajiä yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajiä yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajiä yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	1 380	1 261	91,4	3	*	*	1 383	1 263	91,3
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	2	*	*	106	80	75,5	108	81	75,0
Äidinkieli ja kirjallisuus, saame äidinkielenä	6	3	50,0				6	3	50,0
Äidinkieli ja kirjallisuus, romani, viittomakieli, suomi saamenk., suomi/ruotsi viittomak.	1	*	*				1	*	*
Äidinkieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli	18	10	55,6				18	10	55,6
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	155	119	76,8	3	*	*	158	121	76,6
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	1	*	*	2	*	*	3	*	*
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	30	12	40,0				30	12	40,0
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opet)	797	763	95,7	5	2	40,0	802	765	95,4
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opet)	9	8	88,9	97	77	79,0	106	85	80,2
Saame vieraana kielenä	4	*	*				4	*	*
Englanti	2 227	2 119	95,2	77	70	90,9	2 304	2 189	95,0
Saksa	140	136	97,1	8	6	75,0	148	142	95,9
Ranska	77	68	88,3	9	8	88,9	86	76	88,4
Venäjä	38	35	92,1				38	35	92,1
Espanja	11	10	90,9	1	*	*	12	10	83,3
Muu kieli (Italia, latina, muu kieli)	15	9	60,0	1	*	*	16	10	62,5
Matematiikka	1 760	1 650	93,8	128	97	75,8	1 888	1 747	92,5
Fysiikka	516	493	95,5	25	16	64,0	541	509	94,1

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Kemia	277	264	95,3	23	18	78,3	300	282	94,0
Maantieto	201	197	98,0	11	5	45,5	212	202	95,3
Biologia	747	730	97,7	46	41	89,1	793	771	97,2
Ympäristö- ja luonnontieteet	15	7	46,7	6	5	83,3	21	12	57,1
Uskonto, evankelis-luterilainen	357	329	92,2	36	31	86,1	393	360	91,6
Uskonto, ortodoksinen	74	57	77,0	3	*	*	77	59	76,6
Muut uskonnot	38	10	26,3	1	*	*	39	11	28,2
Elämäkatsomustieto	10	6	60,0	1	*	*	11	7	63,6
Historia	702	680	96,9	45	42	93,3	747	722	96,7
Yhteiskuntaoppi	118	105	89,0	8	5	62,5	126	110	87,3
Oppilaanohjaus	594	513	86,4	37	23	62,2	631	536	84,9
Musiikki	510	427	83,7	46	19	41,3	556	446	80,2
Kuvataide	532	475	89,3	34	27	79,4	566	502	88,7
Liikunta	1 143	941	82,3	79	58	73,4	1 222	999	81,8
Terveystieto	131	105	80,2	13	8	61,5	144	113	78,5
Käsityö (tekstiilityö)	591	555	93,9	48	39	81,3	639	594	93,0
Käsityö (tekninen työ)	724	609	84,1	55	37	67,3	779	646	82,9
Käsityö	18	14	77,8	2	*	*	20	14	70,0
Kotitalous	935	868	92,8	56	51	91,1	991	919	92,7
Filosofia	4	*	*				4	*	*
Psykologia	2	*	*				2	*	*
Tietotekniikka	164	142	86,6	5	1	20,0	169	143	84,6
Kaupalliset aineet ja konekirjoitus	20	18	90,0				20	18	90,0
Luokamuotoinen erityisopetus	100	27	27,0	9	3	33,3	109	30	27,5
Osa-aikainen erityisopetus	67	24	35,8	4	*	*	71	27	38,0
Maahanmuuttajien perusop. valmistava opetus	12	5	41,7				12	5	41,7
Muu aine tai ei tietoa aineesta	197	94	47,7	35	13	37,1	232	107	46,1
Yhteensä	15 470	13 907	89,9	1 068	794	74,3	16 538	14 701	88,9

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasyistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Perusopetuksen suurista aineenopettajaryhmistä opettajien kelpoisuustilanne oli paras biologissa, jossa päätoimisista opettajista 97,2 prosentilla oli muodollinen kelpoisuus antaa opetusta hoitamassaan tehtävässä.

Suurista aineenopettajaryhmistä suhteellisesti vähiten muodollisesti kelpoisia opettajia oli tämän aineiston perusteella musiikissa (päätoimisista opettajista 80,2 % muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä) ja liikunnassa (81,8 %). Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen

suomi toisena kielenä -oppimäärän päätoimisia opettajia (opettajan eniten opettama oppiaine) oli lähes 160 ja heistä 76,6 prosentilla oli muodollinen kelpoisuus antaa opetusta.

► Lukiokoulutuksen opettajat

Lukioiden (Tilastokeskuksen oppilaitostyyppi 15) vastausprosentti oli 97,2 (385 lukiota) sekä perus- ja lukioasteen koulujen (oppilaitostyyppi 19) vastausprosentti oli 81,6 (31 koulua).

Lukiokoulutuksen opettajat tehtävätyypeittäin

Lukiokoulutuksen opettajien määrä ja muodollinen kelpoisuus

Selvityksessä mukana olevissa lukioissa oli kevätlukukaudella 2010 yhteensä 7 910 rehtoria ja opettajaa, joista päätoimisia oli 7 486. Näistä vapaan sivistystyön oppilaitoksissa työskenteli 28 päätoimista lukiokoulutuksen opettajaa.

Selvityksen lukioiden rehtoreista ja kaikista opettajista 93,1 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia toimimaan/antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Rehtoreista ja päätoimisista opettajista vastaava osuus oli 95,5 prosenttia. Suomenkielisen lukiokoulutuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista oli muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään 95,7 prosenttia ja ruotsinkielisen 93,1 prosenttia. Tavallisimpia muodollisen kelpoisuuden puuttumisen syitä olivat tutkinnon tai opettajan pedagogisten opintojen puuttuminen.

Taulukko 2.13 Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien määrä ja muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2010

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rehtorit	337	332	98,5	36	36	100,0	373	368	98,7
Lehtorit	5 521	5 382	97,5	414	394	95,2	5 935	5 776	97,3
Päätoimiset tuntiopettajat	1 094	941	86,0	84	67	79,8	1 178	1 008	85,6
Rehtorit ja päätoimiset opettajat yhteensä	6 952	6 655	95,7	534	497	93,1	7 486	7 152	95,5
Sivutoimiset tuntiopettajat	370	181	48,9	54	31	57,4	424	212	50,0
Yhteensä	7 322	6 836	93,4	588	528	89,8	7 910	7 364	93,1

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Tehtävätyypeittäin tarkasteltuna muodollista kelpoisuutta vailla olevia opettajia oli lukiossa lähinnä sivutoimisissa ja päätoimisissa tuntiopettajissa. Rehtoreissa ja lehtoreissa muodollista kelpoisuutta vailla olevia oli vähän.

Taulukko 2.14 Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja opettajien prosentuaalinen osuus lukiokoulutuksen opettajista kevätlukukausina 2008 ja 2010

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus			Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus			Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus		
	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks.	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks.	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks.
	%	%	%-yks.	%	%	%-yks.	%	%	%-yks.
Rehtorit	98,6	98,5	-0,1	100,0	100,0	0,0	98,7	98,7	0,0
Lehtorit	98,2	97,5	-0,7	97,4	95,2	-2,2	98,2	97,3	-0,9
Päätoimiset tuntiopettajat	83,9	86,0	2,1	77,6	79,8	2,2	83,4	85,6	2,2
Rehtorit ja päätoimiset opettajat yhteensä	96,2	95,7	-0,5	95,0	93,1	-1,9	96,1	95,5	-0,6
Sivutoimiset tuntiopettajat	46,3	48,9	2,6	41,7	57,4	15,7	45,8	50,0	4,2
Yhteensä	93,8	93,4	-0,4	91,6	89,8	-1,8	93,7	93,1	-0,6

Vastausprosentit 2008: lukiot 95,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,1 %.

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2008 ja 2010.

Lukiokoulutuksessa tehtävänsä muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja opettajien suhteellinen osuus oli tämän tilastoaineiston mukaan vähentynyt 0,6 prosenttiyksikköä kevätlukukaudesta 2008 kevätlukukauteen 2010. Suomenkielisessä lukiokoulutuksessa vähennys oli 0,4 prosenttiyksikköä ja ruotsinkielisessä 1,8 prosenttiyksikköä.

Tuntiopettajien kelpoisuustilanne oli parantunut kevätlukukaudesta 2008 kevätlukukauteen 2010. Suhteellisesti suurin muutos oli tapahtunut sivutoimisten tuntiopettajien kelpoisuustilanteessa. Niiden sivutoimisten tuntiopettajien suhteellinen osuus, jotka olivat muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä, oli kasvanut 4,2 prosenttiyksikköä.

Lukiokoulutuksen opettajien sukupuolijakauma

Tilastossa mukana olevien lukioiden rehtoreista ja opettajista naisia oli 65,9 prosenttia. Naisten osuus oli ruotsinkielisessä lukiokoulutuksessa hieman pienempi (64,1 %) kuin suomenkielisessä lukiokoulutuksessa (66,0 %). Suhteellisesti vähiten naisia oli lukion rehtoreissa, 35,4 prosenttia. Suomenkielisten lukioiden rehtoreista naisia oli 34,4 prosenttia ja ruotsinkielisten 44,4 prosenttia.

Taulukko 2.15 Naisten prosentuaalinen osuus lukiokoulutuksen rehtoreista ja opettajista tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2010

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Opettajista naisia		Opettaja yhteensä	Opettajista naisia		Opettaja yhteensä	Opettajista naisia	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rehtorit	337	116	34,4	36	16	44,4	373	132	35,4
Lehtorit	5 521	3 716	67,3	414	258	62,3	5 935	3 974	67,0
Maahanmuuttajien opettajat									
Päätoimiset tuntiopettajat	1 094	774	70,7	84	60	71,4	1 178	834	70,8
Rehtorit ja päätoimiset opettajat yhteensä	6 952	4 606	66,3	534	334	62,5	7 486	4 940	66,0
Sivutoimiset tuntiopettajat	370	228	61,6	54	43	79,6	424	271	63,9
Yhteensä	7 322	4 834	66,0	588	377	64,1	7 910	5 211	65,9

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajajaksely keväällä 2010.

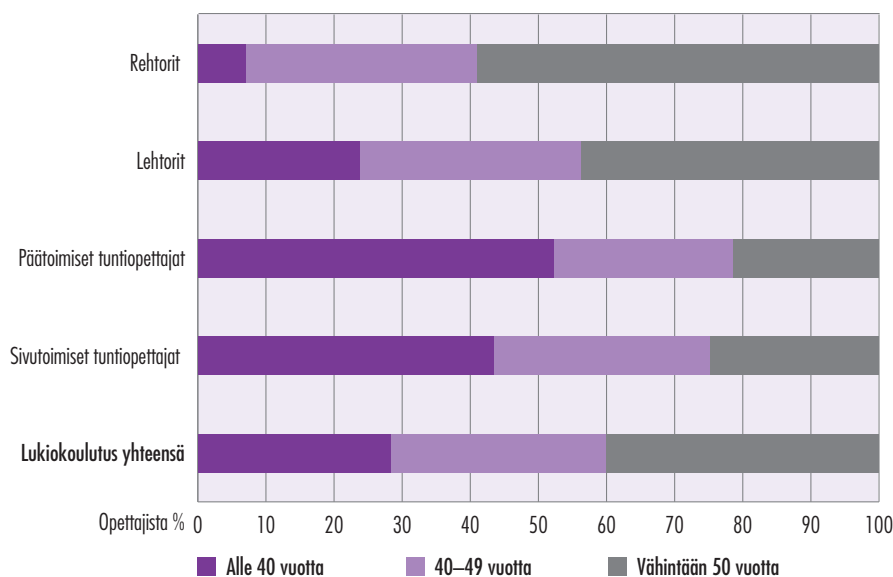
Naisten suhteellinen osuus lukiokoulutuksen opettajista oli tämän tilastoaineiston perusteella vähentynyt 0,9 prosenttiyksikköä kevätlukukaudesta 2008 kevätlukukauteen 2010. Naisten suhteellinen osuus oli vähentynyt hieman kaikissa tehtävätyypeissä rehtoreita lukuun ottamatta. Kevätlukukaudella 2010 naisten prosentuaalinen osuus lukion rehtoreista oli 1,8 prosenttiyksikköä suurempi kuin kevätlukukaudella 2008. Suomenkielisessä lukiokoulutuksessa naisten osuuden kasvu oli 2,0 prosenttiyksikköä. Ruotsinkielisessä lukiokoulutuksessa naisten suhteellinen osuus rehtoreista oli sen sijaan vähentynyt 1,3 prosenttiyksikköä kevätlukukaudesta 2008 kevätlukukauteen 2010.

Lukiokoulutuksen opettajien ikä

Kevätlukukaudella 2010 rehtorit ja opettajat olivat lukiokoulutuksessa keskimäärin vanhempia kuin perusopetuksessa. Vähintään viisikymmentä vuotta täyttäneiden osuus lukion rehtoreista ja päätoimisista opettajista oli 41,0 prosenttia, mikä on 6,0 prosenttiyksikköä enemmän kuin vastaava osuus perusopetuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista. Alle 40-vuotiaita lukion rehtoreista ja päätoimisista opettajista oli 27,4 prosenttia ja 40–49-vuotiaita 31,6 prosenttia.

Suomenkielisen lukiokoulutuksen henkilöstö oli keskimäärin vanhempaa kuin ruotsinkielisen. Suomenkielisen lukiokoulutuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista 41,4 prosenttia oli 50-vuotiaita tai vanhempia, ruotsinkielisen 35,4 prosenttia.

Kuvio 2.2 Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien prosentuaalinen jakautuminen ikäryhmittäin kevätlukukaudella 2010 selvityksessä mukana olevissa kouluissa

Tehtävätyypeittäin tarkasteltuna lukion rehtorit olivat keskimäärin vanhempia kuin opettajat, pää- ja sivutoimiset tuntiopettajat olivat keskimäärin nuorempia kuin lehtorit.

Taulukko 2.16 Vähintään viisikymmentä vuotta täyttäneiden osuus lukiokoulutuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista tehtävätyypeittäin kevätlukukausina 2008 ja 2010

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Vähintään 50-vuotiaita			Vähintään 50-vuotiaita			Vähintään 50-vuotiaita		
	Kl 2008	Kl 2010	Muutos %-yks.	Kl 2008	Kl 2010	Muutos %-yks.	Kl 2008	Kl 2010	Muutos %-yks.
	%	%		%	%		%	%	
Rehtorit	63,4	58,2	-5,2	68,6	66,7	-1,9	63,8	59,0	-4,8
Lehtorit	43,8	44,4	0,6	38,2	35,7	-2,5	43,4	43,8	0,4
Päätoimiset tuntiopettajat	18,4	21,5	3,1	14,9	20,2	5,3	18,2	21,4	3,2
Rehtorit ja päätoimiset opettajat yhteensä	41,1	41,4	0,3	37,3	35,4	-1,9	40,9	41,0	0,1

Vastausprosentit 2008: lukiot 95,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,1 %.

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2008 ja 2010.

Vähintään 50-vuotiaiden suhteellinen osuus lukion päätoimisesta henkilöstöstä kokonaisuudessaan oli tämän tilastoinnin mukaan pysynyt lähes ennallaan kevätlukukaudesta 2008 kevätlukukauteen 2010. Kyseisen ikäryhmän osuus oli kasvanut 0,1 prosenttiyksikköä.

Tehtävätyypeittäin suhteellisesti suurin muutos oli tapahtunut rehtoreiden ryhmässä, jossa vähintään viisikymmentä vuotta täyttäneiden suhteellinen osuus oli vähentynyt 4,8 prosenttiyksikköä.

Lukiokoulutuksen opettajien työsuhteen luonne

Selvityksessä mukana olevien lukioiden rehtoreista ja opettajista 78,7 prosentilla oli vakinainen (toistaiseksi määrätyt) palvelussuhde kevätlukukaudella 2010. Päätoimisesta henkilöstöstä vakinainen palvelussuhde oli 82,6 prosentilla. Naisista vakinainen palvelussuhde oli 77,5 prosentilla ja miehistä 81,1 prosentilla.

Selvitysaineiston lukioiden rehtoreista ja kaikista opettajista oli osa-aikaeläkkeellä 4,8 prosenttia. Osa-aikaeläkkeellä olevien osuus päätoimisesta henkilöstöstä oli 5,1 prosenttia.

Lukiokoulutuksen päätoimiset aineenopettajat oppiaineittain

Tilastoinnissa mukana olevissa lukioissa työskenteli kevätlukukaudella 2010 yhteensä 5 935 lehtoria ja 1 178 päätoimista tuntiopettajaa.

Aineenopettajatarkastelu on tehty opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan. Näin tilastoituna lukion lehtoreissa ja päätoimisissa tuntiopettajissa oli eniten matematiikan opettajia ja toiseksi eniten englannin kielen opettajia.

Lukiokoulutuksen lehtoreista 97,3 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Päätoimisista tuntiopettajista muodollisesti kelpoisia oli 85,6 prosenttia. Suomenkielisessä lukiokoulutuksessa opettajien kelpoisuustilanne oli parempi kuin ruotsinkielisessä lukiokoulutuksessa. Suomenkielisen lukiokoulutuksen lehtoreista 97,5 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä, ruotsinkielisen 95,2 prosenttia.

Taulukko 2.17 Lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettajiä yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajiä yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajiä yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä	
		f	%		f	%		f	%
Äidinkieli ja kirjallisuus suomi äidinkielenä	681	662	97,2	2	*	*	683	663	97,1
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	2	*	*	52	49	94,2	54	51	94,4
Äidinkieli ja kirjallisuus, saame/romani/viittomak. äidinkieli., suomi saamenk., suomi/ruotsi viittomakielisille	2	*	*				2	*	*
Äidinkieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli									
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	24	17	71,0				24	17	71,0
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	4	*	*				4	*	*

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävissä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävissä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävissä	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Maahanmuuttajien oma äidinkieli									
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opet.)	570	557	97,7				570	557	97,7
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opet.)	10	10	100,0	43	42	97,7	53	52	98,1
Saame vieraana kielenä									
Englanti	725	715	98,6	52	49	94,2	777	764	98,3
Saksa	227	222	97,8	21	21	100,0	248	243	98,0
Ranska	150	145	96,7	20	19	95,0	170	164	96,5
Venäjä	45	41	91,0				45	41	91,0
Espanja	56	49	87,5	3	*	*	59	52	88,1
Muu kieli (Italia, latina, muu kieli)	16	15	93,8				16	15	93,8
Matematiikka	960	945	98,4	70	65	92,9	1 030	1 010	98,1
Fysiikka	231	228	98,7	18	18	100,0	249	246	98,8
Kemia	142	136	95,8	12	12	100,0	154	148	96,1
Maantiede	88	87	98,9	4	*	*	92	90	97,8
Biologia	357	352	98,6	30	29	96,7	387	381	98,4
Uskonto, evankelis-luterilainen	273	265	97,1	27	27	100,0	300	292	97,3
Uskonto, ortodoksinen	8	8	100,0	1	*	*	9	8	88,9
Muut uskonnot	1	*	*				1	*	*
Elämäntutkimustieto	7	7	100,0				7	7	100,0
Historia	458	455	99,3	40	40	100,0	498	495	99,4
Yhteiskuntaoppi	32	30	93,8	2	*	*	34	31	91,2
Opinto-ohjaus	335	295	88,1	25	20	80,0	360	315	87,5
Musiikki	200	166	83,0	12	9	75,0	212	175	82,5
Kuvataide	235	223	94,9	13	13	100,0	248	236	95,2
Liikunta	383	338	88,3	26	21	80,8	409	359	87,8
Terveystieto	29	27	93,1	2	*	*	31	29	93,5
Käsityö	7	6	86,0				7	6	86,0
Kotitalous	3	*	*				3	*	*
Filosofia	46	46	100,0	4	*	*	50	49	98,0
Psykologia	211	198	93,8	13	10	76,9	224	208	92,9
Tietotekniikka	28	24	85,7				28	24	85,7
Luokkamuotoinen erityisopetus	5	2	40,0	1	*	*	6	3	50,0
Osa-aikainen erityisopetus	7	1	14,0				7	1	14,0
Muu aine tai ei tietoa aineesta	57	39	68,4	5	3	60,0	62	42	67,7
Yhteensä	6 615	6 323	95,6	498	461	93,0	7 113	6 784	95,4

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojajäsenistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajajaksely keväällä 2010.

Kevätlukukaudella 2010 suurimassa osassa lukion oppiaineita muodollista kelpoisuutta vailla olevia opettajia oli suhteellisen vähän. Suurista opettajaryhmistä paras kelpoisuustilanne oli opettajien ryhmässä, jossa historia oli opettajan eniten opettamana oppiaine. Näistä päätoimisista opettajista 99,4 prosentilla oli muodollinen kelpoisuus antaa opetusta hoitamassaan tehtävässä.

Musiikissa, opinto-ohjauksessa ja liikunnassa muodollista kelpoisuutta vailla olevia opettajia oli keskimääräistä enemmän, samoin eräissä vähäopettajaisissa opettajaryhmissä. Musiikin päätoimisista opettajista muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään oli 82,5 prosenttia, opinto-ohjauksen päätoimisista opettajista 87,5 prosenttia ja liikunnan päätoimisista opettajista 87,8 prosenttia.

► Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajat yhteensä

Peruskoulujen (Tilastokeskuksen oppilaitostyyppi 11) vastausprosentti oli 90,5, peruskouluasteen erityiskoulujen (oppilaitostyyppi 12) 82,3, lukioiden (oppilaitostyyppi 15) 97,2 sekä perus- ja lukiouasteen koulujen (oppilaitostyyppi 19) vastausprosentti oli 81,6.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajat yhteensä tehtävätyypeittäin

Selvityksessä mukana olevissa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kouluissa työskenteli kevätlukukaudella 2010 yhteensä 47 520 rehtoria ja opettajaa, joista muodollinen kelpoisuus toimia hoitamassaan tehtävässä/antaa opetusta hoitamassaan tehtävässä oli 89,6 prosentilla. Päätoimista henkilöstöä oli 46 345. Heistä 90,8 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään. Tehtävänsä muodollisesti kelpoisten prosentuaalinen osuus päätoimisesta henkilöstöstä oli kasvanut 0,6 prosenttiyksikköä kevätlukukaudesta 2008 kevätlukukauteen 2010 ja osuus koko henkilöstöstä 0,7 prosenttiyksikköä.

Taulukko 2.18 Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien määrä yhteensä ja muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2010

Tehtävätyyppi	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rehtorit	1 549	1 529	98,7	131	128	97,7	1 680	1 657	98,6
Lehtorit	17 143	16 548	96,5	1 112	1 009	90,7	18 255	17 557	96,2
Luokanopettajat ja esiluokanopettajat	14 351	13 736	95,7	1 116	986	88,4	15 467	14 722	95,2
Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat	5 062	3 854	76,1	318	238	74,8	5 380	4 092	76,1
Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava opetus	163	125	76,7	4	*	*	167	129	77,2
Päätoimiset tuntiopettajat	4 942	3 682	74,5	454	246	54,2	5 396	3 928	72,8
Rehtorit ja päätoimiset opettajat yhteensä	43 210	39 474	91,4	3 135	2 611	83,3	46 345	42 085	90,8
Sivutoimiset tuntiopettajat	1 002	414	41,3	173	62	35,8	1 175	476	40,5
Yhteensä	44 212	39 888	90,2	3 308	2 673	80,8	47 520	42 561	89,6

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %, lukiot 97,2 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Kevätlukukaudella 2010 perusopetuksen ja lukiokoulutuksen rehtoreista ja opettajista yhteensä oli naisia 71,6 prosenttia. Suhteellisesti eniten naisia oli maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavassa opetuksessa (91,6 %) ja vähiten rehtoreissa (41,3 %).

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen rehtoreista ja päätoimisista opettajista 31,4 prosenttia oli alle 40-vuotiaita, 32,7 prosenttia oli 40–49-vuotiaita ja 35,9 prosenttia oli 50-vuotiaita ja sitä vanhempia.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen päätoimiset aineenopettajat yhteensä

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen aineenopettajilla on pääosin yhteinen koulutus, ja perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa on paljon aineenopetusta antavia yhteisiä opettajia. Aineenopetusta antavat myös lukion tuntiopettajat, samoin osa perusopetuksen tuntiopettajista. Perusopetuksen ja lukion yhteinen aineenopettajatilastointi on tehty opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaisesti.

Selvityksessä mukana olevissa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kouluissa työskenteli kevätlukukaudella 2010 yhteensä 18 255 lehtoria. Heistä 17 143 toimi opettajina suomenkielisissä kouluissa ja 1 112 ruotsinkielisissä kouluissa. Päätoimisia tuntiopettajia oli yhteensä 5 396, joista 4 942 työskenteli suomenkielisessä ja 454 ruotsinkielisessä koulutuksessa.

Aineistossa mukana olevien koulujen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista 90,8 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamaansa tehtävässä kevätlukukaudella 2010. Suomenkielisessä koulutuksessa hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten osuus lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista oli 91,6 prosenttia ja ruotsinkielisessä 80,1 prosenttia.

Taulukko 2.19 Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien määrä yhteensä ja opettajien muodollinen kelpoisuus maakunnittain kevätlukukaudella 2010

Maakunta	Lehtorit ja päätoimiset tuntiopettajat								
	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamaansa tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamaansa tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamaansa tehtävässä	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Uusimaa	5 190	4 690	90,4	623	470	75,4	5 813	5 160	88,8
Itä-Uusimaa	280	249	88,9	147	104	70,7	427	353	82,7
Varsinais-Suomi	1 897	1 765	93,0	118	99	83,9	2 015	1 864	92,5
Satakunta	964	876	90,9	16	13	81,3	980	889	90,7
Kanta-Häme	663	630	95,0				663	630	95,0
Pirkanmaa	2 154	2 040	94,7	17	15	88,2	2 171	2 055	94,7
Päijät-Häme	823	766	93,1				823	766	93,1
Kymenlaakso	708	625	88,3	20	14	70,0	728	639	87,8
Etelä-Karjala	562	523	93,1				562	523	93,1
Etelä-Savo	717	633	88,3				717	633	88,3
Pohjois-Savo	1 064	988	92,9				1 064	988	92,9
Pohjois-Karjala	770	719	93,4				770	719	93,4
Keski-Suomi	1 359	1 275	93,8				1 359	1 275	93,8
Etelä-Pohjanmaa	964	886	91,9				964	886	91,9
Pohjanmaa	309	262	84,8	579	500	86,4	888	762	85,8
Keski-Pohjanmaa	324	293	90,4	35	32	91,4	359	325	90,5
Pohjois-Pohjanmaa	1 925	1 754	91,1	11	8	72,7	1 936	1 762	91,0
Kainuu	439	379	86,3				439	379	86,3
Lappi	960	864	90,0				960	864	90,0
Ei tietoa alueesta	13	13	100,0				13	13	100,0
Yhteensä	22 085	20 230	91,6	1 566	1 255	80,1	23 651	21 485	90,8

Vastausprosentit 2010: peruskoulu 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulu 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulu 81,6 %, lukiot 97,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Tämän aineiston perusteella suhteellisesti eniten hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisia opettajia oli Kanta-Hämeen (95,0 %), Pirkanmaan (94,7 %) sekä Keski-Suomen (93,8 %) maakuntien perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreissa ja päätoimisissa tuntiopettajissa. Suhteellisesti eniten hoitamaansa tehtävään muodollista kelpoisuutta vailla olevia opettajia oli Itä-Uudenmaan maakunnan perusopetuksen ja lukion lehtoreissa ja päätoimisissa tuntiopettajissa (muodollinen kelpoisuus oli 82,7 prosentilla).

Kielten opettajat

Selvityksessä mukana olevissa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kouluissa työskenteli kevätlukukaudella 2010 yhteensä 7 928 sellaista lehtoria ja päätoimista tuntiopettajaa, jonka eniten opettama oppiaine oli jokin kieli äidinkieli ja kirjallisuus mukaan lukien. Kielten opettajien osuus lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista oli noin kolmannes (33,5 %).

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kielten lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista 93,7 prosentilla oli muodollinen kelpoisuus antaa opetusta hoitamassaan tehtävässä.

Tauluko 2.20 Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kielten lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien määrä yhteensä ja opettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	2 061	1 923	93,3	5	3	60,0	2 066	1 926	93,2
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	4	*	*	158	129	81,6	162	132	81,5
Äidinkieli ja kirjallisuus, saame äidinkielenä	7	4	57,1				7	4	57,1
Äidinkieli ja kirjallisuus, romani äidinkielenä	1	*	*				1	*	*
Äidinkieli ja kirjallisuus, viittomakieli äidinkielenä	1	*	*				1	*	*
Äidinkieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli	18	10	55,6				18	10	55,6
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	179	136	76,0	3	*	*	182	138	75,8
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	5	5	100,0	2	*	*	7	5	71,4
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi saamenkielisille									
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi viittomakielisille									
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi viittomakielisille									
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	30	12	40,0				30	12	40,0
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. op.)	1 367	1 320	96,6	5	2	40,0	1 372	1 322	96,4
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. op.)	19	18	94,7	140	119	85,0	159	137	86,2
Saame vieraana kielenä	4	*	*				4	*	*
Englanti	2 952	2 834	96,0	129	119	92,2	3 081	2 953	95,8
Saksa	367	358	97,5	29	27	93,1	396	385	97,2
Ranska	227	213	93,8	29	27	93,1	256	240	93,8
Venäjä	83	76	91,6				83	76	91,6
Espanja	67	59	88,1	4	*	*	71	62	87,3
Italia	10	10	100,0				10	10	100,0
Latina	10	9	90,0	1	*	*	11	10	90,9
Muu kieli	11	5	45,5				11	5	45,5
Yhteensä	7 423	6 997	94,3	505	432	85,5	7 928	7 429	93,7

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %, lukiot 97,2 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasyistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Opettajien kelpoisuustilanne oli eri kielissä erilainen. Suurista aineenopettajaryhmistä suhteellisesti eniten tehtävänsä muodollisesti kelpoisia opettajia selvityksen kouluissa oli saksan kielessä. Saksa oli opettajan eniten opettamana oppiaineena yhteensä 396 lehtorilla ja päätoimisella tuntiopettajalla. Heistä 97,2 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Toisen kotimaisen kielen ruotsin lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista 96,4 prosenttia ja englannin kielen opettajista 95,8 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä.

Vähintään useita kymmeniä opettajia käsittävistä opettajaryhmistä muodollisesti kelpoisia opettajia oli suhteellisesti keskimääräistä vähemmän äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen suomi toisena kielenä -oppimäärässä (75,8 %).

Taulukko 2.21 Tehtävänsä muodollisesti kelpoisten opettajien prosentuaalinen osuus taulukossa mainittujen kielten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista kevätlukukausina 2008 ja 2010

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus			Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus			Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus		
	KI 2008	KI 2010	Muutos	KI 2008	KI 2010	Muutos	KI 2008	KI 2010	Muutos
	%	%	%-yks.	%	%	%-yks.	%	%	%-yks.
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	92,1	93,3	1,2				92,1	93,2	1,1
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä		75,0		78,7	81,6	2,9	78,7	81,5	2,8
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenk.op.)	96,5	96,6	0,1	*	40,0		96,4	96,4	0,0
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsink.op.)	100,0	94,7	-5,3	84,5	85,0	0,5	86,7	86,2	-0,5
Englanti	95,6	96,0	0,4	93,2	92,2	-1,0	95,5	95,8	0,3
Saksa	97,5	97,5	0,0	89,2	93,1	3,9	96,8	97,2	0,4
Ranska	94,4	93,8	-0,6	92,3	93,1	0,8	94,2	93,8	-0,5
Venäjä	89,9	91,6	1,7	*			90,0	91,6	1,6
Espanja	83,7	88,1	4,4	*	*		82,7	87,3	4,6
Italia	87,5	100,0	12,5				87,5	100,0	12,5
Latina	100,0	90,0	-10,0	*	*		100,0	90,9	-9,1

Vastausprosentit 2008: peruskoulut 86,8 %, peruskouluasteen erityiskoulut 86,9 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,1 %, lukiot 95,3 %.

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %, lukiot 97,2 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2008 ja 2010.

Kielten opettajien kelpoisuustilanne oli suhteellisesti hieman parantunut ajanjaksolla 2008–2010 pääosassa kielten opettajaryhmiä, joskin joissain ryhmissä muodollisesti kelpoisten opettajien suhteellinen osuus oli pienentynyt. Suhteellisesti suurimmat muutokset olivat tapahtuneet italian ja latinan kielten opettajien ryhmissä, joissa opettajia on vähän ja joissa yhdenkin opettajan vaikutus prosenttiosuuksiin on suuri.

Vähintään useita kymmeniä opettajia käsittävistä opettajaryhmistä suhteellisesti eniten oli parantunut espanjan kielen opettajien kelpoisuustilanne. Tehtävänsä muodollisesti kelpoisten opettajien suhteellinen osuus espanjan kielen päätoimisista opettajista oli kasvanut 4,6 prosenttiyksikköä kevätlukukaudesta 2008 kevätlukukauteen 2010.

Ruotsinkielisessä koulutuksessa opettajien kelpoisuustilanne oli parantunut erityisesti saksan kielen sekä äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa.

Niistä kielten aineenopettajaryhmistä, joissa opettajia oli vähintään useita kymmeniä, suhteellisesti eniten 50-vuotiaita ja sitä vanhempia opettajia oli opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan tarkasteltuna venäjän kielen tehtävänsä muodollisesti kelpoisissa päätoimisissa opettajissa (55,3 %), toiseksi eniten saksan kielen (48,1 %) ja kolmanneksi eniten ranskan kielen opettajissa (44,6 %).

Matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opettajat

Tässä tilastoinnissa mukana olevissa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kouluissa työskenteli kevätlukukaudella 2010 yhteensä 5 669 lehtoria ja päätoimista tuntiopettajaa, joiden eniten opettama oppiaine oli matemaattis-luonnontieteellinen aine. Näiden opettajien osuus perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista oli vajaa neljännes (24,0 %).

Matemaattis-luonnontieteellisten aineiden lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista 95,2 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Opettajien kelpoisuustilanne oli suomenkielisessä koulutuksessa parempi kuin ruotsinkielisessä. Suomenkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen matemaattis-luonnontieteellisten aineiden lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista 96,1 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Vastaava osuus ruotsinkielisen koulutuksen opettajista oli 82,8 prosenttia.

Taulukko 2.22 Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen matemaattis-luonnontieteellisten aineiden lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien määrä yhteensä ja opettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettajia yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajia yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajia yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä	
		f	%		f	%		f	%
Matematiikka	2 720	2 595	95,4	198	162	81,8	2 918	2 757	94,5
Fysiikka	747	721	96,5	43	34	79,1	790	755	95,6
Kemia	419	400	95,5	35	30	85,7	454	430	94,7
Maantieto/maantiede	289	284	98,3	15	8	53,3	304	292	96,1
Biologia	1 104	1 082	98,0	76	70	92,1	1 180	1 152	97,6
Ympäristö- ja luonnontieteet	15	7	46,7	6	5	83,3	21	12	57,1
Maa- ja metsätalous, puutarhanhoito	2	*	*				2	*	*
Yhteensä	5 296	5 090	96,1	373	309	82,8	5 669	5 399	95,2

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %, lukiot 97,2 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasyistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Matemaattis-luonnontieteellisissä aineissa perusopetuksen ja lukion päätoimisten opettajien kelpoisuustilanne oli paras biologiassa ja maantiedossa/maantieteessä, kun tilannetta tarkastellaan opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan. Biologian päätoimisista opettajista 97,6 prosentilla ja maantiedon/maantieteen 96,1 prosentilla oli muodollinen kelpoisuus antaa opetusta hoitamassaan tehtävässä. Seuraavaksi paras opettajien kelpoisuustilanne oli fysiikassa. Niistä perusopetuksen ja lukion päätoimisista opettajista, joiden eniten opettama oppiaine kevätlukukaudella 2010 oli fysiikka, 95,6 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä.

Taulukko 2.23 Muodollisesti kelpoisten opettajien prosentuaalinen osuus matemaattis-luonnontieteellisten aineiden perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista kevätlukukausina 2008 ja 2010

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus			Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus			Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus		
	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks
	%	%		%	%		%	%	
Matematiikka	94,9	95,4	0,5	84,6	81,8	-2,8	94,2	94,5	0,3
Fysiikka	95,3	96,5	1,2	69,0	79,1	10,1	93,8	95,6	1,8
Kemia	96,4	95,5	-0,9	79,3	85,7	6,4	95,2	94,7	-0,5
Maantieto/maantiede	97,4	98,3	0,9	63,6	53,3	-10,3	96,3	96,1	-0,2
Biologia	96,9	98,0	1,1	88,4	92,1	3,7	96,3	97,6	1,3

Vastausprosentit 2008: peruskoulut 86,8 %, peruskouluasteen erityiskoulut 86,9 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,1 %, lukiot 95,3 %.

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %, lukiot 97,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväillä 2008 ja 2010.

Matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opettajien kelpoisuustilanne oli ajanjaksolla 2008–2010 jonkin verran parantunut fysiikassa, biologiassa ja matematiikassa. Muutos oli suhteellisesti suurin fysiikassa, jossa muodollisesti kelpoisten opettajien osuus fysiikkaa opettajan eniten opettamana oppiaineena opettavista päätoimisista opettajista oli kasvanut 1,8 prosenttiyksikköä. Päätoimisten opettajien kelpoisuustilanne oli vastaavana aikana hieman heikentynyt kemiassa ja maantiedossa/maantieteessä.

Tehtävänsä muodollisesti kelpoisista perusopetuksen ja lukion päätoimisista opettajista tilastoituna opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan oli 50-vuotiaita ja vanhempia matematiikassa 43,8 prosenttia, fysiikassa 42,0 prosenttia ja kemiassa 39,3 prosenttia. Vastaava osuus biologian opettajista oli 37,9 prosenttia ja maantiedon/maantieteen opettajista 34,6 prosenttia.

Muiden oppiaineiden opettajat

Muiden aineiden kuin kielten ja matemaattis-luonnontieteellisten aineiden lehtoreita ja päätoimisia tuntiopettajia työskenteli kevätlukukaudella 2010 tilastossa mukana olevien koulujen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa yhteensä 10 054. Näistä opettajista suurimmat aineenopettajaryhmät olivat liikunnan, historian ja kotitalouden opettajat.

Taulukko 2.24 Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen muiden oppiaineiden kuin kielten ja matemaattis-luonnontieteellisten aineiden lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien määrä yhteensä ja opettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Opettajiä yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajiä yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajiä yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä	
		f	%		f	%		f	%
Uskonto, evankelis-luterilainen	630	594	94,3	63	58	92,1	693	652	94,1
Uskonto, ortodoksinen	82	65	79,3	4	*	*	86	67	77,9
Muut uskonnot	39	11	28,2	1	*	*	40	12	30,0
Elämäntietoa	17	13	76,5	1	*	*	18	14	77,8
Historia	1 160	1 135	97,8	85	82	96,5	1 245	1 217	97,8
Yhteiskuntaoppi	150	135	90,0	10	6	60,0	160	141	88,1
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	929	808	87,0	62	43	69,4	991	851	85,9
Musiikki	710	593	83,5	58	28	48,3	768	621	80,9
Kuvataide	767	698	91,0	47	40	85,1	814	738	90,7
Liikunta	1 526	1 279	83,8	105	79	75,2	1 631	1 358	83,3
Terveystieto	160	132	82,5	15	10	66,7	175	142	81,1
Käsityö (tekstiilityö)	594	557	93,8	48	39	81,3	642	596	92,8
Käsityö (tekninen työ)	728	613	84,2	55	37	67,3	783	650	83,0
Käsityö	18	14	77,8	2	*	*	20	14	70,0
Kotitalous	938	871	92,9	56	51	91,1	994	922	92,8
Filosofia	50	50	100,0	4	*	*	54	53	98,1
Psykologia	213	200	93,9	13	10	76,9	226	210	92,9
Tietotekniikka	192	166	86,5	5	1	20,0	197	167	84,8
Kaupalliset aineet ja konekirjoitus	20	18	90,0				20	18	90,0
Luokamuotoinen erityisopetus	105	29	27,6	10	4	40,0	115	33	28,7
Osa-aikainen erityisopetus	74	25	33,8	4	*	*	78	28	35,9
Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava opetus	16	9	56,3				16	9	56,3
Muu aine tai tieto puuttuu	248	128	51,6	40	16	40,0	288	144	50,0
Yhteensä	9 366	8 143	86,9	688	514	74,7	10 054	8 657	86,1

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %, lukiot 97,2 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Muiden oppiaineiden kuin kielten ja matemaattis-luonnontieteellisten aineiden perusopetuksen lehtoreissa ja päätoimisissa tuntiopettajissa oli muodollisen kelpoisuuden hoitamaansa tehtävään omaavia opettajia suhteellisesti eniten filosofian (98,1 %), historian (97,8 %) ja evankelis-luterilaisen uskonnon (94,1 %) opettajissa. Yli 90 prosenttia perusopetuksen ja lukion päätoimisista opettajista oli muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä myös psykologiassa, kotitaloudessa, käsityössä (tekstiilityö) ja kuvataiteessa.

Suurista aineenopettajaryhmistä opettajien kelpoisuustilanne oli vaikein musiikissa ja terveystiedossa. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen päätoimisista opettajista oli musiikissa 80,9 prosenttia ja terveystiedossa 81,1 prosenttia muodollisesti kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä.

Taulukko 2.25 Muodollisesti kelpoisten opettajien määrä ja prosentuaalinen osuus taulukossa mainittujen oppiaineiden perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista kevätlukukausina 2008 ja 2010

Opettajan eniten opettama aine	Suomenkieliset koulut			Ruotsinkieliset koulut			Yhteensä		
	Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus			Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus			Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien %-osuus		
	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks.	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks.	KI 2008	KI 2010	Muutos %-yks.
	%	%		%	%		%	%	
Uskonto, evankelis-luterilainen	93,3	94,3	1,0	90,0	92,1	2,1	93,0	94,1	1,1
Uskonto, ortodoksinen	74,5	79,3	4,8	*	*		75,0	77,9	2,9
Elämäntutkimustieto	77,8	76,5	-1,3	*	*		80,0	77,8	-2,2
Historia	96,4	97,8	1,4	92,6	96,5	3,9	96,1	97,8	1,7
Yhteiskuntaoppi	93,6	90,0	-3,6	83,3	60,0	-23,3	92,2	88,1	-4,1
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	85,1	87,0	1,9	75,0	69,4	-5,6	84,5	85,9	1,4
Musiikki	80,9	83,5	2,6	55,3	48,3	-7,0	79,1	80,9	1,8
Kuvataide	89,5	91,0	1,5	76,0	85,1	9,1	88,6	90,7	2,1
Liikunta	80,4	83,8	3,4	74,5	75,2	0,7	80,0	83,3	3,3
Terveystieto	81,0	82,5	1,5	72,7	66,7	-6,0	80,3	81,1	0,8
Käsityö (tekstiilityö)	92,6	93,8	1,2	83,7	81,3	-2,5	91,9	92,8	0,9
Käsityö (tekninen työ)	83,4	84,2	0,8	74,1	67,3	-6,8	82,7	83,0	0,3
Kotitalous	93,8	92,9	-0,9	90,8	91,1	0,3	93,6	92,8	-0,8
Filosofia	95,0	100,0	5,0	*	*		92,9	98,1	5,2
Psykologia	94,8	93,9	-0,9	78,6	76,9	-1,7	93,7	92,9	-0,8
Tietotekniikka	81,2	86,5	5,3	33,3	20,0	-13,3	78,5	84,8	6,3

Vastausprosentit 2008: peruskoulut 86,8 %, peruskouluasteen erityiskoulut 86,9 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,1 %, lukiot 95,3 %.

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %, lukiot 97,2 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2008 ja 2010.

Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisten opettajien suhteellinen osuus lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista oli kasvanut tässä muiden oppiaineiden ryhmässä kevätlukukaudesta 2008 kevätlukukauteen 2010 pääosassa oppiaineita. Tehtävänsä muodollisesti kelpoisten opettajien suhteellinen osuus päätoimisista opettajista oli vähentynyt yhteiskuntaopissa, elämäntutkimustiedossa, kotitaloudessa ja psykologiassa.

Muiden oppiaineiden -ryhmän vähintään useita kymmeniä opettajia sisältävistä opettajaryhmistä suhteellisesti eniten 50-vuotiaita ja sitä vanhempia opettajia tehtävänsä muodollisesti kelpoisissa päätoimisissa opettajissa oli oppilaanohjauksessa/opinto-ohjauksessa (47,7 %).

Lisätietoja perusopetuksen ja lukion opettajista on liitetiedoissa.

*Erityisasiantuntija Timo Kumpulainen
Opetusneuvos Markku Karkama*

3. Ammatillisen koulutuksen opettajat kevätlukukaudella 2010

Tässä luvussa tarkasteltavat tiedot perustuvat Tilastokeskuksen yhteistyössä opetusministeriön ja Opetushallituksen kanssa keväällä 2010 kokoamiin opettajatietoihin, joissa ovat mukana sekä suomenkielisiä että ruotsinkielisiä ammatillisia opettajia koskevat tiedot. Vastaavat tiedot kerättiin edellisen kerran vuonna 2008. Tätä aikaisemmin ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen opettajatietoja käsiteltiin erikseen. Tämän vuoksi vuoden 2005 tiedot eivät ole vertailtavissa vuosien 2008 ja 2010 tietojen kanssa.

Vuoden 2010 opettajatietoihin vastasi 86,2 prosenttia (213) kaikista ammatillisesta koulutusta antavista oppilaitoksista. Mukana olevat oppilaitosmuodot ovat: ammatilliset oppilaitokset, ammatilliset erityisoppilaitokset, ammatilliset erikoisoppilaitokset, ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset, musiikkioppilaitokset, liikunnan koulutuskeskukset, kansanopistot ja ryhmä muut oppilaitokset.

Ammatillinen peruskoulutus

Ammatillisesta koulutuksesta järjestetään ammatillisissa oppilaitoksissa, ammatillisissa erityisoppilaitoksissa ja muissa oppilaitoksissa sekä oppisopimuskoulutuksena. Ammatilliset perustutkinnot ovat yhteisiä nuorille ja aikuisille riippumatta siitä, suoritetaanko ne ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/98) mukaisesti ammatillisena opetussuunnitelmaperusteisena peruskoulutuksena tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/98) mukaisesti näyttötutkintona. Näyttötutkinnot ovat ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia. Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei muodollisesti voida asettaa vaatimusta koulutukseen osallistumisesta, mutta pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin erilaisen valmistavan koulutuksen yhteydessä.

Vuosina 1999–2001 uudistettiin kaikki ammatilliset perustutkinnot kolmivuotisiksi (120 opintoviikkoa) ja ne antavat yleisen jatko-opintokelpoisuuden. Ammatilliseen opetussuunnitelmaperusteiseen koulutukseen lisättiin ammattiosaamisen näytöt 1.8.2006 alkaen. Ammattiosaamisen näytöillä tarkoitetaan työelämän kanssa yhteistyössä järjestettäviä ammattitaidon osoittamistilanteita. Ammattiosaamisen näytöt ovat osa koulutusta ja ajoittuvat koko koulutuksen ajalle. Näyttöjen suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi sekä opiskelijoiden ohjaus- ja tukipalvelut vaativat opettajien työpanosta.

Ammatillinen lisäkoulutus

Ammatillinen lisäkoulutus tarkoittaa ammatillisen peruskoulutuksen saaneille tai muulla tavoin ammattitaidon hankkineille järjestettyä täydennys-, jatko- ja uudelleen koulutusta. Ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin valmistava koulutus on ammatillisesta lisäkoulutusta. Nämä tutkinnot

suoritetaan aina näyttötutkintoina. Ammatillinen lisäkoulutus voi olla myös muuta tutkinnoista riippumatonta ja lyhytkestoista koulutusta.

Rahoitusmuodon perusteella ammatillinen aikuiskoulutus jakaantui omaehtoiseen koulutukseen, oppisopimuskoulutukseen, työvoimapolitiittiseen koulutukseen sekä yritysten ja yhteisöjen osaksi rahoittamaan henkilöstökoulutukseen.

Ammatillinen opettajankoulutus

Laki (L 452/1996) ja asetus (A 455/1996) ammatillisesta opettajankoulutuksesta säätelevät ammatillista opettajankoulutusta. Lain perusteella ammatillista opettajankoulutusta antavat viisi ammatillista opettajakorkeakoulua. Ruotsinkielistä koulutusta järjestää Åbo Akademi. Opintojen laajuus on 60 opintopistettä (aikaisemmin 35 opintoviikkoa), johon kuuluu kasvatustieteellisiä perusopin-toja, ammattipedagogisia opintoja, opetusharjoittelua sekä muita opintoja. Opettajankoulutuksen voi suorittaa päätoimisena opiskeluna, monimuoto-opintoina tai verkko-opintoina. Tavoitteena on, että päätoiminen opiskelu suoritetaan yhden lukuvuoden aikana ja monimuotoinen yleensä työn ohessa 1–3 lukuvuoden aikana.

► Perustietoja ammatillisen koulutuksen opettajista

Kevätlukukaudella 2010 ammatillisessa koulutuksessa (ensisijaisesti) työskenteli yhteensä 14 514 opettajaa, joista naisia oli 52 prosenttia (7 582). Ammatillisen koulutuksen opettajista toimi ensisijaisesti yhteisten opintojen opettajana 1 845 ja ammatillisten opintojen opettajana 12 669.

Ammatillisen koulutuksen opettajista oli lehtoreita 42 prosenttia (6 160), päätoimisia opettajia 41 prosenttia (5 903) ja sivutoimisia opettajia 4,2 prosenttia (603). Lehtoreista 5 344 ja päätoimisista tuntiopettajista 5 147 oli ammatillisten opintojen opettajia. Vastaavasti yhteisten opintojen opettajina toimi lehtoreina 816 ja päätoimisina tuntiopettajina 756. Sivutoimisista tuntiopettajista oli ammatillisten aineiden opettajia 493 ja yhteisten aineiden opettajia 110. Ruotsinkielisessä koulutuksessa toimi yhteensä 680 opettajaa, joista yhteisten aineiden opettajia oli 118 ja ammatillisten aineiden opettajia 562.

Ammatillista koulutusta järjestävien oppilaitosten sijaintiin perustuen ammatillisen koulutuksen kaikista kelpoisista opettajista (10 537) 23 prosenttia työskenteli Uudenmaan maakunnan oppilaitoksissa. Itä-Suomessa näyttää olevan kelpoisimmat ammatillisen koulutuksen opettajat. Pohjois-Savon maakunnassa yli 81 prosenttia täytti muodollisen kelpoisuuden vaatimukset.

Ammatillisessa koulutuksessa työskenteli vuonna 2010 kaiken kaikkiaan 7 582 naista eli 52,2 prosenttia. Yhteisten opintojen opettajista naisia oli 70 prosenttia (1 299) ja ammatillisten opintojen opettajista 50 prosenttia (6 283).

► Opettajat tehtävätyypeittäin

Opetusta antaneista opettajista 83 prosenttia (12 063) toimi lehtorina tai päätoimisena tuntiopettajana. Rehtorina tai muuna johtajana toimi ensisijaisesti 5,5 prosenttia (804), sivutoimisena tuntiopettajana 4,2 prosenttia (603), erityisopettajana 1,3 prosenttia (195) ja 1,6 prosenttia opinto-ohjaajana (230).

Tehtävätyypeittäin tarkasteltuna naiset olivat aliedustettuina ensisijaisesti rehtorin tehtävissä (39 %). Selvästi yliedustettuina naiset olivat opinto-ohjaajien (80 %) ja erityisopettajien (76 %) ryhmissä.

Jopa 72 % rehtoreista oli iältään vähintään 50 vuotta. Yli puolet muissa johtotehtävissä toimivista oli iältään myös vähintään 50 vuotta. Myös lehtoreiden osalta ikäjakauma on painottunut vanhempiin ikäryhmiin mikä edellyttäneen ennakkoivia toimenpiteitä tulevana vuosina.

Ruotsinkielisessä koulutuksessa vuonna 2010 toimi yhteensä 680 opettajaa, joista yhteisten aineiden opettajia oli 118 ja ammatillisten aineiden opettajia 562.

Taulukko 3.1 Opettajien sukupuoli ja ikä (ryhmittäin) tehtävätyypin mukaan kevätlukukaudella 2010

	Opettajia yhteensä	joista naisia	Naisten %-osuus	alle 40 v.		40–49 v.		50 v. tai yli	
				lkm	%	lkm	%	lkm	%
Rehtori, johtaja	163	63	38,7	13	8,0	32	19,6	118	72,4
Apulaisrehtori, aikuiskoulutusjohtaja, kursiosaston johtaja, toimialajohtaja jne.	641	344	53,7	64	10,0	239	37,3	338	52,7
Lehtori	6 160	3 170	51,5	610	9,9	1 720	27,9	3 830	62,2
Päätoiminen tuntiopettaja	5 903	3 008	51,0	1 648	27,9	2 146	36,4	2 109	35,7
Sivutoiminen tuntiopettaja	603	349	57,9	218	36,2	182	30,2	203	33,7
Erityisopettaja	195	148	75,9	34	17,4	65	33,3	96	49,2
Opinto-ohjaaja	230	185	80,4	44	19,1	90	39,1	96	41,7
Muu tai tuntematon	619	315	50,9	137	22,1	225	36,3	257	41,5
Yhteensä	14 514	7 582	52,2	2 768	19,1	4 699	32,4	7 047	48,6

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010.

► Opettajat kelpoisuuden mukaan

Ammatillisen koulutuksen opettajista suurella osalla, lähes 73 prosentilla, oli muodollinen kelpoisuus ensisijaisesti hoitamaansa tehtävään. Kelpoisuus puuttui noin 27 prosentilla opettajista. Kelpoisuuden puuttumisen syynä oli ennen kaikkea opettajalta vaadittavien pedagogisten opintojen puuttuminen. Vaadittavan työkokemuksen puuttuminen oli kelpoisuuden puuttumisen syynä varsin vähäinen.

Kelpoisuuden vajavuudet esiintyivät eri tehtävätyypiryhmissä eri tavoin. Päätoimisista tuntiopettajista lähes puolella ei ollut muodollista kelpoisuutta. Sivutoimisista tuntiopettajista vailla muodollista kelpoisuutta oli lähes kaksi kolmannesta. Parhaiten kelpoisia tehtäviinsä olivat rehtorit

(90 %) ja lehtorit (93 %), erityisopettajat (86 %) ja opinto-ohjaajat (86 %). Sekä päätoimisten tuntiopettajien että sivutoimisten tuntiopettajien kohdalla kelpoisuuden puuttuminen painottui pedagogisten opintojen puuttumiseen.

Taulukko 3.2 Opettajien muodollinen kelpoisuus ja mahdollisen epäpätevyys laatu tehtävätyypin mukaan kevätlukukaudella 2010

	Opettaja yhteensä	Kelpoinen		Kelpoisuus puuttuu (Samalla opettajalla voi olla useampi puuttuva kelpoisuustekijä)				Tieto kelpoisuudesta puuttuu
		f	%	Yhteensä	Päätettävään vaadittava tulkinto tai oppimäärä puuttuu	Opettajan pedagogiset opinnot puuttuvat	Vaadittava työkokemus puuttuu	
Rehtori, johtaja	163	147	90,2	19	5	10	1	3
Apulaisrehtori, aikuiskoulutusjohtaja, kurssiosaston johtaja, toimialajohtaja jne.	641	561	87,5	90	25	39	0	26
Lehtori	6 160	5 711	92,7	534	144	297	31	62
Päätoiminen tuntiopettaja	5 903	3 192	54,1	3 532	1 053	1 928	200	351
Sivutoiminen tuntiopettaja	603	223	37,0	526	175	283	24	44
Erityisopettaja	195	167	85,6	39	20	13	3	3
Opinto-ohjaaja	230	197	85,7	42	24	13	3	2
Muu tai tuntematon	619	339	54,8	335	79	217	12	27
Yhteensä	14 514	10 537	72,6	5 117	1 525	2 800	274	518

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010.

Kelpoisuus sukupuolen mukaan maakunnittain

Kaikki tehtävätyypit huomioon ottaen ammatillisen koulutuksen opettajista oli muodollisesti kelpoisia hieman vajaa 73 prosenttia. Maakuntakohtaisesti kelpoisten opettajien osuus vaihteli välillä 82 prosenttia (Päijät-Häme) ja 60 prosenttia (Keski-Pohjanmaa). Naisten muodollinen kelpoisuus oli miehiä parempi. Keski-Pohjanmaan 391 naisopettajasta yli 86 prosenttia täytti muodollisen kelpoisuuden vaatimukset.

Taulukko 3.3 Opettajien muodollinen kelpoisuus sukupuolen mukaan maakunnittain kevätlukukaudella 2010

Maakunta	Opettajat yhteensä			Naisia yhteensä		
	lkm	Kelpoiset lkm	Kelpoiset %	lkm	Kelpoiset lkm	Kelpoiset %
Uusimaa	3 544	2 388	67,4	1 928	1 410	73,1
Itä-Uusimaa	168	109	64,9	89	69	77,5
Varsinais-Suomi	1 007	750	74,5	534	437	81,8
Satakunta	947	693	73,2	429	338	78,8
Kanta-Häme	552	412	74,6	307	245	79,8
Pirkanmaa	1 181	898	76,0	628	521	83,0
Päijät-Häme	396	325	82,1	216	181	83,8
Kymenlaakso	388	289	74,5	193	151	78,2
Etelä-Karjala	351	283	80,6	203	170	83,7
Etelä-Savo	632	506	80,1	335	284	84,8
Pohjois-Savo	763	619	81,1	408	342	83,8
Pohjois-Karjala	536	426	79,5	247	210	85,0
Keski-Suomi	734	571	77,8	391	338	86,4
Etelä-Pohjanmaa	608	406	66,8	253	187	73,9
Pohjanmaa	600	407	67,8	312	225	72,1
Keski-Pohjanmaa	326	194	59,5	165	108	65,5
Pohjois-Pohjanmaa	1 306	957	73,3	703	559	79,5
Kainuu	364	235	64,6	179	122	68,2
Lappi	111	69	62,2	62	40	64,5
Koko maa	14 514	10 537	72,6	7 582	5 937	78,3

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010.

Yhteisten opintojen opettajien kelpoisuus palvelussuhteen ja eniten opettaman aineen mukaan

Yhteisten opintojen opettajista, joiden osalta päätoimisuutta/sivutoimisuutta koskeva tieto on käytettävissä, oli päätoimisia opettajia yhteensä 1 658 ja sivutoimisia 187. Sivutoimisista opettajista 51 prosenttia oli muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään. Päätoimisista opettajista kelpoisia oli 82 prosenttia.

Päätoimisten opettajien opettamisessa suuremmissa aineissa kuten suomenkielessä, matematiikassa ja englannissa opettajien kelpoisuusaste oli keskimääräistä selkeästi korkeampi, kaikissa näissä aineissa yli 80 prosenttia. Sivutoimisten yhteisten opintojen opettajien muodollinen kelpoisuusaste oli kautta linjan alhainen, mutta on kohentunut vuoden 2008 tilanteesta jonkin verran.

Taulukko 3.4 Yhteisten opintojen opettajien muodollinen kelpoisuus ja palvelussuhteen päätoimisuus/sivutoimisuus opettajan eniten opettaman aineen mukaan kevätlukukaudella 2010

Yhteisten opintojen opettajat	Päätoimiset opettajat			Sivutoimiset opettajat		
	Yhteensä	Kelpoisia	%	Yhteensä	Kelpoisia	%
Äidinkieli, suomi	356	297	83,4	23	11	47,8
Äidinkieli, ruotsi	35	29	82,9	1	1	100,0
Äidinkieli, saame	0	0		0	0	
Äidinkieli, viittomakieli	3	1	33,3	1	0	0,0
Äidinkieli, muu oppilaan äidinkieli	1	1	100,0	1	0	0,0
Äidinkieli, suomi toisena kielenä	60	51	85,0	14	10	71,4
Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä	6	4	66,7	0	0	
Matematiikka	238	206	86,6	11	6	54,5
Tietotekniikka	124	88	71,0	14	4	28,6
Fysiikka ja kemia	37	31	83,8	2	2	100,0
Ympäristötieto	8	7	87,5	0	0	
Yhteiskunta- ja työelämätieto	103	82	79,6	16	11	68,8
Toinen kotimainen kieli (suomi)	17	14	82,4	5	3	60,0
Toinen kotimainen kieli (ruotsi)	93	81	87,1	9	1	11,1
Englanti	244	207	84,8	20	11	55,0
Ranska	2	2	100,0	0	0	
Saksa	3	3	100,0	0	0	
Venäjä	4	4	100,0	2	0	0,0
Muu kieli	11	5	45,5	2	1	50,0
Yritystoiminnan perusteet	30	25	83,3	7	4	57,1
Psykologia	23	20	87,0	6	5	83,3
Liikunta	181	140	77,3	15	5	33,3
Terveystieto	10	8	80,0	2	1	50,0
Taide- ja kulttuuri	56	49	87,5	8	3	37,5
Etiikka	5	3	60,0	0	0	
Vieraat kulttuurit	4	3	75,0	0	0	
Tieto opetettavasta aineesta puuttuu	4	2	50,0	28	16	57,1
Yhteensä	1 658	1 363	82,2	187	95	50,8

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010.

Ammatillisten opintojen opettajien kelpoisuus palvelussuhteen ja koulutusalan mukaan

Ammatillisten opintojen opettajista, joiden osalta päätoimisuutta/sivutoimisuutta koskeva tieto on käytettävissä, oli päätoimisia 11 634 ja sivutoimisia 1 035. Päätoimisista opettajista hoitamaansa tehtävään kelpoisia oli 74 prosenttia (8 612) ja sivutoimisista 45 prosenttia (467).

Kelpoisten päätoimisten opettajien osuus verrattuna maan keskiarvoon oli varsin suuri matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla (87 %) ja sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla (81 %). Alhainen päätoimis-

ten opettajien kelpoisten osuus oli luonnontieteiden alalla (56 %). Myös tekniikan ja liikenteen alan (67 %) opettajien kelpoisuus oli alle maan keskiarvon, 74 prosenttia. Paras tilanne sivutoimisten opettajien kelpoisuudessa oli kulttuurialalla.

Taulukko 3.5 Ammatillisten opintojen opettajien muodollinen kelpoisuus ja palvelussuhteen päätoimisuus/sivutoimisuus koulutusalan mukaan kevätlukukaudella 2010

Ammatillisten opintojen opettajat koulutusaloittain	Päätoimiset opettajat			Sivutoimiset opettajat		
	Yhteensä	Kelpoisia	%	Yhteensä	Kelpoisia	%
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	310	235	75,8	42	18	42,9
Kulttuuriala	887	643	72,5	196	123	62,8
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	992	713	71,9	133	61	45,9
Luonnontieteiden ala	217	121	55,8	30	8	26,7
Tekniikan ja liikenteen ala	4 267	2 858	67,0	240	74	30,8
Luonnonvara ja ympäristöala	865	645	74,6	61	21	34,4
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	1 894	1 539	81,3	129	45	34,9
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	1 413	1 234	87,3	66	38	57,6
Muu opetus	789	624	79,1	138	79	57,2
Yhteensä	11 634	8 612	74,0	1035	467	45,1

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010.

► Opettajat opetettavan aineen tai koulutusalan mukaan

Yhteisten aineiden opettajista suurin määrä toimi äidinkielen (suomi) 21 prosenttia ja englannin 14 prosenttia opettajina. Seuraavaksi eniten oli matematiikan (13 %) ja liikunnan (11 %) opettajia. Ammatillisista opettajista suurimman ryhmän muodostivat tekniikan ja liikenteen alan, 36 prosenttia, opettajat, sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan, 16 prosenttia, opettajat sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalan, 12 prosenttia, opettajat.

Taulukko 3.6 Opettajien määrät eniten opettaman aineen ja koulutusalan mukaan kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Yhteensä	Osuus %	Opettajan eniten opettama koulutusala	Yhteensä	Osuus
Yhteisten aineiden opettajat (13 % kaikista opettajista)	1 845		Ammatillisten aineiden opettajat (87 % kaikista opettajista)	12 669	
Yhteiset ja muut kuin ammatilliset opinnot*					
Äidinkieli, suomi	379	21	Humanistinen ja kasvatusala	352	3
Äidinkieli, ruotsi	36	2	Kulttuuriala	1 083	9
Äidinkieli, suomi toisena kielenä	74	4	Yht.tieteiden, liiketal. ja hallinnon ala	1 125	9
Matematiikka	249	13	Luonnontieteiden ala	247	2
Tietotekniikka	138	7	Tekniikan ja liikenteen ala	4 507	36
Fysiikka ja kemia	39	2	Luonnonvara- ja ympäristöala	926	7
Yhteiskunta- ja työelämätieto	119	6	Sosiaali, terveys- ja liikunta-ala	2 023	16
Toinen kotimainen kieli (suomi)	22	1	Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	1 479	12
Toinen kotimainen kieli (ruotsi)	102	6	Muu tai tuntematon ala	927	7
Englanti	264	14			
Yritystoiminnan perusteet	37	2			
Psykologia	29	2			
Liikunta	196	11			
Taide- ja kulttuuri	64	3			

*) Listassa mukana ne aineet jotka antoivat yli prosentin osuuden.

Lähde. Tilastokeskus - opettajakysely keväällä 2010.

Yhteisten opintojen opettajien joukko (yhteensä 1 845) koostui toisaalta hyvin suurista ja toisaalta hyvin pienistä eri aineiden opettajien ryhmistä. Eniten opettajia oli seuraavissa ryhmissä:

- äidinkieli, suomi (379)
- englanti (264)
- matematiikka (249)
- liikunta (196)
- tietotekniikka (138),

Lähes kaikissa yhteisten opintojen opettajien ryhmissä oli selvästi eniten opettajia, jotka olivat 50 vuotta tai enemmän. Keskimäärin selvästi vanhimmat opettajat (50 vuotta tai yli) olivat yritys-toiminnan perusteiden, fysiikan ja kemian ja taiteen- ja kulttuurin opettajissa.

Taulukko 3.7 Yhteisten opintojen opettajat ikäryhmittäin opettajan eniten opettaman aineen mukaan kevätlukukaudella 2010

	Yhteensä	Alle 40 v	%	40–49 v	%	50 v ja yli	%
Yhteensä	1 845	495	27	516	28	834	45
Äidinkieli, suomi	379	141	37	92	24	146	39
Äidinkieli, ruotsi	36	9	25	15	42	12	33
Äidinkieli, saame	0	0		0		0	
Äidinkieli, viittomakieli	4	1	25	1	25	2	50
Äidinkieli, muu oppilaan äidinkieli	2	1	50	0	0	1	50
Äidinkieli, suomi toisena kielenä	74	23	31	19	26	32	43
Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä	6	3	50	3	50	0	0
Matematiikka	249	69	28	62	25	118	47
Tietotekniikka	138	24	17	48	35	66	48
Fysiikka ja kemia	39	7	18	10	26	22	56
Ympäristötieto	8	2	25	2	25	4	50
Yhteiskunta- ja työelämä-tieto	119	26	22	38	32	55	46
Toinen kotimainen kieli (suomi)	22	3	14	10	45	9	41
Toinen kotimainen kieli (ruotsi)	102	27	26	28	27	47	46
Englanti	264	54	20	88	33	122	46
Ranska	2	1	50	0	0	1	50
Saksa	3	2	67	0	0	1	33
Venäjä	6	3	50	0	0	3	50
Muu kieli	13	3	23	3	23	7	54
Yritystoiminnan perusteet	37	4	11	12	32	21	57
Psykologia	29	5	17	11	38	13	45
Liikunta	196	49	25	43	22	104	53
Terveystieto	12	4	33	2	17	6	50
Taide- ja kulttuuri	64	11	17	18	28	35	55
Etiikka	5	1	20	2	40	2	40
Vieraat kulttuurit	4	1	25	2	50	1	25
Muu ammattitaitoa täydentävä tutkinnon osa	32	21	66	7	22	4	13

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010.

Ammatillisten opintojen opettajia oli yhteensä 12 669, joista hieman yli puolet toimi tekniikan ja liikenteen alalla sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla. Tekniikan ja liikenteen alalla yli puolet (54 %) opettajista oli vähintään 50 vuotta tai yli. Lähes kaikilla koulutusaloilla ikärakenne painottui yli 40 vuotiaisiin opettajiin. Näin ollen lähitulevaisuudessa ammatillisen koulutuksen opettajatarve tulee lisääntymään. Vain 18 prosenttia opettajista oli alle 40-vuotiaita. Vähiten uusien opettajien tarvetta näyttäisi ikään perustuvan luonnollisen poistuman vuoksi olevan humanistinen ja kasvatusalalla sekä kulttuurialalla.

Taulukko 3.8 Ammatillisten opintojen opettajat ikäryhmittäin koulutusalan mukaan kevätlukukaudella 2010

	Yhteensä	Alle 40 v	%	40–49 v	%	50 v ja yli	%
Yhteensä	12 669	2 273	18	4 183	33	6 213	49
Humanistinen ja kasvatusala	352	88	25	137	39	127	36
Kulttuuriala	1 083	256	24	386	36	441	41
Yhteiskuntatieteiden, liiketal ja hall ala	1 125	202	18	366	33	557	50
Luonnontieteiden ala	247	55	22	85	34	107	43
Tekniikan ja liikenteen ala	4 507	709	16	1 368	30	2 430	54
Luonnonvara- ja ympäristöala	926	212	23	263	28	451	49
Sosiaali, terveys- ja liikunta-ala	2 023	390	19	661	33	972	48
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	1 479	180	12	600	41	699	47
Muu opetus	927	181	20	317	34	429	46

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakyselyt keväällä 2010.

Ammatillisten opettajien nuorimpaan ikäluokkaan (alle 40 v) sijoittui 18 prosenttia (2 273) opettajista, ikäluokkaan 40–49 v sijoittui 33 prosenttia (4 183) opettajista ja korkeimpaan ikäluokkaan 49 prosenttia (6 213) opettajista. Vastaavasti yhteisten opintojen opettajien nuorimpaan ikäluokkaan sijoittui 27 prosenttia (495) opettajista, seuraavaan ikäluokkaan 28 prosenttia (516) ja korkeimpaan ikäluokkaan 45 prosenttia (834).

Opetusneuvos Pertti Pitkänen
Erityisasiantuntija Timo Kumpulainen

4. Vapaa sivistystyön opettajat kevätlukukaudella 2010

Seuraavassa tarkasteltavat tiedot perustuvat Tilastokeskuksen yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen keväällä 2010 kokoamiin tietoihin. Vastaava tiedonkeruu suoritettiin edellisen kerran vuonna 2008. Mukana olevat oppilaitostyypit ovat kansalaisopistot, kansanopistot, opintokeskukset ja liikunnan koulutuskeskukset. Kyselyn piiriin saatiin 285 oppilaitosta, jolloin vastausprosentiksi muodostui 93.

Taulukko 4.1 Vapaa sivistystyön päätoimisten opettajien lukumäärä ja naisten osuus tehtävyytin mukaan

Tehtävätyyppi vapaa sivistystyön oppilaitoksessa	Oppilaitostyyppi																	
	Kansalaisopisto			Kansanopistot			Liikunnan koulutuskeskukset			Opintokeskukset			Muut oppilaitokset			Yhteensä		
	Ikä	Nainen	%	Ikä	Nainen	%	Ikä	Nainen	%	Ikä	Nainen	%	Ikä	Nainen	%	Ikä	Nainen	%
Rehtori, johtaja	150	97	65	49	11	22	6	1	17	7	4	57	1	1	100	213	114	54
Apulaisrehtori, alurehtori, vararehtori	45	26	58	31	18	58	3	0	0	0	0	0	0	0	0	79	44	56
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	542	427	79	342	202	59	34	19	56	21	13	62	13	8	62	952	669	70
Päätoiminen tuntiopettaja	181	146	81	43	28	65	13	7	54	2	2	100	13	5	38	252	188	75
Muu	25	23	92	30	13	43	6	4	67	15	10	67	0	0	0	76	50	66
Yhteensä	943	719	76	495	272	55	62	31	50	45	29	64	27	14	52	1 572	1 065	68
Oppilaitostyyppien osuus kaikista %	60			31			4			3			2					

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Taulukko 4.2 Vapaan sivistystyön päätoimisten opettajien opettajakelpoisuus oppilaitostyypeittäin* vuosina 2002, 2005, 2008 ja 2010

Oppilaitostyyppi	2010			2008			2005			2002		
	Opettajia yhteensä	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Opettajia yhteensä	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Opettajia yhteensä	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Opettajia yhteensä	Opettajakelpoisuus on kunnossa	
		lkm	%		lkm	%		lkm	%		lkm	%
Kansalaisopistot	943	789	84	876	715	82	1 126	776	69	1 039	792	76
Kansanopistot	495	315	64	468	298	64	413	247	60	478	282	59
Liikunnan koulutuskeskukset	62	26	42	69	30	43	52	27	52	52	17	33
Opintokeskukset	45	26	58	41	26	63	39	21	54	65	23	35
Yhteensä	1 545	1 156	75	1 454	1 069	74	1 630	1 071	66	1 634	1 114	68

*) Mainittuihin oppilaitostyypeihin luokittelemattomat opettajat puuttuvat.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Tarkasteltaessa vapaan sivistystyön opettajien kelpoisuutta voidaan pidemmän aikajakson kehityksestä todeta, että kelpoisten opettajien suhteellisen osuus on yhä lievässä kasvusuunnassa. Vuonna 2002 kelpoisuus oli kunnossa 68 prosentilla ja vuonna 2010 75 prosentilla opettajista. Lievä kasvu johtuu kuitenkin vain kansalaisopistojen opettajien suuresta määrästä. Kaikissa muissa oppilaitosmuodoissa kelpoisten osuuden kasvu on pysähtynyt tai käänntynyt laskuun. Kun tarkastellaan taulukon 4.5. ikäjakautia, voi ilmiön liittää opettajakunnan mahdollisen sukupolvenvaihdon alkamiseen. Nuoremman sukupolven siirtyessä vastuullisempiin tehtäviin eivät kelpoisuudet aina ole kunnossa.

Ajankohdasta riippumatta kelpoisten opettajien suhteellinen osuus on ollut suurin kansalaisopistoissa. Sitten seuraavat kansanopistot, opintokeskukset ja liikunnan koulutuskeskukset. Oppilaitosten opetuksen sisällöllinen vakiintuneisuus ja välttämättömän, mutta sisällöltään vaihtelevan tuntiopetuksen määrä eri oppilaitoksissa selittää ainakin osittain rakenteen eroavuuksia.

Taulukko 4.3 Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoimisten opettajien opettajakelpoisuus oppilaitostyyppin ja opettajan tehtävätyypin mukaan vuonna 2010

Oppilaitostyyppi Tehtävätyyppi vapaan sivistystyön oppilaitoksessa	Opettajia yhteensä	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Pedagogiset opinnot puuttuvat		Tutkinto Puuttuu
		lkm	%	lkm	%	%
Kansalaisopistot						
Rehtori, johtaja	150	149	99	0	0	1
Apulaisrehtori, aluerehtori, vararehtori	45	43	96	1	2	2
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	542	502	93	31	6	2
Päätoiminen tuntiopettaja	181	82	45	69	38	17
Muu	25	13	52	9	36	12
Yhteensä	943	789	84	110	12	5

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Oppilaitostyyppi Tehtävätyyppi vapaan sivistystyön oppilaitoksessa	Opettaja yhteensä	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Pedagogiset opinnot puuttuvat		Tutkinto Puuttuu
		lkm	%	lkm	%	%
Kansanopistot						
Rehtori, johtaja	49	45	92	3	6	2
Apulaisrehtori, aluerehtori, vararehtori	31	29	94	2	6	0
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	342	215	63	101	30	8
Päätoiminen tuntiopettaja	43	16	37	20	47	16
Muu	30	10	33	14	47	20
Yhteensä	495	315	64	140	28	8
Liikunnan koulutuskeskukset						
Rehtori, johtaja	6	4	67	2	33	0
Apulaisrehtori, aluerehtori, vararehtori	3	3	100	0	0	0
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	34	17	50	12	35	15
Päätoiminen tuntiopettaja	13	2	15	8	62	23
Muu	6	0	0	4	67	33
Yhteensä	62	26	42	26	42	16
Opintokeskukset						
Rehtori, johtaja	7	5	71	0	0	29
Apulaisrehtori, aluerehtori, vararehtori	0	0		0		
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	21	11	52	4	19	29
Päätoiminen tuntiopettaja	2	2	100	0	0	0
Muu	15	8	53	6	40	7
Yhteensä	45	26	58	10	22	20
Yhteensä						
Rehtori, johtaja	213	204	96	5	2	2
Apulaisrehtori, aluerehtori, vararehtori	79	75	95	3	4	1
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	952	756	79	150	16	5
Päätoiminen tuntiopettaja	252	109	43	103	41	16
Muu	76	31	41	33	43	16
Yhteensä *	1 572	1 175	75	294	19	7

*) Yhteensä sarake sisältää mainittuihin oppilaitostyyppeihin luokittelemattomat opettajat (27 opettajaa).

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Kun verrataan opettajaryhmien kelpoisuusosuuksia eri oppilaitosmuodoissa, voidaan todeta, että kelpoisuudet on parhaiten hoidettu kansalaisopistoissa (84 %). Sitten tulevat kansanopistot (64 %), opintokeskukset (58 %) ja liikunnan koulutuskeskukset (42 %). Lisäksi kokonaisuutena tarkasteltaessa todetaan, että kelpoisuudet ovat parhaiten kunnossa johtavassa asemassa olevilla opettajakunnan edustajilla (rehtorit, johtajat, apulaisrehtorit, aluerehtorit ja vararehtorit), joiden joukossa 95–96 % omaa kelpoisuuden tehtävänsä. Vastaavasti päätoimisten tuntiopettajien ja muiden ryhmässä kelpoisuuden omaavien osuus on vain 41–43 %:n luokkaa.

Taulukko 4.4 Kansalaisopistojen ja kansanopistojen päätoimisten opettajien opettajakelpoisuus koulutusaloittain

Koulutusala	Kansalaisopistot					
	Opettaja yhteensä	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Pedagiset opinnot puuttuvat		Tutkinto puuttuu
		f	%	f	%	
Maahanmuuttajien opetus	23	14	61	8	35	4
Humanistinen ja kasvatusala	218	206	94	10	5	1
Kulttuuriala	523	435	83	60	11	5
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	19	18	95	0	0	5
Luonnontieteiden ala	31	20	65	9	29	6
Tekniikan ja liikenteen ala	32	23	72	5	16	13
Luonnonvara- ja ympäristöala	0	0		0		
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	40	22	55	14	35	10
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	8	7	88	1	13	0
Muu koulutus	49	44	90	3	6	4
Yhteensä	943	789	84	110	12	5

Koulutusala	Kansanopistot					
	Opettaja yhteensä	Opettajakelpoisuus on kunnossa		Pedagiset opinnot puuttuvat		Tutkinto puuttuu
		f	%	f	%	
Maahanmuuttajien opetus	40	27	68	9	23	10
Humanistinen ja kasvatusala	157	116	74	33	21	5
Kulttuuriala	136	74	54	50	37	9
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	34	26	76	6	18	6
Luonnontieteiden ala	32	21	66	7	22	13
Tekniikan ja liikenteen ala	17	5	29	8	47	24
Luonnonvara- ja ympäristöala	3	3	100	0	0	0
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	24	16	67	6	25	8
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	5	4	80	1	20	0
Muu koulutus	47	23	49	20	43	9
Yhteensä	495	315	64	140	28	8

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Vapaan sivistystyön opetushenkilöstön kelpoisuus eri aloilla vaihtelee suuresti molemmissa oppilaitosmuodoissa. Humanistisella ja kasvatusalalla kansalaisopistoissa kelpoisten opettajien osuus on 94 % ja kansanopistoissa 74 %. Toinen koulutusala, missä kelpoisten osuus on kohtuullisen suuri, on yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala. Tällä koulutusallalla kelpoisten opettajien osuus kansalaisopistoissa on 95 % ja kansanopistoissa 76 %. Myös matkailu- ravitsemis- ja talousalalla kelpoisten osuus on kohtuullisen suuri molemmissa ryhmissä. Kansalaisopistoissa kelpoisuudet on heikoimmin hoidettu kuntoon sosiaali- terveys- ja liikunta-alalla ja kansanopistoissa vastaavasti tekniikan ja liikenteen alalla. On ilmeistä, että kelpoisten opettajien osuus eri aloilla heijastaa ennen kaikkea eri koulutusalojen vakiintuneisuutta kyseissä oppilaitostyypeissä.

Taulukko 4.5 Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoimiset opettajat oppilaitostyypeittäin opettajan tehtävätyypin ja ikäryhmän mukaan vuonna 2010

Tehtävätyyppi Ikäryhmä	Kansalaisopistot		Kansanopistot		Liikunnan koulutuskeskukset		Opintokeskukset		Muut oppilaitokset		Oppilaitokset yhteensä	
	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Rehtori, johtaja												
Alle 40 v.	9	6	3	6	1	17	0	0	0	0	13	6
40–49 v.	40	27	10	20	3	50	2	29	0	0	55	26
50 v. ja yli	101	67	36	73	2	33	5	71	1	100	145	68
Yhteensä	150		49		6		7		1		213	
Apulaisrehtori, aluerehtori, vararehtori												
Alle 40 v.	1	2	4	13	1	33	0	0	0	0	6	8
40–49 v.	9	20	8	26	1	33	0	0	0	0	18	23
50 v. ja yli	35	78	19	61	1	33	0	0	0	0	55	70
Yhteensä	45		31		3		0		0		79	
Opettaja, linjajohtaja, lehtori												
Alle 40 v.	70	13	99	29	17	50	7	33	0	0	193	20
40–49 v.	148	27	104	30	15	44	3	14	2	15	272	29
50 v. ja yli	324	60	139	41	2	6	11	52	11	85	487	51
Yhteensä	542		342		34		21		13		952	
Päätoiminen tuntiopettaja												
Alle 40 v.	47	26	22	51	11	85	1	50	4	31	85	34
40–49 v.	52	29	10	23	2	15	0	0	6	46	70	28
50 v. ja yli	82	45	11	26	0	0	1	50	3	23	97	38
Yhteensä	181		43		13		2		13		252	
Muu												
Alle 40 v.	4	16	11	37	6	86	6	40	0	0	26	34
40–49 v.	7	28	10	33	1	14	3	20	0	0	21	28
50 v. ja yli	14	56	9	30	0	0	6	40	0	0	29	38
Yhteensä	25		30		7		15		0		76	
Kaikki												
Alle 40 v.	131	14	139	28	35	56	14	31	4	15	323	21
40–49 v.	256	27	142	29	22	35	8	18	8	30	436	28
50 v. ja yli	556	59	214	43	5	8	23	51	15	56	813	52
Yhteensä	943		495		62		45		27		1 572	

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Vapaan sivistystyön opettajien ikärakenne osoittaa opettajakunnan kokonaisuutena olevan toistaiseksi varsin ikääntynyttä. Yli puolet kaikista opettajista on täyttänyt 50 vuotta. Liikunnan koulutuskeskukset tekevät selvän poikkeuksen kokonaisuuteen, sillä näissä oppilaitoksissa enemmistö opettajakunnasta on nuorta: 56 % opettajista on alle 40 vuotiaita ja vain 8 % yli 49 vuotiaita. Kansalaisopistot taas muodostavat selkeän vastakohdan liikunnan koulutuskeskuksille. Siellä vain 14 % opettajista on alle 40 vuotiaita, mutta 59 % on jo täyttänyt 50 vuotta. Kansalaisopistojen opettajien suuri lukumäärä vaikuttaakin edellä mainittuun kokonaiskuvaan. Opettajaryhmittäin tarkasteltuna voidaan pääpiirteissään todeta, että opettajakunnan ikärakenne noudattelee useim-

missa oppilaitoksissa luonnollista urakehitystä. Vanhin ikärakenne on johtavassa asemassa olevilla, sitten tulevat opettajat ja tuntiopettajat.

Erityisasiantuntija Timo Kumpulainen

5. Maahanmuuttajakoulutuksen opettajat

Maahanmuuttajakoulutuksesta

Maahanmuuttajien koulutuspolitiikkaan vaikuttavat lainsäädännön lisäksi valtioneuvoston periaatepäätökset ja hallitusohjelmat. Yleisenä tavoitteena on pidetty kaikkien maahanmuuttajien – siirtolaisten, paluumuuttajien ja pakolaisten – joustavaa ja tehokasta integroimista suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Lisäksi on nähty, että huomattava osa opettajistamme tarvitsee maamme uusiin vähemmistökulttuureihin perehdyttävää koulutusta. Koulutuksessa panostetaan erityisesti maahanmuuttajaoppilaiden riittävään suomen tai ruotsin kielen hallintaan, joka luo pohjan myöhemmille opinnoille. Myös maahanmuuttajaoppilaiden oman äidinkielen säilyttämistä ja kehittämistä pyritään tukemaan.

Vuoden 2008 opettajatiedonkeruussa maahanmuuttajia opettavien opettajien tilastointia kehitettiin opetusministeriön asettaman ”opettajatarve maahanmuuttajataustaisten opetuksessa ja koulutuksessa” –työryhmän tekemien ehdotusten pohjalta. Maahanmuuttajataustaisten opettajat tilastoitiin opettajan eniten opettaman aineen mukaisesti. Perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa maahanmuuttajille opetetavat aineet jaettiin viiteen ryhmään; maahanmuuttajien perusopetuksen valmistava opetus, suomi tai ruotsi toisena kielenä, muut uskonnot ja maahanmuuttajien oma äidinkieli. Ammatillisen koulutuksen osalta näitä olivat maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus ja äidinkielen osalta suomi tai ruotsi toisena kielenä sekä muu oppilaan äidinkieli. Vapaassa sivistystyössä aineet olivat maahanmuuttajien opetus, suomi tai ruotsi toisena kielenä, suomalainen yhteiskunta- ja työelämätaito sekä muu maahanmuuttajille tarkoitettu opetus. Vuoden 2010 tiedonkeruu toteutettiin saman kyselyn mukaisesti.

► Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen maahanmuuttajien opettajat

Maahanmuuttajia opettavien opettajien tilastointia vaikeuttaa edelleen mm. opettajien koulutus- ja työtilanteen monimuotoisuus. Opettajat liikkuvat perusopetuksen ja lukiokoulutuksen välillä ja saattavat opettaa samalla ammatillisessakin koulutuksessa. Lisäksi perusopetuksen luokissa toimivia ns. tukiopettajia ei ole maahanmuuttajien opettajiksi useinkaan tilastoitu.

Keväällä 2010 suoritetun opettajatiedonkeruun mukaan perusopetukseen valmistavassa opetuksessa toimi peruskoulujen ja lukiodien oman ilmoituksen mukaan 184 maahanmuuttajien opettajaa. Opettajien lukumäärä näyttäisi jonkin verran lisääntyneen vuoden 2008 tilanteesta, jolloin vastaava luku oli 138 opettajaa.

Perusopetukseen ilmoitettuja maahanmuuttajien opettajia oli 487 ja lukiokoulutuksen puolella 37. Näin ollen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa toimi kaikkiaan 524 maahanmuuttajien parissa pääsääntöisesti työskentelevää opettajaa. Vuoteen 2008 verrattaessa maahanmuuttajien parissa pääsääntöisesti työskentelevän opettajiston määrä on kasvanut lähes 140 opettajalla.

Taulukko 5.1 Perusopetuksen maahanmuuttajien opettajat opettajan eniten opettaman aineen ja tehtävätyypin mukaisesti vuonna 2010

Opettajan eniten opettama aine	Maahanmuuttajaopettaja (perusopetukseen valmistava opetus)	Perusopetuksen lehtori	Päätötoiminen tuntiopettaja perusopetuksessa	Sivutoiminen tuntiopettaja perusopetuksessa	Yhteensä
Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava opetus	167	0	12	1	180
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	0	63	95	2	160
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	0	0	3	0	3
Äidinkieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli	0	0	18	10	28
Muut uskonnot	0	2	37	33	72
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	0	3	27	14	44
Yhteensä	167	68	192	60	487

Lähde: Tilastokeskus – Opettajakysely keväällä 2010.

Taulukko 5.2 Lukiokoulutuksen maahanmuuttajien opettajat opettajan eniten opettaman aineen ja tehtävätyypin mukaisesti vuonna 2010

Opettajan eniten opettama aine	Lukion lehtori	Päätötoiminen tuntiopettaja lukiossa	Sivutoiminen tuntiopettaja lukiossa	Yhteensä
Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava opetus	0	4	0	4
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	4	20	3	27
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	3	1	0	4
Äidinkieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli	0	0	0	0
Muut uskonnot	1	0	0	1
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	0	0	1	1
Yhteensä	8	25	4	37

Lähde: Tilastokeskus – Opettajakysely keväällä 2010.

Opettajien muodollinen kelpoisuus

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opettajista oli muodollisesti kelpoisia noin 74 prosenttia. Muita aineita opettavien kelpoisuusaste oli selvästi alhaisempi. Muiden uskontojen 72 opettajasta vain 13 opettajaa täytti opettajan muodollisen kelpoisuuden ehdot. Muiden uskontojen opettajista samoin kuin maahanmuuttajien oman äidinkielen opettajista lähes kaikki olivat pää- tai sivutoimisia tuntiopettajia.

Kokonaisuutena maahanmuuttajien parissa työskennelleistä opettajista noin 62 prosenttia täytti asetetut kelpoisuusehdot. Tässä suhteessa on huomioitava, että osa maahanmuuttajia opettavista opettajista on itsekin maahanmuuttajataustaisia. Heidän on haettava Suomessa ulkomailla suoritetun tutkintonsa tunnustamista. Tutkintojen tunnustamisella tarkoitetaan päätöstä siihen, millaisen kelpoisuuden ulkomainen tutkinto antaa työmarkkinoilla tai jatko-opintoihin Suomessa. Opettajien kelpoisuuksissa ei ole tapahtunut mainittavaa muutosta vuoteen 2008 verrattaessa.

Taulukko 5.3 Perusopetuksessa maahanmuuttajia opettavien kelpoisuus opettajan eniten opettaman aineen mukaisesti vuonna 2010

Opettajan eniten opettama aine tässä oppilaitoksessa	Yhteensä	Kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä	%	Muu opettajakelpoisuus	%	Opettajakelpoisuus puuttuu	%
Maahanmuuttajaopettajat (perusopetukseen valmistava opetus)	180	134	74,4	3	1,7	42	23,3
Äidinkieli ja kirjallisuus (suomi toisena kielenä)	160	122	76,3	19	11,9	18	11,3
Äidinkieli ja kirjallisuus (ruotsi toisena kielenä)	3	1	33,3	2	66,7	0	0,0
Äidinkieli ja kirjallisuus (muu oppilaan äidinkieli)	28	11	39,3	1	3,6	11	39,3
Muut uskonnot	72	13	18,1	4	5,6	40	55,6
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	44	19	43,2	7	15,9	12	27,3
Yhteensä	487	300	61,6	33		123	

Lähde: Tilastokeskus – Opettajakysely keväällä 2010.

Taulukko 5.4 Lukiokoulutuksessa maahanmuuttajia opettavien kelpoisuus opettajan eniten opettaman aineen mukaisesti vuonna 2010

Opettajan eniten opettama aine tässä oppilaitoksessa	Yhteensä	Kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä	%	Muu opettajakelpoisuus	%	Opettajakelpoisuus puuttuu	%
Maahanmuuttajaopettajat (perusopetukseen valmistava opetus)	4	4	100,0	-	-	-	-
Äidinkieli ja kirjallisuus (suomi toisena kielenä)	27	20	74,1	6	22,2	1	3,7
Äidinkieli ja kirjallisuus (ruotsi toisena kielenä)	4	4	100,0	0	0,0	0	0,0
Muut uskonnot	1	1	100,0	0	0,0	0	0,0
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	1	0	0,0	0	0,0	1	100,0
Yhteensä	37	29	78,4				

Lähde: Tilastokeskus – Opettajakysely keväällä 2010.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen maahanmuuttajataustaiset opiskelijat

Seuraavassa tarkastellaan lyhyesti perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa opiskelleiden maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden lukumääriä vuosina 2006–2009. Tässä yhteydessä maahanmuuttajataustaisuus määrittyy äidinkielen perusteella, joka on ollut jokin muu kieli kuin suomi, ruotsi tai saame. Luvut kertovat vieraskielisten opiskelijoiden kokonaismäärän perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa, mutta eivät ole suoranaisesti yhdistettävissä opettajatiedonkeruun aineistoon. Vieraskielisten opiskelijoiden lukumäärät antavat kuitenkin jotain viitettä perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa opettavien maahanmuuttajataustaisten lukumääristä.

Vuonna 2009 perusopetuksessa oli 19 200 vieraskielistä oppilasta. Tämä on lähes 3 000 oppilasta enemmän kuin vuonna 2006. Vuonna 2009 noin kolme ja puoli prosenttia perusopetuksen kaikista oppilaista oli vieraskielisiä.

Taulukko 5.5 Perusopetuksen vieraskielisten oppilaiden lukumäärä vuosina 2006–2009

Vuosi	2006	2007	2008	2009	Osuus oppilasmäärästä 2009 (%)
Oppilasmäärä	16 279	16 398	17 156	19 236	3,6

Luvuissa ovat mukana vuosiluokkien 1–9 ja lisäopetuksen oppilaat.

Oppilaiden äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi, saame, romani tai viittomakieli.

Lähde: Tilastokeskus – Opetushallituksen WERA – web-raportointipalvelu.

Vuonna 2008 lukiokoulutuksessa opiskeli noin 3 300 vieraskielistä opiskelijaa. Vieraskielisten opiskelijoiden määrä ei ole juurikaan muuttunut vuodesta 2006 vuoteen 2008.

Lukiokoulutuksen opiskelijoista kaksi ja puoli prosenttia on vieraskielisiä. Aikuiskoulutuksessa osuus on lähes seitsemän prosenttia. Vuonna 2008 lukion oppimäärän suoritti lähes 900 vieraskielistä henkilöä.

Vieraskieliseksi on tilastossa laskettu henkilö, jonka äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Keskeyttäneiden määrässä ovat mukana ne henkilöt, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi.

Taulukko 5.6 Lukiokoulutuksen vieraskielisten opiskelijoiden määrä ja oppimäärän suorittaneiden lukumäärä vuosina 2006–2008

Vuosi	2006	2007	2008	Osuus opiskelijamäärästä 2008 (%)
Nuorten opetussuunnitelma				
Opiskelijamäärä	2 657	2 695	2 650	2,5
Oppimäärän suorittaneet	932	782	808	
Keskeytti kokonaan tutkintoon johtavan koulutuksen	189	155	184	
Aikuisten opetussuunnitelma				
Opiskelijamäärä	591	636	678	6,6
Oppimäärän suorittaneet	55	62	74	
Lukiokoulutus yhteensä				
Opiskelijamäärä	3 248	3 331	3 328	2,9
Oppimäärän suorittaneet	987	844	882	

Opiskelijan äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Oppimäärän suorittanut on joko Suomen kansalainen, jonka äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame, tai muun maan kansalainen. Keskeyttäneen äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi.

Lähde: Tilastokeskus – Opetushallituksen WERA – web-raportointipalvelu ja raportointitietokanta ROPTI

► Ammatillisen koulutuksen maahanmuuttajien opettajat

Ammatillisen koulutuksen maahanmuuttajien opettajat kartoitettiin opettajan eniten opettaman aineen mukaisesti. Tarkastelu jaottui maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen ja suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetukseen. Tämän lisäksi äidinkielen opetuksessa huomioitiin muu oppilaan äidinkieli. Tiedonkeruussa ei jaoteltu ammatillisen koulutuksen opettajistoa erikseen ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen opettajiin, vaan opettajia tarkasteltiin tässä suhteessa yhtenä kokonaisuutena.

Kevään 2010 opettajatiedonkeruun mukaan maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavassa koulutuksessa toimi 347 opettajaa. Vuoden 2008 tilanteeseen verrattaessa opettajiston määrä on lisääntynyt. Vuonna 2008 ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien maahanmuuttajien opettajina toimi kaikkiaan 153 opettajaa. Vastaava luku vuodelta 2010 on 429 opettajaa.

Maahanmuuttajien parissa työskenteleviä opettajia oli noin 2,5 prosenttia ammatillisessa koulutuksessa toimivien opettajien kokonaismäärään suhteutettuna. Valtaosa opettajista on edelleen naisia. Opettajan muodolliset kelpoisuusehdot täyttyivät 76 prosentilla, mikä on hieman parempi osuus kuin ammatillisessa koulutuksessa keskimäärin.

Suomi toisena kielenä -opettajia oli 74 henkilöä. Heistä valtaosa oli naisia. Opettajan kelpoisuusehdot täyttyivät kaikilta osin 63 opettajalla, joka tarkoittaa yli 85 prosentin osuutta. Ruotsi toisena kielenä -opettajina toimi 6 opettajaa. Muun oppilaan äidinkielen opettajiin kirjattiin kaksi opettajaa.

Taulukko 5.7 Ammatillisen koulutuksen maahanmuuttajien opettajat eniten opettamansa aineen mukaisesti vuonna 2010

Opettajan eniten opettama aine	Yhteensä	Nainen	%	Opettajalla kaikki kelpoisuusehdot täyttyvät	%
Ammatillisen koulutuksen opettajia yhteensä	14 514	7 582	52,2	10 537	72,6
Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus	347	257	74,1	260	74,9
Äidinkieli, muu oppilaan äidinkieli	2	2	0,0	1	50,0
Äidinkieli, suomi toisena kielenä	74	63	85,1	61	82,4
Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä	6	5	83,3	4	66,7
Yhteensä	429	327	76,2	326	76,0

Lähde: Tilastokeskus – Opettajakysely keväällä 2010.

Ammatillisen koulutuksen maahanmuuttajaopiskelijat

Ammatillisessa koulutuksessa opiskeli vuonna 2008 noin 13 300 opiskelijaa. Vuonna 2008 vieraskielisten osuus koko ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärästä oli 4,8 prosenttia. Suhteessa opiskelijamäärään eniten vieraskielisiä oli ammatillisen perustutkinnon näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa (7,8 %). Vieraskielisten opiskelijoiden osuus oli pienin oppisopimuskoulutuksessa (3,6 %).

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen osallistuneet

Vuonna 2008 maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen osallistui 2 165 henkilöä. Keväällä 2010 maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen tilastoitiin 347 opettajaa. Opiskelijoiden osalta ei ole vuotta 2008 uudem-paa tilastotietoa käytettävissä, mutta opiskelijamäärän voidaan arvioida hieman kasvaneen.

Maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmistava koulutus on tarkoitettu maahanmuuttajille tai maahanmuuttajataustaisille henkilöille, joilla on jo suomen tai ruotsin kielen peruskielitaito. Koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet ammatillisiin opintoihin siirtymistä varten. Sen laajuus on vähintään 20 ja enintään 40 opintoviikkoa. Valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman perusteet on tarkoitettu ensisijaisesti tutkintoon johtavaan ammatilliseen peruskoulutukseen aikovia varten. Niitä voidaan käyttää sekä aikuisille että nuorille suunnattuun ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen ja oppisopimuskoulutukseen valmistavaan koulutukseen. Koulutus valmistaa yleisesti kaikkeen ammatilliseen peruskoulutukseen, mutta sitä voidaan suunnata alakohtaisesti.

Taulukko 5.8 Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen osallistuneet ja koulutuksen suorittaneet vuosina 2006–2008

Vuosi	2006	2007	2008
Osallistuneet	1 732	2 015	2 165
Koulutuksen suorittaneet	772	1 014	1 038

Lähde: Tilastokeskus – Opetushallituksen raportointitietokanta ROPTI.

Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus

Kotoutumiskoulutus on yleensä TE-keskusten hankkimaa työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta. Kotoutumiskoulutuksen tärkeä tehtävä on työllistyminen, joten ammattipainotteisen koulutuksen osuus on keskeinen. Koulutukseen kuuluu usein myös työharjoittelu työpaikalla. Kotoutumiskoulutuksen tarpeet ja laajuus ulottuvat luku- ja kirjoitustaidottomien opetuksesta akateemisesti koulutettujen koulutukseen.

Opettajatiedonkeruussa kotoutumiskoulutuksen parissa työskentelevät opettajat kerättiin ammatillisen koulutuksen opettajiston yhteydessä. Kotoutumiskoulutus oli tähän sarakkeeseen kirjatun opettajan eniten opettama aine kyseisessä oppilaitoksessa. Luku- ja kirjoitustaidottomien parissa työskentelevät opettajat tilastoitiin omaksi ryhmäkseen.

Vuonna 2010 maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta opetti 58 opettajaa ja luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien koulutusta 7 opettajaa. He opettivat kyseisiä aineita eniten opettamana aineenaan kyseisessä oppilaitoksessa. Tämän lisäksi kotoutumiskoulutuksen parissa työskenteli joukko opettajia opettaen aineita joko toiseksi tai kolmanneksi eniten opettamana aineenaan. Kotoutumiskoulutuksen parissa työskentelevien opettajien määrässä ei ole tapahtunut merkittävää muutosta viime vuosina.

► Vapaa sivistystyö

Vapaan sivistystyön oppilaitoksien maahanmuuttajataustaisen opiskelijoiden ja heidän opetuksensa tilastointia lähdettiin kehittämään ns. suuntaviivaohjauksen myötä. Suuntaviivaohjauksen yksi keskeisimmistä painopistealueista oli maahanmuuttajataustaisten kieli- ja kulttuurikoulutus. Vuoden 2010 talousarviossa vapaan sivistystyön painopisteeksi asetettiin alueellisen saavutettavuuden varmistaminen sekä maahanmuuttajien, työttömien ja senioriväestön sekä opinnollista kuntoutusta tarvitsevien koulutustarpeisiin vastaaminen.

Vuoden 2010 opettajatiedonkeruun mukaan vapaan sivistystyön oppilaitoksissa opetti kaikkiaan 126 päätoimista maahanmuuttajataustaisten opettajaa. Ryhmään ”maahanmuuttajien opetus” kirjattiin 63 opettajaa ja suomi toisena kielenä -opettajina toimi 43 opettajaa. Opettajan muodollisen kelpoisuuden ehdot täytyivät 65 prosentilla kaikista maahanmuuttajataustaisten parissa opettaneilta. Vuoteen 2008 verrattaessa maahanmuuttajia opettavien opettajien määrä on jonkin verran lisääntynyt. Koko vapaan sivistystyön opettajistosta maahanmuuttajataustaisia päätoimisesti opettavia oli kahdeksan prosenttia.

Taulukko 5.9 Vapaassa sivistystyössä maahanmuuttajia opettavien kelpoisuus opettajan eniten opettaman aineen mukaisesti vuonna 2010

Opettajan eniten opettama opintoala tässä oppilaitoksessa	Opettajia yhteensä	Opettajakelpoisuus on kunnossa sekä tutkinnon että opettajankoulutuksen osalta	%
Vapaan sivistystyön opettajat yhteensä	1 572	1 156	74
Maahanmuuttajien opetus	63	41	65,1
Äidinkieli, suomi toisena kielenä	43	28	65,1
Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä	4	4	100,0
Suomalainen yhteiskunta- ja työelämätiieto	9	7	77,8
Muu maahanmuuttajille tarkoitettu opetus	7	2	28,6
Yhteensä	126	82	65,1

Lähde: Tilastokeskus – Opettajakysely keväällä 2010.

Tiedonkeruun mukaan päätoimisia maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden opettajia toimi vain kansanopistoissa ja kansalaisopistoissa. Kansanopistoissa opetti 80 opettajaa kaikista 126 maahanmuuttajien parissa työskennelleestä opettajasta.

Taulukko 5.10 Vapaan sivistystyön maahanmuuttajien opettajat oppilaitostyypeittäin vuonna 2010

Opettajan eniten opettama opintoala tässä oppilaitoksessa	Liikunnan koulutuskeskukset	Kansanopistot	Kansalaisopistot	Opintokeskukset	Muut oppilaitokset
Maahanmuuttajien opetus	0	40	23	0	0
Äidinkieli, suomi toisena kielenä	0	27	16	0	0
Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä	0	4	0	0	0
Suomalainen yhteiskunta- ja työelämätiieto	0	5	4	0	0
Muu maahanmuuttajille tarkoitettu opetus	0	4	3	0	0
Yhteensä	0	80	46	0	0

Lähde: Tilastokeskus – Opettajakysely keväällä 2010.

Planerare Annika Westerholm

6. Lärarsituationen inom den svenskspråkiga utbildningen våren 2010

Lärarsituationen i de svenskspråkiga skolorna och läroanstalterna inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen på andra stadiet samt den fria bildningen kommer nedan att presenteras utgående från den situation som gällde 1.3.2010. Uppgifterna har samlats in av Statistikcentralen. Motsvarande insamling har tidigare gjorts åren 2002, 2005 och 2008. I en del fall har en procentuell jämförelse gjorts med situationen år 2008, men eftersom vissa skillnader finns i insamlingarna så är en dylik jämförelse inte alltid möjlig eller relevant. De insamlade uppgifterna gäller både rektorer och lärare och omfattar år 2010 inte de som är tjänstlediga (i motsats till år 2008). År 2008 omfattade insamlingen även lärarna på Åland, medan de inte finns med i den statistiska insamlingen för år 2010.

Inom lärarstatistiken för år 2010 var svarsprocenten för skolorna inom den grundläggande utbildningen 90,5 procent (2 587 skolor), för specialskolorna inom den grundläggande utbildningen 82,3 procent (102 skolor) och för skolorna med både grundläggande utbildning och gymnasieutbildning 81,6 procent (31 skolor). Vidare var svarsprocenten 92,2 för gymnasierna (385 gymnasier) och 86,2 procent för yrkesläroanstalterna (213 läroanstalter). Svarsprocenten inom den fria bildningen var 93,1 procent (285 läroanstalter).

I det följande beskrivs i huvudsak situationen inom den svenskspråkiga utbildningen och ibland görs jämförelser med den finskspråkiga utbildningen och utbildningen i hela landet. Speciellt betonas den formella behörigheten och ålders- och könsfördelningen samt den regionala fördelningen sett ur ett finlandssvenskt perspektiv. Då antalet lärare är litet, vilket ofta är fallet inom den svenskspråkiga utbildningen, blir en procentuell jämförelse ibland missvisande. En lärare anges som lärare i varje läroanstalt där han eller hon verkar som lärare. Det här innebär att en lärare som t.ex. undervisar vid två läroanstalter, uppges som lärare av båda läroanstalterna.

Mera information om situationen inom den svenskspråkiga utbildningen finns på finska bland annat i bilagorna, i kapitlen om den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen nationellt samt i kapitlet om lärarnas deltagande i fortbildning och påbyggnadsutbildning. Dessutom finns information om antagningen till den svenskspråkiga utbildningen för klass- och barnträdgårdslärare i det kapitel som behandlar antagningen till utbildning nationellt.

► Lärarsituationen inom den grundläggande utbildningen

Totalt 39 610 lärare inom den grundläggande utbildningen omfattas av det insamlade datamaterialet år 2010. Av dessa är 2 720 lärare med svenska som undervisningsspråk, vilket motsvarar 6,9 procent av alla lärare i landet. Det totala antalet lärare i huvudsyssla är 2 601.

De ordinarie anställda (förordnande tillsvidare) lärarnas antal inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen uppgår till 1 857, dvs. 68,3 procent av alla lärare. De visstidsanställdas antal är 629 och vikarierna är 239. Av kvinnorna har 69,4 procent ordinarie anställning och av männen 65,1 procent, vilket betyder att en större andel av kvinnorna har tillsvidareanställning än av männen. Situationen är den motsatta i hela landet. Av alla tjänstetyper är rektorerna den grupp som har den största andelen ordinarie anställda, till och med 92,6 procent. Av klass- och förskolelärarna, som är den största lärarkategorin, är 75,9 procent ordinarie anställda.

Den största gruppen av lärare inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen utgörs av klass- och förskolelärarna (41,0 procent av alla lärare). Lektorerna utgör 25,7 procent av det totala antalet lärare. Fördelningen är i stort sett den samma i hela landet. Den största skillnaden är att en större del av lärarkåren utgörs av timlärare i huvud- och bisyssla i de svenskspråkiga skolorna än i de finskspråkiga.

Tabell 6.1 Lärare inom den grundläggande utbildningen enligt tjänstetyp och undervisningsspråk år 2010

Tjänstetyp	Undervisningsspråk svenska		Undervisningsspråk finska		Lärare sammanlagt
	f	Andel av alla lärare (%)	f	Andel av alla lärare (%)	f
Rektorer	95	7,3	1 212	92,7	1 307
Lektorer	698	5,7	11 622	94,3	12 320
Klass- och förskolelärare	1 116	7,2	14 351	92,8	15 467
Specialklass- och speciallärare	318	5,9	5 062	94,1	5 380
Lärare för invandrare	4	2,4	163	97,6	167
Timlärare i huvudsyssla	370	8,8	3 848	91,2	4 218
Timlärare i bisyssla	119	15,8	632	84,2	751
Totalt	2 720	6,9	36 890	93,1	39 610

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2010.

Lärarnas behörighet

Av de 2 720 lärarna inom den grundläggande utbildningen är 78,9 procent formellt behöriga för sin uppgift. Behörighetsgraden var i princip den samma år 2008 med en skillnad på enbart 0,4 procentenheter (78,5 %). I hela landet är behörighetssituationen betydligt bättre eftersom 88,9 procent är behöriga. De som helt saknar lärarbehörighet uppgår till 14,2 procent i de svenskspråkiga skolorna och endast 6,5 procent i hela landet. De vanligaste orsakerna till att lärarna inte är behöriga är att den examen som krävs för läraruppgiften saknas (384 lärare) och/eller att de pedagogiska studierna för lärare saknas (133 lärare). En återspeglning av den stora andelen obehöriga lärare kan också ses i anställningsförhållandets art. Endast 68,3 procent av lärarna inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen är ordinarie anställda, medan 75,3 procent är ordinarie anställda i hela landet. I de svenskspråkiga skolorna är det betydligt vanligare med visstidsanställda (som inte är vikarier).

Av alla rektorer och lärare i huvudsyssla är 81,3 procent behöriga i de svenskspråkiga skolorna, medan 89,9 procent är behöriga i hela landet. Behörigheten varierar mycket beroende på lärarkategori och t.ex. andelen behöriga lektorer har minskat en aning från år 2008 till 2010. Mellan åren 2005 och 2008 ökade andelen behöriga speciallärare och specialklasslärare med

4,0 procentenheter från 66,3 procent till 70,3 procent och mellan åren 2008 och 2010 med ytterligare 4,5 procentenheter till 74,8 procent. Behörighetsgraden bland timlärarna i huvudsyssla har också stigit åren 2008–2010 från 43,3 procent till 48,4 procent. Behörighetssituationen är fortfarande betydligt bättre på nationell nivå (en skillnad på 10 procentenheter) och detta gäller alla lärarkategorier förutom förskolelärare och speciallärare med specialundervisning på deltid.

Tabell 6.2 Den formella behörigheten bland lärare inom den grundläggande utbildningen enligt tjänstetyp och undervisningsspråk år 2010

Tjänstetyp	Undervisningsspråk svenska			Undervisningsspråk finska			Lärare sammanlagt		
	Lärare totalt	Formellt behöriga		Lärare totalt	Formellt behöriga		Lärare totalt	Formellt behöriga	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rektorer	95	92	96,8	1 212	1 197	98,8	1 307	1 289	98,6
Lektorer	698	615	88,1	11 622	11 166	96,1	12 320	11 781	95,6
Klass- och förskolelärare	1 116	986	88,4	14 351	13 736	95,7	15 467	14 722	95,2
Förskolelärare	65	62	95,4	522	496	95,0	587	558	95,1
Klasslärare	1 051	924	87,9	13 829	13 240	95,7	14 880	14 164	95,2
Specialklass- och speciallärare	318	238	74,8	5 062	3 854	76,1	5 380	4 092	76,1
Undervisning för svåradaptade elever	7	3	42,9	423	266	62,9	430	269	62,6
Anpassad undervisning	95	70	73,7	987	743	75,3	1 082	813	75,1
Undervisning av utvecklingsstörda elever	18	8	44,4	461	380	82,4	479	388	81,0
Undervisning av döva eller hörselskadade	3	*	*	57	42	73,7	60	45	75,0
Undervisning av synskadade	8	3	37,5	24	21	87,5	32	24	75,0
Undervisning av rörelsehindrade	1	*	*	46	40	87,0	47	40	85,1
Dysfasiundervisning	3	*	*	233	190	81,5	236	193	81,8
Undervisning av autistiska elever	4	*	*	47	36	76,6	51	39	76,5
Annan specialundervisning	46	28	60,9	1 168	769	65,8	1 214	797	65,7
Specialundervisning på deltid	133	117	88,0	1 616	1 367	84,6	1 749	1 484	84,8
Lärare för invandrare	4	*	*	163	125	76,7	167	129	77,2
Timlärare i huvudsyssla	370	179	48,4	3 848	2 741	71,2	4 218	2 920	69,2
Timlärare i bisyssla	119	31	26,1	632	233	36,9	751	264	35,2
Totalt	2 720	2 145	78,9	36 890	33 052	89,6	39 610	35 197	88,9

* Uppgiften anges ej p.g.a. bestämmelser om integritetsskydd.

Källa: Statistikcentralen. Lärarfrågan, våren 2010.

Av alla lektorer och timlärare i huvudsyssla är 74,3 procent formellt behöriga, medan 16,7 procent helt saknar behörighet. I de finskspråkiga skolorna är 89,9 procent behöriga, medan 5,8 procent helt saknar behörighet. Skillnaderna i behörighet är stora mellan olika undervisningsämnen, då man beaktar de ämnen som läraren huvudsakligen undervisar i. Behörigheten i de fem största undervisningsämnena är: i matematik 97 behöriga lärare av 128 (75,8 %), i modersmål och litteratur (svenska) 80 behöriga lärare av 106 (75,5 %), i det andra inhemska språket finska 77 behöriga lärare av 97 (79,4 %), i gymnastik 58 behöriga lärare av 79 (73,4 %) och i engelska 70 behöriga lärare av 77 (90,9 %). Av lektorerna och timlärarna i huvudsyssla i matematik och naturvetenskapliga ämnen (fysik, kemi, geografi, biologi, miljö- och naturvetenskaper) är 182 av 239 (76,2 %) behöriga inom den svenskspråkiga utbildningen. Inom den finskspråkiga utbildningen är andelen behöriga lärare i engelska, matematik och det andra inhemska språket svenska i samtliga fall nära

95 procent, medan behörighetsgraden i modersmål och litteratur (finska) är 91,4 procent och gymnastik 82,3 procent.

Av alla 2 720 lärare inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen undervisar 1 024 i Österbotten, 1 016 i Nyland, 302 i Östra Nyland och 216 i Egentliga Finland. Behörighetsgraden varierar också beroende på landskap. I Österbotten är 89,4 procent av alla behöriga, i Nyland 70,8 procent, i Östra Nyland 71,2 procent och i Egentliga Finland 78,2 procent.

Av klasslärarna (924 av totalt 1 051) och förskolelärarna (62 av totalt 65) är totalt 88,4 procent behöriga för sin uppgift och annan lärarbehörighet innehas av 2,6 procent, medan 8,4 procent helt saknar lärarbehörighet. Den största andelen behöriga klass- och förskolelärare, om man bortser från områden med mycket få lärare som undervisar på svenska, finns i Österbotten (99,3 %) och Mellersta Österbotten (93,9 %). Situationen i Egentliga Finland och Östra Nyland är ungefär den samma med en behörighetsgrad på omkring 85 procent, medan den minsta andelen behöriga finns i Nyland (78,0 %). Det här betyder att 81 av 510 klass- och förskolelärare i Nyland och Östra Nyland har konstaterats sakna formell lärarbehörighet. Att skillnaderna mellan Nyland och Österbotten är så markant just i fråga om klasslärarnas behörighet beror delvis på att utbildningens huvudsakliga placeringsort är Vasa. När det gäller lektorerna är skillnaderna mellan landskapen en aning mindre men ändå betydande. Totalt sett är andelen behöriga lektorer (88,1 %) i stort sett den samma som i fråga om klass- och förskolelärarna. I Österbotten och Mellersta Österbotten är 93,7 procent av lektorerna behöriga och i Nyland och Östra Nyland 83,9 procent.

Ålders- och könsfördelningen bland lärarna

Åldersstrukturen för lärarna inom den grundläggande utbildningen visar att de svenskspråkiga skolorna fortfarande liksom i tidigare kartläggningar har en yngre lärarkår än de finskspråkiga skolorna och att åldersfördelningen är en aning ojämn. En utjämning har ändå skett sedan år 2008, så att andelen lärare under 40 år nu bara är en aning större än andelen lärare mellan 40 och 49 och andelen lärare som är 50 år eller äldre. Detta är naturligtvis av betydelse eftersom en jämn åldersstruktur leder till en jämnare pensionsavgång. Av alla lärare som undervisar på svenska är 36,4 procent under 40 år, 33,2 procent i ålderskategorin 40–49 år och 30,3 procent är 50 år eller äldre. Av lärarna med undervisning på finska är 32,0 procent under 40 år och lika stor andel 40–49 år. Resten är 50 år eller äldre.

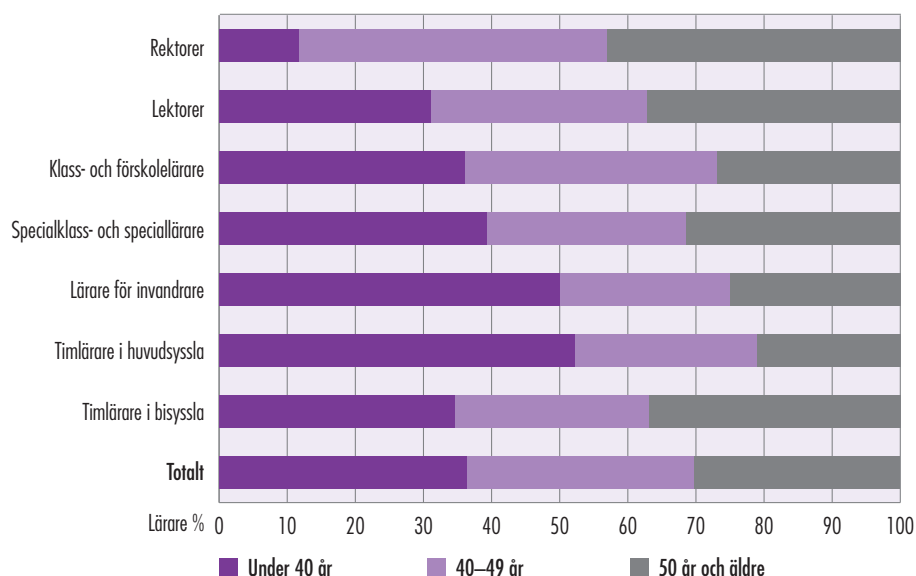
Lektorernas och timlärarnas (i huvudsyssla och bisyssla) åldersfördelning enligt undervisningsämne är också av intresse för att tillräckligt med lärare inom respektive ämnesområde skall utbildas med tanke på pensionsavgången. Om lektorerna och timlärarna i matematik är förhållandevis unga (41,9 procent under 40 år), så är t.ex. lärarna med matematik som huvudsakligt undervisningsämne inom den finskspråkiga utbildningen i större utsträckning 50 år eller äldre (41,2 %).

Av alla 2 114 behöriga lärare i huvudsyssla är 659 lärare (31,2 %) 50 år eller äldre i de svenskspråkiga skolorna och 727 (34,4 %) är under 40 år. Störst andel behöriga lärare i huvudsyssla som är under 40 år finns i Nyland (36,7 %), men skillnaderna mellan landskapen är inte speciellt stora ur ett regionalt finlandssvenskt perspektiv.

Åldersfördelningen visar att det är framförallt rektorerna som är 50 år eller äldre (43,2 %). Den jämnaste åldersfördelningen har lektorerna, medan det inom de flesta av de övriga tjänstekatego-

rierna är vanligare med lärare under 40 år. Av timlärarna i huvudsyssla är fler än hälften under 40 år (52,2 %) och också av specialklass- och speciallärarna är en stor andel under 40 år (39,3 %). Av alla klass- och förskolelärare är 36,0 procent under 40 år och endast 27,0 procent är 50 år eller äldre. Ur ett regionalt perspektiv kan konstateras att samtidigt som behörighetsgraden är högre bland klass- och förskolelärarna i Österbotten så är också medelåldern högre. Som exempel kan nämnas att 32,0 procent av klass- och förskolelärarna har fyllt 50 år i Österbotten, medan 22,6 procent av klass- och förskolelärarna har fyllt 50 år i Nyland.

Diagram 6.1 Lärarnas procentuella fördelning (%) enligt åldersgrupp och tjänstetyp inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen år 2010

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2010.

Inom den grundläggande utbildningen är majoriteten av lärarna kvinnor, med en lite större andel kvinnliga lärare inom de svenskspråkiga skolorna än inom den finskspråkiga. Enligt uppgifterna för år 2010 är till och med 2 009 (73,9 %) av lärarna i de svenskspråkiga skolorna kvinnor. I hela landet är de kvinnliga lärarnas antal 28 837 (72,8 %). Störst är andelen kvinnor då det gäller förskolelärarna (96,9 %). Andra lärargrupper där kvinnornas andel är speciellt stor är t.ex. specialklasslärarna och speciallärarna med 86,2 procent. Också bland klasslärarna råder en ojämn könsfördelning, eftersom endast 23,1 procent är män. Över 60 procent av rektorerna eller 59 av 95 är kvinnor i de svenskspråkiga skolorna, medan endast 41,4 procent av rektorerna är kvinnor i de finskspråkiga skolorna.

Tabell 6.3 Den procentuella andelen (%) kvinnor bland lärarna inom den grundläggande utbildningen enligt tjänstetyp och undervisningsspråk år 2010

Tjänstetyp	Undervisningsspråk svenska			Undervisningsspråk finska			Sammanlagt		
	Lärare totalt	Varav kvinnor		Lärare totalt	Varav kvinnor		Lärare totalt	Varav kvinnor	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rektorer	95	59	62,1	1 212	502	41,4	1 307	561	42,9
Lektorer	698	480	68,8	11 622	8 322	71,6	12 320	8 802	71,4
Klass- och förskolelärare	1 116	871	78,0	14 351	10 636	74,1	15 467	11 507	74,4
Specialklass- och speciallärare	318	274	86,2	5 062	4 080	80,6	5 380	4 354	80,9
Lärare för invandrare	4	4	100,0	163	149	91,4	167	153	91,6
Timlärare i huvudsyssla	370	244	65,9	3 848	2 728	70,9	4 218	2 972	70,5
Timlärare i bisyssla	119	77	64,7	632	411	65,0	751	488	65,0
Totalt	2 720	2 009	73,9	36 890	26 828	72,7	39 610	28 837	72,8

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2010.

► Lärarsituationen inom gymnasieutbildningen

Inom gymnasieutbildningen finns totalt 7 910 lärare och av dessa är 588 lärare med svenska som undervisningsspråk, vilket motsvarar omkring 7 procent av alla lärare i landet. Det totala antalet lärare i huvudsyssla är 534.

De ordinarie anställda (förordnande tillsvidare) lärarnas antal inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen uppgår till 440, dvs. 74,8 procent av alla lärare. De visstidsanställdas antal är 109 och vikarierna är 35. Av kvinnorna har 71,9 procent ordinarie anställning och av männen 80,1 procent, vilket betyder att en betydligt större andel av männen har tillsvidareanställning än av kvinnorna. Av alla tjänstetyper är rektorerna den grupp som har den största andelen ordinarie anställda, eftersom nästa alla, 35 av 36, är ordinarie anställda. Av lektorerna som är den största lärarkategorin är 86,7 procent ordinarie anställda.

Den största gruppen av lärare inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen utgörs av lektorer (414 av 588 eller 70,4 procent av alla lärare). Timlärarna i huvudsyssla är den näst största gruppen och de utgör 14,3 procent av det totala antalet lärare. Fördelningen är i stort sett den samma i hela landet, förutom att andelen lektorer är en aning större inom den finskspråkiga utbildningen samtidigt som andelen timlärare i bisyssla är en aning mindre.

Tabell 6.4 Lärare inom gymnasieutbildningen enligt tjänstetyp och undervisningsspråk år 2010

Tjänstetyp	Undervisningsspråk svenska		Undervisningsspråk finska		Lärare sammanlagt
	f	Andel av alla lärare (%)	f	Andel av alla lärare (%)	f
Rektorer	36	9,7	337	90,3	373
Lektorer	414	7,0	5 521	93,0	5 935
Timlärare i huvudsyssla	84	7,1	1 094	92,9	1 178
Timlärare i bisyssla	54	12,7	370	87,3	424
Totalt	588	7,4	7 322	92,6	7 910

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2010.

Lärarnas behörighet

För gymnasieutbildningens del är behörighetsgraden bland lärarna inom de svenskspråkiga läroanstalterna 89,8 procent (528 av 588). I hela landet är 93,1 procent formellt behöriga. De som helt saknar lärarbehörighet uppgår till 52 personer (8,8 %) inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen och motsvarande grupp i hela landet består av 361 personer (4,6 %). Den vanligaste orsaken till att en lärare är obehörig är att den examen som krävs för läraruppgiften saknas och dessutom är det vanligt att de pedagogiska studierna som krävs för lärare saknas. De vanligaste orsakerna till att den formella behörigheten saknas är de samma i de svenskspråkiga skolorna som i hela landet. Om man ser till alla de 588 lärarna enligt landskap är andelen behöriga i Österbotten och Mellersta Österbotten 94,0 procent och i Egentliga Finland 87,5 procent. Lägst är behörighetsgraden i Nyland (86,5 %) och Östra Nyland (82,1 %).

Totalt finns det 534 rektorer, lektorer och timlärare i huvudsyssla inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen varav 497 eller 93,1 procent är behöriga (finskspråkiga gymnasieutbildningen 95,7 procent). De regionala skillnaderna i behörighet, mellan de landskap där svenskspråkig undervisning förekommer i större utsträckning, är inte särskilt stora även om variationer förekommer. Av alla lärare i huvudsyssla i svenskspråkiga gymnasier är 97,6 procent behöriga i Egentliga Finland och 95,8 procent i Österbotten och Mellersta Österbotten. Lägst är behörighetsgraden i Nyland (90,1 %) och i Östra Nyland (85,3 %).

Gymnasielektorernas behörighetsnivå är förhållandevis hög (95,2 %). Både gymnasielektorerna och lektorerna som är gemensamma för gymnasie- och grundläggande utbildning har hög behörighetsgrad. Den lägsta behörighetsprocenten, om man endast ser till lektorerna i de landskap som har något fler lärare som undervisar på svenska, har Östra Nyland där 86,7 procent är behöriga. I Egentliga Finland och i Mellersta Österbotten är alla lektorer behöriga.

Gemensamt för gymnasierna i de svenskspråkiga regionerna och övriga gymnasier i landet är att behörighetsgraden för rektorerna och lektorerna är över 95 procent. Situationen i hela landet är ändå genomgående bättre inom alla lärarkategorier, förutom gällande rektorerna och timlärarna i bisyssla. I de svenskspråkiga gymnasierna är alla rektorer behöriga enligt den insamlade statistiken. Lite större är skillnaden när det gäller timlärarna i bisyssla där endast 57,4 procent är formellt behöriga i de svenskspråkiga gymnasierna och en ännu mindre andel, eller 50,0 procent, i hela landet. När det gäller timlärarna i huvudsyssla är endast 79,8 procent behöriga i de svenskspråkiga gymnasierna och 85,6 procent i hela landet. Andelen behöriga timlärare i huvudsyssla och

bisyssla är med andra ord inte över huvudtaget särskilt stor. Inom den svenskspråkiga utbildningen finns, om man jämför med situationen i hela landet, som tidigare nämnts en aning flera timlärare i bisyssla och samtidigt är en större andel av dem behöriga.

Tabell 6.5 Den formella behörigheten bland lärare inom gymnasieutbildningen enligt tjänstetyp och undervisningsspråk år 2010

Tjänstetyp	Undervisningsspråk svenska			Undervisningsspråk finska			Lärare sammanlagt		
	Lärare totalt	Formellt behöriga		Lärare totalt	Formellt behöriga		Lärare totalt	Formellt behöriga	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rektorer	36	36	100,0	337	332	98,5	373	368	98,7
Lektorer	414	394	95,2	5 521	5 382	97,5	5 935	5 776	97,3
Studiehandledare	22	18	81,8	254	210	82,7	276	228	82,6
Gemensam elevhandledare och studiehandledare	1	*	*	11	10	90,9	12	11	91,7
Lektor, gymnasieutbildning	228	221	96,9	3 311	3 270	98,8	3 539	3 491	98,6
Lektor, gemensam för gymnasium och grundläggande utbildning	157	150	95,5	1 910	1 859	97,3	2 067	2 009	97,2
Annan kombinationstjänst	6	4	66,7	35	33	94,3	41	37	90,2
Timlärare i huvudsyssla	84	67	79,8	1 094	941	86,0	1 178	1 008	85,6
Timlärare i bisyssla	54	31	57,4	370	181	48,9	424	212	50,0
Totalt	588	528	89,8	7 322	6 836	93,4	7 910	7 364	93,1

* Uppgiften anges ej p.g.a. bestämmelser om integritetsskydd.

Källa: Statistikcentralen. Lärarfrågan, våren 2010.

Bland alla lektorer och timlärare i huvudsyssla är 92,6 procent formellt behöriga, medan 6,6 procent helt saknar lärarbehörighet. I de finskspråkiga gymnasierna är 95,6 procent behöriga. Variationer i behörighetsgrad finns om man ser till de ämnen som läraren huvudsakligen undervisar i, men i många fall är det fråga om mycket få lärare. Situationen för de fyra största undervisningsämnena är den att 65 lärare av totalt 70 är behöriga i matematik (92,9 %) och 49 lärare av totalt 52 är behöriga i modersmål och litteratur (svenska) (94,2 %). I engelska är situationen exakt den samma som i modersmål och litteratur, dvs. 49 lärare av 52 är behöriga. Slutligen i det andra inhemska språket finska är 42 av 43 lärare behöriga (97,7 %). I de finskspråkiga gymnasierna är andelen behöriga i motsvarande ämnen i samtliga fall omkring 97–99 procent. Av lektorerna och timlärarna i huvudsyssla i matematik och naturvetenskapliga ämnen (fysik, kemi, geografi, biologi) är 127 av 134 (94,8 %) behöriga i de svenskspråkiga gymnasierna. I historia är alla de 40 lektorerna och timlärarna i huvudsyssla behöriga.

Ålders- och könsfördelningen bland lärarna

Inom gymnasieutbildningen är den svenskspråkiga lärarkåren yngre än i landet i övrigt, men samtidigt är medelåldern bland lärarna i gymnasiet överhuvudtaget en aning högre än inom den grundläggande utbildningen. Åldersstrukturen inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen är jämnare mellan de tre olika kategorierna än inom den finskspråkiga gymnasieutbildningen och dessutom jämnare än inom den grundläggande utbildningen. En tredjedel av lärarna är under 40 år, en tredjedel är mellan 40 och 49 år och resten är 50 år eller äldre. Av lärarna inom den finsk-

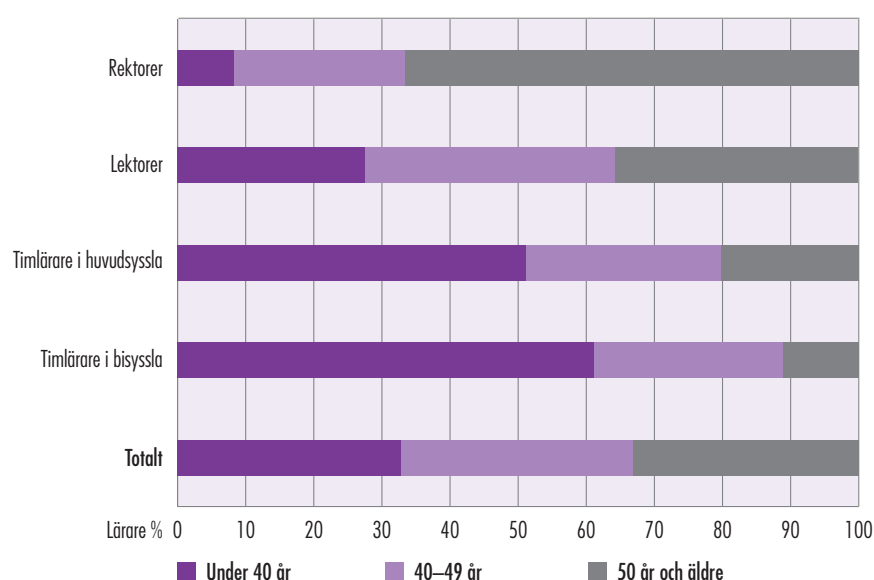
språkiga gymnasieutbildningen är 27,9 procent under 40 år, medan 31,4 procent är mellan 40 och 49 år och 40,7 procent är 50 år eller äldre.

Lärarnas åldersfördelning i förhållande till det huvudsakliga undervisningsämnet visar på stora variationer. Inom en del undervisningsämnen är fördelningen ganska jämn mellan de tre ålderskategorierna under 40 år, 40–49 år och 50 år eller äldre, medan det inom andra ämnen är en stor obalans. Medan t.ex. lektorer och timlärare (i huvudsyssla och bisyssla) i det andra inhemska språket (finska) och engelska är förhållandevis unga, så är medelåldern inte lika låg när det gäller lärarna i modersmål och litteratur (svenska) och matematik. Det är ändå viktigt att konstatera att lärarantalet i vissa undervisningsämnen är så litet att det är svårt att dra några långtgående slutsatser.

Av alla behöriga lärare och rektorer i huvudsyssla (497) är 139 (28,0 %) under 40 år och av de finlandssvenska regionerna har Nyland den yngsta lärarkåren med 36,5 procent under 40 år. Av alla behöriga lärare i huvudsyssla är 180 (36,2 %) över 50 år i de svenskspråkiga gymnasierna. Störst andel behöriga lärare i huvudsyssla över 50 år finns i Österbotten och Mellersta Österbotten (43,5 %). Till de behöriga lärarna i huvudsyssla räknas de lärare som är formellt behöriga för sin uppgift, men inte sådana som innehar en annan lärarbehörighet.

Åldersfördelningen visar att det är framförallt rektorerna som är 50 år eller äldre (66,7 %). Bland timlärarna i huvud- och bisyssla är det både i Svenskfinland och i hela landet vanligast med lärare under 40 år. Den största gruppen av lektorer i den svenskspråkiga gymnasieutbildningen finns i ålderskategorin 40–49 år, medan lektorerna i den finskspråkiga gymnasieutbildningen till största delen återfinns i gruppen med 50 år eller äldre.

Diagram 6.2 Lärarnas procentuella fördelning (%) enligt åldersgrupp och tjänstetyp inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen år 2010

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2010.

Könsfördelningen är något jämnare bland de lärare som undervisar i gymnasier än bland lärarna inom den grundläggande utbildningen. Men även här är kvinnorna i majoritet, eftersom 377 av de totalt 588 lärarna är kvinnor (64,1 %). Inom gymnasieutbildningen i hela landet finns 5 211 kvinnor (65,9 %). En skillnad mellan de svensk- och finskspråkiga gymnasierna är att det är vanligare med kvinnliga rektorer i de svenskspråkiga gymnasierna. Samtidigt är rektorerna den kategorin som har den minsta andelen kvinnor både i de finsk- och svenskspråkiga gymnasierna. I de övriga tjänstegrupperna i de svenskspråkiga skolorna är andelen kvinnor 62,3 procent bland lektörerna och 71,4 procent bland timlärarna i huvudsyssla. Störst är andelen kvinnor bland timlärarna i bisyssla (79,6 %). Inom den finskspråkiga utbildningen är timlärarna i bisyssla inte en speciellt kvinnodominerad grupp.

Tabell 6.6 Den procentuella andelen (%) kvinnor bland lärarna inom gymnasieutbildningen enligt tjänstetyp och undervisningsspråk år 2010

Tjänstetyp	Undervisningsspråk svenska			Undervisningsspråk finska			Sammanlagt		
	Lärare totalt	Varav kvinnor		Lärare totalt	Varav kvinnor		Lärare totalt	Varav kvinnor	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rektorer	36	16	44,4	337	116	34,4	373	132	35,4
Lektorer	414	258	62,3	5 521	3 716	67,3	5 935	3 974	67,0
Timlärare i huvudsyssla	84	60	71,4	1 094	774	70,7	1 178	834	70,8
Timlärare i bisyssla	54	43	79,6	370	228	61,6	424	271	63,9
Totalt	588	377	64,1	7 322	4 834	66,0	7 910	5 211	65,9

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2010.

► Lärarsituationen inom yrkesutbildningen

Den sammanställda statistiken för år 2010 omfattar, liksom insamlingen år 2008, alla de läroanstalter som erbjuder yrkesutbildning på andra stadiet (både grundläggande yrkesutbildning och yrkesinriktad tilläggsutbildning). Statistiken är inte helt jämförbar med insamlad statistik för år 2005, där den grundläggande yrkesutbildningen och den yrkesinriktade tilläggsutbildningen bearbetades och presenterades separat. Inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen undervisar i stort sett samma lärare inom den grundläggande yrkesutbildningen som inom tilläggsutbildningen. Här presenteras i första hand statistiken gällande den yrkesutbildning som arrangeras av svenskspråkiga utbildningsanordnare.

Lärarkåren inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen på andra stadiet består av totalt 698 lärare, varav 578 lärare eller drygt 80 procent undervisar i yrkesinriktade ämnen och resten eller knappt en femtedel undervisar i gemensamma ämnen. De lärare som undervisar i gemensamma ämnen undervisar med andra ord i ämnen inom examensdelar som kompletterar yrkeskompetensen. I hela landet finns totalt 14 541 yrkeslärare, varav 12 722 är lärare i yrkesämnen. De yrkeslärare som undervisar i de svenskspråkiga yrkesläroanstalterna utgör 4,8 procent av alla yrkeslärare i landet.

De ordinarie anställdas (förordnande tillsvidare) antal uppgår till 474 (67,9 %) och 206 (29,5 %) är visstidsanställda (som inte är vikarier). Det är en aning vanligare att vara visstidsanställd om man

är lärare inom de gemensamma ämnena. Nästan alla rektorer, chefer och andra i motsvarande position (t.ex. föreståndare för vuxenutbildningsavdelningar eller kursavdelningar, enhetschefer och chefer för utbildningsområden) är ordinarie anställda. Också bland lektörerna är de flesta anställda tills vidare (90,8 %), medan endast 46,4 procent av timlärarna i huvud- och bisyssla är ordinarie anställda. Detta är speciellt iögonfallande eftersom timlärarna i huvudsyssla är den överlägset största lärarkategorin med nästan hälften av lärarna (332 lärare av 698 är timlärare i huvudsyssla). Inom yrkesutbildningen finns det ingen skillnad mellan könen när gäller fördelningen mellan ordinarie anställning och visstidsanställning.

Tabell 6.7 Lärare inom yrkesutbildningen på andra stadiet enligt tjänstetyp och utbildningsanordnarens språk år 2010

Tjänstetyp	Lärare inom svenskspråkig yrkesutbildning		Lärare inom finskspråkig yrkesutbildning		Lärare sammanlagt
	f	Andel av alla lärare (%)	f	Andel av alla lärare (%)	f
Rektorer, chefer	10	6,1	153	93,9	163
Bitr. rektorer, föreståndare, andra chefer	48	7,5	591	92,5	639
Lektorer	239	3,9	5 916	96,1	6 155
Timlärare i huvudsyssla	332	5,7	5 532	94,3	5 864
Timlärare i bisyssla	13	2,1	594	97,9	607
Speciallärare	13	6,7	180	93,3	193
Studiehandledare	10	4,4	219	95,6	229
Övriga	33	4,8	658	95,2	691
Totalt	698	4,8	13 843	95,2	14 541

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2010.

Lärarnas behörighet

Av samtliga lärare som undervisar i de svenskspråkiga yrkesläroanstalterna är 60,0 procent formellt behöriga för sin tjänst. Den motsvarande andelen för lärarna i hela landet är 71,7 procent. Det finns också stora skillnader gällande lärarnas behörighet beroende på vilken typ av ämnen som de undervisar i. I hela landet är behörighetsgraden i fråga om lärare i gemensamma ämnen 79,1 procent och lärare i yrkesämnena 70,7 procent. På svenskt håll är skillnaderna ännu större. Medan 70,0 procent av lärarna i gemensamma ämnen är behöriga så är endast 58,0 procent av lärarna i yrkesämnena behöriga.

Behörighetsgraden varierar också mycket beroende på tjänstetyp. Om man ser till den totala situationen, oberoende av om lärarna huvudsakligen undervisar i gemensamma eller yrkesinriktade ämnen, så är rektorerna oftast behöriga och också bland de biträdande rektorerna är behörighetsgraden relativt hög. I fråga om lektörerna, som är den näst största kategorin av lärare, är andelen behöriga relativt stor i jämförelse med andra kategorier (86,2 procent eller 206 av 239). Hela 91,9 procent av lektörerna i hela landet är behöriga. När det gäller timlärarna i huvudsyssla är endast 38,6 procent behöriga och i fråga om timlärarna i bisyssla är 46,2 procent behöriga. Timlärarna i huvudsyssla har en mycket högre behörighetsgrad i hela landet (53,7 %), medan timlärarna i bisyssla har en betydligt lägre behörighetsgrad på 36,4 procent.

Tabell 6.8 Den formella behörigheten bland lärare inom yrkesutbildningen på andra stadiet enligt tjänstetyp och utbildningsanordnarens språk år 2010

Tjänstetyp	Lärare inom svenskspråkig yrkesutbildning			Lärare inom finskspråkig yrkesutbildning			Lärare sammanlagt		
	Lärare totalt	Formellt behöriga		Lärare totalt	Formellt behöriga		Lärare totalt	Formellt behöriga	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Lärare i gemensamma ämnen totalt	120	84	70,0	1 699	1 355	79,8	1 819	1 439	79,1
Lärare i yrkesinriktade ämnen totalt	578	335	58,0	12 144	8 654	71,3	12 722	8 989	70,7
Rektorer, chefer	9	8	88,9	142	129	90,8	151	137	90,7
Bitr. rektorer, föreståndare, andra chefer	45	33	73,3	563	494	87,7	608	527	86,7
Lektorer	203	172	84,7	5 145	4 707	91,5	5 348	4 879	91,2
Timlärare i huvudsyssla	263	91	34,6	4 860	2 568	52,8	5 123	2 659	51,9
Timlärare i bisyssla	10	4	40,0	489	173	35,4	499	177	35,5
Speciallärare	5	*	*	158	136	86,1	163	140	85,9
Studiehandledare	10	9	90,0	206	173	84,0	216	182	84,3
Övriga	33	14	42,4	581	274	47,2	614	288	46,9
Totalt	698	419	60,0	13 843	10 009	72,3	14 541	10 428	71,7

* Uppgiften anges ej p.g.a. bestämmelser om integritetsskydd.

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2010.

Inom de gemensamma ämnena inom yrkesutbildningen finns några undervisningsämnen där andelen behöriga är speciellt liten. Man bör dock ta i beaktande att det totalt sett är väldigt få lärare inom alla dessa ämnen, vilket ju är naturligt eftersom det allt som allt finns bara 120 lärare som undervisar inom de gemensamma ämnena. I modersmålet svenska finns 26 lärare och till och med 23 av dessa uppfyller alla behörighetsvillkor. I matematik undervisar 15 lärare och av dessa är 12 behöriga och i det andra inhemska språket (finska) är 9 av 12 lärare behöriga.

Antalet lärare som saknar behörighet inom de gemensamma ämnena uppgår till 36 (30,0 %). De främsta orsakerna till att lärarna saknar behörighet är att de saknar pedagogiska studier för lärare (26 lärare) och/eller saknar examen eller lärokurs som krävs för tjänsten (20 lärare). Inom de finskspråkiga läroanstalterna är avsaknaden av de pedagogiska studierna för lärare den överlägset vanligaste orsaken.

Behörigheten bland lärarna inom de yrkesinriktade ämnena varierar kraftigt beroende på utbildningsområde. Inom nästan alla områden är behörighetssituationen sämre inom den svenskspråkiga utbildningen än inom den finskspråkiga. Behörighetsnivån är högst inom det humanistiska och pedagogiska området samt turism-, kosthålls- och ekonomibranschen där omkring 80 procent av lärarna är behöriga. Inom det största utbildningsområdet teknik och kommunikation är endast 97 lärare av 182 behöriga, vilket betyder att nästan lika många lärare saknar behörighet dvs. 85 av 182 (46,7 %).

Antalet lärare som saknar behörighet inom yrkesämnena uppgår till 243 (42,0 %). Den vanligaste orsaken till att lärarna saknar behörighet är att de saknar pedagogiska studier för lärare (199 lärare). Omkring hälften av alla som saknar behörighet saknar den examen eller lärokurs som krävs för tjänsten (118 lärare).

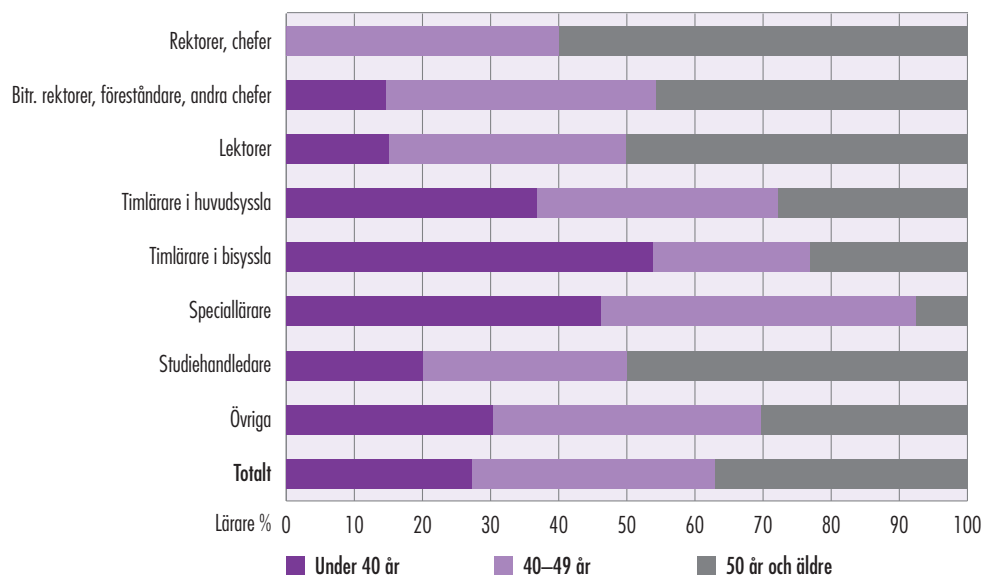
Behörigheten varierar också mycket mellan de olika landskapen. Av alla lärare inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen är andelen behöriga störst i Österbotten och Egentliga Finland där behörighetsgraden är omkring 67 procent. I Nyland och Östra Nyland är drygt hälften av lärarna behöriga. Av lärarna i de gemensamma ämnena är variationen på behörighet stor mellan de olika regionerna. I Östra Nyland är 7 av 8 lärare behöriga, i Österbotten 33 av 41 och i Nyland 44 av 69. Inom yrkesämnena är andelen behöriga störst i Egentliga Finland (12 av 16) och Österbotten (196 av 301). Därefter följer Nyland (113 av 229) och Östra Nyland (14 av 32).

Ålders- och könsfördelningen bland lärarna

Lärarna inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen på andra stadiet fördelar sig jämnare mellan de tre ålderskategorierna än lärarna inom den finskspråkiga yrkesutbildningen. Knappt 30 procent av lärarna är under 40 år, omkring 36 procent är 40–49 år och ungefär lika stor andel är 50 år och äldre. Lärarna inom de svenskspråkiga läroanstalterna är i medeltal yngre än lärarna i hela landets läroanstalter, där den absolut största gruppen är de lärare som är 50 år eller äldre (49,2 %).

Timlärarna i huvudsyssla utgör den största tjänstekategorin inom yrkesutbildningen och av alla 332 är 122, eller den största gruppen, under 40 år (36,7 %). Av de 239 lektorerna är största delen 50 år eller äldre (50,2 %).

Diagram 6.3 Lärarnas procentuella fördelning (%) enligt åldersgrupp och tjänstetyp inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen på andra stadiet år 2010

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2010.

Om man ser till de gemensamma ämnena kan man urskilja några undervisningsämnen där åldersfördelningen är speciellt ojämn. De lärare som undervisar i modersmålet finska och svenska är t.ex. förhållandevis unga i jämförelse med lärarna i matematik. Av lärarna inom de yrkesinriktade

ämnena är andelen som är 50 år eller äldre något större än inom de gemensamma ämnena. Skillnaderna mellan utbildningsområdena är ganska stora. Inom vissa utbildningsområden som t.ex. samhällsvetenskapliga, företagsekonomiska och administrativa området är lärarna betydligt äldre än inom andra som t.ex. social-, hälso- och idrottsområdet. Också inom det till lärarantalet största utbildningsområdet teknik och kommunikation är en stor andel lärare 50 år eller äldre. Inom t.ex. maskin-, metall- och energiteknik och el- och automationsteknik är majoriteten av lärarna 50 år eller äldre.

De lärare som är formellt behöriga att undervisa inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen på andra stadiet är 419 till antalet. Av dessa är 88 under 40 år, 149 är mellan 40 och 49 år och resten eller 182 är 50 år eller äldre. Åldersfördelningen regionalt i fråga om de behöriga lärarna visar att det finns något fler äldre lärare i Österbotten än i Nyland. I Östra Nyland och Egentliga Finland finns bara ett 20-tal behöriga lärare i vardera landskapet, men tyngdpunkten är helt klart på gruppen med 50-åringar och äldre. Det finns 84 behöriga lärare i de gemensamma ämnena och den största gruppen eller 34 lärare är 40–49 år, nästan lika många är 50 eller äldre (27 lärare) och resten är under 40 år (23 lärare). I de yrkesinriktade ämnena är de behöriga lärarna 335 till antalet. Största gruppen här utgörs av de som är 50 år eller äldre (155 lärare) och den näststörsta gruppen är 40–49 år (115 lärare). Endast 65 av de behöriga lärarna i yrkesämnena är under 40 år.

Könsfördelningen inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen på andra stadiet är totalt sett mycket jämn. Av alla yrkeslärare är något över hälften kvinnor (52,4 %). Också i hela landet är könsfördelningen den samma. Det är vanligare med kvinnliga lärare inom de gemensamma ämnena och också det mönstret är gemensamt för Svenskfinland (75,0 procent kvinnor) och hela landet (70,4 %). Kvinnornas andel av lärarna inom de yrkesinriktade ämnena är 47,8 procent. Männen är i majoritet bland lektorerna, men i alla övriga tjänstegrupper är kvinnorna flera.

Tabell 6.9 Den procentuella andelen (%) kvinnor bland lärarna inom yrkesutbildningen på andra stadiet enligt tjänstetyp och utbildningsanordnarens språk år 2010

Tjänstetyp	Lärare inom svenskspråkig yrkesutbildning			Lärare inom finskspråkig yrkesutbildning			Lärare sammanlagt		
	Lärare totalt	Varav kvinnor		Lärare totalt	Varav kvinnor		Lärare totalt	Varav kvinnor	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rektorer, chefer	10	6	60,0	153	57	37,3	163	63	38,7
Bitr. rektorer, föreståndare, andra chefer	48	31	64,6	591	311	52,6	639	342	53,5
Lektorer	239	105	43,9	5 916	3 063	51,8	6 155	3 168	51,5
Timlärare i huvudsyssla	332	180	54,2	5 532	2 810	50,8	5 864	2 990	51,0
Timlärare i bisyssla	13	8	61,5	594	345	58,1	607	353	58,2
Speciallärare	13	10	76,9	180	137	76,1	193	147	76,2
Studiehandledare	10	8	80,0	219	177	80,8	229	185	80,8
Övriga	33	18	54,5	658	339	51,5	691	357	51,7
Totalt	698	366	52,4	13 843	7 239	52,3	14 541	7 605	52,3

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2010.

► Lärarsituationen inom den fria bildningen

Datainsamlingen inom fritt bildningsarbete omfattar genomgående endast rektorer och heltidsanställda lärare. Inom den fria bildningen finns totalt 112 heltidsanställda rektorer och lärare vid de svenskspråkiga läroanstalterna. I hela landet finns det 1 572 heltidsanställda lärare och rektorer inom den fria bildningen. Inom de svenskspråkiga läroanstalterna undervisar 46 lärare vid en folkhögskola, 46 vid ett medborgarinstitut, 4 vid en studiecentral, 2 vid ett idrottsutbildningscenter och resten vid en yrkesläroanstalt. En lika stor andel av lärarna är alltså lärare i en folkhögskola som i ett medborgarinstitut, medan majoriteten av lärarna inom fritt bildningsarbete i hela landet undervisar i ett medborgarinstitut (60,0 %).

Inom den svenskspråkiga utbildningen finns 14 rektorer, 7 biträdande rektorer, områdesrektorer eller prorektorer och 24 timlärare i huvudsyssla inom den fria bildningen. Den största gruppen utgörs av lektorer, lärare och linjeledare där 64 lärare har registrerats. För resten har ingen tjänstetyp angetts. Om man ser till de huvudsakliga undervisningsämnena så är lärarna inom språk samt hantverk och konstindustri i medborgarinstitut och folkhögskolor de största enskilda grupperna av lärare.

Inom utbildningsområdet kultur undervisar 44 lärare, medan 31 lärare undervisar inom det humanistiska och pedagogiska området.

Tabell 6.10 Den procentuella andelen (%) kvinnor bland heltidsanställda lärare enligt tjänstetyp inom den fria bildningen i de svenskspråkiga läroanstalterna år 2010

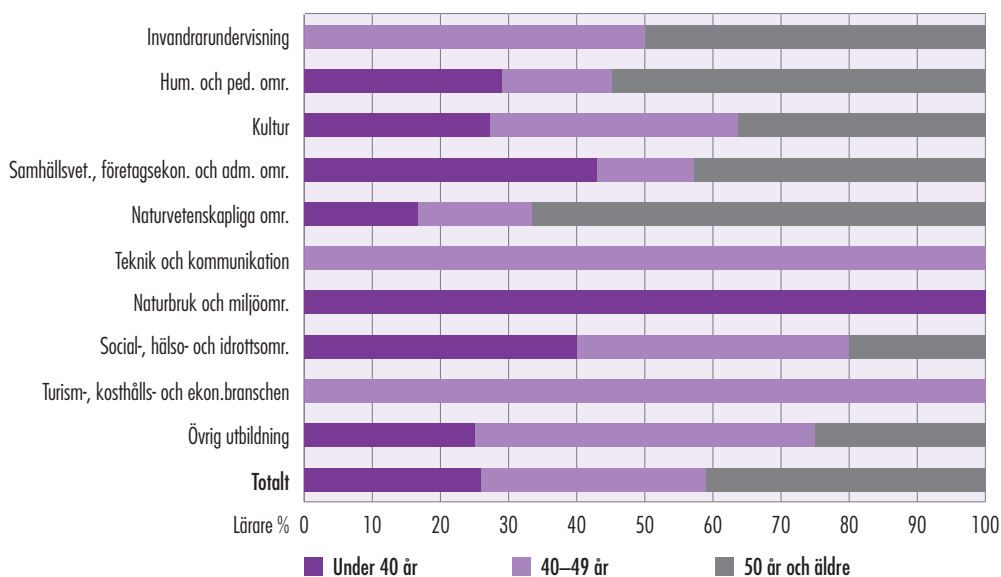
Tjänstetyp	Medborgarinstitut			Folkhögskolor			Övriga läroanstalter			Sammanlagt		
	Lärare totalt		Varav kvinnor	Lärare totalt		Varav kvinnor	Lärare totalt		Varav kvinnor	Lärare totalt		Varav kvinnor
	f	f	%	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Rektor	8	7	87,5	5	2	40,0	1	0	0,0	14	9	64,3
Bitr. rektor, områdesrektor, prorektor	4	4	100,0	3	1	33,3	0	0	0,0	7	5	71,4
Lärare, linjeledare, lektor	29	27	93,1	32	20	62,5	3	0	0,0	64	47	73,4
Timlärare i huvudsyssla	4	3	75,0	5	3	60,0	15	9	60,0	24	15	62,5
Övriga	1	1	100,0	1	0	0,0	1	0	0,0	3	1	33,3
Totalt	46	42	91,3	46	26	56,5	20	9	45,0	112	77	68,8

Källa: Statistikcentralen. Lärarförfrågan, våren 2010.

Behörighetsgraden inom den fria bildningen är 68,8 procent när det gäller den svenskspråkiga utbildningen, vilket betyder att 77 lärare är behöriga och 35 saknar den examen som krävs. För 21 av lärarna saknas de pedagogiska studierna för lärare för att behörigheten skall uppfyllas. Av lärarna i hela landet är 74,7 procent behöriga. I de svenskspråkiga medborgarinstituten är 38 av 46 lärare behöriga, medan 29 av 46 är behöriga i folkhögskolorna.

En tredjedel av lärarna är mellan 40 och 49 år, drygt 40 procent är 50 år eller äldre och resten eller en fjärdedel är under 40 år. I åldersfördelningen för hela landet är de lärare som är 50 år eller äldre den absolut största gruppen med 51,7 procent av lärarna.

Diagram 6.4 De heltidsanställda lärarnas procentuella fördelning (%) enligt åldersgrupp och undervisningsämne inom den fria bildningen i de svenskspråkiga läroanstalterna år 2010

Källa: Statistikcentralen. Lärarfrågan, våren 2010.

Majoriteten av lärarna inom den fria bildningen är kvinnor (68,8 %) och speciellt inom medborgarinstituten finns det nästan enbart kvinnliga lärare (42 av 46). I folkhögskolorna är drygt 40 procent män. Könsfördelningen i hela landet följer i stort sett samma mönster, förutom att kvinnornas andel är mindre inom de finskspråkiga medborgarinstituten än inom de svenskspråkiga. I hela landet är totalt 67,7 procent kvinnor.

Opetusneuvos Kimmo Hämäläinen

Opetusneuvos Matti Kyrö

7. Opettajien osallistuminen jatko- ja täydennyskoulutukseen sekä työelämäjaksoihin

Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannon pohjalta kokoamiin henkilö pohjaisiin opettajatietoihin. Tiedonkeruussa selvitettiin nyt toista kertaa opettajien osallistuminen jatko- ja täydennyskoulutukseen.

Osallistumistiedot kerättiin erikseen perusopetuksen, lukiokoulutuksen, toisen asteen ammatillisen koulutuksen opetushenkilöstön sekä vapaan sivistystyön päätoimisten opettajien osalta. Tilastotiedot kerättiin täydennyskoulutukseen osallistumisesta käytetyn ajan mukaan yhden henkilötyöpäivän tarkkuudella, jossa yksi henkilötyöpäivä (htpv) vastasi kuuden tunnin osallistumista täydennyskoulutukseen.

Tiedoista puuttuvat Ahvenanmaan tiedot ja virkavapailla olevat henkilöt. Opettajia oli mukana tiedonkeruussa yhteensä 63 633, joista vapaassa sivistystyössä työskenteli 1 572 henkilöä, toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa 14 541, perusopetuksessa 39 610 sekä lukiokoulutuksen parissa 7 910 henkilöä.

Opetusalan henkilöstön osaamisen kehittämisen vastuutahot voidaan rahoitusperiaatteiden osalta jakaa työnantajan henkilöstökoulutukseen, henkilön omaehtoiseen opiskeluun ja valtion rahoittamaan opetustoimen henkilöstökoulutukseen. Tässä tiedonkeruussa selvitettiin täydennyskoulutuksen osallistumisen muotoja seuraavasti:

Tutkintotavoitteiseen koulutukseen osallistuminen: tutkintotavoitteiseen tai muuhun pitkäkestoiseen täydennyskoulutukseen osallistuminen (esimerkiksi ammatilliset erikoistumisopinnot tai PD-koulutus);

Pätevöittävään koulutukseen osallistuminen: opettajan pedagogiset opinnot tai ammatillinen opettajankoulutus, erityisopettajankoulutus, opo-koulutus, yliopiston erilliset arvosanaopinnot;

Työnantajan järjestämä henkilöstökoulutus: virkaehtosopimukseen kuuluva koulutus, työnantajan järjestämä tai hankkima koulutus omassa tai toisessa koulussa/oppilaitoksessa;

Muu työssä tarvittava osaamista päivittävä tai kehittävä täydennyskoulutus: osallistuminen aine- ja ammattijärjestön järjestämään täydennyskoulutukseen, perehdyttämiskoulutukseen, Opetushallituksen tai lääninhallituksen (vuonna 2010 alusta aluehallintovirasto) täydennyskoulutukseen tai asiantuntijavaihtoon.

► Opettajien osallistuminen jatko- ja täydennyskoulutukseen

Valtio on panostanut viime vuosina merkittäviä summia opetustoimen henkilöstökoulutukseen, vuositasolla noin 11 miljoonaa euroa. Vuonna 2010 summaa kasvatettiin entisestään erityisen valtakunnallisen ja määräaikaisen Osaava-kehittämishankkeen avulla, joka on lisännyt valtion vuosipanostusta täydennyskoulutukseen yli 21 miljoonaan euroon. Samalla henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittämiseen tähtäävien koulutusten painopisteitä on suunnattu pidempikestoiseen koulutustarjontaan ja kehittämishankkeisiin. Osaava-ohjelman kautta painopisteitä kohdistetaan yhä enemmän työssä ja työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen siten, että täydennyskoulutustarpeet määriteltäisiin työyhteisökohtaisesti työnantajan ja työntekijän välillä.

Vaalikaudella 2007–2011 on valmistunut useita opettajan ammatillisen osaamisen kehittämiseen tähtääviä raportteja. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama ja professori Hannele Niemen johtaman työryhmän (Opettajankoulutus 2020, OPM 2007:44) tehtävänä oli mm. esittää, miten muutokset opettajatarpeissa tulee ottaa huomioon yliopistojen opettajankoulutuksen mitoituksessa ja rakenteissa. Ryhmä esitti myös, millainen yliopistollinen opettajankoulutuksen yksikkörakenne parhaiten edistäisi opettajankoulutukseen liittyvää tutkimusta. Työryhmän ehdotuksiin kuului mm. koulutusvolyymin siirtäminen Pohjois- ja Itä-Suomesta pääkaupunkiseudulle, maahanmuuttajataustaisten opettajien koulutuspaikkojen lisääminen sekä opettajien täydennyskoulutuksen saaminen nykyistä systemaattisemmaksi ja koulutuksen rahoituksen selkeyttäminen niin, että yliopistot voivat ottaa entistä laajemman vastuun perus- ja täydennyskoulutuksen kokonaisuuden kehittämisestä.

Johtaja Marita Savolan johtama työryhmä (OPM 2007:45) puolestaan ehdotti valtion rahoittaman opetustoimen henkilöstökoulutuksen uudistamista erityisen toimenpideohjelman avulla, joka ehdotti laajoja konkreettisia toimenpiteitä sisältämällä mm. täydennyskoulutuksen voimavarojen lisäämisen ja talousarvion rakenteen selkiyttämisen, opetusministeriön strategisen ohjauksen vahvistamisen, hankinta- ja sopimuskäytäntöjen uudistamisen, täydennyskoulutuksen parissa työskentelevien tahojen välisen yhteistyön parantamisen, koulutuksen toteutusmuotojen monipuolistamisen täydennyskoulutuksen laadunvarmistuksen ja vaikuttavuuden parantamisen sekä henkilöstökoulutuksen alueellisen ja työelämäläheisen toteuttamisen kehittämisen. Uudistuksille nähtiin selvä tarve aiempien tutkimusten mukaan, joiden tulokset osoittivat opetushenkilökunnan mahdollisuuksien päästä ammatillista osaamista kehittävään koulutukseen heikentyneen. Tuolloisen valtion rahoittaman opetustoimen henkilöstökoulutuksen rahoitusjärjestelmän sirpaleisuus vaikutti osaltaan tähän asiaan.

Toimenpideohjelmaan kuului myös ehdotus opetustoimen henkilöstökoulutuksen neuvottelukunnan perustamiseksi, jonka opetusministeriö asettikin 14.1.2008. Edellä kuvattu uudistustyö on ollut tarpeen myös siksi, että työelämän ja yhteiskunnan muutokset ovat viime vuosina merkittävästi lisänneet opetustoimen henkilöstön ammatilliseen osaamiseen liittyviä haasteita. Jatkuvat yhteiskunnalliset muutokset toisaalta mahdollistavat henkilöstön koko työuran ajan jatkuvan osaamisen kehittämisen elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaisesti. Tässä tilanteessa tarjottavan täydennyskoulutuksen tulee olla laadultaan ja vaikuttavuudeltaan riittävää. Kyse on siis viime kädessä siitä, miten koulutuksessa saatu oppi ja ideat näkyvät koulutuksen jälkeen työyhteisön arjessa.

Opetustoimen henkilöstökoulutus on vaikuttavimmillaan selvästi omaa ammatillista osaamista parantavaa kehittämistyyppistä toimintaa, joka mahdollistaa pääsyn oman työn kannalta relevantteihin yhteistyöverkostoihin, mahdollistaa oman työn kannalta tärkeimmät kehittämistarpeet sekä edesauttaa oman työyhteisön kehittämistä ja toiminnan tehostamista. Opetushenkilöstön ammatillisen osaamisen jatkuva ylläpitäminen ja kehittäminen yhteiskunnan muutospaineissa edellyttävät pitkäjänteistä ja suunnitelmallista täydennyskoulutusta. Opetustoimen henkilöstön täydennyskoulutuksen nykyinen taso selittää osaltaan myös esimerkiksi Suomen kansainvälisesti korkeita PISA-tuloksia.

Tilastokeskuksen opettajatiedonkeruun mukaan vuonna 2009 eri koulumuotojen mukaan opetushenkilöstön osallistumisprosentti täydennyskoulutukseen Manner-Suomen alueella oli perusopetuksen osalta 76,6 prosenttia; lukiokoulutuksen osalta 79,8 prosenttia, toisen asteen ammatillisen koulutuksen osalta 80,2 prosenttia; ja vapaassa sivistystyössä 55,0 prosenttia. Verrattuna vuoden 2007 tietoihin täydennyskoulutukseen osallistuminen oli kasvanut selvästi kaikkien muiden paitsi vapaan sivistystyön opettajien keskuudessa, joiden kohdalla osallistuminen oli säilynyt ennallaan. Manner-Suomen osalta yleinen täydennyskoulutukseen osallistumisprosentti oli 77,3 prosenttia eli reilu viidennes opettajista ei ollut osallistunut koulutukseen vuoden 2009 aikana.

Aktiivisimpia opettajaryhmiä osallistumaan jatko- ja täydennyskoulutukseen olivat perusopetuksen (84,6 prosenttia) ja lukiokoulutuksen rehtorit (87,4 %) sekä perusopetuksen (79,4 %) ja lukiokoulutuksen lehtorit (82,3 %) ja perusopetuksen erityisluokanopettajat (78,3 %). Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa aktiivisimpia ryhmiä olivat rehtorit ja johtajat (74,9 %), apulaisrehtorit (84,5 %), aikuiskoulutus- ja kurssiosaston johtajat (87,1 %), opinto-ohjaajat (89,1 %) sekä lehtorit 85,5 prosentin osuudella. Vapaan sivistystyön osalta aktiivisimmat osallistujat olivat rehtorit 67,1 prosentin osuudella.

Taulukko 7.1 Opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen tehtävätyyppin mukaan

Oppilaitosmuoto / Tehtävätyyppi Ammatillisen opintoalan kaksijako	Opettaja yhteensä	Osallistunut täydennys- koulutukseen	Osallistunut täydennys- koulutukseen %	Ei osallistunut täydennys- koulutukseen	Ei osallistunut täydennys- koulutukseen %
OPPILAITOSMUODOT YHTEENSÄ	63 633	49 187	77,3	14 446	22,7
PERUSKOULUOPETUKSEN OPETTAJAT					
Yhteensä	39 610	30 351	76,6	9 259	23,4
Rehtorit	1 307	1 106	84,6	201	15,4
Lehtorit	12 320	9 776	79,4	2 544	20,7
Luokanopettajat	15 467	11 841	76,6	3 626	23,4
Erityisluokanopettajat	5 380	4 213	78,3	1 167	21,7
Maahanmuuttajaopettajat (perusopetukseen valmistava opetus)	167	125	74,9	42	25,2
Päätoimiset tuntiopettajat	4 218	3 005	71,2	1 213	28,8
Sivutoimiset tuntiopettajat	751	285	38,0	466	62,1

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Oppilaitosmuoto / Opettajan tehtävätyyppi Ammatillisen opintoalan kaksijako	Opettaja yhteensä	Osallistunut täydennys- koulutukseen	Osallistunut täydennys- koulutukseen %	Ei osallistunut täydennys- koulutukseen	Ei osallistunut täydennys- koulutukseen %
LUKIOKOULUTUKSEN OPETTAJAT					
Yhteensä	7 910	6 314	79,8	1 596	20,2
Rehtorit	373	326	87,4	47	12,6
Lehtorit	5 935	4 883	82,3	1 052	17,7
Päätoimiset tuntiopettajat	1 178	916	77,8	262	22,2
Sivutoimiset tuntiopettajat	424	189	44,6	235	55,4
TOISEN ASTEEN AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPETTAJAT					
Yhteensä	14 541	11 657	80,2	2 884	19,8
Yhteisten aineiden opettaja	1 819	1 391	76,5	428	23,5
Ammatillisten aineiden opettaja	12 722	10 266	80,7	2 456	19,3
Rehtori, johtaja					
Yhteensä	163	122	74,9	41	25,2
Yhteisten aineiden opettaja	12	9	75,0	3	25,0
Ammatillisten aineiden opettaja	151	113	74,8	38	25,2
Apulaisrehtori					
Yhteensä	152	127	83,6	25	16,5
Yhteisten aineiden opettaja	10	9	90,0	1	10,0
Ammatillisten aineiden opettaja	142	118	83,1	24	16,9
Aikuiskoulutusjohtaja, kurssiosastonjohtaja jne.					
Yhteensä	487	424	87,1	63	12,9
Yhteisten aineiden opettaja	21	21	100,0	0	0,0
Ammatillisten aineiden opettaja	466	403	86,5	63	13,5
Lehtori					
Yhteensä	6 155	5 260	85,5	895	14,5
Yhteisten aineiden opettaja	807	706	87,5	101	12,5
Ammatillisten aineiden opettaja	5 348	4 554	85,2	794	14,9
Päätoiminen tuntiopettaja					
Yhteensä	5 864	4 660	79,5	1 204	20,5
Yhteisten aineiden opettaja	741	543	73,3	198	26,7
Ammatillisten aineiden opettaja	5 123	4 117	80,4	1 006	19,6
Sivutoiminen tuntiopettaja					
Yhteensä	607	239	39,4	368	60,6
Yhteisten aineiden opettaja	108	36	33,3	72	66,7
Ammatillisten aineiden opettaja	499	203	40,7	296	59,3
Erityisopettaja					
Yhteensä	193	143	74,1	50	25,9
Yhteisten aineiden opettaja	30	23	76,7	7	23,3
Ammatillisten aineiden opettaja	163	120	73,6	43	26,4
Opinto-ohjaaja					
Yhteensä	229	204	89,1	25	10,9
Yhteisten aineiden opettaja	13	11	84,6	2	15,4
Ammatillisten aineiden opettaja	216	193	89,4	23	10,7

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Oppilaitosmuoto / Opettajan tehtävätyyppi Ammatillisen opintoalan kaksijako	Opettaja yhteensä	Osallistunut täydennys- koulutukseen	Osallistunut täydennys- koulutukseen %	Ei osallistunut täydennys- koulutukseen	Ei osallistunut täydennys- koulutukseen %
Muu					
Yhteensä	691	478	69,2	213	30,8
Yhteisten aineiden opettaja	77	33	42,9	44	57,1
Ammatillisten aineiden opettaja	614	445	72,5	169	27,5
VAPAAAN SIVISTYSTYÖN KOULUTUKSEN PÄÄTOIMISET OPETTAJAT					
Yhteensä	1 572	865	55,0	707	45,0
Rehtori	213	143	67,1	70	32,9
Apulaisrehtori, aluerehtori, vararehtori	79	49	62,0	30	38,0
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	952	515	54,1	437	45,9
Päätoiminen tuntiopettaja	252	117	46,4	135	53,6
Muu	76	41	54,0	35	46,1

Lähde: Tilastokeskus. Opettajatiedonkeruu 2010.

Kieliryhmittäin jaettuna suomenkielisistä opettajista osallistui jatko- ja täydennyskoulutukseen keskimäärin 73 prosenttia ja ruotsinkielisistä 72 prosenttia.

Taulukko 7.2 Opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen oppilaitoksen opetuskielen mukaan

Oppilaitosmuoto / Opettajan tehtävätyyppi Ammatillisen opintoalan kaksijako	SUOMI OPETUSKIELENÄ				
	Opettaja yhteensä	Osallistunut täydennys- koulutukseen	Osallistunut täydennys- koulutukseen %	Ei osallistunut täydennys- koulutukseen	Ei osallistunut täydennys- koulutukseen %
PERUSKOULUOPETUKSEN OPETTAJAT					
Yhteensä	36 890	28 321	76,8	8 569	23,2
Rehtorit	1 212	1 026	84,7	186	15,4
Lehtorit	11 622	9 225	79,4	2 397	20,6
Luokanopettajat	14 351	11 004	76,7	3 347	23,3
Erityisluokanopettajat	5 062	3 968	78,4	1 094	21,6
Maahanmuuttajaopettajat (perusopetukseen valmistava opetus)	163	122	74,9	41	25,2
Päätoimiset tuntiopettajat	3 848	2 751	71,5	1 097	28,5
Sivutoimiset tuntiopettajat	632	225	35,6	407	64,4
LUKIOKOULUTUKSEN OPETTAJAT					
Yhteensä	7 322	5 841	79,8	1 481	20,2
Rehtorit	337	295	87,5	42	12,5
Lehtorit	5 521	4 544	82,3	977	17,7
Päätoimiset tuntiopettajat	1 094	850	77,7	244	22,3
Sivutoimiset tuntiopettajat	370	152	41,1	218	58,9

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Oppilaitosmuoto / Opettajan tehtävätyyppi Ammatillisen opintoalan kaksijako	SUOMI OPETUSKIELENÄ				
	Opettajia yhteensä	Osallistunut täydennys- koulutukseen	Osallistunut täydennys- koulutukseen %	Ei osallistunut täydennys- koulutukseen	Ei osallistunut täydennys- koulutukseen %
TOISEN ASTEEN AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPETTAJAT					
Yhteensä	13 861	11 143	80,4	2 718	19,6
Yhteisten aineiden opettaja	1 701	1 314	77,3	387	22,8
Ammatillisten aineiden opettaja	12 160	9 829	80,8	2 331	19,2
Rehtori, johtaja					
Yhteensä	154	117	76,0	37	24,0
Yhteisten aineiden opettaja	11	8	72,7	3	27,3
Ammatillisten aineiden opettaja	143	109	76,2	34	23,8
Apulaisrehtori					
Yhteensä	149	125	83,9	24	16,1
Yhteisten aineiden opettaja	10	9	90,0	1	10,0
Ammatillisten aineiden opettaja	139	116	83,5	23	16,6
Aikuiskoulutusjohtaja, kurssiosastonjohtaja jne.					
Yhteensä	442	388	87,8	54	12,2
Yhteisten aineiden opettaja	18	18	100,0	0	0,0
Ammatillisten aineiden opettaja	424	370	87,3	54	12,7
Lehtori					
Yhteensä	5 922	5 063	85,5	859	14,5
Yhteisten aineiden opettaja	771	674	87,4	97	12,6
Ammatillisten aineiden opettaja	5 151	4 389	85,2	762	14,8
Päätötoimen tuntiopettaja					
Yhteensä	5 543	4 436	80,0	1 107	20,0
Yhteisten aineiden opettaja	674	511	75,8	163	24,2
Ammatillisten aineiden opettaja	4 869	3 925	80,6	944	19,4
Sivutoiminen tuntiopettaja					
Yhteensä	594	235	39,6	359	60,4
Yhteisten aineiden opettaja	105	33	31,4	72	68,6
Ammatillisten aineiden opettaja	489	202	41,3	287	58,7
Erityisopettaja					
Yhteensä	180	132	73,3	48	26,7
Yhteisten aineiden opettaja	22	17	77,3	5	22,7
Ammatillisten aineiden opettaja	158	115	72,8	43	27,2
Opinto-ohjaaja					
Yhteensä	219	194	88,6	25	11,4
Yhteisten aineiden opettaja	13	11	84,6	2	15,4
Ammatillisten aineiden opettaja	206	183	88,8	23	11,2
Muu					
Yhteensä	658	453	68,8	205	31,2
Yhteisten aineiden opettaja	77	33	42,9	44	57,1
Ammatillisten aineiden opettaja	581	420	72,3	161	27,7

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Oppilaitosmuoto / Opettajan tehtävätyyppi Ammatillisen opintoalan kaksijako	SUOMI OPETUSKIELENÄ				
	Opettaja yhteensä	Osallistunut täydennys- koulutukseen	Osallistunut täydennys- koulutukseen %	Ei osallistunut täydennys- koulutukseen	Ei osallistunut täydennys- koulutukseen %
VAPAAAN SIVISTYSTYÖN KOULUTUKSEN PÄÄTOIMISET OPETTAJAT					
Yhteensä	1 460	803	55,0	657	45,0
Rehtori	199	132	66,3	67	33,7
Apulaisrehtori, aluerehtori, vararehtori	72	44	61,1	28	38,9
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	888	480	54,1	408	46,0
Päätoiminen tuntiopettaja	228	107	46,9	121	53,1
Muu	73	40	54,8	33	45,2
Oppilaitosmuoto / Opettajan tehtävätyyppi Ammatillisen opintoalan kaksijako	RUOTSI OPETUSKIELENÄ				
	Opettaja yhteensä	Osallistunut täydennys- koulutukseen	Osallistunut täydennys- koulutukseen %	Ei osallistunut täydennys- koulutukseen	Ei osallistunut täydennys- koulutukseen %
PERUSKOULUOPETUKSEN OPETTAJAT					
Yhteensä	2 720	2 030	74,6	690	25,4
Rehtorit	95	80	84,2	15	15,8
Lehtorit	698	551	78,9	147	21,1
Luokanopettajat	1 116	837	75,0	279	25,0
Erityisluokanopettajat	318	245	77,0	73	23,0
Maahanmuuttajaopettajat (perusopetukseen valmistava opetus)	4	3	75,0	1	25,0
Päätoimiset tuntiopettajat	370	254	68,7	116	31,4
Sivutoimiset tuntiopettajat	119	60	50,4	59	49,6
LUKIOKOULUTUKSEN OPETTAJAT					
Yhteensä	588	473	80,4	115	19,6
Rehtorit	36	31	86,1	5	13,9
Lehtorit	414	339	81,9	75	18,1
Päätoimiset tuntiopettajat	84	66	78,6	18	21,4
Sivutoimiset tuntiopettajat	54	37	68,5	17	31,5
TOISEN ASTEEN AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPETTAJAT					
Yhteensä	680	514	75,6	166	24,4
Yhteisten aineiden opettaja	118	77	65,3	41	34,8
Ammatillisten aineiden opettaja	562	437	77,8	125	22,2
Rehtori, johtaja					
Yhteensä	9	5	55,6	4	44,4
Yhteisten aineiden opettaja	1	1	100,0	0	0,0
Ammatillisten aineiden opettaja	8	4	50,0	4	50,0
Apulaisrehtori					
Yhteensä	3	2	66,7	1	33,3
Yhteisten aineiden opettaja	0	0	0,0	0	0,0
Ammatillisten aineiden opettaja	3	2	66,7	1	33,3

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Oppilaitosmuoto / Opettajan tehtävätyyppi Ammatillisen opintoalan kaksijako	RUOTSI OPETUSKIELENÄ				
	Opettajia yhteensä	Osallistunut täydennys- koulutukseen	Osallistunut täydennys- koulutukseen %	Ei osallistunut täydennys- koulutukseen	Ei osallistunut täydennys- koulutukseen %
PERUSKOULUOPETUKSEN OPETTAJAT					
Yhteensä	45	36	80,0	9	20,0
Yhteisten aineiden opettaja	3	3	100,0	0	0,0
Ammatillisten aineiden opettaja	42	33	78,6	9	21,4
Lehtori					
Yhteensä	233	197	84,6	36	15,5
Yhteisten aineiden opettaja	36	32	88,9	4	11,1
Ammatillisten aineiden opettaja	197	165	83,8	32	16,2
Päätöiminen tuntiopettaja					
Yhteensä	321	224	69,8	97	30,2
Yhteisten aineiden opettaja	67	32	47,8	35	52,2
Ammatillisten aineiden opettaja	254	192	75,6	62	24,4
Sivutoiminen tuntiopettaja					
Yhteensä	13	4	30,8	9	69,2
Yhteisten aineiden opettaja	3	3	100,0	0	0,0
Ammatillisten aineiden opettaja	10	1	10,0	9	90,0
Erityisopettaja					
Yhteensä	13	11	84,6	2	15,4
Yhteisten aineiden opettaja	8	6	75,0	2	25,0
Ammatillisten aineiden opettaja	5	5	100,0	0	0,0
Opinto-ohjaaja					
Yhteensä	10	10	100,0	0	0,0
Yhteisten aineiden opettaja	0	0	0,0	0	0,0
Ammatillisten aineiden opettaja	10	10	100,0	0	0,0
Muu					
Yhteensä	33	25	75,8	8	24,2
Yhteisten aineiden opettaja	0	0	0,0	0	0,0
Ammatillisten aineiden opettaja	33	25	75,8	8	24,2
VAPAAN SIVISTYSTYÖN KOULUTUKSEN PÄÄTOIMISET OPETTAJAT					
Yhteensä	112	62	55,4	50	44,6
Rehtori	14	11	78,6	3	21,4
Apulaisrehtori, alurehtori, vararehtori	7	5	71,4	2	28,6
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	64	35	54,7	29	45,3
Päätöiminen tuntiopettaja	24	10	41,7	14	58,3
Muu	3	1	33,3	2	66,7

Lähde: Tilastokeskus. Opettajatiedonkeruu 2010.

Vuonna 2009 täydennyskoulutukseen osallistumiseen oli käytetty keskimäärin 6,3 henkilötyöpäivää (htpv) opettajaa kohti. Laskua vuoteen 2007 verrattuna oli 0,5 henkilötyöpäivää. Eri oppilaitosmuotojen osalta osallistuminen henkilötyöpäivittäin jakaantui niin, että perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajat osallistuivat keskimäärin 5,9 htpv:n verran, toisen asteen ammatillisen

koulutuksen opettajat 7,8 htpv:n ajan ja vapaan sivistystyön opettajat 7,4 henkilötyöpäivää. Osallistumisesta runsas puolet tapahtui työajalla.

Taulukko 7.3 Opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen tehtävätyypin ja täydennyskoulutuksen luonteen mukaan

Oppilaitosmuoto	Opettajia yhteensä	Osallistunut täydennyskoulutukseen	Osallistunut täydennys -koulutukseen %	Opettajalla koulutus- ja kehittämissuunnitelma	Opettajalla koulutus ja kehittämis- suunnitelma %	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen %
OPPILAITOSMUODOT YHTEENSÄ	63 633	49 187	77,3	58 256	91,6	14 446	22,7
Peruskouluopetuksen opettajat	39 610	30 351	76,6	37 480	94,6	9 259	23,4
Lukiokoulutuksen opettajat	7 910	6 314	79,8	7 596	96,0	1 596	20,2
Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajat	14 541	11 657	80,2	11 745	80,8	2 884	19,8
Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoimiset opettajat	1 572	865	55,0	1 435	91,3	707	45,0

Oppilaitosmuoto	Täydennyskoulutuksen luonne								
	Yhteensä	Tutkinto- tavoitteinen koulutus		Pätevöittävä koulutus		Työnantajan järjestämä henkilöstö- koulutus		Muu täydennys- koulutus	
		Htpv	Htpv	%	Htpv	%	Htpv	%	Htpv
OPPILAITOSMUODOT YHTEENSÄ	401 693	66 069	16,5	51 700	12,9	153 815	38,3	130 109	32,4
Peruskouluopetuksen opettajat	232 470	35 081	15,1	28 334	12,2	96 247	41,4	72 808	31,3
Lukiokoulutuksen opettajat	43 459	7 739	17,8	4 042	9,3	15 659	36,0	16 019	36,9
Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajat	114 072	19 712	17,3	17 701	15,5	39 488	34,6	37 171	32,6
Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoimiset opettajat	11 692	3 537	30,3	1 623	13,9	2 421	20,7	4 111	35,2

Lähde: Tilastokeskus. Opettajatiedonkeruu 2010.

Osallistuakseen jatko- ja täydennyskoulutukseen opettajat käyttivät eri koulutusmuotojen mukaan aikaa niin, että tutkintotavoitteiseen tai muuhun pitkäkestoiseen ja pätevöittävään koulutukseen käytetystä ajasta 86 prosenttia oli tapahtunut omalla ajalla. Työnantajan järjestämä henkilöstökoulutus tapahtui pääosin työajalla (81 %) ja myös muuhun täydennyskoulutukseen käytetyistä henkilötyöpäivistä 68 prosenttia oli tapahtunut työajalla.

Taulukko 7.4 Opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen tehtävätyyppin ja täydennyskoulutuksen luonteen mukaan

Oppilaitosmuoto Opettajan tehtävätyyppi Ammatillisen opintoalan kaksijako	Opettaja yhteensä	Osallistunut täydennyskoulutukseen	Osallistunut täydennyskoulutukseen %	Opettajalla koulutus ja kehittämissuunnitelma	Opettajalla koulutus ja kehittämissuunnitelma %	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen %
OPPILAITOSMUODOT YHTEENSÄ	63 633	49 187	77,3	58 256	91,6	14 446	22,7
PERUSKOULUOPETUKSEN OPETTAJAT							
Yhteensä	39 610	30 351	76,6	37 480	94,6	9 259	23,4
Rehtorit	1 307	1 106	84,6	1 234	94,4	201	15,4
Lehtorit	12 320	9 776	79,4	11 913	96,7	2 544	20,7
Luokanopettajat	15 467	11 841	76,6	14 310	92,5	3 626	23,4
Erityisluokanopettajat	5 380	4 213	78,3	5 064	94,1	1 167	21,7
Maahanmuuttajaopettajat (perusopetukseen valmistava opetus)	167	125	74,9	153	91,6	42	25,2
Päätöimiset tuntiopettajat	4 218	3 005	71,2	4 070	96,5	1 213	28,8
Sivutoimiset tuntiopettajat	751	285	38,0	736	98,0	466	62,1
LUKIOKOULUTUKSEN OPETTAJAT							
Yhteensä	7 910	6 314	79,8	7 596	96,0	1 596	20,2
Rehtorit	373	326	87,4	355	95,2	47	12,6
Lehtorit	5 935	4 883	82,3	5 690	95,9	1 052	17,7
Päätöimiset tuntiopettajat	1 178	916	77,8	1 131	96,0	262	22,2
Sivutoimiset tuntiopettajat	424	189	44,6	420	99,1	235	55,4
TOISEN ASTEEN AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPETTAJAT							
Yhteensä	14 541	11 657	80,2	11 745	80,8	2 884	19,8
Yhteisten aineiden opettaja	1 819	1 391	76,5	1 540	84,7	428	23,5
Ammatillisten aineiden opettaja	12 722	10 266	80,7	10 205	80,2	2 456	19,3
Rehtori, johtaja							
Yhteensä	163	122	74,9	132	81,0	41	25,2
Yhteisten aineiden opettaja	12	9	75,0	12	100,0	3	25,0
Ammatillisten aineiden opettaja	151	113	74,8	120	79,5	38	25,2
Apulaisrehtori							
Yhteensä	152	127	83,6	131	86,2	25	16,5
Yhteisten aineiden opettaja	10	9	90,0	9	90,0	1	10,0
Ammatillisten aineiden opettaja	142	118	83,1	122	85,9	24	16,9
Aikuiskoulutusjohtaja, kurssiosastonjohtaja jne.							
Yhteensä	487	424	87,1	372	76,4	63	12,9
Yhteisten aineiden opettaja	21	21	100,0	17	81,0	0	0,0
Ammatillisten aineiden opettaja	466	403	86,5	355	76,2	63	13,5

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Oppilaitosmuoto Opettajan tehtävätyyppi Ammatillisen opintoalan kaksijako	Opettajia yhteensä	Osallistunut täydennyskoulutukseen	Osallistunut täydennyskoulutukseen %	Opettajalla koulutus ja kehittämissuunnitelma	Opettajalla koulutus ja kehittämissuunnitelma %	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen %
Lehtori							
Yhteensä	6 155	5 260	85,5	4 914	79,8	895	14,5
Yhteisten aineiden opettaja	807	706	87,5	653	80,9	101	12,5
Ammatillisten aineiden opettaja	5 348	4 554	85,2	4 261	79,7	794	14,9
Päätoiminen tuntiopettaja							
Yhteensä	5 864	4 660	79,5	4 756	81,1	1 204	20,5
Yhteisten aineiden opettaja	741	543	73,3	632	85,3	198	26,7
Ammatillisten aineiden opettaja	5 123	4 117	80,4	4 124	80,5	1 006	19,6
Sivutoiminen tuntiopettaja							
Yhteensä	607	239	39,4	582	95,9	368	60,6
Yhteisten aineiden opettaja	108	36	33,3	104	96,3	72	66,7
Ammatillisten aineiden opettaja	499	203	40,7	478	95,8	296	59,3
Erityisopettaja							
Yhteensä	193	143	74,1	154	79,8	50	25,9
Yhteisten aineiden opettaja	30	23	76,7	28	93,3	7	23,3
Ammatillisten aineiden opettaja	163	120	73,6	126	77,3	43	26,4
Opinto-ohjaaja							
Yhteensä	229	204	89,1	183	79,9	25	10,9
Yhteisten aineiden opettaja	13	11	84,6	13	100,0	2	15,4
Ammatillisten aineiden opettaja	216	193	89,4	170	78,7	23	10,7
Muu							
Yhteensä	691	478	69,2	521	75,4	213	30,8
Yhteisten aineiden opettaja	77	33	42,9	72	93,5	44	57,1
Ammatillisten aineiden opettaja	614	445	72,5	449	73,1	169	27,5
VAPAAAN SIVISTYSTYÖN KOULUTUKSEN PÄÄTOIMISET OPETTAJAT							
Yhteensä	1 572	865	55,0	1 435	91,3	707	45,0
Rehtori	213	143	67,1	190	89,2	70	32,9
Apulaisrehtori, aluerehtori, vararehtori	79	49	62,0	73	92,4	30	38,0
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	952	515	54,1	855	89,8	437	45,9
Päätoiminen tuntiopettaja	252	117	46,4	246	97,6	135	53,6
Muu	76	41	54,0	71	93,4	35	46,1

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Oppilaitosmuoto Opettajan tehtävätyyppi Ammatillisen opintoalan kaksijako	Täydennyskoulutuksen luonne								
	Yhteensä			Tutkintotavoitteinen koulutus			Pätevöittävä koulutus		
	Yhteensä	Työajalla	Omallalla ajalla	Yhteensä	Työajalla	Omallalla ajalla	Yhteensä	Työajalla	Omallalla ajalla
OPPILAITOSMUODOT YHTEENSÄ	401 693	229 128	172 565	66 069	6 528	59 541	51 700	10 130	41 570
PERUSKOULUOPETUKSEN OPETTAJAT									
Yhteensä	232 470	133 318	99 152	35 081	2 897	32 184	28 334	5 184	23 150
Rehtorit	12 984	10 212	2 772	1 735	616	1 119	507	106	401
Lehtorit	65 210	37 636	27 574	8 827	302	8 525	6 406	782	5 624
Luokanopettajat	88 821	51 888	36 933	12 683	1 445	11 238	8 174	1 327	6 847
Eriytisluokanopettajat	37 219	22 148	15 071	4 818	309	4 509	7 122	2 456	4 666
Maahanmuuttajaopettajat (perusopetukseen valmistava opetus)	1 410	513	897	338	0	338	463	1	462
Päätömiset tuntiopettajat	24 609	10 219	14 390	5 681	215	5 466	5 123	267	4 856
Sivutoimiset tuntiopettajat	2 217	702	1 515	999	10	989	539	245	294
LUKIOKOULUTUKSEN OPETTAJAT									
Yhteensä	43 459	22 823	20 636	7 739	465	7 274	4 042	538	3 504
Rehtorit	3 331	2 651	680	217	36	181	173	79	94
Lehtorit	31 857	17 355	14 502	4 665	343	4 322	2 675	370	2 305
Päätömiset tuntiopettajat	6 673	2 499	4 174	1 979	58	1 921	920	27	893
Sivutoimiset tuntiopettajat	1 598	318	1 280	878	28	850	274	62	212
TOISEN ASTEEN AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPETTAJAT									
Yhteensä	114 072	67 322	46 750	19 712	2 737	16 975	17 701	3 930	13 771
Yhteisten aineiden opettaja	12 808	7 031	5 777	2 476	102	2 374	1 922	276	1 646
Ammatillisten aineiden opettaja	101 264	60 291	40 973	17 236	2 635	14 601	15 779	3 654	12 125
Rehtori, johtaja									
Yhteensä	2 150	1 539	611	212	109	103	320	15	305
Yhteisten aineiden opettaja	353	72	281	12	0	12	242	0	242
Ammatillisten aineiden opettaja	1 797	1 467	330	200	109	91	78	15	63
Apulaisrehtori									
Yhteensä	1 974	1 504	470	287	67	220	210	113	97
Yhteisten aineiden opettaja	96	74	22	24	4	20	0	0	0
Ammatillisten aineiden opettaja	1 878	1 430	448	263	63	200	210	113	97
Aikuiskoulutusjohtaja, kurssiosastonjohtaja jne.									
Yhteensä	6 263	4 151	2 112	1 674	497	1 177	413	39	374
Yhteisten aineiden opettaja	244	170	74	62	0	62	0	0	0
Ammatillisten aineiden opettaja	6 019	3 981	2 038	1 612	497	1 115	413	39	374
Lehtori									
Yhteensä	45 020	30 047	14 973	6 462	639	5 823	3 589	755	2 834
Yhteisten aineiden opettaja	5 305	3 506	1 799	728	32	696	188	56	132
Ammatillisten aineiden opettaja	39 715	26 541	13 174	5 734	607	5 127	3 401	699	2 702

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Oppilaitosmuoto Opettajan tehtävätyyppi Ammatillisen opintoalan kaksijako	Täydennyskoulutuksen luonne								
	Yhteensä			Tutkintotavoitteinen koulutus			Pätevöittävä koulutus		
	Yhteensä	Työajalla	Omalla ajalla	Yhteensä	Työajalla	Omalla ajalla	Yhteensä	Työajalla	Omalla ajalla
Päätoiminen tuntiopettaja									
Yhteensä	46 260	23 839	22 421	8 448	977	7 471	11 006	2 459	8 547
Yhteisten aineiden opettaja	5 295	2 676	2 619	975	39	936	1 311	190	1 121
Ammatillisten aineiden opettaja	40 965	21 163	19 802	7 473	938	6 535	9 695	2 269	7 426
Sivutoiminen tuntiopettaja									
Yhteensä	1 841	694	1 147	444	103	341	450	35	415
Yhteisten aineiden opettaja	139	60	79	0	0	0	45	5	40
Ammatillisten aineiden opettaja	1 702	634	1 068	444	103	341	405	30	375
Erityisopettaja									
Yhteensä	1 885	1 024	861	450	24	426	435	172	263
Yhteisten aineiden opettaja	464	164	300	274	6	268	2	2	0
Ammatillisten aineiden opettaja	1 421	860	561	176	18	158	433	170	263
Opinto-ohjaaja									
Yhteensä	2 066	1 640	426	111	39	72	326	172	154
Yhteisten aineiden opettaja	97	85	12	0	0	0	13	13	0
Ammatillisten aineiden opettaja	1 969	1 555	414	111	39	72	313	159	154
Muu									
Yhteensä	6 613	2 884	3 729	1 624	282	1 342	952	170	782
Yhteisten aineiden opettaja	815	224	591	401	21	380	121	10	111
Ammatillisten aineiden opettaja	5 798	2 660	3 138	1 223	261	962	831	160	671
VAPAA SIVISTYSTYÖN KOULUTUKSEN PÄÄTOIMISET OPETTAJAT									
Yhteensä	11 692	5 665	6 027	3 537	429	3 108	1 623	478	1 145
Rehtori	2 369	1 441	928	704	147	557	200	63	137
Apulaisrehtori, alurehtori, vararehtori	570	398	172	111	33	78	4	4	0
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	6 746	3 275	3 471	2 079	201	1 878	1 004	337	667
Päätoiminen tuntiopettaja	1 136	360	776	141	16	125	406	65	341
Muu	871	191	680	502	32	470	9	9	0

Lähde: Tilastokeskus. Opettajatiedonkeruu 2010.

Taulukko 7.5 Opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen aluehallintoviraston (AVI) alueen ja täydennyskoulutuksen luonteen mukaan

AVI-alue Oppilaitosmuoto	Opettajia yhteensä	Osallistunut täydennyskoulutukseen	Osallistunut täydennyskoulutukseen %	Opettajalla koulutus- ja kehittämisuunnitelma	Opettajalla koulutus- ja kehittämisuunnitelma %	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen %
ETELÄ-SUOMEN AVI							
Peruskouluopetuksen opettajat	15 047	11 052	73,5	14 013	93,1	3 995	26,6
Lukiokoulutuksen opettajat	2 963	2 359	79,6	2 767	93,4	604	20,3
Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajat	5 426	4 276	78,8	4 460	82,2	1 150	21,2
Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoimiset opettajat	558	306	54,8	489	87,6	252	45,2
LOUNAIS-SUOMEN AVI							
Peruskouluopetuksen opettajat	5 146	4 174	81,1	4 991	97,0	972	18,9
Lukiokoulutuksen opettajat	999	802	80,3	992	99,3	197	19,7
Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajat	1 954	1 671	85,5	1 179	60,3	283	14,5
Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoimiset opettajat	127	63	49,6	121	95,3	64	50,4
ITÄ-SUOMEN AVI							
Peruskouluopetuksen opettajat	4 178	3 382	81,0	3 902	93,4	796	19,1
Lukiokoulutuksen opettajat	888	728	82,0	853	96,1	160	18,0
Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajat	1 931	1 586	82,1	1 691	87,6	345	17,9
Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoimiset opettajat	218	131	60,1	197	90,4	87	39,9
LÄNSI- JA SISÄ-SUOMEN AVI							
Peruskouluopetuksen opettajat	9 656	7 668	79,4	9 201	95,3	1 988	20,6
Lukiokoulutuksen opettajat	1 899	1 595	84,0	1 841	97,0	304	16,0
Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajat	3 449	2 670	77,4	2 869	83,2	779	22,6
Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoimiset opettajat	367	211	57,5	341	92,9	156	42,5
POHJOIS-SUOMEN AVI							
Peruskouluopetuksen opettajat	4 078	3 084	75,6	3 896	95,5	994	24,4
Lukiokoulutuksen opettajat	810	612	75,6	794	98,0	198	24,4
Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajat	1 670	1 365	81,7	1 465	87,7	305	18,3
Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoimiset opettajat	200	103	51,5	198	99,0	97	48,5
LAPIN AVI							
Peruskouluopetuksen opettajat	1 495	990	66,2	1 467	98,1	505	33,8
Lukiokoulutuksen opettajat	337	217	64,4	335	99,4	120	35,6
Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajat	111	89	80,2	81	73,0	22	19,8
Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoimiset opettajat	102	51	50,0	89	87,3	51	50,0

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

AVI-alue Oppilaitosmuoto	Täydennyskoulutuksen luonne								
	Yht.	Tutkinto- tavoitteinen koulutus		Pätevöittävä koulutus		Työnantajan järjestämä henkilöstökoulutus		Muu täydennys- koulutus	
	Htpv	Htpv	%	Htpv	%	Htpv	%	Htpv	%
ETELÄ-SUOMEN AVI									
Peruskouluopetuksen opettajat	93 167	14 179	15,2	12 533	13,5	39 020	41,9	27 435	29,5
Lukiokoulutuksen opettajat	18 100	3 523	19,4	1 550	8,6	6 663	36,8	6 364	35,2
Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajat	44 857	7 535	16,8	6 867	15,3	14 467	32,3	15 988	35,6
Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoim. opettajat	4 740	1 207	25,5	833	17,6	1 125	23,7	1 575	33,2
LOUNAIS-SUOMEN AVI									
Peruskouluopetuksen opettajat	28 940	3 026	10,5	4 097	14,2	12 066	41,7	9 751	33,7
Lukiokoulutuksen opettajat	4 548	512	11,3	584	12,8	1 657	36,4	1 795	39,5
Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajat	11 601	1 662	14,3	2 398	20,7	3 851	33,2	3 690	31,8
Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoim. opettajat	927	172	18,6	63	6,8	72	7,8	620	66,9
ITÄ-SUOMEN AVI									
Peruskouluopetuksen opettajat	24 067	3 749	15,6	2 509	10,4	9 765	40,6	8 044	33,4
Lukiokoulutuksen opettajat	4 681	871	18,6	731	15,7	1 618	34,6	1 461	31,2
Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajat	16 337	2 796	17,1	1 347	8,3	6 986	42,8	5 208	31,9
Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoim. opettajat	1 556	910	58,5	71	4,6	210	13,5	365	23,5
LÄNSI- JA SISÄ-SUOMEN AVI									
Peruskouluopetuksen opettajat	55 966	8 404	15,0	5 654	10,1	23 441	41,9	18 467	33,0
Lukiokoulutuksen opettajat	10 271	1 816	17,7	707	6,9	4 001	39,0	3 747	36,5
Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajat	28 736	5 602	19,5	5 221	18,2	8 818	30,7	9 095	31,7
Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoim. opettajat	2 001	479	23,9	222	11,1	420	21,0	880	44,0
POHJOIS-SUOMEN AVI									
Peruskouluopetuksen opettajat	22 594	3 598	15,9	3 051	13,5	9 077	40,2	6 868	30,4
Lukiokoulutuksen opettajat	4 659	958	20,6	369	7,9	1 314	28,2	2 018	43,3
Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajat	11 436	2 041	17,9	1 616	14,1	5 161	45,1	2 618	22,9
Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoim. opettajat	1 553	402	25,9	359	23,1	430	27,7	362	23,3
LAPIN AVI									
Peruskouluopetuksen opettajat	7 734	2 125	27,5	490	6,3	2 878	37,2	2 241	29,0
Lukiokoulutuksen opettajat	1 198	59	4,9	101	8,4	406	33,9	632	52,8
Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajat	1 105	76	6,9	252	22,8	205	18,6	572	51,8
Vapaan sivistystyön koulutuksen päätoim. opettajat	915	367	40,1	75	8,2	164	17,9	309	33,8

Lähde: Tilastokeskus. Opettajatiedonkeruu 2010.

Täydennyskoulutukseen olivat aktiivisimmin osallistuneet 45–54-vuotiaat opettajat, vähiten osallistuivat alle 30- ja yli 60-vuotiaat opettajat.

Taulukko 7.6 Opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen ikäryhmittäin

Ikäryhmät	Opettaja yhteensä	Osallistunut täydennyskoulutukseen	Osallistunut täydennyskoulutukseen %	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen	Ei osallistunut täydennyskoulutukseen %
Yhteensä	63 663	49 187	77,3	14 446	22,7
alle 30 v.	3 380	2 062	61,0	1 318	39,0
30–34 v.	6 671	4 860	72,9	1 811	27,2
35–39 v.	8 052	6 117	76,0	1 935	24,0
40–44 v.	10 186	8 007	78,6	2 179	21,4
45–49 v.	10 441	8 465	81,1	1 976	18,9
50–54 v.	9 514	7 662	80,5	1 852	19,5
55–59 v.	9 550	7 631	79,9	1 919	20,1
60–64 v.	5 341	4 069	76,2	1 272	23,8
65 v.–	498	314	63,1	184	37,0

Lähde: Tilastokeskus. Opettajatiedonkeruu 2010.

Koulutus- ja kehittämissuunnitelmat ja tietokoneen käyttö

Vuotta 2009 koskeneessa tiedonkeruussa pyydettiin ensimmäistä kertaa tiedot, onko opettajalla ollut työnsä tukena koulutus- ja kehittämissuunnitelma. Hyvin positiivista oli huomata, että heistä miltei 92 prosentilla oli ollut sellainen käytössään vuonna 2009. Samoin tietokoneen käytöstä työpaikalla kerättiin vastaavat tiedot. Noin puolella opettajista on työssä käytössään henkilökohmainen tietokone. Jos mukaan lasketaan yhteiskäytössä muiden opettajien kanssa oleva tietokone, on pääsy tietokoneelle kolmella neljästä opettajasta. Lähes kaikilla opettajille on järjestetty jokin mahdollisuus tietokoneen käyttöön työpaikalla kun mukaan otetaan myös julkisiin tiloihin asennetut tietokoneet. 0,7 prosenttia opettajista ilmoitti, että heillä ei ole lainkaan pääsyä tietokoneelle työpaikalla.

Taulukko 7.8 Opettajien tietokoneen käyttö

Oppilaitosmuoto Opettajan tehtävätyyppi Ammatillisen opintoalan kaksijako	Opettajia yhteensä	Tietokone henkilökohtaisessa käytössä	Tietokone henkilökohtaisessa käytössä %	Tietokone yhteiskäytössä muiden opettajien kanssa	Tietokone yhteiskäytössä muiden opettajien kanssa %	Tietokone julkisessa tilassa yhteisessä käytössä	Tietokone julkisessa tilassa yhteisessä käytössä %	Ei käytössä työnantajan osoittamaa tietokonetta	Ei käytössä työnantajan osoittamaa tietokonetta %
OPPILAITOSMUODOT YHTEENSÄ	63 633	32 384	50,9	36 604	57,5	9 779	15,4	414	0,7
PERUSKOULUOPETUKSEN OPETTAJAT									
Yhteensä	39 610	16 612	41,9	27 489	69,4	7 661	19,3	81	0,2
Rehtorit	1 307	1 178	90,1	238	18,2	96	7,3	0	0,0
Lehtorit	12 320	4 305	34,9	9 160	74,4	2 366	19,2	19	0,2
Luokanopettajat	15 467	7 012	45,3	10 713	69,3	3 150	20,4	21	0,1
Erityisluokanopettajat	5 380	2 876	53,5	3 245	60,3	1 008	18,7	4	0,1
Maahanmuuttopettajat (perusopetukseen valmistava opetus)	167	71	42,5	110	65,9	31	18,6	0	0,0
Päätoimiset tuntiopettajat	4 218	1 087	25,8	3 397	80,5	863	20,5	14	0,3
Sivutoimiset tuntiopettajat	751	83	11,1	626	83,4	147	19,6	23	3,1
LUKIOKOULUTUKSEN OPETTAJAT									
Yhteensä	7 910	3 026	38,3	5 532	69,9	1 155	14,6	17	0,2
Rehtorit	373	358	96,0	51	13,7	22	5,9	0	0,0
Lehtorit	5 935	2 261	38,1	4 253	71,7	871	14,7	7	0,1
Päätoimiset tuntiopettajat	1 178	339	28,8	895	76,0	190	16,1	2	0,2
Sivutoimiset tuntiopettajat	424	68	16,0	333	78,5	72	17,0	8	1,9
TOISEN ASTEEN AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPETTAJAT									
Yhteensä	14 541	11 594	79,7	3 210	22,1	934	6,4	245	1,7
Yhteisten aineiden opettaja	1 819	1 379	75,8	400	22,0	25	1,4	5	0,3
Ammatillisten aineiden opettaja	12 722	10 215	80,3	2 810	22,1	909	7,1	240	1,9
Rehtori, johtaja									
Yhteensä	163	155	95,1	1	0,6	1	0,6	0	0,0
Yhteisten aineiden opettaja	12	11	91,7	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Ammatillisten aineiden opettaja	151	144	95,4	1	0,7	1	0,7	0	0,0
Apulaisrehtori									
Yhteensä	152	143	94,1	3	2,0	1	0,7	0	0,0
Yhteisten aineiden opettaja	10	9	90,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Ammatillisten aineiden opettaja	142	134	94,4	3	2,1	1	0,7	0	0,0
Aikuis- ja koulutusjohtaja, kurssiosastonjohtaja jne.									
Yhteensä	487	481	98,8	25	5,1	23	4,7	5	1,0
Yhteisten aineiden opettaja	21	21	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Ammatillisten aineiden opettaja	466	460	98,7	25	5,4	23	4,9	5	1,1

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Oppilaitosmuoto Opettajan tehtävätyyppi Ammatillisen opintoalan kaksijako	Opettajia yhteensä	Tietokone henkilökohtaisessa käytössä	Tietokone henkilökohtaisessa käytössä %	Tietokone yhteiskäytössä muiden opettajien kanssa	Tietokone yhteiskäytössä muiden opettajien kanssa %	Tietokone julkisessa tilassa yhteisessä käytössä	Tietokone julkisessa tilassa yhteisessä käytössä %	Ei käytössä työnantajan osoittamaa tietokonetta	Ei käytössä työnantajan osoittamaa tietokonetta %
Lehtori									
Yhteensä	6 155	4 945	80,3	1 275	20,7	252	4,1	64	1,0
Yhteisten aineiden opettaja	807	611	75,7	182	22,6	6	0,7	2	0,2
Ammatillisten aineiden opettaja	5 348	4 334	81,0	1 093	20,4	246	4,6	62	1,2
Päätöiminen tuntiopettaja									
Yhteensä	5 864	4 760	81,2	1 389	23,7	431	7,3	48	0,8
Yhteisten aineiden opettaja	741	579	78,1	162	21,9	4	0,5	0	0,0
Ammatillisten aineiden opettaja	5 123	4 181	81,6	1 227	24,0	427	8,3	48	0,9
Sivutoiminen tuntiopettaja									
Yhteensä	607	211	34,8	284	46,8	87	14,3	44	7,2
Yhteisten aineiden opettaja	108	35	32,4	49	45,4	15	13,9	2	1,9
Ammatillisten aineiden opettaja	499	176	35,3	235	47,1	72	14,4	42	8,4
Erityisopettaja									
Yhteensä	193	164	85,0	28	14,5	6	3,1	2	1,0
Yhteisten aineiden opettaja	30	27	90,0	4	13,3	0	0,0	0	0,0
Ammatillisten aineiden opettaja	163	137	84,0	24	14,7	6	3,7	2	1,2
Opinto-ohjaaja									
Yhteensä	229	211	92,1	9	3,9	0	0,0	7	3,1
Yhteisten aineiden opettaja	13	12	92,3	0	0,0	0	0,0	1	7,7
Ammatillisten aineiden opettaja	216	199	92,1	9	4,2	0	0,0	6	2,8
Muu									
Yhteensä	691	524	75,8	196	28,4	133	19,2	75	10,9
Yhteisten aineiden opettaja	77	74	96,1	3	3,9	0	0,0	0	0,0
Ammatillisten aineiden opettaja	614	450	73,3	193	31,4	133	21,7	75	12,2
VAPAAN SIVISTYSTYÖN KOULUTUKSEN PÄÄTOIMISET OPETTAJAT									
Yhteensä	1 572	1 152	73,3	373	23,7	29	1,8	71	4,5
Rehtori	213	212	99,5	6	2,8	2	0,9	0	0,0
Apulaisrehtori, aluerehtori, vararehtori	79	73	92,4	9	11,4	1	1,3	0	0,0
Opettaja, linjajohtaja, lehtori	952	742	77,9	216	22,7	15	1,6	14	1,5
Päätöiminen tuntiopettaja	252	72	28,6	126	50,0	10	4,0	51	20,2
Muu	76	53	69,7	16	21,1	1	1,3	6	7,9

Lähde: Tilastokeskus. Opettajatiedonkeruu 2010.

Yhteenveto

Reilu viidennes opettajista ei ollut osallistunut täydennys- tai jatkokoulutukseen vuoden 2009 aikana. Opettajien osallistuminen täydenniskoulutukseen on kokonaisuutena ottaen kuitenkin lisääntynyt vuoteen 2007 verrattuna. Osallistumattomuuden syiksi on eri selvityksissä osoitettu mm. pitkät välimatkat koulutukseen, alueen koulutustarjonnan vähäisyys tai soveltuvan koulutuksen

puute sekä ylläpitäjien heikentynyt taloudellinen tilanne, joka ei ole mahdollistanut sijais- ja matkakustannuksista vastaamista muualla kuin kotipaikkakunnalla tapahtuvan koulutuksen osalta. Opetustoimen henkilöstökoulutuksen riittävyys ja kattavuus riippuvatkin paljolti koulutuksen ja opetuksen järjestäjien resursseista vaikka valtio onkin viime vuosina lisännyt merkittävästi omaa panostustaan. Erityisesti pienempien koulutuksen ja opetuksen järjestäjien koulutuksen suunnitteluhenkilöstö saattaa puuttua kokonaan, jolloin vastuu henkilöstökoulutuksesta jää koulujen ja oppilaitosten rehtoreiden vastuulle. Saatavissa oleva koulutus työyhteisökohtaisen koulutustarpeen määrittelyn kautta vaikuttaa lisäksi siihen, miten suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti koulutustarjontaa kyetään hyödyntämään.

► Ammatillisen koulutuksen opettajien työelämäjaksot

Työelämäjaksojen tavoitteista

Opettajan työelämäosaamista edistetään työelämäjaksoilla, jotka voi suorittaa monin eri järjestelyin. Perustavoitteena on, että opettaja ajanmukaistaa ammattitaitoaan ja kehittää työelämäosaamistaan työskentelemällä koulutusalaansa vastaavissa yrityksissä tai työyhteisöissä. Hän perehtyy työpaikalla käytettäviin työprosesseihin, työmenetelmiin, välineisiin ja materiaaleihin.

Yksi keskeinen tapa suorittaa työelämäjakso on tehdä se osana opettajan työelämäosaamisen 25 opintopisteen täydennyskoulutusta.

Työpaikalla toiminnan tavoitteena on, että opettaja päivittää opettamansa alan ajanmukaisen ammattitaidon. Hänen tulee myös hallita keskeisen suomalaisen työterveys- ja työturvallisuuslainsäädännön sekä alansa erityissäädökset. Työpaikalla toimiessaan hänen tulee edistää oppilaitoksen ja työpaikan välistä yhteistyötä sekä kehittää osaamistaan työpaikkaohjaajien perehdyttäjänä ja kouluttajana. Hänen tulee paneutua työpaikan työsuojelutoiminnan organisointiin ja toteutumiseen työpaikalla. Opettaja kehittää yhdessä työpaikan edustajien kanssa työelämälähtöistä opetussuunnitelmaa sekä työssäoppimisen järjestämistä ja toteutusta.

Koulutuksen toteutuksesta, suoritusten hyväksynnästä ja todistusten antamisesta vastaavat ne koulutusorganisaatiot, jotka järjestävät Opetushallituksen rahoittamaa opetushenkilöstön täydennyskoulutusta. Rahoitusta voidaan hankkia monista lähteistä kuten opetustoimen henkilöstökoulutuksen määrärahoista, Euroopan sosiaalirahaston rahoittamien projektien kautta, työssäoppimisen kehittämisen ja ammattiosaamisen näyttöjen toimeenpanon tuesta sekä koulutuksen järjestäjien omista henkilöstön kehittämisen varoista.

Työelämäjaksoihin osallistuminen

Opettajatiedonkeruun kyselyyn saatiin vastaukset 86 prosentista ammatillisista oppilaitoksista. Siten tässä osiossa käsitellään opettajien työelämäjaksoilla osallistumista lähinnä prosenttiosuuskina.

Vain kolme prosenttia ammatillisen koulutuksen opettajista oli vuoden 2009 aikana ollut työelämäjaksolla. Kahta vuotta aikaisemmasta osuus oli pudonnut selvästi. Vuonna 2007 seitsemän

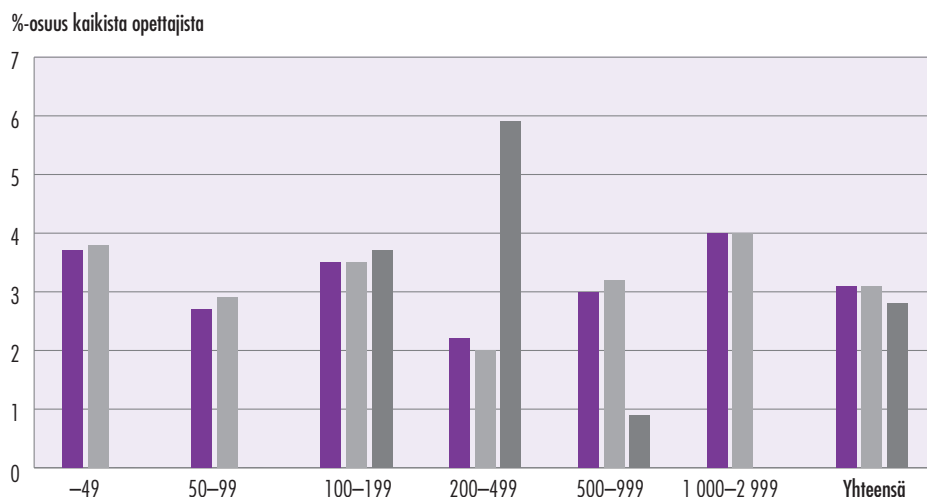
prosenttia opettajista osallistui työelämäjaksolle. Näin tavoitteesta, että jokainen ammatillisen koulutuksen opettaja osallistuu vähintään kerran viidessä vuodessa työelämäjaksolle, on etäännytty olennaisesti. Vuoden 2009 osallistumisaste tarkoittaa, että opettajat osallistuvat työelämäjaksolle keskimäärin kerran 33 vuodessa eli korkeintaan kerran koko työuransa aikana.

Yli puolet koulutuksen järjestäjistä oli sellaisia, joiden opettajista kukaan ei suorittanut työelämäjaksoa vuonna 2009. Vain kolmasosalla koulutuksen järjestäjistä oli useampi kuin yksi opettaja työelämäjaksolla kyseisenä vuonna. Suurista koulutuksen järjestäjistä eniten opettajiaan työelämäjaksoille sai Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä, jonka opettajista yhdeksän prosenttia suoritti vuonna 2009 työelämäjakson. Joillakin pienillä koulutuksen järjestäjillä jopa yli puolet opettajista oli ollut vuonna 2009 työelämäjaksoilla.

Suomenkielisten koulutuksen järjestäjien opettajat osallistuivat vain hiukan useammin kuin ruotsinkielisten järjestäjien opettajat työelämäjaksoille. Ero kieliryhmien välillä oli kahdessa vuodessa kaventunut olennaisesti. Vuonna 2007 ruotsinkielisten järjestäjien opettajista runsaat neljä prosenttia ja suomenkielisten järjestäjien opettajista seitsemän prosenttia oli osallistunut työelämäjaksoille. Melkein kaikki ruotsinkielisten järjestäjien opettajat olivat tekniikan ja liikenteen koulutusalan opettajia. Ruotsinkielisten osallistumisaste tälle koulutusosalalla oli paljon keskimääräistä korkeampi.

Erot koulutuksen järjestäjän koon mukaan olivat kaventuneet kahden vuoden takaisesta. Suhteellisesti eniten työelämäjaksoille osallistuivat suurten koulutuksen järjestäjien opettajat, kun vuonna 2007 suurin ryhmä olivat pienimmät järjestäjät.

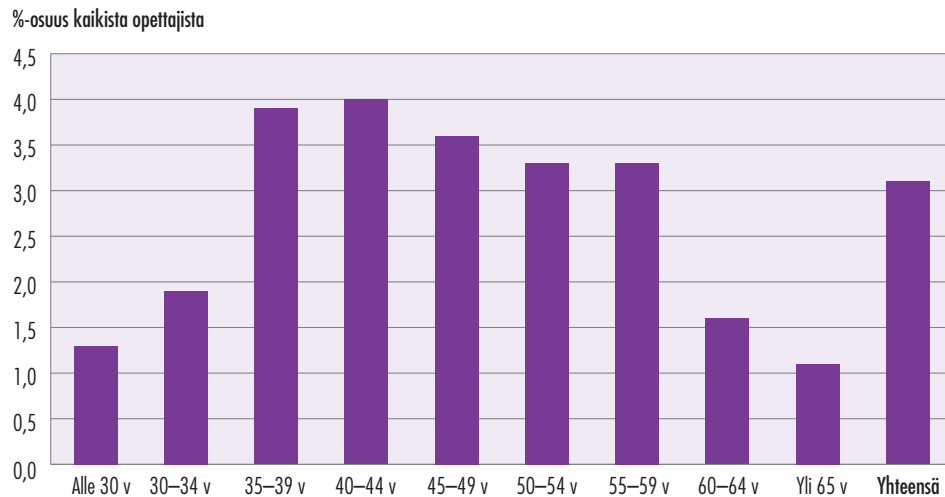
Kuvio 7.1 Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajien osallistuminen työelämäjaksoille vuonna 2009 koulutuksen järjestäjän koon ja kielen mukaan

Opettajakysely ei anna tietoa siitä, miksi työelämäjaksoille osallistuminen on puolittunut. Osaseityksenä työelämäjaksojen suosion laskulle voi kuitenkin olla taloudellinen taantuma. Työllisten määrä vuonna 2009 oli noin 30 000 henkeä pienempi kuin vuonna 2007 ja puolestaan työttömiä oli keskimäärin melkein 40 000 enemmän vuonna 2009 kuin vuonna 2007. Näin yrityksissä oli tarjolla työelämäjaksojen toteuttamiseksi työtehtäviä ja mentorityövoimaa aikaisempaa vähemmän.

Erityisesti nuorimpien opettajien osallistuminen työelämäjaksoille laski jyrkästi vuosina 2007–2009. Ikäryhmässä 30–34-vuotiaat osallistumisaste putosi kolmannekseen vuodesta 2007. Kaksi viidesosaa työelämäjaksoilla olleista oli 40–49-vuotiaita, kun heidän osuutensa kaikista opettajista oli kolmasosa. Vaikka osallistujien määrä on selvästi pudonnut, mahdollisuutta käyttävät muita useammin ne, jotka todennäköisimmin ovat työuransa keskivaiheilla.

Kuvio 7.2 Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajien osallistuminen työelämäjaksoille vuonna 2009 ikäryhmittäin

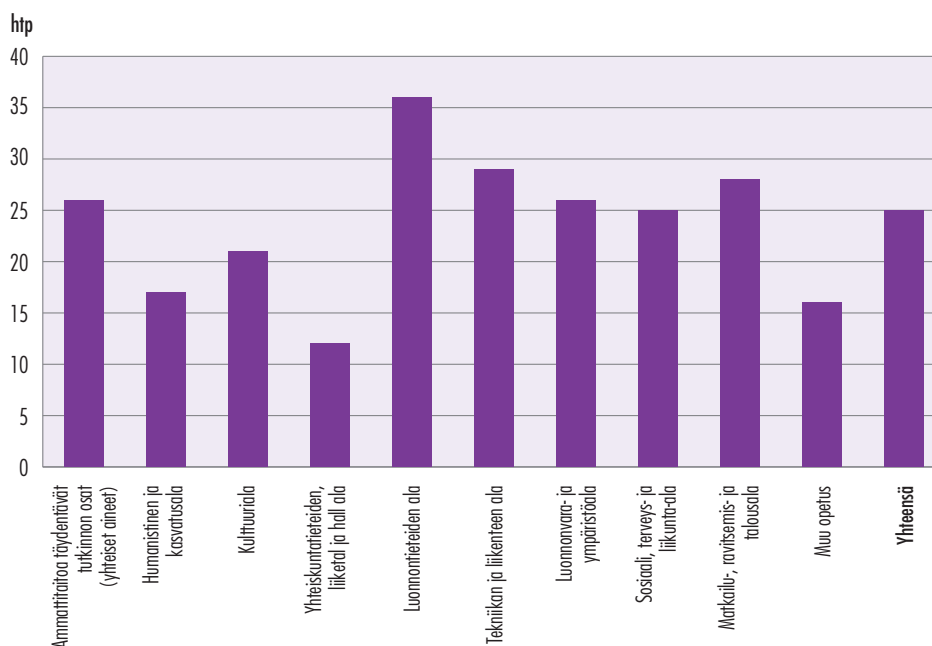
Samaan aikaan, kun osallistujien määrä väheni, niin myös työelämäjaksojen kesto lyheni. Vuonna 2007 työelämäjaksojen keskimääräinen pituus oli 31 päivää, mutta vuonna 2009 se oli 25 päivää. Vain luonnontieteiden alalla jaksojen kesto kasvoi. Ala on kuitenkin toisen asteen koulutuksessa sen verran pieni, että yhdenkin opettajan tavallista pitempi työelämäjaksoa koskeva sopimus vaikuttaa olennaisesti suhdelukuun. Suurilla koulutusaloilla, tekniikassa ja liikenteessä ja sosiaali- ja terveysalalla työelämäjaksojen keskimääräiset pituudet putosivat reilusti alle 30:een.

Matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla, kulttuurialalla sekä luonnonvara- ja ympäristöalalla osallistujia oli suhteellisesti eniten, mutta kaikilla näilläkin aloilla osallistumisaste oli alle viisi prosenttia. Luonnonvara- ja ympäristöala poikkesi muista koulutusaloista siinä, että osallistumisaste työelämäjaksoille pysyi samalla tasolla kuin vuonna 2007.

Vuonna 2007 humanistisella ja kasvatusalalla oli hiukan enemmän kuin joka kymmenes ollut työelämäjaksolla, mutta vuonna 2009 osuus oli pudonnut 1,4 prosenttiin. Humanistisen ja kasvatustalan työpaikat ovat suurelta osin julkisella sektorilla ja siten voisi olettaa, että julkisten laitosten viime vuosien säästöt heijastuvat myös työelämäjaksojen toteuttamismahdollisuuksiin.

Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan opettajista hiukan useampi kuin opettajista keskimäärin osallistui työelämäjaksoille, mutta nämä jaksot olivat paljon lyhyempiä kuin muilla aloilla. Tämän koulutusalan opettajien työelämäjaksojen keskimääräinen pituus oli 12 päivää eli runsaan kahden viikon työjakso.

Kuvio 7.3 Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajien osallistuminen työelämäjaksoille koulutusalan mukaan vuonna 2009, kesto henkilötyöpäivää

Tarkasteltavissa olevien kahden vuoden tietojen perusteella näyttää siltä, että opettajien työelämäjaksot eivät ainakaan nykyisessä taloudellisessa tilanteessa toimi tavoitetulla tavalla koulutuksen ja työelämän välisten suhteiden tiivistämisessä. Euroopan sosiaalirahaston rahoituksella on voitu tukea opettajien työelämäjaksoja, mutta jaettavissa olevien ESR-rahojen määrä on viime vuosina pienentynyt, joten rahoituksen löytäminen on tullut entistä vaikeammaksi. Tämäkin voi osaltaan olla vaikuttanut osallistumisasteen merkittävään alenemiseen.

Työelämäjaksojen merkitystä opettajan työn kannalta on kuvattu mm. Pia Cortin, Auli Härkösen ja Kristiina Volmarin julkaisussa PROFF – Professionalisation of VET teachers for the future (Cedefop Panorama series; 104, 2004). Opettajalle työelämäjakso merkitsee henkilökohtaista tietoisuuden lisäämistä ajankohtaisesta työelämästä. Harjoittelunsa kautta hän paremmin pystyy arvioimaan niitä tietoja ja taitoja, joita hänen omat opiskelijansa työelämässä tulevat tarvitsemaan. Opettajien kokemusten mukaan työelämäjakso lisää itseluottamusta ja tuo uutta kunnioitusta opiskelijoita kohtaan.

Työelämäjaksojen molemminpuolinen hyöty syntyy kaikkein parhaiten opettajan ja mentorin välisestä vuorovaikutuksesta. Opettaja vastaa omassa työssään työpaikan tarvitseman työvoiman koulutuksesta ja mentorin pystyy vahvistamaan ja päivittämään hänen tietouttaan työpaikan tarvitsemista taidoista.

Näyttää kuitenkin siltä, että tukijärjestelmät eivät riittävän hyvin takaa opettajien pääsyä työelämäjaksoille. Työelämäjaksolla olevan opettajan poissaolon aikaiset työjärjestelyt eivät toteudu ilman erityistä rahallista panostusta. Koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen tulee lisäksi nähdä tärkeäksi se, että oman oppilaitoksen opettajat ovat parhaalla mahdollisella tavalla ajan tasalla oman am-

mattialansa todellisuudesta työpaikoilla. Se edellyttää koulutuksen järjestäjältä panostuksia, joiden tuotokset näkyvät ajan kuluttua ja välillisesti opiskelijoiden menestyksenä työurallaan.

Opettajatiedonkeruu kertoo vain siitä, että työelämäjaksoille osallistuminen on pudonnut olennaisesti. Tarvittaisiin kuitenkin tutkimustietoa siitä, mitkä syyt ovat tähän vaikuttaneet. On syytä selvittää tekijöitä, joita on rakenteissa tai asenteissa estämässä opettajien aktiivisempaa ajantasaisen työelämätiedon hankkimista itse käytännön työssä.

*Opetusneuvos Maija Innola
Opetusneuvos Armi Mikkola
Opetus- ja kulttuuriministeriö*

8. Millaisia opettajatarpeita?

► Opettajatarpeiden arviointi ja ennakointi

Opettajatarpeiden selvitystyön käynnistyminen

Suomalaisen yhteiskunnan hyvinvointi rakentuu tiedon ja osaamisen varaan. Kansalaisten osaamistason turvaaminen ja parantaminen edellyttävät tasa-arvoisia koulutusmahdollisuuksia. Kaikilla opiskelijoilla on oikeus hyvään opetukseen ja ohjaukseen alueesta ja oppilaitoksesta riippumatta. Jatko-opintoihin pääsy tai työllistyminen eivät saa vaarantua heikkolaatuisen opetuksen vuoksi. Siksi opetushenkilöstön on oltava pätevää ja ammattitaitoista.

Opettaja- ja opettajankoulutustarpeiden määrittely edellyttää sekä määrällisten että laadullisten tekijöiden huomioonottamista. Tälle periaatteelle on rakentunut opetusministeriössä vuonna 1997 käynnistynyt opettajatarpeiden ennakointi ja opettajankoulutuksen kehittämistyö. Opetusministeriö asetti tuolloin työryhmän selvittämään opettajien määrällisiä koulutustarpeita ja opettajankoulutuksen kehittämistarpeita. Valmistelutyön perusteella arvioitiin vuosina 1998–2000 yliopistoissa ja ammatillisissa opettajakorkeakouluissa annettava opettajankoulutus. Arvioinnin toteutti Korkeakoulujen arviointineuvosto. Arvioinnin tuloksena annettiin sekä valtakunnallisia että koulutusyksikkökohtaisia suosituksia opettajankoulutuksen kehittämiseksi. (Jussila & Saari 1999.)

Samaan aikaan toteutettiin laaja opettajien perus- ja täydennyskoulutustarpeita ennakoivan hankkeen OPEPRO. Hankkeessa selvitettiin perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opettajatilanne ja ennakoitiin määrällisiä ja sisällöllisiä opettajankoulutustarpeita vuoteen 2010 saakka. Siinä selvitettiin myös kielellisten ja kulttuuristen vähemmistöryhmien sekä maahanmuuttajaopetuksen tarpeita. Hankkeeseen kuului Tilastokeskuksen toteuttama valtakunnallinen opettajatietojen keruu. (Luukkainen 2000.)

OPEPRO-hanke toi esille opettajien ikääntymiseen, kelpoisuuteen ja alueelliseen sijoittumiseen liittyviä suuria ongelmia. 1990-luvun opettajankoulutusmäärät olivat olleet selvästi riittämättömiä suhteessa opettajatarpeisiin. Koska opettajatilannetta ei 1990-luvun alkupuoliskolla seurattu opetushallinnossa, ei myöskään ollut käytettävissä opettajatarpeiden mitoitusperusteita yliopistoissa ja ammatillisissa opettajakorkeakouluissa annettavalle opettajankoulutukselle. Riittämättömät koulutusmäärät heijastuivat 1990-luvun jälkipuoliskolla ja 2000-luvun alussa opettajapulana. Odotettavissa olevaan opettajakunnan eläköitymisen kasvuun ei oltu varauduttu.

Opettajankoulutuksen arviointien ja OPEPRO-ennakoinnin perusteella opetusministeriö julkisti vuonna 2001 Opettajankoulutuksen kehittämisohjelman (Opetusministeriö 2001). Siinä annettiin

suositukset opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen kehittämisestä. Ohjelmassa asetettiin määrälliset tavoitteet opettajankoulutuksen lisäyksille.

Opettajankoulutuksen laajennusohjelmat

Opettajatilanteen ongelmien vuoksi käynnistettiin opetusministeriön erillisrahoituksen avulla vuonna 2001 opettajankoulutuksen laajennusohjelmat kymmenessä yliopistossa. Ohjelmat koskivat sekä suomen- että ruotsinkielistä opettajankoulutusta. Laajennusohjelmien tavoitteena oli ehkäistä opettajapulaa, varautua opettajakunnan eläköitymiseen ja parantaa kelpoisuustilannetta eri opettajaryhmissä. Määrällisenä tavoitteena oli 7 500 opettajan lisäys. Pääosa voimavaroista suunnattiin pätevöittävään koulutukseen, koska epäpätevien opettajien määrät olivat huomattavia varsinkin perusopetuksessa. Pätevöittävän koulutuksen avulla haluttiin kohentaa ongelmallista kelpoisuustilannetta. Laajennusohjelmat päättyivät vuonna 2009.

Suurimmat koulutuslisäykset tehtiin luokanopettaja- ja erityisopettajakoulutuksessa sekä kielten ja matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opettajankoulutuksessa. Myös liikunnan opettajankoulutusta sekä opinto-ohjaajakoulutusta lisättiin, samoin opettajan pedagogisten opintojen suoritusmahdollisuuksia.

Myös ammatillista opettajankoulutusta lisättiin 2000-luvun alussa lähes 500 aloituspaikalla. Toteutettu laajennus pohjautui arvioihin siitä, että ammatillisten opettajien tarpeen on katsottu olevan suurimmillaan 2010-luvulla, koska ammatilliseen peruskoulutukseen osallistuvien ikäluokat ovat suuria ja samanaikaisesti eläkkeelle on jäämässä runsaasti ammatillisia opettajia. Opettajatarvetta lisäsi myös se, että ammatilliset perustutkinnot oli uudistettu kolmivuotisiksi ja opintoihin sisällytettiin työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt. (Opetusministeriö 2003.)

Jatkuvuus opettajatarpeiden arvioinnissa

Opettajankoulutuksen määrällinen ja laadullinen kehittäminen edellyttää jatkuvuutta. Tärkeä osa siitä on opetushallinnon ja opettajankoulutusyksiköiden käytettävissä oleva ajantasainen tietoperusta. 2000-luvun alusta lähtien tietoperusta on pyritty turvaamaan kolmen vuoden välein toistuvalla valtakunnallisella opettajatiedonkeruulla, opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen arvioinneilla sekä opettajatarpeiden ennakkoinneilla.

Valtakunnalliset opettajatiedonkeruut on toteutettu vuosina 2002, 2005, 2008 ja 2010. Näin on ollut mahdollista seurata eri opettajaryhmissä tapahtuvia kelpoisuuden ja ikärakenteen muutoksia ja ohjata niiden perusteella opettajankoulutuksen laajennusohjelmien painotuksia.

OPEPRO-hankkeen toteuttama opettajatarve-ennakointi uudistettiin ja laajennettiin ulottumaan vuoteen 2020 asti (Opetusministeriö 2003). Vuonna 2007 julkistettiin useita opettajatarpeiden ennakkointeja. Laajin näistä oli opetusministeriön asettaman Opettajankoulutus 2020 -työryhmän raportti. Siinä esitettiin arviot yleissivistävän, ammatillisen ja aikuiskoulutuksen opettajatarpeista vuoteen 2020 asti ja esitettiin suositukset koulutukseen otettavien määristä. (OPM 2007:44.)

Erityisopetuksen strategiassa (OPM 2007:47) esitettiin koulutuslisäyksiä kaikkeen erityisopettajakoulutukseen. Maahanmuuttajataustaisten koulutuksen opettajatarpeita arvioineen työryhmän

raportissa (OPM 2007:32) kiinnitettiin huomiota koulutuslisäysten tarpeellisuuteen useissa opettajaryhmissä. Aineenopettajakoulutuksen tilannetta selvitettiin Turun yliopiston koordinoimassa Aino-hankkeessa (Aino-hankkeen loppuraportti 2008).

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2007–2012 (OPM 2007b) ja yliopistojen opettajankoulutuksen määrälliset tavoitteet vuosille 2010–2012 voitiin laatia monipuolisen valmistelutyön pohjalta.

Lastentarhanopettajien kelpoisuutta, ikärakennetta ja alueellista lastentarhanopettajien saatavuutta koskevan valtakunnallisen tiedonkeruun ja tilastoinnin puuttuessa ei tämän ryhmän koulutustarpeiden ennakointia ole ollut mahdollista tehdä samassa laajuudessa kuin eri oppilaitosmuotojen opettajien osalta.

Opettajankoulutuksen kehittämisohjelman sisällöllisten tavoitteiden toteutumista opettajien perus- ja täydennyskoulutuksessa arvioitiin vuonna 2005. (Piesanen ym. 2006a; Piesanen ym. 2006b). Korkeakoulujen tutkintouudistusprosessiin liittynyt kasvatusalan ja opettajankoulutuksen valtakunnallinen VOKKE-projekti tuotti opettajankoulutuksen rakenteiden ja sisältöjen kehittämissuosituksia ja uudisti opettajankoulutuksen opetussuunnitelmia. (Jakku-Sihvonen 2005; Niemi & Jakku-Sihvonen 2006).

Opettajankoulutus 2020 -työryhmä esitti määrällisten opettajankoulutussuosituksen ohella myös useita opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen sisällöllisiä kehittämissuosituksia sekä kiinnitti huomiota opettajankoulutusta koskevan tutkimuksen kehittämistarpeisiin. (OPM 2007:44). Opettajankoulutuksen sisällöllinen kehittäminen oli yhtenä sisältöpainotuksena yliopistojen ja ministeriön sopimusneuvotteluissa vuonna 2009, jolloin yliopistot raportoivat opettajankoulutuksen ja sitä koskevan tutkimuksen kehittämistoimistaan. Opettajankoulutuksen kehittämistä koskeva raportointi painottui selvittämään niitä valmiuksia, joita tulevat opettajat saavat tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytössä, monikulttuurisuuden kysymyksissä ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetuksessa. Ammatillisen opettajankoulutuksen vaikuttavuutta on tutkittu vuosina 2002–2004 ammatillisen opettajankoulutuksen suorittaneille tehdyllä kyselytutkimuksella (Lahtiranta & Penttilä 2006). Tutkimuksen perusteella opettajankoulutuksella oli ollut vahvimmin vaikutusta opettajuuskäsityksen selkiytymiseen, refleктоivan opettajaidentiteetin kehittymiseen sekä valmiuksiin suunnitella ja toteuttaa oppimista ja opetusta.

► Opettajankoulutuksen tulevaisuuden näkymiä

Opettajankoulutuksen laajennusohjelmien toteutus on onnistunut varsin hyvin. Ohjelmien myönteiset vaikutukset näkyvät valtakunnallisessa opettajatilanteessa. Opettajatiedonkeruun 2010 tulokset osoittavat, että opettajakelpoisuustilanne on olennaisesti kohentunut sekä suomen- että ruotsinkielisissä opettajaryhmissä verrattuna vuosikymmenen alkuun. Myönteiseen tilanteeseen on koulutuslaajennuksien ohella todennäköisesti vaikuttanut vuodelle 2008 ajoittunut tutkintouudistuksen aiheuttama valmistuneiden määrän nousu.

Perusopetuksessa luokanopettajien, lehtorien, erityisopettajien, erityisluokanopettajien, päätoimisten tuntiopettajien ja sivutoimisten tuntiopettajien kelpoisuustilanne oli vuonna 2010 parempi kuin vuonna 2008, jolloin toteutettiin edellinen opettajatiedonkeruu. Suhteellisesti eniten tehtä-

väänsä kelpoisten opettajien osuus oli lisääntynyt erityisluokanopettajien, erityisopettajien ja sivutoimisten tuntiopettajien ryhmissä. Sen sijaan maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavassa opetuksessa kelpoisuustilanne oli nyt heikompi kuin vuonna 2008. Rehtoreiden kelpoisuustilanne oli jonkin verran heikentynyt.

Luokanopettajista 95,2 % oli kelpoisia antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä. Alueellinen tarkastelu osoittaa, että luokanopetuksessa kelpoisuustilanne oli erittäin hyvä kaikissa muissa maakunnissa paitsi Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla. Vaikka erityisopetuksessa kelpoisuustilanne olikin selvästi kohentunut vuoteen 2008 verrattuna, oli Uudellamaalla kelpoisuutta vailla olevien erityisluokanopettajien ja erityisopettajien määrä vielä huolestuttavan suuri.

Perusopetuksessa aineenopettajien kelpoisuustilanne on kokonaisuutena arvioiden hyvä, mutta taide- ja taitoaineissa, terveystiedossa ja oppilaanohjauksessa on edelleen kelpoisuusongelmia koulutuslaajennuksista huolimatta. Kielten, matemaattis-luonnontieteellisten aineiden, uskonnon, historian, maantiedon ja biologian kelpoisuustilanne on hyvä.

Lukiokoulutuksen päätoimisista opettajista 95,5 % oli kelpoisia hoitamaansa tehtävään. Kelpoisuustilanne oli hivenen heikentynyt verrattuna vuoteen 2008. Sen sijaan tuntiopettajien kelpoisuustilanne oli selvästi parantunut. Lukiokoulutuksessa kielten, matemaattis-luonnontieteellisten aineiden, uskonnon, historian, maantiedon, biologian, terveystiedon ja kuvataiteen opettajien kelpoisuustilanne oli varsin hyvä. Musiikissa, liikunnassa ja opinto-ohjauksessa oli kelpoisuusongelmia koulutuslaajennuksista huolimatta.

Vapaassa sivistystyössä kelpoisten opettajien osuus oli edelleen kasvusuunnassa verrattuna aiempiin opettajatiedonkeruiden tuloksiin vuosien 2002–2008 välillä. Käytännössä kelpoisuustilanteen koheneminen keskittyi vain kansalaisopistoihin. Muissa vapaan sivistystyön oppilaitosmuodoissa kelpoisten opettajien osuuden kasvu oli pysähtynyt tai kääntynyt laskuun.

Ammatillisen opettajien kelpoisuustilanteessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia verrattuna vuoden 2008 tiedonkeruuseen. Ammatillisten opintojen opettajien kelpoisuustilanne on selvästi heikompi kuin yhteisten opintojen opettajilla. Ammatillisten opintojen opettajien kelpoisuustilanne tosin vaihtelee paljon koulutusalan mukaan. Kelpoisten opettajien osuus on reilusti yli keskiarvon matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla. Päätoimisten opettajien kelpoisuustilanne on sen sijaan heikko tekniikan ja liikenteen alalla sekä luonnontieteiden alalla. Ammatillisen koulutuksen opettajista noin puolet on 50 vuotiaita tai vanhempia.

Ammatillista koulutusta on laajennettu viime vuosina merkittävästi. Vuosina 2008–2010 ammatillista koulutusta on lisätty noin 12 000 opiskelijapaikalla. Koulutuksen tarjontaan tehdyt lisäykset, opettajien korkea ikärakenne ja kelpoisuustilanteen parantaminen lisäävät ammatillisten opettajien opettajankoulutustarpeita lähivuosina.

Ammatillisen koulutuksen rehtoreiden ja ammatillisten opintojen opettajien kelpoisuusvaatimuksia muutetaan 1.8.2011 voimaan tulevalla asetuksella. Ammatillisen opintojen opettajan kelpoisuuden saavuttaminen edellyttää jatkossakin soveltuvaa koulutusta, käytännön työkokemusta ja pedagogisia opintoja. Kelpoisuuden tuottavan tutkinnon osalta kelpoisuusvaatimukseen tuodaan toimialakohtaista joustoa työelämän osaamistarpeiden mukaisesti. Kelpoisuusvaatimusten muuttamisen ei arvioida lisäävän merkittävästi ammatillisen opettajankoulutuksen tarvetta, mutta muutokset saattavat lisätä erilaisella pohjakoulutuksella opettajankoulutukseen hakeutuvien määrää.

Tavoitteena on lähitulevaisuudessa käynnistää opetus- ja kulttuuriministeriön ja keskeisten sidosryhmien kanssa toimenpideohjelma ammatillisten opettajien kelpoisuustilanteen parantamiseksi, ammatillisessa koulutuksessa ja opettajien kelpoisuusvaatimuksissa tapahtuvien muutosten seurannan toteuttamiseksi sekä opettajien osaamisen vahvistamiseksi ja työn vetovoiman lisäämiseksi.

Määrällisten opettajatarpeiden muutokset edellyttävät opetushallinnolta ja yliopistoilta opettajan- koulutusmäärien aiempaa tarkempaa arviointia ja kohdennuksia. Tällöin on syytä ottaa huomioon ikäluokakehitys, oppilaitosverkoston muutokset, alueelliset erot opetushenkilöstön kelpoisuus- tilanteessa, opetushenkilöstön ikärakenne, opettajien siirtymä opetusalan ja muiden tehtävien kesken, mahdolliset muutokset tuntijaossa sekä erot eri opettajaryhmien koulutuksen kestossa ja opintojen keskeyttämisessä. Erityisopettajakoulutuksen sekä oppilaan/opinto-ohjauksen kou- lutuksen tarve on edelleen kasvava. Koulutustarvet näissä ryhmissä kasvattavat sekä opettaja- kunnan ikärakenne että kelpoisuustilanne. Aivan lähivuosina luokanopettajatarpeet vähenevät lievästi, mutta odotettavissa on luokanopettajakoulutuksen kasvutarvetta vuosikymmenen lop- pupuolella koulunsa aloittavien oppilaiden määrän vuoksi. Aikuiskoulutuksen opettajatarve on myös kasvussa opettajakunnan ikärakenteen vuoksi.

Opettajankoulutuksen voimavaroja tulee yliopiston sisäisin ratkaisuin kohdentaa tiettyjen aine- opettajaryhmien ylikoulutuksen sijasta niihin opettajaryhmiin, joissa havaitaan ongelmia opettaji- en kelpoisuudessa ja saatavuudessa. Ylikoulutusta perustellaan paikoin sillä, että opettajan taitoja tarvitaan ja kysytään koulun tehtävien ohella myös muualla työelämässä ja että opettajankoulutus- ta arvostetaan työnhakutilanteissa. On ilmeistä, että työelämän eri tehtävissä tarvitaan niitä peda- gogisia valmiuksia, joita opettajankoulutus antaa. Tämä ei kuitenkaan edellytä opettajakelpoisuu- den tuottavien pedagogisten opintojen määrän huomattavaa kasvattamista. Harkinnanarvoinen ratkaisu on se, että eri koulutusaloilla opintoihin liitetään työelämässä tarvittavien pedagogisten valmiuksien osuuksia.

Tehtäessä rakenteellisen kehittämisen päätöksiä yliopistojen opettajankoulutuksessa tulee tavoit- teina olla ratkaisut, jotka edistävät eri opettajankoulutuksien yhteistyötä, vahvistavat opettajankou- lutuksen tutkimusta ja monipuolistavat opettajaksi opiskelevien sivuainepintojen valintamahdolli- suuksia. Nämä näkökulmat tulee ottaa huomioon myös arvoitaessa opettajankoulutusyksiköiden määrää.

Opettajatarpeiden muutosten huomioonottaminen koulutusmitoituksissa edellyttää, että opetus- hallinnolla ja opettajankoulutusyksiköillä on käytettävissään ajantasaiset tiedot opettajatilanteesta ja riittävä ennakkoinnin tietoperusta. Erittäin kiireellinen tehtävä on löytää ratkaisu, jolla turvataan ajantasaisen tiedon saaminen lastentarhanopettajatilanteesta ja voidaan käynnistää lastentarhan- opettajatarpeiden säännöllinen ennakointi.

Opettaja- ja opettajankoulutustarpeita arvioitaessa on aiheellista kiinnittää huomiota siihen, miten opettajankoulutuksen saaneet henkilöt hakeutuvat opetusalan tehtäviin ja mikä on heidän pysy- vyytensä opettajan ammatissa. Opettajien kokemuksia työstään ja työympäristöstään on tutkittu työpaikan ilmapäiriä, koettua vaatimustasoa, kuormittavuuden kokemuksia, työssä koettuja vai- kutusmahdollisuuksia ja työpaikan tarjoamaa sosiaalista tukea koskevilla selvityksillä. Eläkeha- kuisuuden taustat, urakehityksen mahdollisuudet ja täydennyskoulutuksen tuoma tuki opettajan työlle ovat myös keskeisiä tekijöitä arvioitaessa pysyvyyttä opettajan ammatissa.

Paraikaa on meneillään Pedagoginen asiantuntijuus liikkeessä -hanke, jossa ennakoidaan opettajankoulutuksen määrällisiä tarpeita ja laadullisia osaamistarpeita. Hankkeen tavoitteena on myös kehittää opettajatarpeen ennakkointimalleja siten, että niissä otetaan huomioon nykyistä paremmin opettajankoulutuksen saaneiden siirtyminen muihin ammatteihin ja paluu opetussektorille.

► Opettajuuden tulevaisuuden näkymiä

Opettajan ammattitaidon ulottuvuudet

Opettajan ammattitaitovaatimukset voidaan jäsentää neljään eri osa-alueeseen: opetettavan aineen tai aineksen sekä siihen liittyvä sisältötietous, oppimisen ja opetuksen asiantuntemus, sosiaaliset ja eettiset valmiudet sekä käytännön koulutyön monipuolinen osaaminen. Edellä mainitut osa-alueet eivät ole toisistaan irrallisia, vaan niveltyvät monin tavoin yhteen. Tämän niveltymisen tuki on keskeinen haaste opettajankoulutuksen kehittämisen kannalta. Se edellyttää opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen keskinäisen jatkumon muodostamista. Opettajien peruskoulutus, uusien opettajien työhöntulo-ohjaus ja opettajien täydennyskoulutus tulee liittää yhteen siten, että niistä muodostuu kokonaisuus, joka mahdollistaa opettajan ammatillisen kasvun ja kehittymisen.

Opettaja on monipuolinen tietotyön ammattilainen, jolla tulee olla laaja-alainen käsitys kasvatustyön ja koulutuksen kokonaisuudesta. Hän tarvitsee työssään opetettavan aineen tai aineksen sisältötietoutta ja siihen liittyvää pedagogista tietoa. Opettaja tarvitsee valmiuksia suunnitella pitkäjännitteisesti koulutuksen kokonaisuutta, jotta oma työ ei rajoittuisi vain jonkin yksittäisen osuuden ”vartiointiin.” Kokonaisuuksien näkemisen tarve tulee esille varsinkin opetussuunnitelman kehittämistyössä. Opettajalla tulee myös olla käsitys niistä erilaisista asiantuntijaverkostoista, joissa omaan opetettavaan ainekseen liittyvää tietoa luodaan ja kehitetään. On ilmeistä, että yhteinen näkemys koulun tarkoituksesta on murenemassa. Käsitys koulun tehtävästä uudistuu dialogiksi erilaisten näkemysten kesken. Koulun odotetaan samanaikaisesti välittävän perinteisiä tietoja ja taitoja sekä ohjaavan uusien tietoympäristöjen luovaan käyttöön. Opetettavista perusasioista on eri tahoilla erilaisia, keskenään hyvinkin ristiriitaisia käsityksiä. Jotta koulu ei ajaudu vain niiden tahojen ohjailemaksi, jotka äänekkäimmin esiintyvät vaatimusten esittäjinä, sen tulee yhteisönä kyetä luomaan itselleen päämääriä, toimintalinjoja ja menettelytapoja oman työn arviointiin ja uudistamiseen. Tulevaisuuden opettajuus on valmiutta osallistua ja vaikuttaa koulua koskevan keskustelun sisältöön. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

Sekä tiedonkäsityksen että oppimiskäsityksen laajentumisen myötä oppilaitokset ja opettajat ovat joutuneet uusien haasteiden eteen. Oppilaille on opetettava oppimisen hallinnan välineitä tietojen ja taitojen opettamisen lisäksi. Tätä tarvetta vahvistavat ne työelämän muutokset, jotka edellyttävät jatkuvaa kouluttautumista. Tietotyön ammattilaisina opettajilta odotetaan tulevaisuudessa yhä enemmän kykyä toimia mallina elinikäiselle oppimiselle. Oppimisen ja opetuksen asiantuntijuus on opettajan työn ydinaluetta. Tätä asiantuntijuutta tulevaisuuden opettaja käyttää joustavasti yli ikä-, kunta- ja oppilaitosrajojen. Oppimisen ja opetuksen osaamista opettaja käyttää monissa eri muodoissa, tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa työskennellen. Myös verkkoympäristöt ovat opettajan työkenttää. Tällöin hänen keskeisenä tehtävänä on ratkaista, miten suhde uusiin oppimisen ympäristöihin tulee rakentaa, jotta ne palvelevat oppilaiden tasapainoista kehitystä. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

Opettajan työ ei rajoitu tietojen ja taitojen välittämiseen, vaan merkittävä osa työstä liittyy koulusta välittyviin yhteiskunnallisiin, sivistyksellisiin ja kulttuurisiin arvoihin. Demokratia, ihmisarvo, aktiivinen kansalaisuus ja ihmisten hyvinvointi ovat tavoitteita, joita koulun arkipäivän ratkaisujen tulee edistää. Mikäli koulun tavoitteena on avoin, kysyvä ja yhteistyökykyinen oppilas, on syytä kysyä, millainen opetus ja kouluympäristö parhaiten mahdollistavat tämän. Oppilailta ei voi odottaa olennaisesti kehittyneempää osaamista kuin mihin kouluyhteisön päivittäinen toimintatapa antaa mallin. Opettajan ammatin eettinen ja sosiaalinen ulottuvuus korostuu yhteiskunnan taloudellisten ja sosiaalisten ongelmien ja mediaympäristöjen muutosten vaikuttaessa yhä voimakkaammin luokahuoneiden arkeen. Koulu ei voi eikä sen tulekaan pyrkiä yksinään ratkaisemaan yhteiskunnan turvaverkkojen heikentymisestä aiheutuvia ongelmia, mutta opettajilta edellytetään kykyä moniammatilliseen yhteistyöhön, jotta oppilaat saavat tarvitsemansa asiantuntija-avun ongelmiinsa. (Niemi 2005; Välijärvi 2006.)

Opettajan työssä tarvitaan runsaasti käytännöllistä osaamista, olipa kyse opetettaviin sisältöihin ja oppimiseen liittyvistä asioista tai sosiaalisista ja eettisistä valmiuksista. Koulunpidolliset kysymykset, opettajan ja oppilaan oikeudet ja velvollisuudet ja koulujen talouden ja hallinnon kysymykset ovat myös esimerkkejä asioista, jotka kuuluvat opettajan ammattitaitoon. Yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuvat nopeat muutokset asettavat lisäksi jatkuvia lisähaasteita opettajan työlle. (Niemi 2005.) Suomalaisopettajan mahdollisuudet vaikuttaa työhönsä ovat kansainvälisessä vertailussa hyvät. Päätöksenteon siirtäminen lähemmäs kouluja ja opettajia on ollut tunnusomaista suomalaiselle koulutusjärjestelmälle jo 1980-luvulta lähtien. (Välijärvi 2006.)

Ammatillisen koulutuksen kehittämisessä keskeisenä painopisteenä on työelämäyhteyksien vahvistaminen. Ammatillisten perustutkintojen perusteet on hiljattain uusittu siten, että tutkintojen työelämävastaavuutta ja yrittäjyyttä on vahvistettu. Tutkinnon osat määritellään työelämän toimintakokonaisuuksina ja työelämässä vaadittavana osaamisena. Myös tutkintojen joustavuutta on listätty siten, että tutkintoihin voidaan valita entistä monipuolisemmin osia muista tutkinnoista. Laajat ja moduleista rakentuvat tutkinnot sekä opiskelijoiden yksilölliset opintopolut asettavat haasteita ammatillisen koulutuksen opettajien ohjausosaamiselle.

Ammatillisilta opettajilta edellytetään syvällistä työelämän tuntemusta. Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt ovat lisänneet yhteistyötä sekä oppilaitoksen sisällä että oppilaitosten ja työelämän välillä. Erityisesti opettajien ja työpaikkaohjaajien yhteistyöllä on mahdollista tukea nuoria ammattitaitoon ja työelämään. Lisäksi yhteistyö oppilaitosten ja työelämän kesken mahdollistaa sen, että opettaja voi hankkia omaa osaamistaan täydentävää osaamista työpaikoilta. Yhteistyö työelämän kanssa vaatii opettajalta entistä enemmän verkostotoimijan, työelämän kehittäjän sekä ohjaajan taitoja. Lisääntyvä työelämäyhteistyö asettaa myös oppilaitosten johdolle uusia haasteita. Johtamisessa tulee huolehtia mm. ala- ja aluekohtaisen verkostotyön kehittämisestä, opettajien keskinäisen yhteistyön lisäämisestä sekä työpaikkaohjaajien kouluttamisesta. (Majuri & Erola 2007.)

Miten voidaan vaikuttaa opettajien ammatissa pysyvyyteen?

Opettajan ammatin kiinnostavuus tulee olemaan yksi keskeinen haaste pyrittäessä turvaamaan pätevän ja ammattitaitoisen henkilöstön saanti opetusalan tehtäviin. Onnistuneen opettajarekrytoinnin lähtökohtana ja perusedellytyksenä on riittävän laaja kiinnostus hakeutua opettajankoulutukseen. Suomessa kiinnostus hakeutua opettajankoulutukseen on toistaiseksi säilynyt suurena

lukuunottamatta matemaattis-luonnontieteellisiä aineita. On kuitenkin ilmennyt, että kiinnostusta näidenkin aineiden opettajankoulutukseen voidaan lisätä, jos opiskelijavalinnat järjestetään ns. suoravalintaa käyttäen. Hyviä kokemuksia on eri yliopistoissa saatu siitä, että opiskelija hakeutuu aineenopettajakoulutukseen painottuneelle linjalle pyrkiessään lukemaan matemaattisia aineita. Sitoutuminen opetustyöhön on näin tietoisempaa. Vastaavia ratkaisuja on käytetty myös kielten opinnoissa. Suoravalintaa on aiheellista käyttää laajemminkin yliopistojen aineenopettajakoulutuksen valinnoissa.

Opettajankoulutuksen valintoja koskevat tutkimukset (Kari 1996; Kari ym. 1997; Kari 2001; Kari 2002) osoittavat, että valmistuneen opettajan sitoutuneisuus opetustyöhön on pysyvämpää silloin, kun opettajankoulutuksen valinnoissa on kiinnitetty riittävästi huomiota alalle soveltuvuuteen ja tietoiseen ammatinvalintaratkaisuun. Soveltuvuuden ja sitoutuneisuuden arvioinnin kehittäminen on aiemmin keskittynyt luokanopettajakoulutukseen mutta laajentunut vähitellen myös aineenopettajakoulutukseen. Soveltuvuuden arviointimenetelmiä kehittävää tutkimusta on vahvistettava kaikessa opettajankoulutuksessa.

Ammatilliseen opettajankoulutukseen hakeutuvat muodostavat hyvin heterogeenisen ryhmän. Enemmistö hakijoista toimii jo opettajan tehtävissä, mutta koulutukseen hakeutuu myös suunnittelu-, hallinto- ja tutkimustehtävissä sekä muissa työelämän tehtävissä toimivia. Jo opettajana toimivien soveltuvuutta on arvioitu työhönottotilanteessa. Ammatillisen opettajankoulutuksen vaikuttavuutta koskeneen selvityksen perusteella keskeisimpiä koulutukseen hakeutumisen syitä olivat halu turvata työsuhte, halu toimia ja kehittyä opettajana sekä halu monipuolistaa uravaihtoehtoja. Selvityksen mukaan ammatillinen opettajankoulutus avaa monelle muissa tehtävissä toimineelle uuden uran ja vaikuttaa innostavasti heidän haluunsa työskennellä opettajina ja kouluttajina (Lahtiranta & Penttilä 2006).

Opettajaksi identifioituminen ei ole yleensä ensisijainen syy hakeutua ammatillisen opettajan työhön. Opettajan työ nähdään myös yhdeksi mahdollisuudeksi muiden joukossa ja siihen päädytään usein sattumalta. Ammatillisen opettajankoulutuksen valintatutkimuksen perusteella ammatillisen opettajan soveltuvuus liittyy ennen kaikkea monipuolisiin vuorovaikutustaitoihin, motivaatioon, kehittymishalukkuuteen ja substanssin hallintaan. (Manninen 2010).

Opettajan työn arvostukseen vaikuttavat monet tekijät. Suomessa - perinteisesti koulutusta arvostaneena maana - ei tässä suhteessa ole havaittavissa vielä suuria ongelmia, mutta signaaleja opetustyön arvostuksen laskemisesta on havaittavissa. Koulunvastaiset alakulttuurit saavat paljon sijaa esimerkiksi tiedotusvälineissä ja mainonnassa. Tällaisilla tekijöillä on vaikutusta koulun työtä koskeviin mielikuviin ja opettajan ammatin houkuttelevuuteen. Tiedotusvälineiden yhteistyön tiivistäminen ja monipuolistaminen koulujen, opetushallinnon, opettajajärjestöjen, opettajien työnantajien, vanhempien ja työelämän kanssa on tarpeen. Näin luotaisiin tilaa sellaiselle ajattelulle, että koulusta voidaan uutisoida myös myönteisesti.

Opettajan työn arvostukseen vaikuttavat sekä suoraan että välillisesti ne ratkaisut, joita tehdään valtakunnallisesti ja paikallisesti koulutoimeen käytettävistä voimavaroista. Opettajien palkkaukseen ja urakehitysmahdollisuuksiin liittyvien tekijöiden merkitystä on aiheellista painottaa, kun haetaan keinoja opetustyön henkilöstökysymyksiin. Työnantajan hyvällä henkilöstöpolitiikalla ja yhteistoiminnalla parannetaan työelämän laatua ja tuloksellisuutta. Opettajien työhyvinvoinnin vahvistaminen edellyttää, että työn panostuksien ja vastineiden koetaan olevan tasapainossa ja että kouluun ja opettajiin kohdistuvat vaatimukset ovat kohtuullisia. Työhyvinvointi tai sen ongel-

mat koetaan useimmiten työn sujuvuuden tai sujumattomuuden tuloksina. Työhyvinvointi rakentuu tai murentuu arkisen työn tilanteissa, niiden tulkinnoissa ja tulkintojen perusteella tehtävissä ratkaisuissa. Opettajien työn keskeinen jännite on perinteisen yksilötyön toimintatavan ja työhön tulleiden muutosten edellyttämän yhteisöllisen työtavan kesken. Opettajien jaksamisongelmissa ei kuitenkaan ole kyse vain työn yhteisöllisyyden puutteesta. Yksilötyön toimintatapa on sisäänrakennettu niin oppilaitosten fyysisiin rakenteisiin ja työvälineisiin, ryhmä- ja tuntijakoihin, palkitsemiseen, arvointiin kuin opetussuunnitelmiinkin. (Launis & Koli 2005.)

Koulujen ratkaistaviksi kerääntyy yhä enemmän yhteiskunnallisesta ja taloudellisesta huono-osaisuudesta ja yhteiskunnan turvaverkkojen heikentymisestä aiheutuvia ongelmia. Kasvatustehtävän koetaan vaikeutuneen ja oppilaiden henkilökohtaisten ongelmien lisääntyneen. Tästä seuraa koulujen taloudellisten voimavarojen lisäämistarpeen lisäksi kaksi muuta kehittämistarvetta. Ensimmäinen niistä on se, että opettajien tulee saada perus- ja täydennyskoulutuksessaan riittävät valmiudet oppimisvaikeuksien ja syrjäytymisen havaitsemiseen ja ehkäisemiseen sekä moniammatilliseen yhteistyöhön. Toinen kehittämistarve koskee oppilashuoltoa. Koulujen käyttöön tarvitaan riittävästi ammattitaitoista oppilashuoltohenkilökuntaa, jotta oppilaiden terveydellisiin, sosiaalisiin ja psyykkisiin ongelmiin saadaan ajoissa riittävä ja oikea asiantuntija-apu.

Suomalaisopettajan mahdollisuudet saada työnsä täydennyskoulutuksen antamaa tukea ovat vaihdelleet sen mukaan, mihin opettajaryhmään hän kuuluu ja missä oppilaitoksessa hän työskentelee. Kaikissa oppilaitosmuodoissa rehtorit ovat aktiivisimpia täydennyskoulutukseen osallistujia. Vuoden 2010 opettajatiedonkeruun yhteydessä kootut täydennyskoulutuksen osallistumistiedot viittaavat siihen, että verrattuna vuoden 2007 tietoihin osallistuminen täydennyskoulutukseen oli vuonna 2009 kasvanut kaikkien muiden paitsi vapaan sivistystyön opettajien keskuudessa.

On perusteltua olettaa, että jo lähitulevaisuudessa niiden kuntien, jotka suuntaavat voimavaroja opettajien täydennyskoulutukseen, on helpompi rekrytoida opettajia kuin niiden, jotka ovat leikkanneet täydennyskoulutusvoimavarat minimiin. Kunnan koulutusmyönteinen maine muodostuu kilpailutekijäksi opettajia rekrytoitaessa. Tätä ei kuntatasolla ole vielä riittävästi sisäistetty.

Suomalaisen opettajakunnan ikärakenne vaikuttaa työssä jaksamiseen ja opetustyössä pysymiseen. Työolosuhteet ja mahdollisuudet saada täydennyskoulutuksen, työnohjauksen ja työyhteisöjen kehittämishankkeiden tukea vaikuttavat opettajan työssä jaksamiseen. Opettajien täydennyskoulutuksessa on toistaiseksi kiinnitetty varsin vähän huomiota koulutustarpeiden muutoksiin opettajauran eri vaiheissa. Opettajana kehittyminen on prosessi, jonka aikana tapahtuu muutoksia tiedonkäsityksissä, oppimiskäsityksissä, opetettavan aineen tai alan hallinnassa ja käytettävissä työmuodoissa. Opettajan ammattitaito ja työhön liittyvät ongelmat ovat hyvin erilaisia työuran eri vaiheissa. Täydennyskoulutus ei toistaiseksi ole reagoinut opettajauran aikana muuttuviin koulutustarpeisiin. Esimerkiksi työhöntulo-ohjaus edellyttää kehittämistoimia ja voimavaroja.

Edellä kuvattuihin täydennyskoulutuksen ongelmiin on pyritty löytämään ratkaisuja OSAAVA-ohjelman avulla. Vuonna 2010 käynnistyneen ohjelman tavoitteena on opetustoimessa työskentelevän henkilöstön osaamisen suunnitelmallinen kehittäminen. Ohjelman painopisteitä ovat mm. työhyvinvoinnin edistäminen, työelämälähtöisten kouluttautumisen muotojen kehittäminen, opettajien tietojen ja taitojen ajantasaistaminen, tietoyhteiskuntaosaamisen vahvistaminen sekä oppilaitosjohton koulutus. Laajoilla koulutushankkeilla tuetaan työuransa alkuvaiheessa olevia opettajia. Koulutusta kohdennetaan myös jo pitkään opetustyötä tehneisiin opettajiin.

Johtajan rooli on oppilaitoksissa aiempaa keskeisempi. Mitä enemmän päätösvaltaa oppilaitoksille on hajautettu, sitä suuremmiksi kasvavat myös rehtoriin kohdistetut odotukset. Koulujen yksi keskeisiä tulevaisuuden vahvuuksia on kehittynyt johtajuus ja johtamisjärjestelmä. Oppilaitosten johtamiskulttuuri on kuitenkin säilynyt melko muuttumattomana. Sille on tyypillistä, että oppilaitokset eivät ole sisäisesti organisoituneita eikä niissä suosita jaettuja johtamisvastuita. Oppilaitosjohtoon tehtäviin valmentavan koulutuksen ja johtamistyötä tukevan täydennyskoulutuksen tarjonta on OSAAVA-ohjelman vuoksi voimakkaassa kasvussa. Oppilaitosten johtamista ja kehittämistä tukevan koulutuksen ja tutkimuksen lisäämisellä voidaan vaikuttaa opetushenkilöstön työhyvinvointiin ja opetusalan ammattitehtäviin pysymiseen.

Lärarytbildning – av vilket slag?

► Kvantitativ dimensionering av lärarytbildningsbehovet

Hur utredningsarbetet inleddes

Välfärden i det finländska samhället baserar sig på kunskap och kompetens. En förutsättning för att kunna trygga och förbättra medborgarnas kompetensnivå är jämlika utbildningsmöjligheter. Alla studerande har rätt till god undervisning och handledning oberoende av område och läroanstalt. Möjligheterna till fortsatt utbildning eller sysselsättning får inte äventyras av dålig undervisning. Därför måste undervisningspersonalen vara kompetent och yrkesskicklig.

Både kvantitativa och kvalitativa faktorer bör beaktas när lärar- och lärarytbildningsbehoven analyseras. Detta har varit principen i prognostiseringen av lärarbehovet och utvecklingen av lärarytbildningen som inleddes vid undervisningsministeriet år 1997. Då tillsatte undervisningsministeriet en arbetsgrupp för att utreda det kvantitativa behovet av lärarytbildning och behovet av att utveckla utbildningen. Beredningsarbetet utmynnade i en utvärdering av universitetens och de fackliga lärarhögskolornas lärarytbildning 1998–2000, genomförd av Rådet för utvärdering av högskolorna. Som ett resultat av utvärderingen gavs både riksomfattande och enhetsvisa rekommendationer för utvecklandet av lärarytbildningen (Jussila & Saari 1999.)

Samtidigt genomfördes ett omfattande projekt för prognostisering av behovet av grundutbildning och fortbildning för lärare (OPEPRO). Projektet utredde lärarsituationen inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen och prognostiserade de kvantitativa och innehållsliga lärarytbildningsbehoven fram till år 2010. Även lärarytbildningsbehoven för språkliga och kulturella minoritetsgrupper samt för invandrarundervisningen utreddes. Till projektet anslöt sig en nationell insamling av lärardata från de olika utbildningsformerna, som genomfördes av Statistikcentralen. (Luukkainen 2000.)

OPEPRO-projektet avslöjade stora problem i anslutning till lärarkårens åldrande, behörighet och regionala etablering. Utredningen visade att antalet lärare som hade utbildats under 1990-talet hade varit klart otillräckligt i förhållande till behovet. Eftersom undervisningsförvaltningen inte följde med lärarsituationen under den första hälften av 1990-talet, saknades grunder för dimensionering av lärarytbildningen vid universiteten och yrkeshögskolorna. De otillräckliga utbildningsmängderna syntes som lärarbrist i slutet av 1990-talet och i början av 2000-talet. Man hade inte förberett sig på den tilltagande pensionsavgången inom lärarkåren.

På basis av utvärderingarna och prognostiseringen av lärarytbildningen presenterade undervisningsministeriet hösten 2001 ett program för utveckling av lärarytbildningen (Undervisnings-

ministeriet 2001). I det gavs rekommendationer för utvecklandet av grundutbildningen och fortbildningen för lärare. I programmet uppställdes också kvantitativa mål för ökning av lärarutbildningen.

Programmen för utbyggnad av lärarutbildningen

På grund av problemen i lärarsituationen inleddes med stöd av särskild finansiering från undervisningsministeriet år 2001 program för utbyggnad av lärarutbildningen vid tio universitet. Programmen gällde såväl den finskspråkiga som den svenskspråkiga utbildningen. Syftet med programmen var att förebygga lärarbrist, förbereda sig på pensionsavgången inom lärarkåren och förbättra behörighetssituationen inom olika lärargrupper. Det kvantitativa målet var att öka antalet lärare med 7 500 personer. Största delen av resurserna riktades på kompetensgivande utbildning, eftersom det fanns ett betydande antal lärare som saknade formell kompetens speciellt inom den grundläggande utbildningen. Utbyggnadsprogrammen avslutades år 2009.

Mest ökades utbildningen inom klasslärar- och speciallärarutbildningen samt inom lärarutbildningen i språk och i matematisk-naturvetenskapliga läroämnen. Också gymnastiklärarutbildningen och studiehandledarutbildningen ökades kraftigt, liksom även möjligheterna att avlägga pedagogiska studier för lärare.

Också den yrkespedagogiska lärarutbildningen utökades i början av 2000-talet med närmare 500 nybörjarplatser. Utbyggnaden baserade sig på uppskattningar om att yrkeslärarbehovet är störst under 2010-talet, eftersom de åldersklasser som deltar i den grundläggande yrkesutbildningen är stora och ett stort antal yrkeslärare går i pension. Också det faktum att de yrkesinriktade grundexamen hade förnyats och blivit treåriga och att inläring i arbetet och yrkesprov hade inkluderats i studierna ökade lärarbehovet (Undervisningsministeriet 2003).

Kontinuitet i prognostiseringsarbetet

Kvantitativ och kvalitativ utveckling av lärarutbildningen förutsätter kontinuitet. En viktig del av detta är att undervisningsförvaltningen och lärarutbildningsenheterna har tillgång till uppdaterade data. Från början av 2000-talet har man strävat efter att trygga informationsunderlaget genom riksomfattande insamlingar av lärardata, uppskattningar av grundutbildningen och fortbildningen för lärare och prognoser över lärarbehovet vart tredje år.

De riksomfattande insamlingarna av lärardata har genomförts åren 2002, 2005, 2008 och 2010. På det sättet har det varit möjligt att följa förändringarna i behörighet och åldersstruktur inom de olika lärargrupperna och styra betoningarna i utbyggnadsprogrammen utifrån dessa.

Prognostiseringen av lärarbehovet inom OPEPRO-projektet förnyades och utsträcktes till år 2020 (Undervisningsministeriet 2003). År 2007 publicerades flera prognoser över lärarbehovet. Den mest omfattande av dessa var rapporten av en arbetsgrupp som hade tillsatts av undervisningsministeriet, Lärarutbildningen 2020. I den bedömdes lärarbehovet inom den allmänbildande utbildningen, yrkesutbildningen och vuxenutbildningen fram till år 2020 och gavs rekommendationer om antalet personer som bör antas till utbildningen (UVM 2007:44). I specialundervisningsstrategin (OPM 2007:47) föreslogs betydliga ökningarna av all speciallärarutbildning. I rapporten av den

arbetsgrupp som hade kartlagt behovet av lärare i utbildningen för personer med invandrarbakgrund (OPM 2007:32) fästes uppmärksamhet vid ett ökat utbildningsbehov inom flera lärargrupper. Läget inom ämneslärarutbildningen utreddes genom det s.k. Aino-projektet, som koordinerades av Åbo universitet (Aino-projektets slutrapport 2008).

De kvantitativa utbildningsmålen i utvecklingsplanen för utbildning och forskning 2007–2012 (UVM 2007b) och de kvantitativa målen för universitetens lärarutbildning 2010–2012 kunde uppställas utgående från ett mångsidigt beredningsarbete.

Eftersom nationella uppgiftsinsamlingar om barnträdgårdslärarnas behörighet och åldersstruktur och den regionala tillgången på barnträdgårdslärare inte har funnits att tillgå har det inte varit möjligt att prognostisera utbildningsbehoven för denna grupp i samma omfattning som i fråga om lärarna vid de olika skolformerna.

År 2005 utvärderade man hur de innehållsliga målen i utvecklingsprogrammet för lärarutbildningen hade förverkligats i grundutbildningen och fortbildningen för lärare (Piesanen ym. 2006a; Piesanen ym. 2006b). Det riksomfattande VOKKE-projektet inom pedagogik och lärarutbildning i anslutning till den pågående examensreformprocessen vid högskolorna, producerade rekommendationer om utveckling av lärarutbildningens strukturer och innehåll och förnyade läroplanerna för lärarutbildningen (Jakku-Sihvonen 2005; Niemi & Jakku-Sihvonen 2006).

Lärarutbildningen 2020-arbetsgruppen presenterade förutom kvantitativa rekommendationer om lärarutbildningen också flera förslag till utveckling av innehållet i grundutbildningen och fortbildningen för lärare och fäste uppmärksamhet vid behovet av att utveckla forskningen rörande lärarutbildningen (OPM 2007:4). Innehållsligt utvecklande av lärarutbildningen var en av de innehållsliga tyngdpunkterna i avtalsförhandlingarna mellan universiteten och ministeriet år 2009, då universiteten rapporterade om de åtgärder som de hade vidtagit för att utveckla lärarutbildningen och forskningen om den. I rapporteringen om utvecklandet av lärarutbildningen låg tyngdpunkten på utredning av de färdigheter som de kommande lärarna får i att använda informations- och kommunikationsteknik i undervisningen, i mångkulturella frågor och i undervisning av elever i behov av särskilt stöd. Den yrkespedagogiska lärarutbildningens effekter undersöktes åren 2002–2004 med en enkätundersökning till personer som slutfört en yrkespedagogisk lärarutbildning (Lahtiranta & Penttilä 2006). Enligt undersökningen har den kraftigaste effekten av lärarutbildningen varit att klargöra synen på lärarskapet, utveckla en reflekterande läraridentitet och förbättra färdigheterna för att planera och genomföra inläringen och undervisningen.

► Utsikter för lärarutbildningen

Genomförandet av programmen för utbyggnad av lärarutbildningen har lyckats tämligen väl. Programmens positiva effekter syns i den nationella lärarsituationen. Resultaten av insamlingen av lärardata år 2010 visar att lärarbehörighetssituationen har blivit väsentligt mycket bättre såväl inom de finsk- som inom de svenskspråkiga lärargrupperna jämfört med årtiondets början. Förutom utbyggnaden av utbildningen har sannolikt examensreformen år 2008, som ökade antalet utexaminerade, medverkat till den positiva situationen.

Inom den grundläggande utbildningen var behörighetssituationen för klasslärare, lektorer, speciallärare, specialklasslärare, timlärare i huvudsyssla och timlärare i bisyssla år 2010 bättre än år 2008, då föregående uppgiftsinsamling genomfördes. Relativt sett mest hade behörighetssituationen förbättrats i grupperna specialklasslärare, speciallärare och timlärare i bisyssla. Däremot var behörighetssituationen i den förberedande undervisning som anordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen nu sämre än år 2008. Behörighetssituationen för rektorer har försämrats något.

Av klasslärarna var 95,2 % behöriga att ge undervisning i den uppgift de skötte. En regional granskning ger vid handen att behörighetssituationen inom klassundervisningen var mycket bra i alla andra landskap utom i Nyland och Östra Nyland. Trots att behörighetssituationen inom specialundervisningen hade blivit klart bättre jämfört med år 2008, var antalet obehöriga specialklasslärare och speciallärare i Nyland fortsättningsvis oroväckande stort.

Inom den grundläggande utbildningen är behörighetssituationen för ämneslärare på det hela taget god, men inom konst- och färdighetsämnena, hälsokunskap och elevhandledningen finns det fortsättningsvis problem trots den ökade lärarutbildningen. Inom språk, matematisk-naturvetenskapliga ämnen, religion, historia, geografi och biologi är behörighetssituationen bra.

Inom gymnasieutbildningen var 95,5 % av lärarna i huvudsyssla behöriga för sin uppgift. Behörighetssituationen hade försämrats något jämfört med år 2008. Däremot hade behörighetssituationen för timlärarna blivit klart bättre. Inom språk, matematisk-naturvetenskapliga ämnen, religion, historia, geografi, biologi, hälsokunskap och bildkonst var behörighetssituationen ganska bra. Inom musik, gymnastik och studiehandledning fanns det fortsättningsvis problem trots den ökade lärarutbildningen.

Inom det fria bildningsarbetet ökade andelen behöriga lärare fortsättningsvis jämfört med resultaten från de tidigare insamlingarna av lärardata åren 2002–2008. I praktiken gällde den förbättrade behörighetssituationen endast medborgarinstituten. I de övriga skolformerna inom den fria bildningen hade ökningen av andelen behöriga lärare avstannat eller trenden vänt.

I behörighetssituationen för de yrkespedagogiska lärarna har inte skett några större förändringar jämfört med situationen år 2008. Behörighetssituationen för lärare i yrkesämnena är klart svagare än behörighetssituationen för lärare i de allmänna ämnena. Behörighetssituationen för lärarna i yrkesämnena varierar emellertid en hel del beroende på branschen. Andelen behöriga lärare är klart högre än genomsnittet inom turism-, kosthålls- och ekonomibranschen samt inom social-, hälso- och idrottsområdet. Däremot är behörighetssituationen för lärarna i huvudsyssla svag inom teknik och kommunikation samt inom det naturvetenskapliga området. Cirka hälften av lärarna inom yrkesutbildningen är 50 år eller äldre.

Yrkesutbildningen har ökat betydligt under de senaste åren. Åren 2010–2012 utökades antalet studieplatser inom yrkesutbildningen med ca 12 000 platser. Det större utbildningsutbudet, den höga åldersstrukturen bland lärarna och förbättrandet av behörighetssituationen kommer att leda till ett ökat behov av yrkespedagogisk lärarutbildning inom de närmaste åren.

Behörighetskraven för yrkesutbildningens rektorer och ämneslärare ändras genom en förordning som träder i kraft 1.8.2011. För behörighet som lärare i yrkesinriktade studier kommer också i fortsättningen att krävas tillämpande utbildning, praktisk arbetserfarenhet och pedagogiska stu-

dier. I fråga om den examen som ger behörigheten kommer det att skapas branschvis flexibilitet enligt kompetenskraven i arbetslivet. Ändringen av behörighetskraven antas inte öka behovet av yrkeslärare i någon större grad, men förändringarna kan öka antalet personer som söker till lärarutbildning med en annan grundutbildning. Som mål har uppställts att inom de närmaste åren tillsammans med undervisnings- och kulturministeriet och de centrala intressegrupperna starta ett åtgärdsprogram som syftar till att förbättra behörighetssituationen för yrkeslärarna, följa upp förändringarna i yrkesutbildningen och i behörighetskraven för lärarna samt förstärka lärarnas kompetens och öka arbetets attraktionskraft.

Förändringarna i de kvantitativa lärarbehoven förutsätter av undervisningsförvaltningen och universiteten exaktare bedömningar av nybörjarplatsernas antal och inriktning. Då är det skäl att beakta åldersklassernas utveckling och inverkan på de kommande antalen sökande till lärarutbildning, förändringarna i läroanstaltsnätet, de regionala skillnaderna i behörighetssituationen för lärare, undervisningspersonalens åldersstruktur, lärarnas rörlighet mellan undervisningssektorn och andra uppgifter, eventuella förändringar i timfördelningen samt skillnaderna i utbildningens längd och i studieavbrott inom olika lärargrupper. Inom speciallärarutbildningen och elev-/studiehandledarutbildningen fortsätter utbildningsbehovet att öka. I dessa grupper ökar utbildningsbehovet både på grund av åldersstrukturen inom lärarkåren och på grund av behörighetssituationen. Under de närmaste åren kommer klasslärarbehovet att minska något, men i slutet av årtiondet kommer behovet av klasslärarutbildning igen att öka på grund av antalet elever som börjar skolan. Också inom vuxenutbildningen ökar lärarbehovet på grund av åldersstrukturen inom lärarkåren.

Resurser bör genom universitetsinterna lösningar istället för på överutbildning av vissa ämneslärargrupper riktas på lärargrupper, där man observerar problem i lärartillgången och i lärarnas behörighet. Överutbildning motiveras ibland med att efterfrågan på lärarnas kunskaper och färdigheter också finns annanstans i arbetslivet och att lärarutbildning är meriterande när man söker jobb. Det är uppenbart att de pedagogiska färdigheter som lärarutbildningen ger behövs i olika uppgifter inom arbetslivet. Det förutsätter emellertid inte att de pedagogiska studier som ger behörighet som lärare i betydande grad måste ökas. En möjlig lösning vore att till studierna inom de olika utbildningsområdena foga delar som ger sådana pedagogiska färdigheter som behövs i arbetslivet.

När beslut om det strukturella utvecklandet fattas inom universitetens lärarutbildning, bör målet vara lösningar som främjar samarbete mellan olika lärarutbildningar, förstärker forskningen i lärarutbildningen och ger lärarstuderandena mångsidigare möjligheter till biämnestudier. Dessa synvinklar bör beaktas också när man bedömer hur många lärarutbildningsenheter som kommer att behövas.

Beaktande av förändringarna i lärarbehoven i utbildningsdimensioneringen förutsätter att undervisningsförvaltningen och lärarutbildningsenheterna har tillgång till uppdaterade uppgifter om lärarsituationen och ett tillräckligt faktaunderlag för prognostisering. En mycket brådskande uppgift är att hitta ett sätt att få tillgång till uppdaterad information om barnträdgårdslärarsituationen så att regelbunden prognostisering av behovet av barnträdgårdslärarutbildning kan inledas.

När lärar- och lärarutbildningsbehoven bedöms är det skäl att ägna uppmärksamhet åt hur personer med lärarutbildning söker till uppgifter inom skolsektorn och hur länge de stannar i läraryrket. Lärarnas erfarenheter av sitt arbete och sin arbetsmiljö har undersökts genom utredningar

som gällt arbetsplatsklimatet, kravnivån, överbelastningen, påverkningsmöjligheterna och det sociala stöd som arbetsplatsen erbjuder. Bakgrunden till pensionsbenägenhet, möjligheterna till arbetskarriär och det stöd som fortbildning ger i lärararbetet är också viktiga faktorer när kvarstandandet i läraryrket bedöms.

För närvarande pågår projektet *Pedagoginen asiantuntijuus liikkeessä* (Den pedagogiska sakkunskapen i rörelse), som prognostiserar det kvantitativa behovet av lärarutbildning och lärarnas kvalitativa kunskapsbehov. Till projektets uppgifter hör också att utveckla prognostiseringsmodeller för lärarbehovet som allt bättre beaktar lärarutbildades övergång till andra yrken och återkomst till undervisningssektorn.

► Framtidsutsikter för läraryrket

Dimensioner i lärarens yrkesskicklighet

Yrkesskicklighetskraven för lärare kan indelas i fyra delområden: undervisningsämnet eller området och den innehållsliga kompetensen i anslutning till det, sakkunskap om inläring och undervisning, sociala och etiska färdigheter och mångsidiga kunskaper om det praktiska skolarbetet. Ovan nämnda delområden är inte frikopplade från varandra, utan på många sätt sammanbundna. Att stödja denna integrering är en viktig uppgift med tanke på utvecklandet av lärarutbildningen. Det förutsätter att lärarnas grundutbildning och fortbildning bildar ett kontinuum. Lärarnas grundutbildning, arbetshandledningen för nya lärare och lärarfortbildningen bör sammanföras så att de bildar en helhet som gör det möjligt för läraren att växa och utvecklas i sitt yrke.

Läraren är ett mångsidigt informationsproffs, som bör ha en vid syn på fostringsarbetet och utbildningens helhet. I sitt arbete behöver läraren innehållslig kunskap om sitt undervisningsämne eller undervisningsområde och pedagogisk kunskap i anslutning till det. Läraren behöver färdigheter i att planera utbildningens helhet på sikt, så att det egna arbetet inte inskränker sig till "bevakning" av någon enskild del. Förmåga att se helheter behövs i synnerhet vid utvecklandet av läroplanerna. Läraren ska också ha en uppfattning om de olika expertnätverk, där kunskapen i anslutning till det egna undervisningsområdet skapas och utvecklas. Det är troligt att den gemensamma synen på skolans uppgift håller på att smulas sönder. Uppfattningen om skolans uppgift blir en dialog mellan olika syner. Skolan förväntas samtidigt förmedla mycket traditionella kunskaper och färdigheter och handleda i kreativ användning av de nya kunskapsmiljöerna. Olika aktörer har olika sinsemellan mycket motstridiga uppfattningar om det basstoff som ska undervisas. För att skolan inte ska ledas att styras endast av de aktörer som mest högljutt framför sina krav, bör den som gemenskap kunna ställa upp mål, verksamhetslinjer och sätt för att utvärdera och förnya det egna arbetet. Framtidens lärarskap innebär färdighet att delta i och påverka innehållet i diskussionen om skolan. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

Den utvidgade synen på kunskap och inläring har ställt läroanstalterna och lärarna inför nya utmaningar. Förutom kunskaper och färdigheter ska eleverna få verktyg för att hantera det inlärd. Detta behov förstärks av förändringarna i arbetslivet, som förutsätter kontinuerligt lärande. I egenkap av informationsproffs kommer lärarna i framtiden i allt högre grad att förväntas fungera som modeller för livslångt lärande. Undervisnings- och inläringsexpertis är kärnområdet i lärarskapet.

Denna expertis använder framtidens lärare smidigt över ålders-, kommun- och läroanstaltsgränserna. Sin inlärnings- och undervisningskompetens använder läraren i många olika former och situationer och i samarbete med många olika slags människor. Också nätmiljöerna är lärarens arbetsfält. Lärarens viktigaste uppgift blir då att avgöra hur förhållandet till de nya lärmiljöerna ska byggas upp för att de ska tjäna elevernas harmoniska utveckling. (Niemi 2005; Välijärvi 2006).

Lärarens arbete inskränker sig inte till att förmedla kunskaper och färdigheter, utan en betydande del av arbetet ansluter sig till de samhälleliga, bildningsmässiga och kulturella värderingar som förmedlas genom skolan. Demokrati, människovärde, aktivt medborgarskap och människornas välfärd är mål som bör främjas av lösningarna i skolans vardag. Om målet för skolan är en öppen, frågande och samarbetsvillig elev, bör man fråga sig på vilket sätt undervisningen och lärmiljön bäst kan möjliggöra detta. Av eleverna kan inte förväntas ett väsentligt mer utvecklat kunnande än vad skolan ger modell för i sin dagliga verksamhet. Läraryrkets etiska och sociala dimension blir allt viktigare då samhällets ekonomiska och sociala problem och förändringarna i mediemiljöerna i allt högre grad påverkar klassrummens vardag. Skolan varken kan eller bör ensam försöka lösa de problem som samhällets svagare skyddsnät leder till, men lärarna förutsätts ha förmåga till yrkesövergripande samarbete så att eleverna får den experthjälp de behöver. (Niemi 2005; Välijärvi 2006.)

I arbetet som lärare behövs rikligt med praktiskt kunnande, om det så handlar om frågor som gäller lärostoffet och inläringen eller sociala och etiska färdigheter. Också skoldriftsfrågor, lärarens och elevens rättigheter och skyldigheter och skolans ekonomi och administration är exempel på saker som hör till lärarens yrkesfärdighet. Därtill ställer de snabba förändringarna i samhället och i arbetslivet lärararbetet inför ständigt nya utmaningar. (Niemi 2005.) De finländska lärarnas möjligheter att påverka sitt arbete är i internationell jämförelse stora. Utmärkande för det finländska utbildningssystemet fr.o.m.1980-talet har varit att beslutfattandet har flyttats närmare skolorna och lärarna. (Välijärvi 2006.)

Den viktigaste tyngdpunkten i utvecklandet av yrkesutbildningen har varit att förstärka kontakterna till arbetslivet. Grunderna för de yrkesinriktade grundexamina har nyligen förnyats så att överensstämmelsen med arbetslivet och företagsamheten har förstärkts. Examinsdelarna definieras i form av verksamhetshelheter och kunnande som krävs i arbetslivet. Också flexibiliteten i examina har ökat så att det nu erbjuds allt mångsidigare möjligheter att välja delar från andra examina. Omfattande och modulbaserade examina och individuella studiestigar är en utmaning för lärarnas handledningskompetens.

Lärarna inom yrkesutbildningen förutsätts ha djupa kunskaper om arbetslivet. Inläring i arbetet och yrkesprov har lett till ett ökat samarbete både inom läroanstalten och mellan läroanstalter och arbetsliv. Speciellt samarbetet mellan lärare och arbetsplatshandledare gör det möjligt att stödja de ungas yrkesskicklighet och etablering i arbetslivet. Dessutom gör samarbetet mellan läroanstalterna och arbetslivet det möjligt för läraren att på arbetsplatserna förvärva kompetens som kompletterar den egna yrkesfärdigheten. Samarbetet med arbetslivet förutsätter av läraren allt mer färdigheter som nätverksaktör, arbetslivsutvecklare och handledare. Det ökade samarbetet med arbetslivet innebär nya utmaningar också för läroanstaltsledningen. I ledningen bör man bl.a. sköta om att utveckla nätverksarbetet enligt bransch och område, öka lärarnas inbördes samarbete och utbilda arbetsplatshandledare (Majuri & Erola 2007.)

Hur är det möjligt att påverka kvarstannandet i läraryrket?

Att få läraryrket att framstå som intressant kommer att vara en av de viktigaste uppgifterna då man strävar efter att trygga tillgången på kompetent och yrkeskunnig personal till uppgifterna inom undervisningssektorn. Utgångspunkten och en grundläggande förutsättning för en lyckad lärarrekratering är att det finns ett tillräckligt stort intresse för att söka till lärarutbildning. I Finland har intresset för att söka till lärarutbildning, med undantag av de matematisk-naturvetenskapliga ämnena, tillsvidare varit stort. Det har dock visat sig att det går att öka intresset också för matematisk-naturvetenskaplig lärarutbildning, om antagningen av de studerande ordnas med hjälp av s.k. direktantagning. Vid olika universitet har man fått goda erfarenheter av att de studerande söker till en ämnesläraorienterad linje för att läsa matematiska ämnen. De studerande förbinder sig då mer medvetet till undervisningsarbetet. Motsvarande lösningar har också använts inom språkstudierna. Direktantagning kunde användas mer utbrett i antagningen av studerande till universitetens ämneslärarutbildning.

Undersökningar av antagningen till lärarutbildning (Kari 1996; Kari ym. 1997; Kari 2001; Kari 2002) visar att de utexaminerade lärarnas engagemang för undervisningsarbetet är mer bestående om tillräcklig uppmärksamhet har fästs vid lämpligheten för branschen och ett medvetet yrkesval vid antagningen till lärarutbildningen. Utvecklandet av bedömningen av lämplighet och engagemang har tidigare koncentrerats till klasslärarutbildningen, men håller i snabb takt på att utvidgas till ämneslärarutbildningen. Forskning som utvecklar metoderna för lämplighetstestning bör förstärkas inom all lärarutbildning.

De som söker till yrkespedagogisk lärarutbildning är en mycket heterogen grupp. Majoriteten av sökandena verkar redan som lärare, men också personer som arbetar med planerings-, förvaltnings- och forskningsuppgifter och med andra uppgifter inom arbetslivet söker till utbildningen. De som redan arbetar som lärare har lämplighetstestats i samband med anställningen. I en utredning om den yrkespedagogiska lärarutbildningens effekter var de viktigaste skälen till att söka till utbildningen strävan att trygga anställningsförhållandet, viljan att arbeta och utvecklas som lärare och månsidigare karriäralternativ. Den yrkespedagogiska lärarutbildningen öppnar enligt utredningen för många som tidigare verkat i andra uppgifter en ny arbetsbana och påverkar positivt deras vilja att arbeta som lärare och utbildare. (Lahtiranta & Penttilä 2006.)

Identifikation som lärare är i allmänhet inte den främsta orsaken för att söka till lärararbete inom yrkesutbildningen. Lärararbetet betraktas också som en av många möjligheter och ofta är det en tillfällighet att man blir lärare. Enligt en utredning av antagningen till yrkespedagogisk lärarutbildning ansluter sig lämpligheten som yrkeslärare framför allt till mångsidiga interaktionsfärdigheter, motivation, utvecklingsvillighet och substanskunnande. (Manninen 2010).

Många faktorer har betydelse för läraryrkets status. I Finland, som traditionellt har varit ett land där man uppskattat utbildning, har vi inte ännu några stora problem på det här området, men det finns signaler som tyder på att läraryrket håller på att sjunka i anseende. Underkulturer med en negativ attityd till skolan får mycket utrymme t.ex. i medier och reklam. Dylika faktorer påverkar föreställningarna om skolarbetet och läraryrkets lockelse. Därför vore det skäl att utveckla massmediernas samarbete med skolorna, undervisningsförvaltningen, lärarorganisationerna, lärarnas arbetsgivare, föräldrarna och arbetslivet och göra det mångsidigare. Det skulle skapa utrymme för ett tänkande enligt vilket rapporteringen om skolorna också kan vara positiv.

Lärararbetets status påverkas både direkt och indirekt av de avgöranden som görs nationellt och lokalt om resurserna för skolväsendet. Betydelsen av de faktorer som ansluter sig till lärarnas avlöning och karriärmöjligheter bör understrykas då man söker medel för att lösa personalfrågorna inom undervisningsarbetet. En god personalpolitik och samarbete förbättrar kvaliteten i arbetslivet och dess resultat. Förutsättning för en förstärkning av lärarnas arbetshälsa är att arbetsinsatsen och dess kompensation upplevs vara i balans och att kraven på skolan och lärarna är rimliga. Arbetshälsa eller problem i arbetshälsan upplevs oftast som ett resultat av att arbetet löper eller inte löper. Arbetshälsan byggs upp eller smulas sönder i de vardagliga arbetssituationerna, i hur de tolkas och i de beslut som fattas på basis av tolkningarna. Den viktigaste spänningen i lärarens arbete ligger mellan det individuella verksamhetssättet i traditionellt undervisningsarbete och det kollektiva arbetssätt som de förändringar som skett i arbetet förutsätter. Lärarnas motivationsproblem handlar inte endast om bristande gemenskap i arbetet. Det individuella verksamhetssättet är inbyggt såväl i skolornas fysiska strukturer och utrustning, gruppindelningar, timfördelningar och belöningssystem som i läroplanerna. (Launis & Koli 2005.)

Allt fler problem som beror på marginalisering och ekonomiska svårigheter samt på de svagare skyddsnäten i samhället är synliga i skolorna. Lärarna upplever att den fostrande uppgiften har blivit större och att elevernas personliga problem har ökat. Förutom till ett ökat behov av ekonomiska resurser i skolorna leder detta till två andra utvecklingsbehov. Dels måste lärarna i sin grundutbildning och fortbildning få tillräckliga färdigheter för att upptäcka och förebygga inlärningssvårigheter och utslagning och för yrkesövergripande samarbete. Det andra utvecklingsbehovet gäller elevvården. Skolorna behöver tillräckligt med yrkesskicklig elevvårdspersonal för att eleverna i tid ska få tillräcklig och rätt expert hjälp för sina hälso-, sociala och psykiska problem.

De finländska lärarnas möjligheter att genom fortbildning få stöd för sitt arbete varierar betydligt i enlighet med till vilken lärargrupp läraren hör och i vilken läroanstalt han eller hon arbetar. I alla skolformer är rektorerna bland de mest aktiva fortbildningsdeltagarna. De uppgifter om fortbildningsdeltagandet som erhöles i samband med insamlingen av lärardata år 2010 tyder på att deltagandet i fortbildning i jämförelse med uppgifterna för år 2007 år 2009 hade ökat inom alla lärargrupper utom inom det fria bildningsarbetet.

Man kan på goda grunder anta att de kommuner som anslår resurser för lärarfortbildningen redan inom en nära framtid kommer att ha det lättare att rekrytera lärare än de som har skurit ned fortbildningsresurserna till ett minimum. Kommunens utbildningsvänliga rykte blir en konkurrensfaktor i lärarrekryteringen. Detta har man inte ännu i tillräcklig grad insett i kommunerna.

Den finländska lärarkårens åldersstruktur påverkar orken och kvarstannandet i arbetet. Arbetsförhållandena och möjligheterna att få stöd för arbetet genom fortbildning, arbetshandledning och utvecklingsprojekt påverkar lärarens arbetsmotivation. Relativt lite uppmärksamhet har tills vidare inom lärarfortbildningen ägnats åt de förändringar som sker i utbildningshuvudet i olika skeden av lärarbanan. Utvecklingen som lärare är en process, under vilken det sker förändringar i kunskapssynen, ämnes- eller områdeskompetensen och de använda arbetsformerna. Lärarens arbetsskicklighet och arbetsproblem är mycket olika i olika skeden av karriären. Fortbildningen har tills vidare just inte alls reagerat på de föränderliga utbildningsbehoven under lärarbanan. T.ex. den handledning som ges nya lärare förutsätter utvecklingsåtgärder och resurser.

Med hjälp av programmet KUNNIG har man försökt finna lösningar på de ovan beskrivna problemen. Syftet med programmet som startade år 2010 är att systematiskt utveckla kompetensen

hos undervisningsväsendets personal. Tyngdpunkter i programmet är bl.a. att främja arbetshälsan, utveckla utbildningsformer som har sin utgångspunkt i arbetslivet, uppdatera lärarnas kunskaper och färdigheter, förstärka kompetensen gällande informationssamhället samt utbildning för läroanstaltsledningen. Lärare som är i början av sin arbetsbana stöds genom omfattande projekt. Utbildning riktas även till lärare med en lång erfarenhet av undervisningsarbete.

Ledarens roll i läroanstalterna är allt viktigare. Ju mer beslutanderätt som har decentraliserats till läroanstalterna, desto större är de förväntningar som ställs på rektorn. En av de viktigaste styrkorna i framtidens skolor är ett utvecklat ledarskap och ledarskapssystem. Ledarskapskulturen i läroanstalterna har dock förblivit ganska oförändrad. Typiskt för den är att skolorna inte är internt organiserade och att delat ledningsansvar inte gynnas. Utbudet av utbildning för läroanstaltsledningens uppgifter och fortbildningen till stöd för ledningsarbetet kommer att öka kraftigt tack vare programmet KUNNIG. Genom ökad utbildning och forskning som stöder ledandet och utvecklandet av läroanstalterna är det möjligt att påverka undervisningspersonalens arbetshälsa och kvarstannandet i yrkena inom undervisningssektorn.

Kirjallisuus Litteratur

Aino-hankkeen loppuraportti. 2008. Aineenopettajakoulutuksen nykytila ja kehittämistarpeet. Turun yliopisto. Turun opettajankoulutuslaitos.

Hartikainen, J. & Hartikainen, S. 2001. Valveutuneisuus - hyvä sijoitus? Julkaisussa Räihä, P. (toim.) 2001. Valinnat - Koulutus - Luokanopettajan työ. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 70.

Jakku-Sihvonen, R. (toim.) 2005. Uudenlaisia maistereita. Kasvatusalan koulutuksen kehittämislinjauja. PS-kustannus. Keuruu.

Jakku-Sihvonen, R. & Niemi, H. (Eds.) 2006. Research-based Teacher Education in Finland. Reflections by Finnish Teacher Educators. Suomen Kasvatustieteellinen Seura. Kasvatusalan tutkimuksia - Research in Educational Sciences 25.

Jussila, J. & Saari, S., (toim.) 1999. Opettajankoulutus tulevaisuuden tekijänä. Yliopistoissa annettavan opettajankoulutuksen arviointi. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 11:1999.

Kari, J. 1996. Opettajan ammatti ja kasvatustietoisuus. Helsinki.

Kari, J. 2001. Jyväskylän, Kokkolan, Hämeenlinnan ja Oulun valintakoetutkimus 1991–2000. Julkaisussa Räihä, P. (toim.) 2001. Valinnat - Koulutus - Luokanopettajan työ. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 70.

Kari, J. 2002. Opettajan ammatin suosio ja opettajaksi hakeutumisen ongelmat. Julkaisussa Räihä, P. & Kari, J. (toim.) 2002. Opettajaksi soveltuvuuden moni-ilmeisyys. Opiskelijavalinta valtakunnallisesti puntaroituna. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 74.

Kari, J. & Heikkinen, H. & Räihä, P. & Varis, E. 1997. Lähtisinkö opettajaksi? Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 64.

Launis, K. & Koli A. 2005. Opettajien työhyvinvointi muutoksessa. Työ ja ihminen 19 (2005) 3:350.

Lahtiranta, K. & Penttilä, S. 2006. Opettajankoulutus ammatillisen opettajuuden kehittäjänä. Heilan julkaisusarja C, Ammatillinen opettajakorkeakoulu, 16.

Luukkainen, O. 2000. Opettaja vuonna 2010. Opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen ennakointihankkeen (OPEPRO) selvitys 15. Loppuraportti. Opetushallitus.

Majuri, M. & Erola, T. 2007. Työelämäyhteistyö ammatillisen peruskoulutuksen ytimessä. Julkaisussa Jääskeläinen, Laukia, Luukkainen, Mutka, Remes (toim.) 2007. Ammattikasvatuksen soihdunkantoa. Kymmenen vuotta opettajankoulutusta ammatillisissa opettajakorkeakouluissa. PS-kustannus. Juva.

Manninen, N. 2010. Soveltuvuuden arvioinnin suuntia. Opiskelijavalinta ammatillisissa opettajaopinnoissa. HAAGA-HELIAn julkaisusarja. Kehittämisraportteja 3/2010. Vantaa.

Niemi, H. 2005. Suomalainen opettajankoulutus valmiina jo pitkään eurooppalaiseen korkeakoulalueeseen. Julkaisussa Jakku-Sihvonen, R. (toim.) 2005. Uudenlaisia maistereita. Kasvatusalan koulutuksen kehittämislinjoja. PS-kustannus. Keuruu.

Nummenmaa, A. & Välijärvi, J. 2006. Opettajan työ ja oppiminen. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylä.

Opetusministeriö. 2001. Opettajankoulutuksen kehittämisohjelma. Helsinki.

Opetusministeriö. 2003. Opettajatarvetyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003:9.

Opetusministeriö. 2007a. Erityisopetuksen strategia. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:47.

Opetusministeriö. 2007b. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 2007–2012.

Opetusministeriö. 2007c. Opettajankoulutus 2020. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:44.

Opetusministeriö. 2007d. Opettajatarve maahanmuuttajataustaisten opetuksessa ja koulutuksessa. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:32.

Piesanen, E. & Kiviniemi, U. & Valkonen, S. 2006a. Opettajankoulutuksen kehittämisohjelman seuranta ja arviointi 2005. Opettajien peruskoulutus 2005 ja seuranta 2002–2005. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimusselosteita 28.

Piesanen, E. & Kiviniemi, U. & Valkonen, S. 2006b. Opettajankoulutuksen kehittämisohjelman seuranta ja arviointi 2005. Opettajien täydennyskoulutus 2005 ja seuranta 1998–2005. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimusselosteita 29.

Räihä, P. (toim.) 2001. Valinnat - Koulutus - Luokanopettajan työ. Jyväskylän yliopisto. Opettajan-koulutuslaitos. Tutkimuksia 70.

Räihä, P. & Kari, J. (toim.) 2002. Opettajaksi soveltuvuuden moni-ilmeisyys. Opiskelijavalinta valtakunnallisesti puntaroituna. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 74.

Välijärvi, J. 2006. Kansankynttilästä tietotyön ammattilaiseksi. Opettajan työn yhteiskunnallisten ehtojen muutos. Julkaisussa Nummenmaa, A. & Välijärvi, J. (toim.) 2006. Opettajan työ ja oppiminen. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylä.

Liitteet

► Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajat kevätlukukaudella 2010

Perusopetus

- Liite 1.** Suomenkielisen perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2010
- Liite 2.** Ruotsinkielisen perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2010
- Liite 3.** Perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2010

- Liite 4.** Suomenkielisen perusopetuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010
- Liite 5.** Ruotsinkielisen perusopetuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010
- Liite 6.** Perusopetuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010

- Liite 7.** Suomenkielisen perusopetuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2010
- Liite 8.** Ruotsinkielisen perusopetuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2010
- Liite 9.** Perusopetuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2010

- Liite 10.** Suomenkielisessä perusopetuksessa kevätlukukaudella 2010 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin
- Liite 11.** Ruotsinkielisessä perusopetuksessa kevätlukukaudella 2010 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin
- Liite 12.** Perusopetuksessa kevätlukukaudella 2010 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin

- Liite 13.** Suomenkielisen perusopetuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2010
- Liite 14.** Ruotsinkielisen perusopetuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2010
- Liite 15.** Perusopetuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2010
- Liite 16.** Perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien sukupuolijakauma kevätlukukaudella 2010

Lukiokoulutus

- Liite 17.** Suomenkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2010
- Liite 18.** Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2010
- Liite 19.** Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2010
- Liite 20.** Suomenkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010
- Liite 21.** Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010
- Liite 22.** Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010
- Liite 23.** Suomenkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2010
- Liite 24.** Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2010
- Liite 25.** Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2010
- Liite 26.** Suomenkielisessä lukiokoulutuksessa kevätlukukaudella 2010 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin
- Liite 27.** Ruotsinkielisessä lukiokoulutuksessa kevätlukukaudella 2010 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin
- Liite 28.** Lukiokoulutuksessa kevätlukukaudella 2010 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin

- Liite 29.** Suomenkielisen lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2010
- Liite 30.** Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2010
- Liite 31.** Lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2010
- Liite 32.** Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien sukupuolijakauma kevätlukukaudella 2010

Perusopetus ja lukiokoulutus yhteensä

- Liite 33.** Suomenkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010
- Liite 34.** Ruotsinkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010
- Liite 35.** Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010
- Liite 36.** Suomenkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien jakautuminen ikäryhmittäin kevätlukukaudella 2010
- Liite 37.** Ruotsinkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien jakautuminen ikäryhmittäin kevätlukukaudella 2010
- Liite 38.** Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien jakautuminen ikäryhmittäin kevätlukukaudella 2010
- Liite 39.** Vähintään viisikymmentä vuotta täyttäneiden opettajien prosentuaalinen osuus hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisista perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista oppiaineittain kevätlukukaudella 2010

Liite 1. Suomenkielisen perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävityypeittäin kevätlukukaudella 2010

Tehtävätyyppi	Opettajia yhteensä		Muodollisesti kelpoisen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävissä		Opettajilla on muu opettajakelpoisuus		Opettajakelpoisuus puuttuu		Opettajilla puuttuu kelpoisuus, puuttuva kelpoisuustekijä (Samalla opettajalla voi olla useampi puuttuva kelpoisuustekijä.)								
	f	%	f	%	f	%	f	%	Tieto opettajakelpoisuudesta puuttuu	Tutkinto	Muut tehtävään vaadittavat opinnot	Opettajan pedagogiset opinnot	Luokanopettajan opettavien aineiden monialaiset opinnot	Koulun opetuskielen hallinta	Riittävä arvosana jostakin opetettavasta aineesta	Et tietoa	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	f	f	f	f	f	f	f	f
REHTORIT	1 212	1 197	98,8	8	0,7	3	0,2	4	7	4		2				7	
LEHTORIT	11 622	11 166	96,1	170	1,5	238	2,0	48	198	67	97	10	10	104	15		
LUOKANOPETTAJAT JA ESILUOKANOPETTAJAT	14 351	13 736	95,7	195	1,4	408	2,8	12	479	55	72	115	7	67	10		
Esiluokanopettaja	522	496	95,0	2	0,4	23	4,4	1	40	9	5	13	1	5	1		
Luokanopettaja	13 829	13 240	95,7	193	1,4	385	2,8	11	439	46	67	102	6	62	9		
ERITYISLUOKANOPETTAJAT JA ERITYISOPETTAJAT	5 062	3 854	76,1	644	12,7	552	10,9	12	540	382	132	67	9	29	13		
Sopeutumattomien opetus	423	266	62,9	64	15,1	93	22,0		87	49	12	11	2	2	1		
Mukautettu opetus	987	743	75,3	140	14,2	103	10,4	1	103	94	32	16	1	7	3		
Kehitysvammaisten opetus	461	380	82,4	45	9,8	36	7,8		42	22	9	6	2	3	1		
Kuulovammaisten opetus	57	42	73,7	11	19,3	4	7,0		6	6	1	1		1			
Näkövammaisten opetus	24	21	87,5	3	12,5					1				1			
Liikuntavammaisten opetus	46	40	87,0	5	10,9			1									
Dysfasiaopetus	233	190	81,5	27	11,6	16	6,9		18	14	4	2					
Autistien opetus	47	36	76,6	4	8,5	7	14,9		7	3	2	1					
Muu erityisopetus	1 168	769	65,8	223	19,1	168	14,4	8	163	112	34	19	3	5	6		
Osa-aikainen erityisopetus	1 616	1 367	84,6	122	7,5	125	7,7	2	114	81	38	11	1	10	2		
MAAHANMUUTTAJIEN OPETTAJAT (Perusopetukseen valm. opetus)	163	125	76,7			37	22,7	1	29	8	9	2		2	1		
PÄÄTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	3 848	2 741	71,2	411	10,7	656	17,0	40	617	87	230	31	8	187	41		
SIVUTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	632	233	36,9	91	14,4	275	43,5	33	266	16	79	18	4	25	35		
YHTEENSÄ	36 890	33 052	89,6	1 519	4,1	2 169	5,9	150	2 136	619	619	245	38	421	115		

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskoulun eriytyneet 82,3 %, perus- ja lukion koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajatutkimus keuhkokuumeesta 2010.

Liite 2. Ruotsinkielisen perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävyyteittäin kevätlukukaudella 2010

Tehtävätyyppi	Opettajia yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta			Opettajilla on muu opettajakelpoisuus			Opettajakelpoisuus puuttuu			Tieto opettajakelpoisuudesta puuttuu	Opettajalta puuttuu kelpoisuus, puuttuva kelpoisuustekijä (Samalla opettajalla voi olla useampi puuttuva kelpoisuustekijä.)								
		f	f	%	f	%	f	%	f	%		f	f	Turkinto	Muit tehtävään vaadittavat opinnot	Opettajan pedagogiset opinnot	Luokanopettajan opettävien aineiden monialaiset opinnot	Koulun opetuskielen hallinta	Kiittävä arvosana jostakin opettavasta aineesta	Ei tietoa
REHTORIT	95	92	96,8	1	1,1	1	1,1	1	1,1	1	2									
LEHTORIT	698	615	88,1	16	2,3	60	8,6	7	53	10	27	6	7	6	1					
LUOKKANOPETTAJAT JA ESIL.OPETTAJAT	1 116	986	88,4	29	2,6	94	8,4	7	99	4	17	10	2	0	4					
Esiluokanopettaja	65	62	95,4			2	3,1	1	3		1									
Luokanopettaja	1 051	924	87,9	29	2,8	92	8,8	6	96	4	16	10	2		4					
ERITYISLUOKKANOPETTAJAT JA ERITYISOPETTAJAT	318	238	74,8	33	10,4	47	14,8		46	13	12	5	0	2	0					
Sopeutumattomien opetus	7	3	42,9	1	14,3	3	42,9		3											
Mukautettu opetus	95	70	73,7	11	11,6	14	14,7		15	5	5	2								
Kehitysvammaisten opetus	18	8	44,4	3	16,7	7	38,9		7											
Kuulovammaisten opetus	3	*	*	*	*	*	*													
Näkövammaisten opetus	8	3	37,5	1	12,5	4	50,0		4											
Liikuntavammaisten opetus	1	*	*	*	*	*	*													
Dysfasiaopetus	3	*	*	*	*	*	*													
Autistien opetus	4	*	*			1	25		1											
Muu erityisopetus	46	28	60,9	11	23,9	7	15,2		6	3	3	1								
Osa-aikainen erityisopetus	133	117	88,0	5	3,8	11	8,3		10	5	4	2								
MAAHANMUUTTAJAJEN OPETTAJAT (Perusopetukseen valm. opetus)	4	*	*	*	*	*	*													
PÄÄTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	370	179	48,4	71	19,2	118	31,9	2	120	10	43	17	2	9	2					
SIVUTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	119	31	26,1	17	14,3	67	56,3	4	64	7	34	8	1	4	4					
YHTEENÄ	2 720	2 145	78,9	167	6,1	387	14,2	21	384	44	133	46	12	21	11					

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukionasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystäm.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajäkysely keväällä 2010.

Liite 3. Perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävyyteittäin kevätlukukaudella 2010

Tehtävätyyppi	Opettajia yhteensä		Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta		Opettajilla on muu opettajakelpoisuus		Opettajakelpoisuus puuttuu		Tieto opettajakelpoisuudesta puuttuu		Opettajalta puuttuu kelpoisuus, puuttuva kelpoisuustekijä (Samalla opettajalla voi olla useampi puuttuva kelpoisuustekijä.)							
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	Turkinto	Muut tehtävään vaadittavat opinnot	Opettaja pedagogiset opinnot	Luokanopettajan opettävien aineiden monialaiset opinnot	Koulun opetuskielen hallinta	Kiittävä arvosana jostakin opetettavasta aineesta	Ei tietoa	
REHTORIT	1 307	1 289	98,6	9	0,7	4	0,3	5	9	4							7	
	12 320	11 781	95,6	186	1,5	298	2,4	55	251	77	124	16	17	110	16			
	15 467	14 722	95,2	224	1,4	502	3,2	19	578	59	89	125	9	67	14			
	587	558	95,1	2	0,3	25	4,3	2	43	9	6	13	1	5	1			
	14 880	14 164	95,2	222	1,5	477	3,2	17	535	50	83	112	8	62	13			
	5 380	4 092	76,1	677	12,6	599	11,1	12	586	395	144	72	9	31	13			
	430	269	62,6	65	15,1	96	22,3		90	49	12	11	2	2	1			
	1 082	813	75,1	151	14,0	117	10,8	1	118	99	37	18	1	7	3			
	479	388	81,0	48	10,0	43	9,0		49	22	9	6	2	3	1			
	60	45	75,0	11	18,3	4	6,7		6	6	1	1		1				
	32	24	75,0	4	12,5	4	12,5		4	1				1				
	47	40	85,1	6	12,8			1										
	236	193	81,8	27	11,4	16	6,8		18	14	4	2						
	51	39	76,5	4	7,8	8	15,7		8	3	2	1						
	1 214	797	65,7	234	19,3	175	14,4	8	169	115	37	20	3	5	6			
	1 749	1 484	84,8	127	7,3	136	7,8	2	124	86	42	13	1	12	2			
MAAHANMUUTTAJAJEN OPETTAJAT (Perusopetukseen valm. opetus)	167	129	77,2			37	22,2	1	29	8	9	2		2	1			
PÄÄTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	4 218	2 920	69,2	482	11,4	774	18,3	42	737	97	273	48	10	196	43			
SIVUTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	751	264	35,2	108	14,4	342	45,5	37	330	23	113	26	5	29	39			
YHTEENSÄ	39 610	35 197	88,9	1 686	4,3	2 556	6,5	171	2 520	663	752	291	50	442	126			

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskoulusta eriytyneet 82,3 %, perus- ja lukion koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajien kysely keuhkokuumeesta 2010.

Liite 4. Suomenkielisen perusopetuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiohjaajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Muodollinen opettajakelpoisuus puuttuu		Tieto puuttuu
	f	f	%	f	%	f	%	f
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	1 380	1 261	91,4	47	3,4	72	5,2	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	2	*	*	*	*	*	*	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	155	119	76,8	18	11,6	17	11,0	1
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	1	*	*	*	*	*	*	
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	25	13	52,0	3	12,0	6	24,0	3
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	30	12	40,0	5	16,7	9	30,0	4
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	797	763	95,7	6	0,8	25	3,1	3
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	9	8	88,9			1	11,1	
Englanti	2 227	2 119	95,2	45	2,0	62	2,8	1
Saksa	140	136	97,1	1	0,7	3	2,1	
Ranska	77	68	88,3	1	1,3	8	10,4	
Venäjä	38	35	92,1	1	2,6	1	2,6	1
Espanja	11	10	90,9					1
Muu kieli	19	10	52,6	3	15,8	6	31,6	
Matematiikka	1 760	1 650	93,8	16	0,9	92	5,2	2
Fysiikka	516	493	95,5	1	0,2	22	4,3	
Kemia	277	264	95,3	4	1,4	8	2,9	1
Maantieto	201	197	98,0	2	1,0	2	1,0	
Biologia	747	730	97,7	6	0,8	11	1,5	
Ympäristö- ja luonnontieteet	15	7	46,7	5	33,3	3	20,0	
Uskonto, evankelis-luterilainen	357	329	92,2	8	2,2	20	5,6	
Uskonto, ortodoksinen	74	57	77,0	7	9,5	9	12,2	1
Muut uskonnot	38	10	26,3	1	2,6	20	52,6	7
Elämäntutkimus	10	6	60,0	4	40,0			
Historia	702	680	96,9	7	1,0	14	2,0	1
Yhteiskuntaoppi	118	105	89,0	1	0,8	12	10,2	
Oppilaanohjaus	594	513	86,4	50	8,4	31	5,2	
Musiikki	510	427	83,7	37	7,3	45	8,8	1
Kuvataide	532	475	89,3	30	5,6	26	4,9	1
Liikunta	1 143	941	82,3	61	5,3	138	12,1	3
Terveystieto	131	105	80,2	9	6,9	16	12,2	1
Käsityö (tekstiilityö)	591	555	93,9	18	3,0	17	2,9	1
Käsityö (tekninen työ)	724	609	84,1	37	5,1	76	10,5	2
Käsityö	18	14	77,8	2	11,1	2	11,1	
Kotitalous	935	868	92,8	31	3,3	34	3,6	2
Filosofia	4	*	*	*	*	*	*	
Psykologia	2	*	*	*	*	*	*	
Tietotekniikka	164	142	86,6	4	2,4	17	10,4	1
Kaupalliset aineet ja konekirjoitus	20	18	90,0			2	10,0	
Luokkamuotoinen erityisopetus	100	27	27,0	48	48,0	25	25,0	
Osa-aikainen erityisopetus	67	24	35,8	27	40,3	15	22,4	1
Maahanmuuttajien perusop. valmistava opetus	12	5	41,7	3	25,0	4	33,3	
Muu oppiaine tai ei tietoa oppiaineesta	197	94	47,7	31	15,7	23	11,7	49
Yhteensä	15 470	13 907	89,9	581	3,8	894	5,8	88

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 5. Ruotsinkielisen perusopetuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Muodollinen opettajakelpoisuus puuttuu		Tieto puuttuu
	f	f	%	f	%	f	%	f
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	3	*	*	*	*	*	*	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	106	80	75,5	10	9,4	16	15,1	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	3	*	*	*	*	*	*	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	2	*	*	*	*	*	*	
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät								
Maahanmuuttajien oma äidinkieli								
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	5	2	40,0	2	40,0	1	20,0	
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	97	77	79,4	10	10,3	10	10,3	
Englanti	77	70	90,9	1	1,3	6	7,8	
Saksa	8	6	75,0			2	25,0	
Ranska	9	8	88,9			1	11,1	
Venäjä								
Espanja	1	*	*	*	*	*	*	
Muu kieli	1	*	*	*	*	*	*	
Matematiikka	128	97	75,8	8	6,3	22	17,2	1
Fysiikka	25	16	64,0	1	4,0	8	32,0	
Kemia	23	18	78,3			5	21,7	
Maantieto	11	5	45,5	1	9,1	5	45,5	
Biologia	46	41	89,1			5	10,9	
Ympäristö- ja luonnontieteet	6	5	83,3			1	16,7	
Uskonto, evankelis-luterilainen	36	31	86,1	2	5,6	3	8,0	
Uskonto, ortodoksinen	3	*	*	*	*	*	*	
Muut uskonnot	1	*	*	*	*	*	*	
Elämäntutkimus	1	*	*	*	*	*	*	
Historia	45	42	93,3	1	2,2	2	4,4	
Yhteiskuntaoppi	8	5	62,5			3	37,5	
Oppilaanohjaus	37	23	62,2	6	16,2	8	21,6	
Musiikki	46	19	41,3	9	19,6	17	37,0	1
Kuvataide	34	27	79,4	2	5,9	5	14,7	
Liikunta	79	58	73,4	5	6,3	16	20,3	
Terveystieto	13	8	61,5	2	15,4	3	23,1	
Käsityö (tekstiilityö)	48	39	81,3	2	4,2	7	14,6	
Käsityö (tekninen työ)	55	37	67,3	6	10,9	12	21,8	
Käsityö	2	*	*	*	*	*	*	
Kotitalous	56	51	91,1	1	1,8	4	7,1	
Filosofia								
Psykologia								
Tietotekniikka	5	1	20,0	1	20,0	3	60,0	
Kaupalliset aineet ja konekirjoitus								
Luokkamuotoinen erityisopetus	9	3	33,0	4	44,4	2	22,2	
Osa-aikainen erityisopetus	4	*	*	*	*	*	*	
Maahanmuuttajien perusop. valmistava opetus								
Muu oppiaine tai ei tietoa oppiaineesta	35	13	37,1	7	20,0	8	22,9	7
Yhteensä	1 068	794	74,3	87	8,1	178	16,7	9

Vastausprosentit 2010: peruskoulu 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulu 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajajaksely keväällä 2010.

Liite 6. Perusopetuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Opettajia yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Muodollinen opettajakelpoisuus puuttuu		Tieto puuttuu
	f	f	%	f	%	f	%	f
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	1 383	1 263	91,3	47	3,4	73	5,3	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	108	81	75,0	11	10,2	16	14,8	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	158	121	76,6	18	11,4	18	11,4	1
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	3	*	*	*	*	*	*	
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	25	13	52,0	3	12,0	6	24,0	3
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	30	12	40,0	5	16,7	9	30,0	4
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	802	765	95,4	8	1,0	26	3,2	3
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	106	85	80,2	10	9,4	11	10,4	
Englanti	2 304	2 189	95,0	46	2,0	68	3,0	1
Saksa	148	142	95,9	1	0,7	5	3,4	
Ranska	86	76	88,4	1	1,2	9	10,5	
Venäjä	38	35	92,1	1	2,6	1	2,6	1
Espanja	12	10	83,3	1	8,3	0	0,0	1
Muu kieli	20	11	55,0	3	15,0	6	30,0	
Matematiikka	1 888	1 747	92,5	24	1,3	114	6,0	3
Fysiikka	541	509	94,1	2	0,4	30	5,5	
Kemia	300	282	94,0	4	1,3	13	4,3	1
Maantieto	212	202	95,3	3	1,4	7	3,3	
Biologia	793	771	97,2	6	0,8	16	2,0	
Ympäristö- ja luonnontieteet	21	12	57,1	5	23,8	4	19,0	
Uskonto, evankelis-luterilainen	393	360	91,6	10	2,5	23	5,9	
Uskonto, ortodoksinen	77	59	76,6	7	9,1	10	13,0	1
Muut uskonnot	39	11	28,2	1	2,6	20	51,3	7
Elämäntutkimus	11	7	63,6	4	36,4	0	0,0	
Historia	747	722	96,7	8	1,1	16	2,1	1
Yhteiskuntaoppi	126	110	87,3	1	0,8	15	11,9	
Oppilaanohjaus	631	536	84,9	56	8,9	39	6,2	
Musiikki	556	446	80,2	46	8,3	62	11,2	2
Kuvataide	566	502	88,7	32	5,7	31	5,5	1
Liikunta	1 222	999	81,8	66	5,4	154	12,6	3
Terveystieto	144	113	78,5	11	7,6	19	13,2	1
Käsityö (tekstiilityö)	639	594	93,0	20	3,1	24	3,8	1
Käsityö (tekninen työ)	779	646	82,9	43	5,5	88	11,3	2
Käsityö	20	14	70,0	4	20,0	2	10,0	
Kotitalous	991	919	92,7	32	3,2	38	3,8	2
Filosofia	4	*	*	*	*	*	*	
Psykologia	2	*	*	*	*	*	*	
Tietotekniikka	169	143	84,6	5	3,0	20	11,8	1
Kaupalliset aineet ja konekirjoitus	20	18	90,0	0	0,0	2	10,0	
Luokkamuotoinen erityisopetus	109	30	27,5	52	47,7	27	24,8	
Osa-aikainen erityisopetus	71	27	38,0	28	39,4	15	21,1	1
Maahanmuuttajien perusop. valmistava opetus	12	5	41,7	3	25,0	4	33,3	
Muu oppiaine tai ei tietoa oppiaineesta	232	107	46,1	38	16,4	31	13,4	56
Yhteensä	16 538	14 701	88,9	668	4,0	1072	6,5	97

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 7. Suomenkielisen perusopetuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukaudella 2010

Maakunta	Rehtorit			Luokanopettajat ja esiluokanopettajat			Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat			Lehtorit			Maahanmuuttajien opettajat			Päätoimiset tuntiopettajat			Päätoiminen henkilöstö yhteensä		
	Yht.		Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään	Yht.		Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään	Yht.		Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään	Yht.		Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään	Yht.		Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään	Yht.		Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään	Yht.		Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään
	f	%		f	%		f	%		f	%		f	%		f	%		f	%	
Uusimaa	281	98,2	276	3 012	2 698	89,6	1 259	809	64,3	2 590	2 481	95,8	52	38	73,1	1 045	721	69,0	8 239	7 023	85,2
Itä-Uusimaa	18	100,0	18	224	190	84,8	65	45	69,2	171	160	93,6	3	*	*	38	21	55,3	519	436	84,0
Varsinais-Suomi	115	100,0	115	1 245	1 221	98,1	511	405	79,3	910	895	98,4	15	12	80,0	432	330	76,4	3 228	2 978	92,3
Satakunta	48	100,0	48	665	656	98,6	197	153	77,7	518	491	94,8	2	*	*	156	107	68,6	1 586	1 457	91,9
Kanta-Häme	36	100,0	36	521	502	96,4	163	117	71,8	381	375	98,4				80	61	76,3	1 181	1 091	92,4
Pirkanmaa	130	99,2	129	1 366	1 335	97,7	421	347	82,4	1 205	1 170	97,1	12	11	91,7	308	256	83,1	3 442	3 248	94,4
Päijät-Häme	44	100,0	44	531	508	95,7	201	139	69,2	465	455	97,8	3	*	*	140	98	70,0	1 384	1 246	90,0
Kymenlaakso	36	94,4	34	482	462	95,9	172	121	70,3	412	382	92,7	4	*	*	100	59	59,0	1 206	1 060	87,9
Etelä-Karjala	34	100,0	34	366	351	95,9	137	114	83,2	306	295	96,4	6	5	83,3	78	55	70,5	927	854	92,1
Etelä-Savo	42	95,2	40	430	422	98,1	170	133	78,2	380	349	91,8	4	*	*	110	70	63,6	1 136	1 018	89,6
Pohjois-Savo	59	98,3	58	758	749	98,8	229	197	86,0	574	554	96,5	1	*	*	157	116	73,9	1 778	1 675	94,2
Pohjois-Karjala	34	100,0	34	444	434	97,7	168	148	88,1	410	394	96,1	11	10	90,9	133	103	77,4	1 200	1 123	93,6
Keski-Suomi	72	100,0	72	863	855	99,1	332	308	92,8	651	635	97,5	3	*	*	317	264	83,3	2 238	2 137	95,5
Etelä-Pohjanmaa	44	97,7	43	749	727	97,1	207	164	79,2	523	512	97,9	2	*	*	107	55	51,4	1 632	1 503	92,1
Pohjanmaa	22	100,0	22	258	242	93,8	82	63	76,8	185	174	94,1	20	12	60,0	75	42	56,0	642	555	86,4
Keski-Pohjanmaa	19	100,0	19	176	171	97,2	43	35	81,4	158	152	96,2	2	*	*	64	50	78,1	462	428	92,6
Pohjois-Pohjanmaa	105	98,1	103	1 396	1 366	97,9	436	336	77,1	1 021	979	95,9	15	12	80,0	317	223	70,3	3 290	3 019	91,8
Kainuu	22	95,5	21	270	266	98,5	102	86	84,3	223	211	94,6	2	*	*	81	42	51,9	700	628	89,7
Lappi	51	100,0	51	590	576	97,6	166	133	80,1	538	501	93,1	6	4	66,7	110	68	61,8	1 461	1 333	91,2
Ei tietoa alueesta				5	5	100,0	1	*	*	1	*	*							7	7	100,0
Yhteensä	1 212	1 197	98,8	14 351	13 736	95,7	5 062	3 854	76,1	11 622	11 166	96,1	163	125	76,7	3 848	2 741	71,2	36 258	32 819	90,5

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskoulusta eriytyneet 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajajärjestely keväällä 2010.

Liite 8. Ruotsinkielisen perusopetuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2010

Maakunta	Rehtorit			Luokanopettajat ja esiluokanopettajat			Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat			Lehtorit			Maahanmuuttajien opettajat			Päätoimiset tuntiohjaajat			Päätoiminen henkilöstö yhteensä		
	Yht.	Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään		Yht.	Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään		Yht.	Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään		Yht.	Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään		Yht.	Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään		Yht.	Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään		Yht.	Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään	
		f	%		f	%		f	%		f	%		f	%		f	%		f	%
Uusimaa	39	38	97,4	381	297	78,0	132	89	67,4	271	227	83,8				144	57	39,6	967	708	73,2
Itä-Uusimaa	9	8	88,9	129	110	85,3	31	13	41,9	82	69	84,1				33	8	24,2	284	208	73,2
Varsinais-Suomi	7	6	85,7	88	75	85,2	28	24	85,7	46	42	91,3				34	20	58,8	203	167	82,3
Satakunta	1	*	*	10	6	60,0	2	*	*	7	6	85,7				5	3	60,0	25	18	72,0
Kanta-Häme																					
Pirkanmaa				4	*	*	2	*	*	9	9	100,0				3	*	*	18	13	72,2
Päijät-Häme				2	*	*													2	*	*
Kymenlaakso				8	6	75,0				10	7	70,0				6	3	50,0	24	16	66,7
Etelä-Karjala																					
Etelä-Savo																					
Pohjois-Savo	1	*	*	1	*	*													2	*	*
Pohjois-Karjala																					
Keski-Suomi																					
Etelä-Pohjanmaa																					
Pohjanmaa	36	36	100,0	453	450	99,3	114	101	88,6	250	235	94,0	4	*	*	136	81	59,6	993	907	91,3
Keski-Pohjanmaa	2	*	*	33	31	93,9	9	8	88,9	20	18	90,0				5	4	80,0	69	63	91,3
Pohjois-Pohjanmaa				7	7	100,0				3	*	*				4	*	*	14	11	78,6
Kainuu																					
Lappi																					
Yhteensä	95	92	96,8	1 116	986	88,4	318	238	74,8	698	615	88,1	4	4	100,0	370	179	48,4	2 601	2 114	81,3

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojalainsäädännön nojalla.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajatutkimus keväällä 2010.

Liite 9. Perusopetuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2010

Maakunta	Rehtorit			Luokanopettajat ja esiluokanopettajat			Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat			Lehtorit			Machanmuuttajien opettajat			Päätoimiset tuntiopettajat			Päätoiminen henkilöstö yhteensä		
	Yht.		Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään	Yht.		Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään	Yht.		Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään	Yht.		Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään	Yht.		Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään	Yht.		Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään	Yht.	Muodollisesti kelp.hoit. tehtävään	Yht.
	f	%		f	%		f	%		f	%		f	%		f	%		f	%	
Uusimaa	320	314	98,1	3 393	2 995	88,3	1 391	898	64,6	2 861	2 708	94,7	52	38	73,1	1 189	778	65,4	9 206	7 731	84,0
Itä-Uusimaa	27	26	96,3	353	300	85,0	96	58	60,4	253	229	90,5	3	*	*	71	29	40,8	803	644	80,2
Varsinais-Suomi	122	121	99,2	1 333	1 296	97,2	539	429	79,6	956	937	98,0	15	12	80,0	466	350	75,1	3 431	3 145	91,7
Satakunta	49	49	100,0	675	662	98,1	199	155	77,9	525	497	94,7	2	*	*	161	110	68,3	1 611	1 475	91,6
Kanta-Häme	36	36	100,0	521	502	96,4	163	117	71,8	381	375	98,4				80	61	76,3	1 181	1 091	92,4
Pirkanmaa	130	129	99,2	1 370	1 337	97,6	423	348	82,3	1 214	1 179	97,1	12	11	91,7	311	257	82,6	3 460	3 261	94,2
Päijät-Häme	44	44	100,0	533	510	95,7	201	139	69,2	465	455	97,8	3	*	*	140	98	70,0	1 386	1 248	90,0
Kymenlaakso	36	34	94,4	490	468	95,5	172	121	70,3	422	389	92,2	4	*	*	106	62	58,5	1 230	1 076	87,5
Etelä-Karjala	34	34	100,0	366	351	95,9	137	114	83,2	306	295	96,4	6	5	83,3	78	55	70,5	927	854	92,1
Etelä-Savo	42	40	95,2	430	422	98,1	170	133	78,2	380	349	91,8	4	*	*	110	70	63,6	1 136	1 018	89,6
Pohjois-Savo	60	59	98,3	759	749	98,7	229	197	86,0	574	554	96,5	1	*	*	157	116	73,9	1 780	1 676	94,2
Pohjois-Karjala	34	34	100,0	444	434	97,7	168	148	88,1	410	394	96,1	11	10	90,9	133	103	77,4	1 200	1 123	93,6
Keski-Suomi	72	72	100,0	863	855	99,1	332	308	92,8	651	635	97,5	3	*	*	317	264	83,3	2 238	2 137	95,5
Etelä-Pohjanmaa	44	43	97,7	749	727	97,1	207	164	79,2	523	512	97,9	2	*	*	107	55	51,4	1 632	1 503	92,1
Pohjanmaa	58	58	100,0	711	692	97,3	196	164	83,7	435	409	94,0	24	16	66,7	211	123	58,3	1 635	1 462	89,4
Keski-Pohjanmaa	21	21	100,0	209	202	96,7	52	43	82,7	178	170	95,5	2	*	*	69	54	78,3	531	491	92,5
Pohjois-Pohjanmaa	105	103	98,1	1 403	1 373	97,9	436	336	77,1	1 024	981	95,8	15	12	80,0	321	225	70,1	3 304	3 030	91,7
Kainuu	22	21	95,5	270	266	98,5	102	86	84,3	223	211	94,6	2	*	*	81	42	51,9	700	628	89,7
Lappi	51	51	100,0	590	576	97,6	166	133	80,1	538	501	93,1	6	4	66,7	110	68	61,8	1 461	1 333	91,2
Ei tietoa alueesta				5	5	100,0	1	*	*	1	*	*							7	7	100,0
Yhteensä	1 307	1 289	98,6	15 467	14 722	95,2	5 380	4 092	76,1	12 320	11 781	95,6	167	129	77,2	4 218	2 920	69,2	38 859	34 933	89,9

Vastausprosentti 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskoulusta eriytyneet 82,3 %, perus- ja lukion koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojalain nojalla.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajatiedot keväällä 2010.

Liite 10. Suomenkielisessä perusopetuksessa kevätlukukaudella 2010 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin

Tehtävätyyppi	Opettajia yhteensä	Opettajien jakautuminen iän mukaan kevätlukukaudella 2010						Opettajien jakautuminen (%) iän mukaan kevätlukukaudella 2010					
		Alle 40 v.	40–44 v.	45–49 v.	50–54 v.	55–59 v.	60 v. –	Alle 40 v.	40–44 v.	45–49 v.	50–54 v.	55–59 v.	60 v. –
		f	f	f	f	f	f	%	%	%	%	%	%
Rehtorit	1 212	110	190	219	262	316	115	9,1	15,7	18,0	21,6	26,1	9,5
Lehtorit	11 622	3 275	1 869	1 785	1 701	2 050	942	28,2	16,1	15,4	14,6	17,6	8,1
Luokanopettajat ja esiluokanopettajat	14 351	4 745	2 524	2 423	2 109	1 931	619	33,0	17,6	16,9	14,7	13,5	4,3
Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat	5 062	1 439	890	889	833	733	278	28,5	17,6	17,5	16,4	14,5	5,5
Maahanmuuttajien opettajat (Perusopetukseen valm.op.)	163	65	29	27	15	18	9	39,9	17,8	16,6	9,2	11,0	5,5
Päätömiset tuntiopettajat	3 848	1 912	555	503	369	311	198	49,7	14,4	13,1	9,6	8,1	5,1
Sivutoimiset tuntiopettajat	632	260	97	83	77	55	60	41,1	15,4	13,1	12,2	8,7	9,5
Yhteensä	36 890	11 806	6 154	5 929	5 366	5 414	2 221	32,0	16,7	16,1	14,5	14,7	6,0

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 11. Ruotsinkielisessä perusopetuksessa kevätlukukaudella 2010 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin

Tehtävätyyppi	Opettajia yhteensä	Opettajien jakautuminen iän mukaan kevätlukukaudella 2010						Opettajien jakautuminen (%) iän mukaan kevätlukukaudella 2010					
		Alle 40 v.	40–44 v.	45–49 v.	50–54 v.	55–59 v.	60 v. –	Alle 40 v.	40–44 v.	45–49 v.	50–54 v.	55–59 v.	60 v. –
		f	f	f	f	f	f	%	%	%	%	%	%
Rehtorit	95	11	20	23	21	16	4	11,6	21,1	24,2	22,1	16,8	4,2
Lehtorit	698	217	121	100	89	121	50	31,1	17,3	14,3	12,8	17,3	7,2
Luokanopettajat ja esiluokanopettajat	1 116	402	216	197	141	115	45	36,0	19,4	17,7	12,6	10,3	4,0
Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat	318	125	47	46	38	49	13	39,3	14,8	14,5	11,9	15,4	4,1
Maahanmuuttajien opettajat (Perusopetukseen valm.op.)	4	2	1	0	0	1	0	50,0	25,0	0,0	0,0	25,0	0,0
Päätömiset tuntiopettajat	370	193	51	48	43	21	14	52,2	13,7	13,0	11,6	5,7	3,8
Sivutoimiset tuntiopettajat	119	41	18	16	13	18	13	34,5	15,1	13,5	10,9	15,1	10,9
Yhteensä	2 720	991	474	430	345	341	139	36,4	17,5	15,8	12,7	12,5	5,1

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 12. Perusopetuksessa kevätlukukaudella 2010 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin

Tehtävätyyppi	Opettajia yhteensä	Opettajien jakautuminen iän mukaan kevätlukukaudella 2010						Opettajien jakautuminen (%) iän mukaan kevätlukukaudella 2010					
		Alle 40 v.	40–44 v.	45–49 v.	50–54 v.	55–59 v.	60 v.–	Alle 40 v.	40–44 v.	45–49 v.	50–54 v.	55–59 v.	60 v.–
		f	f	f	f	f	f	%	%	%	%	%	%
Rehtorit	1 307	121	210	242	283	332	119	9,2	16,1	18,5	21,7	25,4	9,1
Lehtorit	12 320	3 492	1 990	1 885	1 790	2 171	992	28,3	16,2	15,3	14,5	17,6	8,1
Luokanopettajat ja esiluokanopettajat	15 467	5 147	2 740	2 620	2 250	2 046	664	33,3	17,7	16,9	14,6	13,2	4,3
Erytysluokanopettajat ja erityisopettajat	5 380	1 564	937	935	871	782	291	29,1	17,4	17,4	16,2	14,5	5,4
Maahanmuuttajien opettajat (Perusopetukseen valm.op.)	167	67	30	27	15	19	9	40,1	18,0	16,1	9,0	11,4	5,4
Päätöimiset tuntiopettajat	4 218	2 105	606	551	412	332	212	49,9	14,3	13,1	9,8	7,9	5,0
Sivutoimiset tuntiopettajat	751	301	115	99	90	73	73	40,1	15,3	13,2	12,0	9,7	9,7
Yhteensä	39 610	12 797	6 628	6 359	5 711	5 755	2 360	32,3	16,7	16,1	14,4	14,5	6,0

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 13. Suomenkielisen perusopetuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2010

Maakunta	Tehtävänsä muodollisesti kelpoiset rehtorit ja päätoimiset opettajat ikäryhmittäin				Tehtävänsä muodollisesti kelpoisen päätoimisen henkilöstön %-jakautuminen ikäryhmittäin			
	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä
	f	f	f	f	%	%	%	%
Uusimaa	2 398	2 217	2 408	7 023	34,1	31,6	34,3	100,0
Itä-Uusimaa	143	145	148	436	32,8	33,3	33,9	100,0
Varsinais-Suomi	1 005	973	1 000	2 978	33,7	32,7	33,6	100,0
Satakunta	406	467	584	1 457	27,9	32,0	40,1	100,0
Kanta-Häme	330	403	358	1 091	30,3	36,9	32,8	100,0
Pirkanmaa	1 007	1 103	1 138	3 248	31,0	34,0	35,0	100,0
Päijät-Häme	396	406	444	1 246	31,8	32,6	35,6	100,0
Kymenlaakso	306	353	401	1 060	28,9	33,3	37,8	100,0
Etelä-Karjala	268	261	325	854	31,4	30,5	38,1	100,0
Etelä-Savo	285	326	407	1 018	28,0	32,0	40,0	100,0
Pohjois-Savo	481	593	601	1 675	28,7	35,4	35,9	100,0
Pohjois-Karjala	261	424	438	1 123	23,2	37,8	39,0	100,0
Keski-Suomi	654	720	763	2 137	30,6	33,7	35,7	100,0
Etelä-Pohjanmaa	424	534	545	1 503	28,2	35,5	36,3	100,0
Pohjanmaa	160	172	223	555	28,8	31,0	40,2	100,0
Keski-Pohjanmaa	122	132	174	428	28,5	30,8	40,7	100,0
Pohjois-Pohjanmaa	968	1 019	1 032	3 019	32,1	33,7	34,2	100,0
Kainuu	143	205	280	628	22,8	32,6	44,6	100,0
Lappi	300	424	609	1 333	22,5	31,8	45,7	100,0
Ei tietoa alueesta	1	3	3	7	14,3	42,8	42,9	100,0
Yhteensä	10 058	10 880	11 881	32 819	30,6	33,2	36,2	100,0

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 14. Ruotsinkielisen perusopetuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2010

Maakunta	Tehtävänsä muodollisesti kelpoiset rehtorit ja päätoimiset opettajat ikäryhmittäin				Tehtävänsä muodollisesti kelpoisen päätoimisen henkilöstön %-jakautuminen ikäryhmittäin			
	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä
	f	f	f	f	%	%	%	%
Uusimaa	260	242	206	708	36,7	34,2	29,1	100,0
Itä-Uusimaa	65	79	64	208	31,2	38,0	30,8	100,0
Varsinais-Suomi	59	56	52	167	35,3	33,6	31,1	100,0
Satakunta	10	5	3	18	55,5	27,8	16,7	100,0
Kanta-Häme								
Pirkanmaa	4	4	5	13	30,8	30,8	38,4	100,0
Päijät-Häme	1	1		2	50,0	50,0		100,0
Kymenlaakso	3	6	7	16	18,8	37,5	43,8	100,0
Etelä-Karjala								
Etelä-Savo								
Pohjois-Savo	1			1	100,0			100,0
Pohjois-Karjala								
Keski-Suomi								
Etelä-Pohjanmaa								
Pohjanmaa	303	309	295	907	33,4	34,1	32,5	100,0
Keski-Pohjanmaa	16	23	24	63	25,4	36,5	38,1	100,0
Pohjois-Pohjanmaa	5	3	3	11	45,4	27,3	27,3	100,0
Kainuu								
Lappi								
Yhteensä	727	728	659	2 114	34,4	34,4	31,2	100,0

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 15. Perusopetuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2010

Maakunta	Tehtävänsä muodollisesti kelpoiset rehtorit ja päätoimiset opettajat ikäryhmittäin				Tehtävänsä muodollisesti kelpoisen päätoimisen henkilöstön %-jakautuminen ikäryhmittäin			
	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä	Alle 40-v.	40–49-v.	Väh. 50-v.	Yhteensä
	f	f	f	f	%	%	%	%
Uusimaa	2 658	2 459	2 614	7 731	34,4	31,8	33,8	100,0
Itä-Uusimaa	208	224	212	644	32,3	34,8	32,9	100,0
Varsinais-Suomi	1 064	1 029	1 052	3 145	33,8	32,7	33,5	100,0
Satakunta	416	472	587	1 475	28,2	32,0	39,8	100,0
Kanta-Häme	330	403	358	1 091	30,3	36,9	32,8	100,0
Pirkanmaa	1 011	1 107	1 143	3 261	31,0	33,9	35,1	100,0
Päijät-Häme	397	407	444	1 248	31,8	32,6	35,6	100,0
Kymenlaakso	309	359	408	1 076	28,7	33,4	37,9	100,0
Etelä-Karjala	268	261	325	854	31,4	30,5	38,1	100,0
Etelä-Savo	285	326	407	1 018	28,0	32,0	40,0	100,0
Pohjois-Savo	482	593	601	1 676	28,8	35,4	35,8	100,0
Pohjois-Karjala	261	424	438	1 123	23,2	37,8	39,0	100,0
Keski-Suomi	654	720	763	2 137	30,6	33,7	35,7	100,0
Etelä-Pohjanmaa	424	534	545	1 503	28,2	35,5	36,3	100,0
Pohjanmaa	463	481	518	1 462	31,7	32,9	35,4	100,0
Keski-Pohjanmaa	138	155	198	491	28,1	31,6	40,3	100,0
Pohjois-Pohjanmaa	973	1 022	1 035	3 030	32,1	33,7	34,2	100,0
Kainuu	143	205	280	628	22,8	32,6	44,6	100,0
Lappi	300	424	609	1 333	22,5	31,8	45,7	100,0
Ei tietoa alueesta	1	3	3	7	14,3	42,8	42,9	100,0
Yhteensä	10 785	11 608	12 540	34 933	30,9	33,2	35,9	100,0

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

**Liite 16. Perusopetuksen rehtoreiden ja opettajien
sukupuolijakauma kevätlukukaudella 2010**

Tehtävätyyppi	Suomenkielinen perusopetus			Ruotsinkielinen perusopetus			Yhteensä		
	Opettaja yhteensä	Opettajista naisia		Opettaja yhteensä	Opettajista naisia		Opettaja yhteensä	Opettajista naisia	
		f	%		f	%		f	%
REHTORIT	1 212	502	41,4	95	59	62,1	1 307	561	42,9
Rehtori, perusopetus	1 071	425	39,7	77	46	59,7	1 148	471	41,0
Rehtori, erityiskoulu	63	30	47,6	4	3	75,0	67	33	49,3
Rehtori, perusopetuksen ja lukion yhteinen	9	6	66,7				9	6	66,7
Rehtori, muu yhdistelmävirka	69	41	59,4	14	10	71,4	83	51	61,4
LEHTORIT	11 622	8 322	71,6	698	480	68,8	12 320	8 802	71,4
LUOKANOPETTAJAT JA ESILUOKANOPETTAJAT	14 351	10 636	74,1	1 116	871	78,0	15 467	11 507	74,4
Esiluokanopettaja	522	501	96,0	65	63	96,9	587	564	96,1
Luokanopettaja	13 829	10 135	73,3	1 051	808	76,9	14 880	10 943	73,5
ERITYISLUOKANOPETTAJAT JA ERITYISOPETTAJAT	5 062	4 080	80,6	318	274	86,2	5 380	4 354	80,9
Sopeutumattomien opetus	423	213	50,4	7	4	57,1	430	217	50,5
Mukautettu opetus	987	759	76,9	95	80	84,2	1 082	839	77,5
Kehitysvammaisten opetus	461	411	89,2	18	16	88,9	479	427	89,1
Kuulovammaisten opetus	57	48	84,2	3	3	100,0	60	51	85,0
Näkövammaisten opetus	24	21	87,5	8	7	87,5	32	28	87,5
Liikuntavammaisten opetus	46	34	73,9	1	1	100,0	47	35	74,5
Dysfasiaopetus	233	200	85,8	3	3	100,0	236	203	86,0
Autistien opetus	47	46	97,9	4	4	100,0	51	50	98,0
Muu erityisopetus	1 168	933	79,9	46	38	82,6	1 214	971	80,0
Osa-aikainen erityisopetus	1 616	1 415	87,6	133	118	88,7	1 749	1 533	87,7
MAAHANMUUTTAJIEN OPETTAJAT (Perusopetukseen valmistava opetus)	163	149	91,4	4	4	100,0	167	153	91,6
PÄÄTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	3 848	2 728	70,9	370	244	65,9	4 218	2 972	70,5
SIVUTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	632	411	65,0	119	77	64,7	751	488	65,0
YHTEENSÄ	36 890	26 828	72,7	2 720	2 009	73,9	39 610	28 837	72,8

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 17. Suomenkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2010

Tehtävätyyppi	Opettaja yhteensä			Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Opettajakelpoisuus puuttuu		Tieto opettajakelpoisuudesta puuttuu	Opettajalta puuttuu kelpoisuus, puuttuva kelpoisuustekijä (Samalla opettajalla voi olla useampi puuttuva kelpoisuustekijä.)						
											Turkinto	Muut tehtävään vaadittavat opinnot	Opettajan pedagogiset opinnot	Luokanopettajan opettavien aineiden monialaiset opinnot	Oppilaitoksen opetuskielen hallinta	Riittävä arvosana jostakin opetettavasta aineesta	Ei tietoa
	f	f	%	f	%	f	%	f	f		f	f	f	f	f	f	
Rehtorit	337	332	98,5	2	0,6	1	0,3	2		2							
Lehtorit	5 521	5 382	97,5	58	1,1	73	1,3	8	64	31	22	1	5	29	3		
Päätoimiset tuntiopettajat	1 094	941	86,0	48	4,4	100	9,1	5	92	14	53		2	37	4		
Sivutoimiset tuntiopettajat	370	181	48,9	38	10,3	135	36,5	16	114	17	73	5	3	13	17		
Yhteensä	7 322	6 836	93,4	146	2,0	309	4,2	31	270	64	148	6	10	79	24		

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 18. Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2010

Tehtävätyyppi	Opettaja yhteensä		Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajalla on muu opettajakelpoisuus		Opettajakelpoisuus puuttuu		Tieto opettajakelpoisuudesta puuttuu	Opettajalta puuttuu kelpoisuus, puuttuva kelpoisuustekijä (Samalla opettajalla voi olla useampi puuttuva kelpoisuustekijä.)						
										Turkinto	Muut tehtävään vaadittavat opinnot	Opettajan pedagogiset opinnot	Luokanopettajan opettettävien aineiden monialaiset opinnot	Oppilaitoksen opetuskielen hallinta	Riittävä arvosana jostakin opetettavasta aineesta	Ei tietoa
	f	f	%	f	%	f	%	f		f	f	f	f	f	f	
Rehtorit	36	36	100,0													
Lehtorit	414	394	95,2	2	0,5	18	4,3		16	3	7				2	
Päätoimiset tuntiopettajat	84	67	79,8	2	2,4	15	17,9		10		8	1			1	
Sivutoimiset tuntiopettajat	54	31	57,4	4	7,4	19	35,2		15		8		1			
Yhteensä	588	528	89,8	8	1,4	52	8,8		41	3	23	1	1		3	

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 19. Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin kevätlukukaudella 2010

Tehtävätyyppi	Opettajiä yhteensä			Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä			Opettajalla on muu opettajakelpoisuus			Opettajakelpoisuus puuttuu			Tieto opettajakelpoisuudesta puuttuu			Opettajalta puuttuu kelpoisuus, puuttuva kelpoisuustekijä (Samalla opettajalla voi olla useampi puuttuva kelpoisuustekijä.)						
f	f	%	f	%	f	%	f	f	f	f	f	f	f	f	f	f						
Rehtorit	373	368	98,7	2	0,5	1	0,3	2		2												
Lehtorit	5 935	5 776	97,3	60	1,0	91	1,5	8	80	34	29	1	5	31	3							
Päätoimiset tuntiopettajat	1 178	1 008	85,6	50	4,2	115	9,8	5	102	14	61	1	2	38	4							
Sivutoimiset tuntiopettajat	424	212	50,0	42	9,9	154	36,3	16	129	17	81	5	4	13	17							
Yhteensä	7 910	7 364	93,1	154	1,9	361	4,6	31	311	67	171	7	11	82	24							

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 20. Suomenkielisen lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiohjaajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Opettajia yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajalla on muu opettaja-kelpoisuus		Muodollinen opettaja-kelpoisuus puuttuu		Tieto opettaja-kelpoisuudesta puuttuu
		f	%	f	%	f	%	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	681	662	97,2	5	0,7	14	2,1	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	2	*	*	*	*	*	*	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	24	17	70,8	6	25,0	1	4,2	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	4	*	*	*	*	*	*	
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	2	*	*	*	*	*	*	
Maahanmuuttajien oma äidinkieli								
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	570	557	97,7	4	0,7	9	1,6	
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	10	10	100,0					
Englanti	725	715	98,6	4	0,6	6	0,8	
Saksa	227	222	97,8	1	0,4	4	1,8	
Ranska	150	145	96,7	1	0,7	4	2,7	
Venäjä	45	41	91,1	1	2,2	3	6,7	
Espanja	56	49	87,5	1	1,8	6	10,7	
Muu kieli	16	15	93,8					1
Matematiikka	960	945	98,4	3	0,3	12	1,3	
Fysiikka	231	228	98,7	2	0,9	1	0,4	
Kemia	142	136	95,8	1	0,7	5	3,5	
Maantiede	88	87	98,9	1	1,1			
Biologia	357	352	98,6			5	1,4	
Uskonto, evankelis-luterilainen	273	265	97	2	0,7	6	2	
Uskonto, ortodoksinen	8	8	100,0					
Muut uskonnot	1	*	*	*	*	*	*	
Elämäntutkimustieto	7	7	100,0					
Historia	458	455	99,3			2	0,4	1
Yhteiskuntaoppi	32	30	93,8			2	6,3	
Opinto-ohjaus	335	295	88,1	24	7,2	16	4,8	
Musiikki	200	166	83,0	18	9,0	16	8,0	
Kuvataide	235	223	95	6	2,6	6	3	
Liikunta	383	338	88	9	2,0	34	9	2
Terveystieto	29	27	93,1	1	3,4	1	3,4	
Käsityö	7	6	85,7			1	14,3	
Kotitalous	3	*	*	*	*	*	*	
Filosofia	46	46	100,0					
Psykologia	211	198	93,8	3	1,4	10	4,7	
Tietotekniikka	28	24	85,7			4	14,3	
Luokamuotoinen erityisopetus	5	2	40,0	3	60,0			
Osa-aikainen erityisopetus	7	1	14,3	6	85,7			
Muu oppiaine tai ei tietoa oppiaineesta	57	39	68,4	4	7,0	5	8,8	9
Yhteensä	6 615	6 323	95,6	106	1,6	173	2,6	13

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 21. Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajalla on muu opettaja-kelpoisuus		Muodollinen opettaja-kelpoisuus puuttuu		Tieto opettaja-kelpoisuudesta puuttuu
		f	%	f	%	f	%	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	2	*	*	*	*	*	*	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	52	49	94,2			3	5,8	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä								
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä								
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät								
Maahanmuuttajien oma äidinkieli								
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)								
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	43	42	97,7			1	2,3	
Englanti	52	49	94,2			3	5,8	
Saksa	21	21	100,0					
Ranska	20	19	95,0			1	5,0	
Venäjä								
Espanja	3	*	*	*	*	*	*	
Muu kieli								
Matematiikka	70	65	92,9			5	7,1	
Fysiikka	18	18	100,0					
Kemia	12	12	100,0					
Maantiede	4	*	*	*	*	*	*	
Biologia	30	29	96,7			1	3,3	
Uskonto, evankelis-luterilainen	27	27	100,0					
Uskonto, ortodoksinen	1	*	*	*	*	*	*	
Muut uskonnot								
Elämäntutkimustieto								
Historia	40	40	100,0					
Yhteiskuntaoppi	2	*	*	*	*	*	*	
Opinto-ohjaus	25	20	80,0			5	20,0	
Musiikki	12	9	75,0	2	16,7	1	8,0	
Kuvataide	13	13	100,0					
Liikunta	26	21	80,8	1	3,8	4	15,4	
Terveystieto	2	*	*	*	*	*	*	
Käsityö								
Kotitalous								
Filosofia	4	*	*	*	*	*	*	
Psykologia	13	10	77,0			3	23,1	
Tietotekniikka								
Luokkamuotoinen erityisopetus	1	*	*	*	*	*	*	
Osa-aikainen erityisopetus								
Muu oppiaine tai ei tietoa oppiaineesta	5	3	60,0			2	40,0	
Yhteensä	498	461	92,6	4	0,8	33	6,6	

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 22. Lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Opettajia yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajalla on muu opettaja-kelpoisuus		Muodollinen opettaja-kelpoisuus puuttuu		Tieto opettaja-kelpoisuudesta puuttuu
		f	%	f	%	f	%	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	683	663	97,1	5	0,7	15	2,2	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	54	51	94,4			3	5,6	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	24	17	70,8	6	25,0	1	4,2	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	4	*	*	*	*	*	*	
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	2	*	*	*	*	*	*	
Maahanmuuttajien oma äidinkieli								
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	570	557	97,7	4	0,7	9	1,6	
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	53	52	98,1			1	1,9	
Englanti	777	764	98,3	4	0,5	9	1,2	
Saksa	248	243	98,0	1	0,4	4	1,6	
Ranska	170	164	96,5	1	0,6	5	2,9	
Venäjä	45	41	91,1	1	2,2	3	6,7	
Espanja	59	52	88,1	1	1,7	6	10,2	
Muu kieli	16	15	93,8					1
Matematiikka	1 030	1 010	98,1	3	0,3	17	1,7	
Fysiikka	249	246	98,8	2	0,8	1	0,4	
Kemia	154	148	96,1	1	0,6	5	3,2	
Maantiede	92	90	97,8	2	2,2			
Biologia	387	381	98,4			6	1,6	
Uskonto, evankelis-luterilainen	300	292	97,3	2	0,7	6	2,0	
Uskonto, ortodoksinen	9	8	88,9			1	11,1	
Muut uskonnot	1	*	*	*	*	*	*	
Elämäntietomusiikki	7	7	100,0					
Historia	498	495	99,4			2	0,4	1
Yhteiskuntaoppi	34	31	91,2			3	8,8	
Opinto-ohjaus	360	315	87,5	24	6,7	21	5,8	
Musiikki	212	175	82,5	20	9,4	17	8,0	
Kuvataide	248	236	95,2	6	2,4	6	2,4	
Liikunta	409	359	87,8	10	2,4	38	9,3	2
Terveystieto	31	29	93,5	1	3,2	1	3,2	
Käsityö	7	6	86,0			1	14,0	
Kotitalous	3	*	*	*	*	*	*	
Filosofia	50	49	98,0			1	2,0	
Psykologia	224	208	92,9	3	1,3	13	5,8	
Tietotekniikka	28	24	85,7			4	14,3	
Luokamuotoinen erityisopetus	6	3	50,0	3	50,0			
Osa-aikainen erityisopetus	7	1	14,3	6	85,7			
Muu oppiaine tai ei tietoa oppiaineesta	62	42	67,7	4	6,5	7	11,3	9
Yhteensä	7 113	6 784	95,4	110	1,5	206	2,9	13

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasystistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 23. Suomenkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2010

Maakunta	Rehtorit			Lehtorit			Päätoimiset tuntiopettajat			Päätoim. henkilöstö yht.		
	Yht.	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään		Yht.	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään		Yht.	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään		Yht.	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Uusimaa	61	60	98,4	1 256	1 221	97,2	299	267	89,3	1 616	1 548	95,8
Itä-Uusimaa	5	5	100,0	58	56	96,6	13	12	92,3	76	73	96,1
Varsinais-Suomi	32	32	100,0	467	460	98,5	88	80	90,9	587	572	97,4
Satakunta	22	22	100,0	259	251	96,9	31	27	87,1	312	300	96,2
Kanta-Häme	11	11	100,0	167	163	97,6	35	31	88,6	213	205	96,2
Pirkanmaa	30	30	100,0	537	526	98,0	104	88	84,6	671	644	96,0
Päijät-Häme	12	11	91,7	196	194	99,0	22	19	86,4	230	224	97,4
Kymenlaakso	12	11	91,7	163	158	96,9	33	26	78,8	208	195	93,8
Etelä-Karjala	10	10	100,0	146	145	99,3	32	28	87,5	188	183	97,3
Etelä-Savo	15	15	100,0	202	195	96,5	25	19	76,0	242	229	94,6
Pohjois-Savo	19	18	94,7	276	266	96,4	57	52	91,2	352	336	95,5
Pohjois-Karjala	12	12	100,0	187	183	97,9	40	39	97,5	239	234	97,9
Keski-Suomi	19	19	100,0	323	313	96,9	68	63	92,6	410	395	96,3
Etelä-Pohjanmaa	17	16	94,1	319	308	96,6	15	11	73,3	351	335	95,4
Pohjanmaa	3	*	*	43	43	100,0	6	3	50,0	52	49	94,2
Keski-Pohjanmaa	7	7	100,0	75	73	97,3	27	18	66,7	109	98	89,9
Pohjois-Pohjanmaa	27	27	100,0	462	450	97,4	125	102	81,6	614	579	94,3
Kainuu	6	6	100,0	100	99	99,0	35	27	77,1	141	132	93,6
Lappi	16	16	100,0	273	266	97,4	39	29	74,4	328	311	94,8
Ei tietoa alueesta	1	1	100,0	12	12	100,0				13	13	100,0
Yhteensä	337	332	98,5	5 521	5 382	97,5	1 094	941	86,0	6 952	6 655	95,7

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasyistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 24. Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2010

Maakunta	Rehtorit			Lehtorit			Päätoimiset tuntiopettajat			Päätoim. henkilöstö yht.		
	Yht.	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään		Yht.	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään		Yht.	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään		Yht.	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Uusimaa	14	14	100,0	172	159	92,4	36	27	75,0	222	200	90,1
Itä-Uusimaa	2	*	*	30	26	86,7	2	*	*	34	29	85,3
Varsinais-Suomi	3	*	*	32	32	100,0	6	5	83,3	41	40	97,6
Satakunta	1	*	*	4	*	*				5	5	100,0
Kanta-Häme												
Pirkanmaa	1	*	*	4	*	*	1	*	*	6	6	100,0
Päijät-Häme												
Kymenlaakso	1	*	*	4	*	*				5	5	100,0
Etelä-Karjala												
Etelä-Savo												
Pohjois-Savo												
Pohjois-Karjala												
Keski-Suomi												
Etelä-Pohjanmaa												
Pohjanmaa	12	12	100,0	156	153	98,1	37	31	83,8	205	196	95,6
Keski-Pohjanmaa	1	*	*	10	10	100,0				11	11	100,0
Pohjois-Pohjanmaa	1	*	*	2	*	*	2	*	*	5	5	100,0
Kainuu												
Lappi												
Yhteensä	36	36	100,0	414	394	95,2	84	67	79,8	534	497	93,1

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasyistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 25. Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja päätoimisten opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään maakunnittain kevätlukukaudella 2010

Maakunta	Rehtorit			Lehtorit			Päätoimiset tuntiopettajat			Päätoim. henkilöstö yht.		
	Yht.	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään		Yht.	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään		Yht.	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään		Yht.	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään	
	f	f	%	f	f	%	f	f	%	f	f	%
Uusimaa	75	74	98,7	1 428	1 380	96,6	335	294	87,8	1 838	1 748	95,1
Itä-Uusimaa	7	7	100,0	88	82	93,2	15	13	86,7	110	102	92,7
Varsinais-Suomi	35	35	100,0	499	492	98,6	94	85	90,4	628	612	97,5
Satakunta	23	23	100,0	263	255	97,0	31	27	87,1	317	305	96,2
Kanta-Häme	11	11	100,0	167	163	97,6	35	31	88,6	213	205	96,2
Pirkanmaa	31	31	100,0	541	530	98,0	105	89	84,8	677	650	96,0
Päijät-Häme	12	11	91,7	196	194	99,0	22	19	86,4	230	224	97,4
Kymenlaakso	13	12	92,3	167	162	97,0	33	26	78,8	213	200	93,9
Etelä-Karjala	10	10	100,0	146	145	99,3	32	28	87,5	188	183	97,3
Etelä-Savo	15	15	100,0	202	195	96,5	25	19	76,0	242	229	94,6
Pohjois-Savo	19	18	94,7	276	266	96,4	57	52	91,2	352	336	95,5
Pohjois-Karjala	12	12	100,0	187	183	97,9	40	39	97,5	239	234	97,9
Keski-Suomi	19	19	100,0	323	313	96,9	68	63	92,6	410	395	96,3
Etelä-Pohjanmaa	17	16	94,1	319	308	96,6	15	11	73,3	351	335	95,4
Pohjanmaa	15	15	100,0	199	196	98,5	43	34	79,1	257	245	95,3
Keski-Pohjanmaa	8	8	100,0	85	83	97,6	27	18	66,7	120	109	90,8
Pohjois-Pohjanmaa	28	28	100,0	464	452	97,4	127	104	81,9	619	584	94,3
Kainuu	6	6	100,0	100	99	99,0	35	27	77,1	141	132	93,6
Lappi	16	16	100,0	273	266	97,4	39	29	74,4	328	311	94,8
Ei tietoa alueesta	1	1	100,0	12	12	100,0				13	13	100,0
Yhteensä	373	368	98,7	5 935	5 776	97,3	1 178	1 008	85,6	7 486	7 152	95,5

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasyistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 26. Suomenkielisessä lukiokoulutuksessa kevätlukukaudella 2010 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin

Tehtävätyyppi	Opettajia yhteensä	Opettajien jakautuminen iän mukaan kevätlukukaudella 2010						Opettajien jakautuminen (%) iän mukaan kevätlukukaudella 2010					
		Alle 40 v.	40–44 v.	45–49 v.	50–54 v.	55–59 v.	60 v.–	Alle 40 v.	40–44 v.	45–49 v.	50–54 v.	55–59 v.	60 v.–
		f	f	f	f	f	f	%	%	%	%	%	%
Rehtorit	337	23	45	73	49	83	64	6,8	13,4	21,7	14,5	24,6	19,0
Lehtorit	5 521	1 294	890	887	739	834	877	23,4	16,1	16,1	13,4	15,1	15,9
Päätoimiset tuntiopettajat	1 094	572	156	131	104	65	66	52,3	14,3	12,0	9,5	5,9	6,0
Sivutoimiset tuntiopettajat	370	151	68	52	38	31	30	40,8	18,4	14,0	10,3	8,4	8,1
Yhteensä	7 322	2 040	1 159	1 143	930	1 013	1 037	27,9	15,8	15,6	12,7	13,8	14,2

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajajakely keväällä 2010.

Liite 27. Ruotsinkielisessä lukiokoulutuksessa kevätlukukaudella 2010 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin

Tehtävätyyppi	Opettajia yhteensä	Opettajien jakautuminen iän mukaan kevätlukukaudella 2010						Opettajien jakautuminen (%) iän mukaan kevätlukukaudella 2010					
		Alle 40 v.	40–44 v.	45–49 v.	50–54 v.	55–59 v.	60 v.–	Alle 40 v.	40–44 v.	45–49 v.	50–54 v.	55–59 v.	60 v.–
		f	f	f	f	f	f	%	%	%	%	%	%
Rehtorit	36	3	4	5	4	9	11	8,3	11,1	13,9	11,1	25,0	30,6
Lehtorit	414	114	73	79	54	52	42	27,6	17,6	19,1	13,0	12,6	10,1
Päätoimiset tuntiopettajat	84	43	14	10	7	8	2	51,2	16,7	11,9	8,3	9,5	2,4
Sivutoimiset tuntiopettajat	54	33	7	8	3	3	0	61,1	13,0	14,8	5,6	5,5	0,0
Yhteensä	588	193	98	102	68	72	55	32,8	16,7	17,3	11,6	12,2	9,4

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajajakely keväällä 2010.

Liite 28. Lukiokoulutuksessa kevätlukukaudella 2010 opetusta antaneiden opettajien jakautuminen ikäryhmittäin

Tehtävätyyppi	Opettajia yhteensä	Opettajien jakautuminen iän mukaan kevätlukukaudella 2010						Opettajien jakautuminen (%) iän mukaan kevätlukukaudella 2010					
		Alle 40 v.	40–44 v.	45–49 v.	50–54 v.	55–59 v.	60 v.–	Alle 40 v.	40–44 v.	45–49 v.	50–54 v.	55–59 v.	60 v.–
		f	f	f	f	f	f	%	%	%	%	%	%
Rehtorit	373	26	49	78	53	92	75	7,0	13,1	20,9	14,2	24,7	20,1
Lehtorit	5 935	1 408	963	966	793	886	919	23,7	16,2	16,3	13,4	14,9	15,5
Päätoimiset tuntiopettajat	1 178	615	170	141	111	73	68	52,2	14,4	12,0	9,4	6,2	5,8
Sivutoimiset tuntiopettajat	424	184	75	60	41	34	30	43,4	17,7	14,1	9,7	8,0	7,1
Yhteensä	7 910	2 233	1 257	1 245	998	1 085	1 092	28,3	15,9	15,7	12,6	13,7	13,8

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajajakely keväällä 2010.

Liite 29. Suomenkielisen lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2010

Maakunta	Tehtävänsä muodollisesti kelpoiset rehtorit ja päätoimiset opettajat ikäryhmittäin				Tehtävänsä muodollisesti kelpoisen päätoimisen henkilöstön %-jakautuminen ikäryhmittäin			
	Alle 40 v.	40–49 v.	Väh. 50 v.	Yhteensä	Alle 40 v.	40–49 v.	Väh. 50 v.	Yhteensä
	f	f	f	f	%	%	%	%
Uusimaa	425	519	604	1 548	27,5	33,5	39,0	100,0
Itä-Uusimaa	14	14	45	73	19,2	19,2	61,6	100,0
Varsinais-Suomi	139	192	241	572	24,3	33,6	42,1	100,0
Satakunta	70	89	141	300	23,3	29,7	47,0	100,0
Kanta-Häme	54	82	69	205	26,3	40,0	33,7	100,0
Pirkanmaa	182	213	249	644	28,2	33,1	38,7	100,0
Päijät-Häme	57	73	94	224	25,4	32,6	42,0	100,0
Kymenlaakso	50	56	89	195	25,7	28,7	45,6	100,0
Etelä-Karjala	65	44	74	183	35,5	24,1	40,4	100,0
Etelä-Savo	54	73	102	229	23,6	31,9	44,5	100,0
Pohjois-Savo	78	110	148	336	23,2	32,7	44,1	100,0
Pohjois-Karjala	62	64	108	234	26,5	27,3	46,2	100,0
Keski-Suomi	121	129	145	395	30,6	32,7	36,7	100,0
Etelä-Pohjanmaa	101	108	126	335	30,2	32,2	37,6	100,0
Pohjanmaa	13	13	23	49	26,5	26,5	47,0	100,0
Keski-Pohjanmaa	27	27	44	98	27,6	27,5	44,9	100,0
Pohjois-Pohjanmaa	145	168	266	579	25,1	29,0	45,9	100,0
Kainuu	33	32	67	132	25,0	24,2	50,8	100,0
Lappi	62	96	153	311	19,9	30,9	49,2	100,0
Ei tietoa alueesta	4	3	6	13	30,8	23,1	46,1	100,0
Yhteensä	1 756	2 105	2 794	6 655	26,4	31,6	42,0	100,0

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 30. Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2010

Maakunta	Tehtävänsä muodollisesti kelpoiset rehtorit ja päätoimiset opettajat ikäryhmittäin				Tehtävänsä muodollisesti kelpoisen päätoimisen henkilöstön %-jakautuminen ikäryhmittäin			
	Alle 40 v.	40–49 v.	Väh. 50 v.	Yhteensä	Alle 40 v.	40–49 v.	Väh. 50 v.	Yhteensä
	f	f	f	f	%	%	%	%
Uusimaa	73	73	54	200	36,5	36,5	27,0	100,0
Itä-Uusimaa	4	13	12	29	13,8	44,8	41,4	100,0
Varsinais-Suomi	6	18	16	40	15,0	45,0	40,0	100,0
Satakunta	3	1	1	5	60,0	20,0	20,0	100,0
Kanta-Häme								
Pirkanmaa	1	2	3	6	16,7	33,3	50,0	100,0
Päijät-Häme								
Kymenlaakso	1		4	5	20,0		80,0	100,0
Etelä-Karjala								
Etelä-Savo								
Pohjois-Savo								
Pohjois-Karjala								
Keski-Suomi								
Etelä-Pohjanmaa								
Pohjanmaa	46	65	85	196	23,5	33,1	43,4	100,0
Keski-Pohjanmaa	1	5	5	11	9,1	45,4	45,5	100,0
Pohjois-Pohjanmaa	4	1		5	80,0	20,0		100,0
Kainuu								
Lappi								
Yhteensä	139	178	180	497	28,0	35,8	36,2	100,0

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 31. Lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja päätoimisten opettajien jakautuminen maakunnittain ikäryhmän mukaan kevätlukukaudella 2010

Maakunta	Tehtävänsä muodollisesti kelpoiset rehtorit ja päätoimiset opettajat ikäryhmittäin				Tehtävänsä muodollisesti kelpoisen päätoimisen henkilöstön %-jakautuminen ikäryhmittäin			
	Alle 40 v.	40–49 v.	Väh. 50 v.	Yhteensä	Alle 40 v.	40–49 v.	Väh. 50 v.	Yhteensä
	f	f	f	f	%	%	%	%
Uusimaa	498	592	658	1 748	28,5	33,9	37,6	100,0
Itä-Uusimaa	18	27	57	102	17,6	26,5	55,9	100,0
Varsinais-Suomi	145	210	257	612	23,7	34,3	42,0	100,0
Satakunta	73	90	142	305	23,9	29,5	46,6	100,0
Kanta-Häme	54	82	69	205	26,3	40,0	33,7	100,0
Pirkanmaa	183	215	252	650	28,1	33,1	38,8	100,0
Päijät-Häme	57	73	94	224	25,4	32,6	42,0	100,0
Kymenlaakso	51	56	93	200	25,5	28,0	46,5	100,0
Etelä-Karjala	65	44	74	183	35,5	24,1	40,4	100,0
Etelä-Savo	54	73	102	229	23,6	31,9	44,5	100,0
Pohjois-Savo	78	110	148	336	23,2	32,7	44,1	100,0
Pohjois-Karjala	62	64	108	234	26,5	27,3	46,2	100,0
Keski-Suomi	121	129	145	395	30,6	32,7	36,7	100,0
Etelä-Pohjanmaa	101	108	126	335	30,2	32,2	37,6	100,0
Pohjanmaa	59	78	108	245	24,1	31,8	44,1	100,0
Keski-Pohjanmaa	28	32	49	109	25,7	29,3	45,0	100,0
Pohjois-Pohjanmaa	149	169	266	584	25,5	28,9	45,6	100,0
Kainuu	33	32	67	132	25,0	24,2	50,8	100,0
Lappi	62	96	153	311	19,9	30,9	49,2	100,0
Ei tietoa alueesta	4	3	6	13	30,8	23,1	46,1	100,0
Yhteensä	1 895	2 283	2 974	7 152	26,5	31,9	41,6	100,0

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 32. Lukiokoulutuksen rehtoreiden ja opettajien sukupuolijakauma kevätlukukaudella 2010

Tehtävyytyppi	Suomenkielinen perusopetus			Ruotsinkielinen perusopetus			Yhteensä		
	Opettajia yhteensä	Opettajista naisia		Opettajia yhteensä	Opettajista naisia		Opettajia yhteensä	Opettajista naisia	
		f	%		f	%		f	%
REHTORIT	337	116	34,4	36	16	44,4	373	132	35,4
Rehtori, nuorten lukiokoulutus	253	83	32,8	29	12	41,4	282	95	33,7
Rehtori, perusopetuksen ja lukion yhteinen	41	12	29,3	4	1	25,0	45	13	28,9
Rehtori, aikuisten lukiokoulutus	27	13	48,1	2	2	100,0	29	15	51,7
Rehtori, muu yhdistelmävirka	16	8	50,0	1	1	100,0	17	9	52,9
LEHTORIT	5 521	3 716	67,3	414	258	62,3	5 935	3 974	67,0
Opinto-ohjaaja	254	197	77,6	22	14	63,6	276	211	76,4
Yhteinen oppilaanohjaaja ja opinto-ohjaaja	11	8	72,7	1	1	100,0	12	9	75,0
Lukion lehtori	3 311	2 231	67,4	228	148	64,9	3 539	2 379	67,2
Lukion ja perusopetuksen yhteinen lehtori	1 910	1 256	65,8	157	90	57,3	2 067	1 346	65,1
Muu yhdistelmävirka	35	24	68,6	6	5	83,3	41	29	70,7
PÄÄTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	1 094	774	70,7	84	60	71,4	1 178	834	70,8
Päätoiminen tuntiopettaja lukiossa	824	587	71,2	53	36	67,9	877	623	71,0
Päätoiminen tuntiop., lukion ja perusop. yht.	270	187	69,3	31	24	77,4	301	211	70,1
SIVUTOIMISET TUNTIOPETTAJAT	370	228	61,6	54	43	79,6	424	271	63,9
Sivutoiminen tuntiopettaja lukiossa	370	228	61,6	54	43	79,6	424	271	63,9
YHTEENSÄ	7 322	4 834	66,0	588	377	64,1	7 910	5 211	65,9

Vastausprosentit 2010: lukiot 97,2 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 33. Suomenkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajalla on muu opettaja-kelpoisuus		Muodollinen opettaja-kelpoisuus puuttuu		Tieto opettaja-kelpoisuudesta puuttuu
		f	%	f	%	f	%	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	2 061	1 923	93,3	52	2,5	86	4,2	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	4	*	*	*	*			
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	179	136	76,0	24	13,4	18	10,1	1
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	5	5	100,0					
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	27	15	55,6	3	11,1	6	22,2	3
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	30	12	40,0	5	16,7	9	30,0	4
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenk. opetus)	1 367	1 320	96,6	10	0,7	34	2,5	3
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsink. opetus)	19	18	94,7			1	5,3	
Englanti	2 952	2 834	96,0	49	1,7	68	2,3	1
Saksa	367	358	97,5	2	0,5	7	1,9	
Ranska	227	213	93,8	2	0,9	12	5,3	
Venäjä	83	76	91,6	2	2,4	4	4,8	1
Espanja	67	59	88,1	1	1,5	6	9,0	1
Italia	10	10	100,0					
Latina	10	9	90,0					1
Muu kieli	15	6	40,0	3	20,0	6	40,0	
Matematiikka	2 720	2 595	95,4	19	0,7	104	3,8	2
Fysiikka	747	721	96,5	3	0,4	23	3,1	
Kemia	419	400	95,5	5	1,2	13	3,1	1
Maantieto/maantiede	289	284	98,3	3	1,0	2	0,7	
Biologia	1 104	1 082	98,0	6	0,5	16	1,4	
Ympäristö- ja luonnontieteet	15	7	46,7	5	33,3	3	20,0	
Uskonto, evankelis-luterilainen	630	594	94,3	10	1,6	26	4,1	
Uskonto, ortodoksinen	82	65	79,3	7	8,5	9	11,0	1
Muut uskonnot	39	11	28,2	1	2,6	20	51,3	7
Elämäntutkimustieto	17	13	76,5	4	23,5	0	0,0	
Historia	1 160	1 135	97,8	7	0,6	16	1,4	2
Yhteiskuntaoppi	150	135	90,0	1	0,7	14	9,3	
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	929	808	87,0	74	8,0	47	5,1	
Musiikki	710	593	83,5	55	7,7	61	8,6	1
Kuvataide	767	698	91,0	36	4,7	32	4,2	1
Liikunta	1 526	1 279	83,8	70	4,6	172	11,3	5
Terveystieto	160	132	82,5	10	6,3	17	10,6	1
Käsityö (tekstiilityö)	594	557	93,8	18	3,0	18	3,0	1
Käsityö (tekninen työ)	728	613	84,2	37	5,1	76	10,4	2
Käsityö	18	14	77,8	2	11,1	2	11,1	

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajalla on muu opettaja-kelpoisuus		Muodollinen opettaja-kelpoisuus puuttuu		Tieto opettaja-kelpoisuudesta puuttuu
		f	%	f	%	f	%	
Kotitalous	938	871	92,9	31	3,3	34	3,6	2
Filosofia	50	50	100,0					
Psykologia	213	200	93,9	3	1,4	10	4,7	
Tietotekniikka	192	166	86,5	4	2,1	21	10,9	1
Luokkamuotoinen erityisopetus	105	29	27,6	51	48,6	25	23,8	
Osa-aikainen erityisopetus	74	25	33,8	33	44,6	15	20,3	1
Maahanmuuttajien perusop. valmistava opetus	16	9	56,3	3	18,8	4	25,0	
Muu aine tai ei tietoa aineesta	270	147	54,4	35	13,0	30	11,1	58
Yhteensä	22 085	20 230	91,6	687	3,1	1067	4,8	101

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %, lukiot 97,2 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasyistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 34. Ruotsinkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajalla on muu opettaja-kelpoisuus		Muodollinen opettaja-kelpoisuus puuttuu		Tieto opettaja-kelpoisuudesta puuttuu
		f	%	f	%	f	%	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	5	3	60,0			2	40,0	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	158	129	82,0	10	6,0	19	12,0	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	3	*	*	*	*	*	*	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	2	*	*	*	*	*	*	
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät								
Maahanmuuttajien oma äidinkieli								
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenk. opetus)	5	2	40,0	2	40,0	1	20,0	
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsink. opetus)	140	119	85,0	10	7,1	11	7,9	
Englanti	129	119	92,2	1	0,8	9	7,0	
Saksa	29	27	93,1			2	6,9	
Ranska	29	27	93,1			2	6,9	
Venäjä								
Espanja	4	*	*	*	*	*	*	
Italia								
Latina	1	*	*	*	*	*	*	
Muu kieli								
Matematiikka	198	162	81,8	8	4,0	27	13,6	1
Fysiikka	43	34	79,1	1	2,3	8	18,6	
Kemia	35	30	85,7			5	14,3	
Maantieto/maantiede	15	8	53,3	2	13,3	5	33,3	
Biologia	76	70	92,1			6	7,9	
Ympäristö- ja luonnontieteet	6	5	83,3			1	16,7	
Uskonto, evankelis-luterilainen	63	58	92,1	2	3,2	3	4,8	
Uskonto, ortodoksinen	4	*	*	*	*	*	*	
Muut uskonnot	1	*	*	*	*	*	*	
Elämäntutkimustieto	1	*	*	*	*	*	*	
Historia	85	82	96,5	1	1,2	2	2,4	
Yhteiskuntaoppi	10	6	60,0			4	40,0	
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	62	43	69,4	6	9,7	13	21,0	
Musiikki	58	28	48,3	11	19,0	18	31,0	1
Kuvataide	47	40	85,1	2	4,3	5	10,6	
Liikunta	105	79	75,2	6	5,7	20	19,0	
Terveystieto	15	10	66,7	2	13,3	3	20,0	
Käsityö (tekstiilityö)	48	39	81,3	2	4,2	7	14,6	
Käsityö (tekninen työ)	55	37	67,3	6	10,9	12	21,8	
Käsityö	2	*	*	*	*	*	*	

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajalla on muu opettaja-kelpoisuus		Muodollinen opettaja-kelpoisuus puuttuu		Tieto opettaja-kelpoisuudesta puuttuu
		f	%	f	%	f	%	
Kotitalous	56	51	91,1	1	1,8	4	7,1	
Filosofia	4	*	*	*	*	*	*	
Psykologia	13	10	76,9			3	23,1	
Tietotekniikka	5	1	20,0	1	20,0	3	60,0	
Luokamuotoinen erityisopetus	10	4	40,0	4	40,0	2	20,0	
Osa-aikainen erityisopetus	4	*	*	*	*	*	*	
Maahanmuuttajien perusop. valmistava opetus								
Muu aine tai ei tietoa aineesta	40	16	40,0	7	17,5	10	25,0	7
Yhteensä	1 566	1 255	80,1	91	5,8	211	13,5	9

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %, lukiot 97,2 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasyistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 35. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien muodollinen kelpoisuus opettajan eniten opettaman oppiaineen mukaan kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajalla on muu opettaja-kelpoisuus		Muodollinen opettaja-kelpoisuus puuttuu		Tieto opettaja-kelpoisuudesta puuttuu
		f	%	f	%	f	%	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	2 066	1 926	93,2	52	2,5	88	4,3	
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	162	132	81	11	7	19	12	
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	182	138	75,8	24	13,2	19	10,4	1
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	7	5	71	2	29			
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	27	15	55,6	3	11,1	6	22,2	3
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	30	12	40	5	16,7	9	30,0	4
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenk. opetus)	1 372	1 322	96,4	12	0,9	35	2,6	3
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsink. opetus)	159	137	86,2	10	6,3	12	7,5	
Englanti	3 081	2 953	95,8	50	1,6	77	2,5	1
Saksa	396	385	97,2	2	0,5	9	2,3	
Ranska	256	240	93,8	2	0,8	14	5,5	
Venäjä	83	76	91,6	2	2,4	4	4,8	1
Espanja	71	62	87,3	2	2,8	6	8,5	1
Italia	10	10	100,0					
Latina	11	10	90,9					1
Muu kieli	15	6	40,0	3	20,0	6	40,0	
Matematiikka	2 918	2 757	94,5	27	0,9	131	4,5	3
Fysiikka	790	755	95,6	4	0,5	31	3,9	
Kemia	454	430	94,7	5	1,1	18	4,0	1
Maantieto/maantiede	304	292	96,1	5	1,6	7	2,3	
Biologia	1 180	1 152	97,6	6	0,5	22	1,9	
Ympäristö- ja luonnontieteet	21	12	57,1	5	23,8	4	19,0	
Uskonto, evankelis-luterilainen	693	652	94,1	12	1,7	29	4,2	
Uskonto, ortodoksinen	86	67	77,9	7	8,1	11	12,8	1
Muut uskonnot	40	12	30,0	1	2,5	20	50,0	7
Elämäntutkimustieto	18	14	77,8	4	22,2	0	0,0	
Historia	1 245	1 217	97,8	8	0,6	18	1,4	2
Yhteiskuntaoppi	160	141	88,1	1	0,6	18	11,3	
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	991	851	85,9	80	8,1	60	6,1	
Musiikki	768	621	80,9	66	8,6	79	10,3	2
Kuvataide	814	738	90,7	38	4,7	37	4,5	1
Liikunta	1 631	1 358	83,3	76	4,7	192	11,8	5
Terveystieto	175	142	81,1	12	6,9	20	11,4	1
Käsityö (tekstiilityö)	642	596	92,8	20	3,1	25	3,9	1
Käsityö (tekninen työ)	783	650	83,0	43	5,5	88	11,2	2
Käsityö	20	14	70,0	4	20,0	2	10,0	

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Opettajan eniten opettama aine	Opettaja yhteensä	Muodollisesti kelpoinen antamaan opetusta hoitamassaan tehtävässä		Opettajalla on muu opettaja-kelpoisuus		Muodollinen opettaja-kelpoisuus puuttuu		Tieto opettaja-kelpoisuudesta puuttuu
		f	%	f	%	f	%	
Kotitalous	994	922	92,8	32	3,2	38	3,8	2
Filosofia	54	53	98,1			1	1,9	
Psykologia	226	210	92,9	3	1,3	13	5,8	
Tietotekniikka	197	167	84,8	5	2,5	24	12,2	1
Luokkamuotoinen erityisopetus	115	33	28,7	55	47,8	27	23,5	
Osa-aikainen erityisopetus	78	28	35,9	34	43,6	15	19,2	1
Maahanmuuttajien perusop. valmistava opetus	16	9	56,3	3	18,8	4	25,0	
Muu aine tai ei tietoa aineesta	310	163	52,6	42	13,5	40	12,9	65
Yhteensä	23 651	21 485	90,8	778	3,3	1278	5,4	110

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %, lukiot 97,2 %.

*) Tietoa ei ole ilmoitettu tietosuojasyistä.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 36. Suomenkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien jakautuminen ikäryhmittäin kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoiset lehtorit sekä päätoimiset tuntiopettajat			
	Alle 40-vuotiaita	40–49-vuotiaita	Väh. 50-vuotiaita	Yhteensä
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	666	645	612	1 923
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	1	1	1	3
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	69	24	43	136
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	1	2	2	5
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	5	5	5	15
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	2	1	9	12
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	405	397	518	1 320
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	8	4	6	18
Englanti	696	916	1 222	2 834
Saksa	81	100	177	358
Ranska	43	72	98	213
Venäjä	8	26	42	76
Espanja	26	14	19	59
Muu kieli	6	9	10	25
Matematiikka	907	542	1 146	2 595
Fysiikka	285	135	301	721
Kemia	135	110	155	400
Maantieto/maantiede	106	81	97	284
Biologia	320	353	409	1 082
Uskonto, evankelis-luterilainen	221	170	203	594
Uskonto, ortodoksinen	10	32	23	65
Muut uskonnot	1	3	7	11
Elämäntutkimustieto	4	6	3	13
Historia	387	375	373	1 135
Yhteiskuntaoppi	54	46	35	135
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	164	256	388	808
Musiikki	214	203	176	593
Kuvataide	196	259	243	698
Liikunta	489	445	345	1 279
Terveystieto	67	38	27	132
Käsityö (tekstiilityö)	106	214	237	557
Käsityö (tekninen työ)	192	237	184	613
Käsityö	3	5	6	14
Kotitalous	179	308	384	871
Filosofia	16	21	13	50
Psykologia	52	75	73	200
Tietotekniikka	66	37	63	166
Luokkamuotoinen erityisopetus	10	9	10	29
Osa-aikainen erityisopetus	7	10	8	25
Maahanmuuttajien perusop. valm. opetus	4	1	4	9
Muu aine tai ei tietoa aineesta	43	70	41	154
Yhteensä	6 255	6 257	7 718	20 230

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %, lukiot 97,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 37. Ruotsinkielisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien jakautuminen ikäryhmittäin kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoiset lehtorit sekä päätoimiset tuntiopettajat			
	Alle 40-vuotiaita	40–49-vuotiaita	Väh. 50-vuotiaita	Yhteensä
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	2	1		3
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	44	41	44	129
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä			2	2
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä				
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät				
Maahanmuuttajien oma äidinkieli				
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)		1	1	2
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	47	39	33	119
Englanti	43	37	39	119
Saksa	10	9	8	27
Ranska	8	10	9	27
Venäjä				
Espanja		2	1	3
Muu kieli			1	1
Matematiikka	56	45	61	162
Fysiikka	10	8	16	34
Kemia	12	4	14	30
Maantieto/maantiede	2	2	4	8
Biologia	25	17	28	70
Uskonto, evankelis-luterilainen	24	20	14	58
Uskonto, ortodoksinen			2	2
Muut uskonnot	1			1
Elämäntutkimus	1			1
Historia	31	32	19	82
Yhteiskuntaoppi	2	2	2	6
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	6	19	18	43
Musiikki	6	15	7	28
Kuvataide	6	23	11	40
Liikunta	30	24	25	79
Terveystieto	5	2	3	10
Käsityö (tekstiilityö)	7	14	18	39
Käsityö (tekninen työ)	8	14	15	37
Käsityö				
Kotitalous	13	17	21	51
Filosofia	1	2		3
Psykologia	4	5	1	10
Tietotekniikka			1	1
Luokamuotoinen erityisopetus	2	2		4
Osa-aikainen erityisopetus	1	1	1	3
Maahanmuuttajien perusop. valm. opetus				
Muu aine tai ei tietoa aiheesta	6	9	6	21
Yhteensä	413	417	425	1 255

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %, lukiot 97,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 38. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen muodollisesti kelpoisten lehtoreiden ja päätoimisten tuntiopettajien jakautuminen ikäryhmittäin kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoiset lehtorit sekä päätoimiset tuntiopettajat			
	Alle 40-vuotiaita	40–49-vuotiaita	Väh. 50-vuotiaita	Yhteensä
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	668	646	612	1 926
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	45	42	45	132
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	69	24	45	138
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	1	2	2	5
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	5	5	5	15
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	2	1	9	12
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	405	398	519	1 322
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	55	43	39	137
Englanti	739	953	1 261	2 953
Saksa	91	109	185	385
Ranska	51	82	107	240
Venäjä	8	26	42	76
Espanja	26	16	20	62
Muu kieli	6	9	11	26
Matematiikka	963	587	1 207	2 757
Fysiikka	295	143	317	755
Kemia	147	114	169	430
Maantieto/maantiede	108	83	101	292
Biologia	345	370	437	1 152
Uskonto, evankelis-luterilainen	245	190	217	652
Uskonto, ortodoksinen	10	32	25	67
Muut uskonnot	2	3	7	12
Elämäntietomustieto	5	6	3	14
Historia	418	407	392	1 217
Yhteiskuntaoppi	56	48	37	141
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	170	275	406	851
Musiikki	220	218	183	621
Kuvataide	202	282	254	738
Liikunta	519	469	370	1 358
Terveystieto	72	40	30	142
Käsityö (tekstiilityö)	113	228	255	596
Käsityö (tekninen työ)	200	251	199	650
Käsityö	3	5	6	14
Kotitalous	192	325	405	922
Filosofia	17	23	13	53
Psykologia	56	80	74	210
Tietotekniikka	66	37	64	167
Luokkamuotoinen erityisopetus	12	11	10	33
Osa-aikainen erityisopetus	8	11	9	28
Maahanmuuttajien perusop. valm. opetus	4	1	4	9
Muu aine tai ei tietoa aineesta	49	79	47	175
Yhteensä	6 668	6 674	8 143	21 485

Vastausprosentit 2010: peruskoulut 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulut 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %, lukiot 97,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Liite 39. Vähintään viisikymmentä vuotta täyttäneiden opettajien prosentuaalinen osuus hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoisista perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lehtoreista ja päätoimisista tuntiopettajista oppiaineittain kevätlukukaudella 2010

Opettajan eniten opettama aine	Hoitamaansa tehtävään muodollisesti kelpoiset lehtorit sekä päätoimiset tuntiopettajat					
	Suomenkieliset koulut		Ruotsinkieliset koulut		Yhteensä	
	Yhteensä	Vähintään 50-vuot. %	Yhteensä	Vähintään 50-vuot. %	Yhteensä	Vähintään 50-vuot. %
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	1 923	31,8	3	0,0	1 926	31,8
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	3	33,3	129	34,1	132	34,1
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	136	31,6	2	100,0	138	32,6
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	5	40,0			5	40,0
Äidinkieli ja kirjallisuus, muut oppimäärät	15	33,3			15	33,3
Maahanmuuttajien oma äidinkieli	12	75,0			12	75,0
Toinen kotimainen kieli ruotsi (suomenkiel. opetus)	1 320	39,2	2	50,0	1 322	39,3
Toinen kotimainen kieli suomi (ruotsinkiel. opetus)	18	33,3	119	27,7	137	28,5
Englanti	2 834	43,1	119	32,8	2 953	42,7
Saksa	358	49,4	27	29,6	385	48,1
Ranska	213	46,0	27	33,3	240	44,6
Venäjä	76	55,3			76	55,3
Espanja	59	32,2	3	33,3	62	32,3
Muu kieli	25	40,0	1	100,0	26	42,3
Matematiikka	2 595	44,2	162	37,7	2 757	43,8
Fysiikka	721	41,7	34	47,1	755	42,0
Kemia	400	38,8	30	46,7	430	39,3
Maantieto/maantiede	284	34,2	8	50,0	292	34,6
Biologia	1 082	37,8	70	40,0	1 152	37,9
Uskonto, evankelis-luterilainen	594	34,2	58	24,1	652	33,3
Uskonto, ortodoksinen	65	35,4	2	100,0	67	37,3
Muut uskonnot	11	63,6	1	0,0	12	58,3
Elämäntutkimustieto	13	23,1	1	0,0	14	21,4
Historia	1 135	32,9	82	23,2	1 217	32,2
Yhteiskuntaoppi	135	25,9	6	33,3	141	26,2
Oppilaanohjaus/opinto-ohjaus	808	48,0	43	41,9	851	47,7
Musiikki	593	29,7	28	25,0	621	29,5
Kuvataide	698	34,8	40	27,5	738	34,4
Liikunta	1 279	27,0	79	31,6	1 358	27,2
Terveystieto	132	20,5	10	30,0	142	21,1
Käsityö (tekstiilityö)	557	42,5	39	46,2	596	42,8
Käsityö (tekninen työ)	613	30,0	37	40,5	650	30,6
Käsityö	14	42,9			14	42,9
Kotitalous	871	44,1	51	41,2	922	43,9
Filosofia	50	26,0	3	0,0	53	24,5
Psykologia	200	36,5	10	10,0	210	35,2
Tietotekniikka	166	38,0	1	100,0	167	38,3
Luokkamuotoinen erityisopetus	29	34,5	4	0,0	33	30,3
Osa-aikainen erityisopetus	25	32,0	3	33,3	28	32,1
Maahanmuuttajien perusop. valm. opetus	9	44,4			9	44,4
Muu aine tai ei tietoa aineesta	154	26,6	21	28,6	175	26,9
Yhteensä	20 230	38,2	1 255	33,9	21 485	37,9

Vastausprosentit 2010: peruskoulu 90,5 %, peruskouluasteen erityiskoulu 82,3 %, perus- ja lukioasteen koulut 81,6 %, lukiot 97,2 %.

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2010.

Painettu
ISBN 978-952-13-4713-9
ISSN 1798-8934

Verkkajulkaisu
ISBN 978-952-13-4714-6
ISSN 1798-8942